සොතබ්බමාලිනී

පූජ්‍ය අහුංගල්ලේ විමලසිරි තිස්ස හිමිපාණන්
විසින් සංස්කරණය කරන ලදි.

සී/ස ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ (පුද්) සමාගම

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 1911
නව මුද්‍රණය - 2013

සෝතබ්බමාලිනි

© පූජ්‍ය අහුංගල්ලේ විමලසිරිතිස්ස හිමිපාණන්

ISBN- 978-955-30-3897-5

පරිගණක අකුරු සැකසුම
රෙඩියන්ට් ග්‍රැෆික්ස් - මීගමුව

ප්‍රකාශනය
එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ (පුද්.) සමාගම
661,665,675, පී. ද එස්. කුලරත්න මාවත, කොළඹ 10.

මුද්‍රණය :
චතුර මුද්‍රණාලය,
69, කුමාරදාස පෙදෙස,
වැල්ලම්පිටිය.

P 318 2909 250

ප්‍රකාශක සටහන

ලෝක ලේඛන වංසකතාවෙහි සිරිලක ලේඛන ඉතිහාසයට හිමිවනුයේ අද්විතීය ස්ථානයකි. සෙල්ලිපි, පුස්කොළ පොත් ආදියෙන් පෝෂිත ඉපැරණි, වටිනා ලේඛන සාහිත්‍යයක් අප සතු ව තිබිණි. විදේශීය ආක්‍රමණිකයන්ගේ විනාශකාරී ක්‍රියා ඇතුළු විවිධ හේතු නිසා, ඒ අමිල ලේඛන අතරින් සැලකිය යුතු සංඛ්‍යාවක් විනාශයට පත් වී ඇත්තේ ය. ලේඛන සාහිත්‍යයේ පුළුල් වපසරියක් ආවරණය කරමින් විවිධ විෂය ක්ෂේත්‍රයන් යටතේ සම්පාදිත මහාර්ඝ පුස්කොළ පොත් විශාල සංඛ්‍යාවක් එලෙස අපට අහිමි වී ඇති අතර, තවත් විශාල සංඛ්‍යාවක් විදේශිකයන් විසින් අත්පත් කරගනු ලැබ ඇත්තේ ය. ඉතිරි ව ඇති පුස්කොළ පොත් අතරින් යම් ප්‍රමාණයක් පසුගිය කාලය තුළ දී විවිධ උගතුන්ගේ හා සංවිධානවල මැදිහත්වීම නිසා මුද්‍රණද්වාරයෙන් පළ වී තිබීම සතුටට කරුණකි. නොයෙකුත් ස්ථානයන්හි අමුද්‍රිත ව පවත්නා, පළ කළ යුතු වැදගත් පුස්කොළ පොත් සොයා පළ කිරීම පිණිස කිසියම් විධිමත් ක්‍රියාමාර්ගයක් ගත හැකි නම් එය ජාතික මෙහෙවරක් වන්නේ ය.

මුද්‍රණ ශිල්පය ව්‍යාප්ත වීමත් සමඟ පොත් පළ වීම වේගවත් විය. අපේ පැරණි පැවිදි-ගිහි පඬිවරුන් විසින් සම්පාදනය කරන ලද වටිනා ග්‍රන්ථ විශාල ප්‍රමාණයක් ප්‍රකාශයට පත් කෙරිණි. 19 වැනි සියවසේ අග භාගයේ දී හා 20 වැනි සියවසේ මුල් දශක කිහිපය තුළ දී ප්‍රකාශයට පත් කෙරුණු වටිනා පොත්පත් අතරින් බොහොමයක් සොයාගත නොහැකි තත්ත්වයක් මේ වන විට උදා වී තිබීම කණගාටුවට කරුණකි. කෞතුකාගාරය, ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව, පෞද්ගලික පුස්තකාල ආදියට සීමා වූ වටිනා පොත් විශාල සංඛ්‍යාවක් තිබේ. ලාබ ලැබිය හැකි කටයුත්තක් නොවන නිසා දෝ මෙබඳු පොත් පළ කිරීමට කිසිවකුත් ඉදිරිපත් වන බවක් නොපෙනේ. ශාස්ත්‍රවන්තයන්ගේත්, එවැනි පොත් කෙරේ ආසක්ත පාඨකයන්ගේත් පරිශීලනය පිණිස පැරණි පොත් නැවත පළ කිරීමේ ව්‍යාපෘතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට මා අදහස් කළේ එම අඩුපාඩුව සපුරාලමින් සාහිත්‍ය ක්ෂේත්‍රයට කිසියම් සේවාවක් ඉටු කිරීමේ අරමුණෙනි. මේ යටතේ ලාබ ලැබීමකින් තොර ව, මුද්‍රණ වියදම පියවාගැනීම පමණක් අරමුණු

කරමින් මිල නියම කොට, එකී කෘතිවල සීමාසහිත පිටපත් සංඛ්‍යාවක් බැගින් පළ කිරීමට අදහස් කළෙමි.

සපයාගත හැකි වටිනා පොත්, නව තාක්ෂණික ක්‍රමවේද භාවිත කර නවීකරණයට බඳුන් නොකොට, පැරණි ස්වරූපය රැකෙන ආකාරයෙන් ම පළ කිරීමට කටයුතු යෙදුවෙමි. ඒ, එම යුගයේ මුද්‍රණ තාක්ෂණය, පිටුසැකසුම් ආදිය පිළිබඳ ව අවබෝධයක් ද පාඨකයන්ට ලබාගත හැකි වන පරිද්දෙනි. මේ පොත් තවත් වසර දෙතුන් සියයක් වත් ආරක්ෂා වී පවතිනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරමි. සිංහල සාහිත්‍යයේ උන්නතියට මේ කාර්යය සුළු වශයෙන් හෝ උපකාරයක් වුව හොත් මගේ අපේක්ෂාවන් මල්පල ගැනුණේ වෙයි.

මේ සත්කාර්යය සාර්ථක ව ඉදිරියට ගෙන යාමට උදවු කළ හැකි හැමගේ ම සහයෝගය අපේක්ෂා කරමි. වෙසෙසින් ම දුලබ පොත් සපයාගැනීම සඳහාත් පැරණි පොත් නැවත සංස්කරණය කර පළ කිරීම සඳහාත් විද්වතුන්ගේ සහයෝගය උදක් ම පතමි.

මෙම පැරණි පොත් නැවත මුද්‍රණය කිරීම සඳහා පැරණි ග්‍රන්ථවල පිටපත් සපයාදෙන කුමාර මහා විහාරාධිපති පූජ්‍ය පණ්ඩිත ගන්තලාවේ ගුණානන්ද නායක හිමියන් සහ පූජ්‍ය විද්‍යානිධි අම්බලන්ගොඩ සුමෙධානන්ද හිමියන් මෙම සාහිත්‍යෝන්නති කටයුත්ත සඳහා ලබාදෙන සහයෝගය අගය කරමි. ඒ අනුව උන්වහන්සේලාට මගේ කාරුණික ස්තුතිය පිරිනමමි. එසේම මෙම ව්‍යාපෘතිය කෙරෙහි උනන්දුවකින් ක්‍රියාකරන ආචාර්ය එස්. අයි. ගමගේ මහතාටද මගේ ස්තුතිය පළ කරමි.

මේ ග්‍රන්ථය වසර ගණනාවකින් මුද්‍රණය වී නොමැති බව පෙනී ගිය හෙයින් දිවයිනේ භාෂා සාහිත්‍යයේ උන්නතිය සලකමින් ද යම් ප්‍රයෝජනයක් අපේක්ෂා කරන පාඨකයින්ට අනුග්‍රහයක් වශයෙන්ද මේ අන්දමින් නැවත මුද්‍රණය කිරීමට පියවර ගන්නා ලදි.

මේ කෘතියේ හිමිකම් සනාථ කළ හැකි භවතුන් වෙතොත් ඒ අයගේ අනන්‍යතාව තහවුරු කර ගැනීමෙන් අනතුරුව අදාළ කර්තෘභාගය ලබාදීමට පියවර ගනු ලැබේ.

සාහිත්‍යෝන්නතිකාමී
දේශබන්ධු සිරිසුමන ගොඩගේ

සොතබ්බමාලිනී.

සාමිදේසීයේන කෙනචි ආචරියේන

විරචිතා.

———×+×———

විද්‍යෝදයපරිවෙණාධිපතිනො

සිරිසුමඞ්ගලමහානායකත්ථෙරවරස්ස

ධම්මනෙත්තාවාසිනා

පනස්සපල අහුංගල්ල නාම ගාමෙ

සමුද්දාරාමවිහාරාධිපතිනො

විමලකිත්තිසඞ්ඝත්ථෙරවරස්ස සිස්සෙන,

අහුංගල්ලේ විමලසිද්ධිතිස්සෙන යතිනා

සංසොධිතා

———×(0)×———

ඩී.පී.ද.සිල්වා ඉති නාමකෙන ශොභනෙන

ගිහිනො

නිර්ණයසාධකයන්ත්‍රාලයෙ

මුද්‍රාපෙත්වා පාකටීකතා.

සිරිසම්බුද්ධවස්සෙ 2455.

1911

SOTABBA MALINI.

සොතබ්බමාලිනී.

සාමණේදසීලයෙන කෙතව් ආචරියෙන

විරචිතා.

——×+×——

විජ්ජොදයපරිවෙණාධිපතිනා

සිරිසුමඞ්ගලමහානායකත්ථෙරවරස්ස
ධම්මන්තෙවාසිනා
පන සත්කොල අහුංගල්ල නාම ගාමෙ
සමුද්දාරාමවිහාරාධිපතිනා

විමලධීරඤාණත්ථෙරවරස්ස සිස්සෙන

අහුංගල්ලේ විමලසිරිතිස්සෙන යතිනා

සංසොධිතා

——×(0)×——

ඩී. පී. ද. සිල්වා ඉති නාමිකෙන සොභනෙන

නියමිතො

ශ්‍රී ලංකාසාධකයන්ත්‍රාලයෙ

මුද්දාපෙත්වා පකාසිතා.

සිරිසම්බුද්ධවස්ස 2455

1911

SOTABBA MALINI.

BY

ANY PANDIT OF SIAM

EDITED BY THE

REVD. A. WIMALASIRI TISSA

PUBLISHED BY

D. P. D. SILVA

PRINTED BY

D. S. MENDIS

NIRNAYASADHAKA PRESS

BENTOTA.

2455.

1911.

සද්ධාසීලාදිගුණසමුදයසමුදිතෙන

දිසාවිදිසාපත්ථටවිසුතකිත්තිපබන්ධෙන

සිමතිනෙට සෙලන්තායතන (ගල්පාත) ඉතිසමක්ඛ

රාජමහාවිහාරමධිවසතා .

තන්නාමපරිවෙණාධිපතිනා

සසමයසද්දසත්ථ විසාරදබුද්ධිනා

සිරිමතීපාලාභිධෙන

සිරිමතා

ඤාණවරියසරණඞ්කරථෙරවරෙන

සොතබ්බමාලිනීසොධනමිදං පාසංසිකම්ති

සමාදරං සම්පටිග්ගහිතං.

විඤ්ඤාපනං.

නමෙ මිනසී යස්සාභිගුණෙණනසෙසව භාණෙවා,
භාසෙනතා භුවි භුතාගුතමසං තාසසිත්වෙ,

සොතබ්බමාලිනී නාමායං ගන්ථො කදා කෙන රචිතො'ති? නාවගම්‍යතෙ යතො'ස්මිං කත්ථචි න දිස්සතෙ අඤ්ඤස්මිං වා තාදිසෙ කත්ථචි ගන්ථෙ; සභාවසමාලොකනෙනාපන පනස්ස යෙන කෙනචි සබ්බා සමුදයසමුග්ගතෙචෙතසා සාධුනමනෙනසො ඛීරසසඛෙමෙම පසාද මුප්පාදෙතුකාමෙන චෙව තප්පසාදසමුදීරිතචෙතසා "සාධු සබ්බිමං සුත්වාන නතපුඤ්ඤසම්පදං සඤ්චිනන්තා සන්තා අච්චන්තසන්තසුඛං සමධිගච්ඡන්තු"'ති පත්ථයන්තෙන ච සිස්සාවන්දෙසියෙන සුසිඛිතායං ගන්ථො රචිතො'ති විඤ්ඤායතෙ.

චිරවිනට්ඨලඞ්කාසාසනසමුට්ඨාපනෙ පතිට්ඨිතමානසස්සාසරණසරණස්ස සරණෙණසීතෙනා සරණඛකාරස්ස සුසීසස්සයාපදෙසසමුදීරිත සඛාසම්බිම්බමානසා දිසාවිදිසාසු සමුල්ලසිතයසසිරිකකිත්තිමතො කිත්තිසිරිරාජසීහවරෙන පෙසිතං සජානං සපණ්ණාකාරං සාසනං ලඞ්කාතිසයසොභාසම්පාදෙත්වාන ධම්මිකෙන මිත්තෙන ස්‍යාමිස්සරෙන පෙසිතානං සීලපඤ්ඤාදිවිවිධගුණභූසිතානං ලඞ්කාසාසනපතිට්ඨාපනත්ථමාගතානමුපාලිත්ථෙරපමුඛානමායස්මන්තානං ලඞ්කාදීපමාගතෙසු ගන්ථසම්පතමෙනකා'ති නිදස්සිතං දිස්සතෙ කත්ථචි ගන්ථෙ; තස්මා ස්‍යාමදෙසීයනායං නාත්ථ සන්දෙහො; තදෙවාලම්බිය ගාරවන්තනාසඤ්ඤස්සතෙ.

අයං පන සොතබ්බානං ධම්මානං මාලා විය එකතො ඨපිතත්තා සොතබ්බභාවපරිදීපකානං වත්ථූනං මාලා විය පටිපාටියා නිද්දිට්ඨත්තා වා'ති අත්ථද්වයවසෙනෙව සොතබ්බමාලිනී'ති වොහරීයතෙ; වුත්තං හි ගන්ථාරම්භෙ.—

"සොතුකාමෙහි සොතබ්බං ධම්මං සම්බුද්ධදෙසිතං,
සාධුකං තං නිසාමෙත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සථා"'ති.

ගන්ථෙ පනස්මිං තත්ථ තත්ථ දෙසනාකථාසු දිස්සමානානි සුත්තානි චෙව වත්ථූනි ච දිස්සන්ති; තෙසු කානිචි තථාගතගාරවපරිදීපකානි, කානිචි සද්ධම්මගාරවපරිදීපකානි, කානිචි සඞ්ඝගාරවපරිදීපකානි, කානිචි රතනත්තයගාරවපරිදීපකානි, කානිචි සොතබ්බභාවපරිදීපකානි, කානිචි තතො තතො ලද්ධඵලපරිදීපකානි දි

නෙති; තස්මා'යං ධම්මකථිකානඤ්ච රතනත්තයෙ විසෙසතො සබ්බෙසම්පි පසාදවුඩ්ඪිමිච්ඡන්තානං සත්තානම්පි සගුණපාවහං හොති.

සාදිසො'පායං කාලන්තරාගතලෙඛකාදිදොසාකිණ්ණො සම්මා තො ගන්ථකාරස්සාපි භාවඤ්ඤාලුහියම්පාදෙතුම්පි පමාණො ජ නො සො'මහති උගෙණ්ඨානපුරශ්‍රෙණීවචනතාතිරිත්තාධානෙන මිත සඤ්ඤසෙතනාභිධානිදස්සනෙන යථාසත්ති සංසොධිතො.

සොධිතෙ පනිමස්ස සෙලන්තායතනපරිවෙණාචාරියවරෙන පණ්ණසාරගාමජෙන උපනන්දාභිධානෙන නායකත්ථෙරෙන කතුපකාරො අම්හාකං බහුසො පාසුතාගාහොසි.

ඉදං මයා සබ්බඤ්ඤුප්පටියාසොසවයසම්පිණිතසබ්බජනස්ස සීලාදනවිලගුණභූසනානුසිතස්ස සුගතසම්මොසච්චිගතඤ්ඤාණිසිනා නෙකසත්ථන්තරෙසු විසාරදස්ස අසද්ධම්මවාදිවිරදසමුද්දගස්ස මිගින්දස්සාතිගස්ස විද්‍යොදයපරිවෙණාධිපතිස්ස සිරිසුමඞ්ගලාභිධානස්ස ලඞ්කාපච්ඡිමදිසායඤ්ච දක්ඛිණදිසායච විඤ්ඤුතප්පමිතාසෙලෙව පධානසංඝනායකත්තං ගතස්ස සකලවිද්‍යාතම්මුත්තාංසභූතස්ස මහාථෙරවරස්ස ධම්මනෙත්තවාසිනා අඹුංගල්ලෙ ඉසිපතනාමෙ සමුද්දාරාමවිහාරාධිපතිනො සබ්බසීලාදිගුණොපෙතස්ස විමලධීරතිස්සාභිධානස්ස මහාථෙරස්ස පබ්බජිතෙනවාසිනා විමලසිරිතිස්සසමණෙනෙදං යථාබලං යථාවිහිතොපදෙසං සංසොධිතො.

යදිපනෙත්ථ පඤ්ඤාහතං පමාදදිදොසජම්පාඨං පාමච්ඡිතාලුපජානා දශාපරා විදුරා තං සොධෙත්තා පරතාසිතකාමා, කිමෙත්තකෙ ඉරම චිත්තකතිකුසලාපකරණෙනසීඩාවිද්‍යුත්සු පරෙසම්පියනාදූසෙසකති'ති.

ලිඛිතමිදං මයා භාගවත මහාමුනිනො පරිනිබ්බාණා භූතෙසු දසමෙ (2455) සමමිතෙ ජෙට්ඨිනඤ්ඤසාපාපිපදෙ-ඛිට්ඨරදි මනුඛබ ඛනාසසබ්බාකාසිකිනෙ (1911) මායාමානනාදවීසතිමෙ සොමවාරෙ ති ඤාතබ්බං.

දිස්සන්ති චෙ යදි පමාදකතෙච දොසා
දොසඤ්ඤුනො තදඛිලං පරිසොධයන්තු,
මා චෙව තෙ පච්චිමුඛා මුඛරා බලෙදං
ඝොසෙන්තු ඉස්සනරතා සුපරිස්සමං මෙ·

A. Wimalasiri Tissa,

සුද්ධිපත්තං.

පිට්ඨ.	පන්තියං.	අසුද්ධපාඨෝ.	සුද්ධපාඨෝ.
1	32	තුසමිගතු*	තුමෙණගි.
2	28	ආගවජහත්ථු	ආඝවජහත්ථු.
,,	,,	ඔකාසා	ඔකාසං.
,,	30	ආරබ්ධ'ම්හි	ආරබ්ධා'ම්හි.
3	8	ඛුද්දකා	ඛුද්දිකා.
,,	12	පටිවිජ්ඣිති	පටිවිජ්ඣි'ති.
,,	34	වණ්ණිත	වණ්ණිතා.
,,	35	දත	අතං.
4	4	පසසනතියා	අපසසනතියා.
6	12	දෙසිතස්සං	දෙමිතස්සං,
8	21	ගිතො	ගිතෙ.
,,	23	ජනුජනතො	සජුජනනතො.
,,	28	සංවරණතො	සංවිගණතො.
9	16	ඉධ—	ඉධ සම්මුම්ං සොතුං ධම්මසභාසං සමාගතා සබ්බ, තෙන ඉමං ධම්මවග්ගං සුණාථ සක්කච්චං සුගතෙන දෙසිතං.
,,	17	—දෙසිතං;	
9	32.	සාපුර	සාපුර.
12	6	පාපුණිස්සාමි"ති ති	පාපුණිස්සාමී"ති.
,,	17	තික්ඛනතුං	තික්ඛතතුං.
,,	34	කිචි	කිචී,
13	4	හත	හතතං.
16	24	තසස	තසස ගි.
17	25	උත්තරාය	උත්තරායෙ:
,,	,,	සම්පජනානනි	සම්පජනානං,
,,	26	යකඛිය	යකඛිනි.
,,	27	පහසි;	පහාය.
17	28	අභොධා	අභොධී;
,,	29	ලභෙපි	ලභෙ'පි.
,,	30	ලභි	ලභි;
18	25	සමෙමයෙ	සමයෙ.
22	2	ආලම්බනං	ආලම්බන.

පිටේ.	පන්තියං.	අසුද්ධපාඨා	සුද්ධපාඨා.
,,	7	සුඛම්සසිපා	සුඛමසසිපා.
23	11	ජෙපචා	ජෙජ්ජවා.
,,	14	සො	සා.
,,	21	ගුතතප	ගුඤාතපං.
25	20	අරබො	අරබ්බා.
,,	20	චනා	චනා.
30	1	සුවි	සුචි.
81	22	අභියම්ං	අභිමයං.
85	18	රජභාගකසස	රජභාගතසස.
,,	27	මගතත	මහතත.
36	8	ධම්මිසසපාය	ධම්මාසසපාය.
,,	29	බ්‍රහ්මගමිකි	බ්‍රහ්මගමකි.
,,	26	චතුපා	චතුපා.
87	30	තිසසහභාව	තිසසහභාව.
40	25	කළමචානං	කම්මඨානං.
41	2	මගනානි	මහනානි.
42	•	කරසසාමි	කරිසසාමි.
43	11	නිසිනත	නිසිනන.
,,	,,	සජ්ඣායකතා	සජ්ඣායනතා.
46	12	වාසාසා'ත	වාසාසා'ති.
46	34	සෙජන	සොජන
47	8	ලාභානං	ලාභානං
,,	82	ත	න.
49	6	වාණිජජා	වාණිජෙජ.
50	,,	පඨමසි	පඨමාසි.
,,	13	සමපාදෙථ'''ති	සමපාදෙථා'''ති.
,,	28	චෙතං	චෙතං.
,,	30	වා	වා.
52	8	විචරිතානං	විචරිතනං.
,,	15	ගොතු	හොතු.
,,	25	අනවිසතං	අනුවිසතං.
53	31	සුඛාවහනති	සුඛාවහනති.
54	2	කොති	හොති.
,,	8	ජනිසසනති	ජානිසසනති.
52	8	විචරිතානං	විචරිතනං.

පිටුව	පංක්තිය.	අශුද්ධපාඨ.	ශුද්ධපාඨ.
,,	15	ගොතු	ගොත්‍රු.
,,	25	අනවිඥතං	අනුවිඝතං.
53	31	වහනති	වහනති.
54	24	අනෙතපුං	අනෙතපූරං.
55	26	සෘඛකාර	සාධුකාර.
56	3	පන්නෙ	පතනෙ.
,,	6	දෙසනාවසානෙ	දෙසනෘවසානෙ
56	16	සක්කවචං	සක්කවචං.
,,	24	ඤැණා	ඤැණා.
,,	25	සක්කවචාං	සක්කවචාං,
57	15	චක්කවනති	චක්කවනති.
,,	19	චක්කවනති!	චක්කවනති.
58	15	කරණීයතතං	කරණීයතතං.
,,	24	සෙහාය	සෙයහාය.
61	16	මහගතො"'	මහගතො"'.
63	11	මාලාදි	මාලාදි.
,,	20	මිව	මිව.
64	5	අසහායො	අසහායො.
65	27	රකඛිතු	රකඛිතුං.
66	8	චතතාරි	චතතාරි.
,,	11	සම්බුද්ධො	සම්බුද්ධො
,,	12	උපසඞකාපො	උපසඞකමිපො,
67	8	සාවපති	සාවපති.
,,	15	නාව	නාව,
69	16	තතෙසව	තතෙසව.
,,	29	පාණිා	පාණිං.
70	7	කාමාග	කාමා ති.
72	32	ගතගාවො	ගතගාවො.
75	6	සක්කවච	සක්කවචං.
77	9	එතඩකථා	එතඩකථා.
,,	29	ගාථා	ගාථා.
78	29	අගාමම	ආගමම.
79	10	ලකඛණෙ	ලකඛණෙ.
80	1	යපා	යපා.
,,	2	තෙනාහ;-	තෙනාහ;-

පිටේ.	පන්තියං.	අශුද්ධපාඨ.	ශුද්ධපාඨ.
81	13	නිසිනන	නිසින්නා
"	26	මද්දවානි	,මද්දවානි
"	31	අරහතත	අරහන්තත.
82	5	වීපසසකා	විපස්සකා.
83	3	භාවෙනතා ච	භාවෙන්තා'ච.
84	33	යනතිති	යන්ති'ති.
85	27	රොචනතීති	රොචන්තීති.
87	8	වඩ්ඪනති	වඩ්ඪන්ති.
"	16	යාච	යාචි.
"	24	තථාරූපාසෙච	තථාරූපාසෙවි.
97	29	නිබ්බනති	නිබ්බත්ති.
99	*. 2	ආගත	ආගතං.
100	8	අනුමොදනාපාය	අනුමොදනාපායං
"	15	අනුපුබ්බන	අනුපුබ්බික.
"	17	අපාතත	අපාතෙතා.
"	23	ගුණා	ගුණෙනා.
103	9	වණණි	වණ්ණි
104	5	අසඤ්ඤි	අසඤ්ඤි'පි.
"	14	සුභතතා	සුභතා.
108	5	ආගතවා	ආගන්තවා.
110	2	පුච්ඡසාමි	පුච්ඡාමි.
"	30	කිංවා	කිංචිව.
112	17	වෙපදච්චතායි	වෙපච්චතායි.
"	20	ජීවනතා	ජීවන්තා.
114	24	මිච්ඡෙකන	මිච්ඡෙකෙන,
117	21	යං	යංයං.
1 8	12	වදු	වදූ.
120	2	අසඤ්ඤිමිසඤ්ඤං	අසඤ්ඤිමිසඤ්ඤිං.
122	11	පරිබාජක	පරිබ්‍රාජක.
"	21	සක්කතුණොපායාසි	සක්කතුණොපායාසි
123	11	භාසිතො	භාවිතො.
"	31	භගතා	භගවතා.
126	18	ලාභසක්කාරො	ලාභසක්කාරො.

16 (සොළසම-) 17 (සත්තදසම) පිටුනම්බර පාරශ්‍යමිශ්‍ර ලං නැතා දිසති; නමුත් තදනන්තර එතං සලකුණුකළ හැ.

[ඉදානි සුලභිස සබ්බෙ'පි සන්නිසින්නා සගාරවා,
පසාදබහුලා හුත්වා ජිනධම්මං සුණාථ තාහති.

එත්ථ ජිනධම්මං නාම යං කිඤ්චි ජිනභාසිතං සුත්තං වා ගෙය්‍යං වා ගාථා වා ජාතකං වා අඤ්ඤෙන කෙනචි කථිතං සජ්ඣායිතං වා ජිනධම්මං නාම ජාතං; යෙ කෙචි සක්කච්ච සංභාවිතත්තා තං සුණන්ති, තෙ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණන්ති; සෙය්‍යථාපි සපුත්තිකා පුණබ්බසුමාතා යක්ඛිණී.

එකස්මිං සමයෙ භගවා පච්ඡාභත්තෙ මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා මහාජනං උය්‍යොජෙත්වා නානාකොට්ඨකෙ නානාමාලා ගන්ධකුටිපරිවෙණෙ පඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසනෙ පුරත්ථිමලොකධාතුං ඔලොකයමානො නිසීදි; අථෙකචාරික-ද්විචාරිකාදයො පංසුකූලික-පිණ්ඩපාතිකභික්ඛූ අනෙකසතා අනෙකසහස්සා වසනට්ඨානතො නික්ඛමිත්වා ආගම්ම දසබලං වන්දිත්වා වරකම්බලසාණියා පරික්ඛිපමානා විය නිසීදිංසු; අථ තෙසං අජ්ඣාසයං විදිත්වා සත්ථා නිබ්බානපටිසංයුත්තං ධම්මකථං කථෙසි; සා කිර යක්ඛිණී ධීතරං අඞ්කෙනාදාය පුත්තං අඞ්ගුලියා ගහෙත්වා ජෙතවනපිට්ඨිං පාකාරපරික්ඛෙපසමීපෙ උච්චාර-පස්සාව-ඛෙළ-සිඞ්ඝාණිකං පරියෙසමානා අනුපුබ්බෙන ජෙතවනමහාද්වාරකොට්ඨකං සම්පත්තා; භගවතො ච "ආනන්ද පත්තං ආහර, චීවරං ආහර, විසාඛානං දනං දෙහී"ති කථෙන්තස්ස සද්දො සමන්තා වා දසගාවුතමත්තමෙව ගණ්හාති; ධම්මං දෙසෙන්තස්ස සචෙ'පි චක්කවාළපරියන්තං කත්වා පරිසා නිසීදති, යථාපරිසං ගච්ඡති; බහි පරිසාය එකඞ්ගුලමත්තම්පි න ගච්ඡති "මා අකාරණා මධුරසද්දො නස්සී"ති; තස්මා යක්ඛිනී බහිපරිසාය ඨිතා සද්දං න සුණාති, ද්වාරකොට්ඨකෙ ඨිතාය පනස්සා මහතියා බුද්ධවීථියා අභිමුඛෙ ඨිතා ගන්ධකුටි පඤ්ඤායි; සා නිවාතෙ දීපසිඛා විය සද්ධ බුද්ධගාරවෙන හත්ථකුක්කුච්චාදිරහිතං නිච්චලං පරිසං දිස්වා සුත්තෙමිපා කිඤ්චි භාජනිය ගණ්ඩංගවෙසන්තී, යෙනා අහං සප්පි-තෙල-මධු-ඵාණිතාදීසු කිඤ්චි දෙව පත්තෙනො වා හත්ථෙනො වා පගණ්හන්තං භූමියං වා පන පතිතං ලභිස්සාමී"ති අනොකාසීභාරං පාවිසි; ද්වාරකොට්ඨකෙ අවරුද්ධනාගං නිවාරණත්ථාය ඨිතා ආරක්ඛදෙවතා යක්ඛිනියා උපනිස්සයං දිස්වා න නිවාරෙසි; සා සහ පරිසාය එකීභාවගමනෙන මධුරසකරොජවීආදීහි ඵුට්ඨිත්වා අට්ඨිමිඤ්ජං ආහච්ච අට්ඨාසි; තං ධම්මසවණත්ථාය නිච්චලං ඨිතං ජිනවිජාය පීළිතා පුත්තකා "කස්මා අම්ම ගහගහකා(?) යොබාණකො විය තිට්ඨසි; න නො ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා පරියෙසසී"ති චොදයිංසු; සා "ධම්මස්සවණස්ස මෙ අන්තරායං කරොථා"ති විනෙන්තී පුත්තකෙ තොසෙසි; තෙනිදං සුත්තං;—

"එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ; තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා භික්ඛූ නිබ්බානපටිසංයුත්තාය ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති; තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බචෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති; අථ ඛො පුණබ්බසුමාතා යක්ඛිනී පුත්තකං එවං තොසෙසි:]—

පුබ්බෙනෙණ පනෙතෙ රස්ස-දීඝවසෙන ච මකාර-නකාර-සකාරාදීනං සංයොගානං සංසොක-විසංයොගවසෙන ච ආගතානි පදානි න දස්සිතානී"ති වෙදිතබ්බා.

අනුක්කමණිකා.

පිට		
2	ඉත්ථී සොතබ්බමාලිනීයා සම්පසාදනීයං නාම පඨමං	1
3	නාගරුක්ඛදෙවතා දුතියා	2
5	ධම්මපාලමාතා තතියා	3
6	පාචාරිකගති චතුත්ථී	4
8	සඛාසුම්භනුපකාරො නාම පඤ්චමො	5
9	මණ්ඩූකදෙවපුත්තවත්ථුං ඡට්ඨං	6
11	පීතිමල්ලා සත්තමො	7
12	ධම්මාරාමපොසරා අට්ඨමො	8
15	චෙටිකාගීතං නවමං	9
16	සාවකඤ්ඤාණං දසමං	10
,,	පඨමො වග්ගො	
18	පුණ්ණබ්බසුමාතා පඨමා	1
19	පියඞ්කරමාතා දුතියා	2
21	අවකුජ්ජූපමසුත්තං තතියං	3
24	ගහකං ආලවකං චතුත්ථං	4
25	වෙනාගපුරසුත්තං පඤ්චමං	5
26	සක්කපුට්ඨදිසානමක්කාරං ඡට්ඨං	6
27	සක්කතථාගතනමක්කාරං සත්තමං	7
28	අමතඤ්ඤදෙ අට්ඨමො	8
30	ගන්ධපොසකා නවමො	9
32	සූචිපාතකො දසමො	10
,,	දුතියො වග්ගො	
33	ධම්මපටිසන්ථාරං පඨමං	1
35	රතනත්තයානුස්සරණං දුතියං	2
37	ධම්මගරුකතං තතියං	3
38	බ්‍රහ්මපඤ්හසන්තං චතුත්ථං	4
40	වාසංකරණීයං පඤ්චමං	5
41	දුවඞ්ගිකම්මට්ඨාණං ඡට්ඨං	6
44	චරියිකම්මට්ඨාණං සත්තමං	7
45	රතනත්තයගාරවං අට්ඨමං	8
47	අට්ඨක්ඛණං නවමං	9

පිටුව

49	ද්වත්තිංසාකාරං දසමං	10
„	**තතියො වග්ගො**	
51	ධම්මකායං පඨමං	1
52	චිත්තසඤ්ඤමං දුතියං	2
54	චිත්තනිග්ගහං තතියං	3
55	සාධුකාරදානං චතුත්ථං	4
56	සෙඛවාචකං පඤ්චමං	5
58	ධම්මගරුකරණීයතා ඡට්ඨං	6
59	සම්බුද්ධපරිනිබ්බාණං සත්තමං	7
61	වඩ්ඪිසම්පත්තරා අට්ඨමො	8
62	බුද්ධානුභාවං නවමං	9
65	එකපුග්ගලප්පකාසනං දසමං	10
„	**චතුත්ථො වග්ගො**	
66	එකෙකසික්ඛාපදරක්ඛණං පඨමං	1
68	ධම්මිකත්ථෙරො දුතියො	2
70	කාමගාමියං තතියං	3
72	අනත්තපුච්ඡකබ්‍රාහ්මණො චතුත්ථො	4
73	සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස මාතුලබ්‍රාහ්මණො පඤ්චමො	5
75	සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස භාගිනෙය්‍යබ්‍රාහ්මණො ඡට්ඨො	6
76	සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සහායකබ්‍රාහ්මණො සත්තමො	7
78	බාලිසිකො අට්ඨමො	8
76	අනිච්චානුපස්සකො භික්ඛු නවමො	9
82	වස්සිකපුප්ඵවිපස්සකො භික්ඛු දසමො	10
„	**පඤ්චමො වග්ගො**	
88	ජීවිතබුද්ධදස්සනකම්මඤාණිකා භික්ඛු පඨමා	1
86	බුද්ධතෙජදීපනං දුතියං	2
87	මග්ගදෙසනා තතියා	3
90	ධම්මදානං චතුත්ථං	4
91	අඞ්ගුලිමාලො පඤ්චමො	5
93	සද්ධම්මදෙසකෙ බහුමානං ඡට්ඨං	6
95	ධම්මිකඋපාසකො සත්තමො	7
96	තම්බදාඨිකො අට්ඨමො	8
99	පරාජිතස්ස දෙවපුත්තො නවමො	9
100	අනුපුබ්බකබ්‍රාහ්මණො දසමො	10

,, ඡට්ඨො වග්ගො

102	සිඞ්ගිලිසොණ්ඩා පඨමො	1
104	පරිචාරා දුතියා	2
105	සත්තතිමිගාමිකෙත්තා තතියො	3
106	කිනාගාකම්මි චතුත්ථී	4
107	තිස්සපොතරා පඤ්චමී	5
1 9	චණ්ඩගාමක ගහිතා ඡට්ඨා	6
,,	සත්සපඤ්ඤාසත්තමිං	7
111	සුබ්‍රහ්මාදෙවපුත්තො අට්ඨමො	8
112	චන්දිමා දෙවපුත්තො නවමො	9
115	සූරියො දෙවපුත්තො දසමො	10

,, සත්තමො වග්ගො

117	තිස්සමහාරාජා පඨමො	1
118	ධඤ්ඤසොණ්ඩාවිකා දුතියා	2
120	තිපීරධම්මො තතියො	
121	වෙදනාපරිග්ගහං චතුත්ථං	4
123	නන්දකදෙසකා පඤ්චමී	5
124	චිත්තසඞ්කිලෙසං ඡට්ඨං	6
125	උච්චකණ්ණකං සත්තමං	7
127	පච්චක්ඛාවෙණි අට්ඨමී	8
128	සොණසෙට්ඨිපිතා නවමො	9
130	කුටකදෙවපුත්තො දසමො	10

අට්ඨමො වග්ගො

THE

SOTABBA MALINI.

සොතබ්බමාලිනී.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො
සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

පුබ්බං බුද්ධඤ්ච ධම්මඤ්ච සඞ්ඝඤ්ච රතනත්තයං,
දුල්ලභං පවරං සෙට්ඨං පසන්නත්තා'හං නමාමි තං. *

ජිනසාසනමාරබ්භ කිඤ්චිමත්තං සුභාසිතං,
භාසිස්සාමි යථාසත්ති තං සුණාථ යථාතථං. †

සොතුකාමෙහි සොතබ්බා ධම්මං සම්බුද්ධදෙසිතං,
සාධුකං තං නිසාමෙත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සථා'ති.

යො'පි සො භගවා සබ්බගුණවිසිට්ඨො සබ්බඤ්ඤෙය්‍යධම්මපාරං ගතො සබ්බසත්තු'ත්තමො අසදිසො අප්පටිසමො එකො'ව ලොකෙ අනුත්තරො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අපරිමිතසඞ්ඛාතතානිතපුබ්බදෙ අසඞ්ඛෙය්‍යපාරමීපාරං ගතො අප්පමෙය්‍යභාවසම්පන්නො තථාගතො ලොකනාථො මහාකාරුණිකො, තස්සෙ'ව භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අසඞ්ඛෙය්‍යඅප්පමෙය්‍යගුණරතනනිධානභූතස්ස තං සත්ථු ගුණං කො නාම ඉමස්මිං ලොකෙ සදෙවකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය වණ්ණිස්සති වා කථෙස්සති වා.

අපි ච තස්ස අසඞ්ඛෙය්‍යඅප්පමෙය්‍යභාවගුණානං ජානනත්ථං යං සාරිපුත්තත්ථෙරෙන අත්තනා ආවජ්ජිතං බුද්ධගුණං ආරබ්භ පසාදං සත්ථු ආරොචිතං, තං සම්පසාදනීයසුත්තෙන වුත්තං; තම්පි ඉධා'හරිත්වා කථෙතබ්බං.

අප්පමෙය්‍යගුණා බුද්ධා අසඞ්ඛෙය්‍යගුණා ජිනා,
සම්පසාදනීයෙ සුත්තෙ තම්පි අත්ථං විභාවයෙ'ති.

එවං "තථාගතො අසඞ්ඛෙය්‍යඅප්පමෙය්‍යගුණො"'ති ඤත්වා තෙසු චිත්තප්පසාදං කත්වා තථෙ'ව ධම්මෙ සඞ්ඝෙ ච චිත්තප්පසාදං කත්වා තතො සබ්බෙහෙ'ව තුම්හෙහි සක්කච්චං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

---

* "තනාති"-සබ්බත්ථ දිස්සති. † "යථා කථං"-ඉති කත්ථචි දිස්සති.

ඉති සොතබ්බමාලිනියා
සම්පසාදනියං නාම පඨමං (1)

ඉමානි තීනි ලොකස්මිං රතනානි වරානි ච,
බුද්ධං ධම්මඤ්ච සඞ්ඝඤ්ච නමො තෙසං කරොම'හං.

ඉච්චෙවං තිණ්ණං රතනානං පණාමං කත්වා අථා'පරං අනාගත කාමෙහි සප්පුරිසෙහි සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො; කිං කාරණං? එකච්චෙ'පි පරමසම්බාධට්ඨානෙ අත්තනො වසනට්ඨානං අලභිත්වා යාව ගලප්පමාණෙ උදකෙ ඔගාහෙත්වා තත්ථ ඨිතා'පි ධම්මං සුණන්තියෙවා'ති; තස්සා'ත්ථස්ස කොසල්ලත්ථං ඉදං වුත්තං,—

සීහලදීපෙ කිර කොටිපබ්බතවිහාරෙ නාගලෙණද්වාරෙ නාගරුක්ඛෙ එකා දෙවධීතා වසති; තත්‍රෙ'කො දහරභික්ඛු අත්තනොලෙණෙ බලවපච්චූසසමයෙ උට්ඨාය නිසින්නො "එවං මෙ සුතං, එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං මහාවනෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සබ්බෙහෙ'ව අරහන්තෙහි, දසහි ච ලොකධාතූහි දෙවතා යෙභුය්‍යෙන සන්නිපතිතා හොන්ති භගවන්තං දස්සනාය භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච" 'ති ආදිං දීඝනිකායෙ මහානිදානවග්ගෙ ඉමං මහාසමයසුත්තං සජ්ඣායති, තං දෙවධීතා ආදිතො පට්ඨාය සුත්වා සුත්තපරියොසානෙ මහාසද්දෙන සාධුකාරමදාසි; අථ දහරභික්ඛු "කො එසො සද්දො" 'තිපුච්ඡි;? අහං භන්තෙ දෙවධීතා" 'ති";–"කස්මා සාධුකාරමදාසී"ති?-"ධම්මස්ස සාධුකාරමදාසිං, භන්තෙ දසබලෙන මහාවනෙ ගන්ත්වා නිසීදිත්වා කථිතදිවසෙ ඉදං සුත්තං සුත්වා අජ්ජ අස්සොසිං, භගවතා කථිතතො එකපදවාරම්පි අහාපෙත්වා සුග්ගහිතො අයං ධම්මො තුම්හෙහී" 'ති; සො තං ආහ; "දසබලස්ස කථයතො සුතං තයා" 'ති?-"ආමභන්තෙ" 'ති; "මහා කිර දෙවතානං සන්නිපාතො අහොසි, ත්වං පන කත්ථ ඨිතා සුණාසී" 'ති? "අහම්භන්තෙ මහාවනෙ ගන්ත්වා අස්සොසිං,. මහාවනවාසිනො දෙවතා මහෙසක්ඛාසු පන දෙවතාසු ආගච්ඡන්තීසු අහං තාසං ඔකාසං දදමානා ජම්බුදීපෙ ඔකාසං අලද්ධා අථ ඉමං තම්බපණ්ණිදීපං ආගන්ත්වා ජම්බුකොලපට්ටනෙ ඨත්වා සොතුං ආරභි'ම්හ, තත්‍රා'පි මහෙසක්ඛාසු දෙවතාසු ආගච්ඡන්තීසු අනුපුබ්බෙන පටික්කමමානා රොහණජනපදෙ මහාගාමස්ස පිට්ඨිභාගෙන ගොධකසමුද්දෙ ගලප්පමාණං උදකං පවිසිත්වා තත්ථ ඨිතා අස්සොසිම්හාති"; "තුය්හං ඨිතට්ඨානතො දූරෙ ඨිතං සත්ථාරං පස්සසි දෙවතෙ" 'ති? "කිං කථෙථ භන්තෙ?-සත්ථා මහාවනෙ ධම්මං දෙසෙන්තො "මමඤ්ඤෙව නිරන්තරං ඔලොකෙතී" 'ති මඤ්ඤමානා ඔත්තප්පාමි හිරියාමී" 'ති; දෙවතෙ තං දිවසං කිර භගවතා ඉමං මහාසමයසුත්තං දෙසිතං සුත්වා කොටිසතසහස්සදෙවතා අරහත්තං පත්තා, තුම්හෙ'පි තදා අරහත්තං පත්තා" 'ති?-"නත්ථි භන්තෙ"; "අනාගාමිඵලං

පත්තො"'ති?-"නත්‍ථි භන්තෙ"; "සකදාගාමිඵලං පත්තා'ත්‍ථ මඤ්ඤෙ"'ති?-"නත්‍ථි භන්තෙ"; තයො මග්ගෙ පත්තා දෙවතා කිර ගණනාපථං අතීතා, "සොතාපන්නා ජාතා'ත්‍ථ මඤ්ඤෙ"'ති?-සා ච තං දිවසං සොතාපත්තිඵලං පත්තා, ජලෙ සීතන්තා හරායමානා "අපුච්ඡිතබ්බම්පි පුච්ඡසි අය්‍ය"'ති ආහ; තතො තං සො ආහ "සක්කා පන දෙවතෙ තව අත්තභාවං අම්හාකං දස්සෙතුන්ති"? "න සක්කා භන්තෙ සකලං කායං දස්සෙතුං, අඞ්ගුලිපබ්බමත්තං දස්සෙස්සාමි අය්‍යස්සා"'ති කුඤ්චිකාඡිද්දෙන අඞ්ගුලිං අන්තොලෙණා'භිමුඛං අකාසි; චන්දසහස්සසූරියසහස්සඋග්ගමනකාලො විය අහොසි; දෙවතා "අප්පමත්තා භන්තෙ හොථා"'ති තං වන්දිත්වා අගමාසි.

සො භික්ඛු අපරභාගෙ කම්මට්ඨානං මනසි කත්වා ඝටෙන්තො වායමන්තො අනුක්කමෙන අරියමග්ගං පටිවිජ්ඣි; තෙනාහ,—

"ගම්භීරෙ'පි ජලෙ සීතා සද්ධම්මසවණාය ච,
යෙ සුණන්තා'පි සක්කච්චං ධම්මං සච්ඡි කරිංසු තෙ"'ති.

එවං පරමසම්බාධට්ඨානෙ ඨත්වා පසාදචිත්තෙන ධම්මං සුණන්තා'පි අනන්තං මොක්ඛසුඛමාවහන්තා හොන්තී'ති; තෙන සබ්බෙහෙ'ව තුම්හෙහි සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො'ති.

කාකරුක්ඛදෙවතා දුතියා-(2)

---o---

ආදිතො'ව ඉමෙසු රතනත්තයෙසු මහන්තං චිත්තප්පසාදං කත්වා ඉධ සබ්බෙහෙ'ව සන්නිසින්නෙහි සන්නිපතිතෙහි සද්ධාසීලසුතපඤ්ඤාසමාහිතඉන්ද්‍රියසම්මොදමානගුණයුත්තෙහි කල්‍යාණජ්ඣාසයා'ධිමුත්තචිත්තසන්තානෙහි සක්කච්චං'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

චිත්තලපබ්බතවිහාරෙ රත්තිං ධම්මසවණත්‍ථං ගතා ඉත්‍ථි විය භවිතබ්බං; කථං?-

සීහලදීපෙ කිර චිත්තලපබ්බතවිහාරෙ උපොසථදිවසෙ ධම්මසවණං සඞ්ඝුට්ඨං හොති, ගාමමනුස්සා ච උපොසථිකා හුත්වා සායණ්හකාලෙ විහාරං ගන්ත්වා රත්තිං ධම්මසවණත්‍ථං සන්නිපතිත්වා නිසීදිංසු; භික්ඛුසඞ්ඝො සන්නිපතිත්වා එකං රත්තිං ධම්මකථිකං භික්ඛුං අජ්ඣෙසිත්වා ධම්මං සුණාති; තදා කලම්බරගාමවාසිනී එකා ඉත්‍ථි අස්සොසි "චිත්තලපබ්බතවිහාරෙ කිර උපොසථදිවසෙ ධම්මසවණං සඞ්ඝුට්ඨං, අහම්පි ධම්මසවණ'ත්‍ථාය ගමිස්සාමී"'ති; සා එකෙන පුත්තමාදාය චිත්තලපබ්බතවිහාරං ගන්ත්වා එකං රුක්ඛමූලං නිස්සාය දාරකං තත්ථ නිපජ්ජාපෙත්වා සයං පරිසපරියන්තෙ ඨත්වා වන්දිත්වා පඤ්ජලිකා "අහං ධම්මසවණ'ත්‍ථාය ඉධා ගතා'ම්හි, සචෙ නිසීදිත්වා

ධම්මං සුණිස්සාමි, නිද්දං ගතා සමානා නිරත්ථකං මමා'ගමනං භවිස්සතී"'ති චින්තෙත්වා තත්ථෙ'ව එකපදම්පි අනුක්ඛිපිත්වා යථාඨිතා'ව ධම්මං සුණන්තී අට්ඨාසි; අථ රත්තිභාගසමනන්තරෙ එකො දීඝජාතිකො එකපස්සෙනා'ගන්ත්වා තස්සා පස්සන්තියායෙව අත්තනො සමීපෙ නිපන්නං දාරකං චතූහි දාඨාහි ඩසිත්වා අගමාසි; සො දාරකො තඞ්ඛණඤ්ඤෙව විසවෙගෙන ඵුට්ඨො කම්පමානරූපො පරිවත්තෙන්ත්වා "හා හා"'ති එතමෙව වත්වා තිණුක්කාය ආදිත්තදීපකං විය සකලසරීරං විසසන්තාපෙන සන්තාපයමානො මුච්ඡිතො අහොසි; අථ සා පුත්තස්ස ආසීවිසෙන දට්ඨභාවං දිස්වා චින්තෙසි "සචා'හං පුත්තො මෙ සප්පෙන දට්ඨො'ති වක්ඛාමි, ධම්මස්ස මෙ අන්තරායො භවිස්සති, අනෙකසතක්ඛත්තුං ඛො පන මෙ අයං වට්ටෙ වත්තන්තියා පුත්තො අහොසි, ධම්මමෙව චරිස්සාමී"'ති පුත්තසිනෙහෙන නිබ්බත්තහදයසොකං අතිමහන්තං අධිවාසෙන්ති ඨිතා; ඉත්ථියො ච නාම අත්තනො අභිජාතපුත්තානං අතිවිය පියායන්තී"'ති; යථා;—

සභාවෙන හි ඉත්ථීනං යෙ පුත්තා අත්තසම්භවා,
තාසං හොන්ති පියා පුත්තා නාරීනං ධම්මතා අයන්ති.

සා එවං සන්තෙ'පි ධම්මමෙව පග්ගණ්හන්තී යථාඨිතා'ව ආලපන්තී ආහ:—

මය්හං පුත්තක සංසාරෙ යෙ පුත්තෙ ජනයන්තියා,
න සක්කා බුද්ධඤාණෙන පරිමාණං පකාසිතුං.

සංසාරෙ දුල්ලභා තාත මාතා පුත්තා කුතො සියා,
තතො හි දුල්ලභතරො ධම්මො සම්බුද්ධදෙසිතො'ති.

වත්වා සක්කච්චං පඤ්ඤාභාවිතා තියාමරත්තිං ඨිතකා'ව ධම්මං සුණන්තී එවං දෙසනා'නුසාරෙන අත්තනා ච අනුභූතං විය පුත්තදුක්ඛං චින්තෙත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි, තං තථා නිපන්නං දාරකං උත්තානසෙය්‍යකං කත්වා තස්ස සීසතො හත්ථෙන විසං ආකඩ්ඪිත්වා සච්චකිරියං කරොන්තී ආහ:—

න මෙ ත්වං අප්පියො තාත පියො මෙ අසි පුත්තක,
ධම්මො ච මය්හං ගරුකො සොතුං තං උස්සහාම'හං.

ත්වම්පි එවං පියො ජාතො ධම්මො පියතරො'ධ මෙ,
යදි මය්හං ඉදං සච්චං තාතං මෙ මා විසං හනී'ති.

වුත්තමත්තෙ ච පන සච්චකිරියවචනෙ කුමාරො අක්ඛීනි උම්මීලෙත්වා ඨිතො, විසං පථවිං පවිට්ඨං, සා සච්චකිරියාය පුත්තස්ස විසං නිබ්බාපෙත්වා පීතිසොමනස්සයුත්තා හුත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අඤ්ජලිං කත්වා ආහ:—

ස්වාක්ඛාතො සබ්බබුද්ධෙහි ධම්මො සන්තිකරො අයං,
තෙනෙ'ව'දානි සොතබ්බො පණ්ඩිතෙන ත්ථකාමිනා'ති.

එවං වත්වා සා කුමාරස්ස ධම්මසවණෙන පාලිතත්තා ධම්මපාලො'ති'ස්ස නාමං අකාසි; තතො පට්ඨාය සා ධම්මපාලකමාතා ජාතා; සා පුත්තමාදාය අත්තනො ඨානං අගමාසි.

එවං ධම්මසවණෙ මහානිසංසතං විදිත්වා ඉමිනා'පි කාරණෙන සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො'ති.

ධම්මපාලමාතා නාතියා-(8)

———o———

ඉධ සද්ධම්මසවණ'ත්ථාය සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා සබ්බ භවන්තො ධම්මමෙව සක්කත්වා ගරුකත්වා මනසි කරිත්වා සක්කච්චං පරියාපුණිත්වා පන අවස්සං අත්තානං සංසාරපඞ්කදුග්ගතො උද්ධරිතුං සක්ඛිස්සථ; යො සක්කච්ච ධම්මං සුණාති, සො පඞ්ක සන්නිමුග්ගහත්ථී විය අත්තානං උද්ධරති; තස්ස'ත්ථස්ස ආවිභාවත්ථං එතං දට්ඨබ්බං.

එකස්මිං සමයෙ භගවා සාවත්ථියං උපනිස්සාය ජෙතවනෙ විහරති, මහාකොසලරඤ්ඤො කිර එකො පාවාරිකො නාම මඞ්ගලහත්ථී රූපබලජවසම්පන්නො නහානකාලෙ ච යුද්ධගමනකාලෙ ච හත්ථා'ලඞ්කාරෙන විභූසිතො සඞ්ගාමං ඔතිණ්ණො යෙභුය්‍යෙන ජයමෙව දෙති; සො කිර හත්ථී එවං තරුණකාලෙ මහබ්බලො හුත්වා අපරෙන සමයෙන ජරාවාතවෙගබ්භා'හතො හුත්වා දුබ්බලො අහොසි; අථ සො "දුබ්බලො අයන්ති" කත්වා මඞ්ගලහත්ථිට්ඨානතො අපනීතො හොති, අඤ්ඤො මඞ්ගලහත්ථිට්ඨානෙ ඨපිතො; සො නික්ඛමිත්වා වෙළුරුක්ඛසාඛාදීනි ඛාදන්තො ගච්ඡති; අථෙ'කං මහන්තං සරං ඔරුය්හ බහලකලලෙ ලග්ගිත්වා අත්තනො සරීරං චාලෙත්වා උද්ධරිතුං නා'සක්ඛි; මහාජනො තං මහාපඞ්කලග්ගං දිස්වා "එවරූපො'පි නාම හත්ථී ඉමං දුබ්බලභාවං පත්තො" 'ති කථං සමුට්ඨාපෙන්තො එවමාහංසු:—

අයං ඉමස්මිං නගරෙ හත්ථී මඞ්ගලිකො අහු,
සො'පි'දානි ජරං පත්තො පඞ්කලග්ගො පතිස්සතී'ති.

තතො රාජා තං පවත්තිං සුත්වා හත්ථා'චරියං ආණාපෙසි "ගච්ඡ තං හත්ථිං කලලතො උද්ධරාහී"ති; "සාධු දෙවා" 'ති සො ගන්ත්වා "පඞ්කලග්ගං හත්ථිං නාම ජීතා අත්තනො වායාමෙන පරෙහි උද්ධරිතුං නසක්කා, උපායෙන තං උද්ධරිස්සාමී" 'ති චින්තෙසි; අථ සො තස්මිං ඨානෙ සන්නාහං සෙනාවියූහං යුද්ධසජ්ජං විය කත්වා සඞ්ගාමසීසං දස්සෙත්වා සම්පහාරං දදමානො විය සඞ්ගාමභෙරිං ආකොටාපෙත්වා මහානාදං නදාපෙසි; මානජාතිකො හත්ථී තං දිස්වා අත්තනො

වෙගං අසහන්තො අපරා'පරං චාලෙත්වා එකවෙගෙනු'ට්ඨාය ථලෙ පතිට්ඨහි; භික්ඛූ පන තං කාරණං දිස්වා ආගන්ත්වා භගවන්තං වන්දිත්වා සත්ථු ආරොචෙසුං; තතො භගවා ලොකනායකො:—

“එතෙන තාව භික්ඛවෙ හත්ථිනා පඞ්කදුග්ගතො අත්තා උද්ධරිතො, තුම්හෙ ච පන භික්ඛවෙ කිලෙසදුග්ගෙ පක්ඛන්තා; තස්මා යොනිසො පදහිත්වා තුම්හෙ'පි තතො අත්තානං උද්ධරථා” 'ති වත්වා “අත්තදීපා භික්ඛවෙ විහරථ අත්තසරණා අනඤ්ඤසරණා, ධම්මදීපා භික්ඛවෙ විහරථ ධම්මසරණා අනඤ්ඤසරණා; කථඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛු අත්තදීපො විහරති අත්තසරණො අනඤ්ඤසරණො; ධම්මදීපො විහරති ධම්මසරණො අනඤ්ඤසරණො; ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං වෙදනාසු—පෙ—චිත්තෙසු—ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; එවං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු අත්තදීපො විහරති අත්තසරණො අනඤ්ඤසරණො, ධම්මදීපො විහරති ධම්මසරණො අනඤ්ඤසරණො” 'ති ආහ.

“අත්තදීපා විහරථ භික්ඛවෙ මම සාසනෙ,
අත්තදීපෙ පතිට්ඨාය සංසාරොඝෙ න සීදථ.
ධම්මදීපා විහරථ භික්ඛවෙ මම සාසනෙ,
ධම්මදීපෙ පතිට්ඨාය සංසාරොඝෙ න සීදථා” 'ති.

“භික්ඛවෙ යථා සො හත්ථිනාගො පඞ්කසත්තො හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච මහන්තං පන වායාමං පරක්කමං උස්සාහං දළ්හවිරියං කත්වා පඞ්කදුග්ගතො අත්තා උද්ධරිත්වා ථලෙ පතිට්ඨිතො; එවං තුම්හෙ'පි කිලෙසපඞ්කතො අත්තානං උද්ධරථ, නිබ්බාණථලෙ පතිට්ඨාපෙථා” 'ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:—

අප්පමාදරතා හොථ සචිත්තමනුරක්ඛථ,
දුග්ගා උද්ධරථ'ත්තානං පඞ්කසත්තො'ව කුඤ්ජරො'ති.

ඉමාය ගාථාය දෙසනං නිට්ඨාපෙසි; තෙ භික්ඛූ භගවතො දෙසනා'නුසාරෙන සංසාරෙ නිබ්බින්දිත්වා ධම්මා'නුසාරෙන අත්තනො ඤාණං පෙසෙත්වා තත්ථෙ'ව අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු; සම්පත්තමහාජනස්සා'පි ධම්මදෙසනා සා'ත්ථිකා ජාතා'ති.

එවං සද්ධම්මසවණෙ බහුප්පකාරං ආනිසංසං ඤත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

පාවාරිකහත්ථි වත්ථු. * (4)

——o——

* “බද්ධෙරක”—ඉති ධම්මපදට්ඨකථායං.

එත්ථ ආදිතො තාව අත්තනො මඞ්ගලකරණත්ථං ච චිත්තසොධනත්ථං ච පරිස්සයනිවාරණත්ථං ච බුද්ධධම්මසඞ්ඝසඞ්ඛාතරතනත්තයානං නමක්කාරං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සක්කච්ච සවණෙන හි අත්ථා'නත්ථං වා කුසලා'කුසලං වා ධම්මා'ධම්මං වා කිඤ්චි අජානන්තා'පි කෙවලං පරෙහි සජ්ඣායිතං ධම්මනිඝොසමත්තමෙව සුත්වා තෙන නිඝොසෙන පසන්නා'පි යෙ සත්තා, තෙ සග්ග නිමිත්තගතෙන කාලං කත්වා අනන්තරස්මිංයෙව භවෙ අත්තනො පරම'ත්ථසුඛමාවහන්තා හොන්ති; එතස්ස හි වචන'ත්ථස්සා'විභාවත්ථං:—

ධම්මං සජ්ඣායිතං සුත්වා යෙ'පි මච්ඡා ජලෙ චරා,
තෙන ඝොසෙන මුදිතා චුතා තෙ මොක්ඛමජ්ඣගුන්ති.

කථං? එකස්මිං සමයෙ බහුජනා එකතො සන්නිපතිත්වා තම්බපණ්ණිදීපං ගන්තුකාමා එකං සමුද්දගාමිනිං නාවං ගහෙත්වා නානප්පකාරානි භණ්ඩානි සජ්ජෙත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස තිලතණ්ඩුලාදීනං පාථෙය්‍යානං නාවං පූරෙත්වා භද්දනක්ඛත්තෙන ගන්තුමාරභිංසු; *තදා එකො භික්ඛු තෙහි සද්ධිං පරතීරං ගන්තුකාමො හුත්වා වාණිජානං සන්තිකෙ අත්තනො ඔකාසං යාචිත්වා තෙහි දින්නං එකො'කාසං පවිසිත්වා නිසීදි; අථ සා නාවා සමවාතෙන සුඛං ගච්ඡති, සො'පි භික්ඛු අත්තනො නිසින්නො'කාසෙයෙව පගුණසජ්ඣායං කරොන්තො "කුසලා ධම්මා, අකුසලා ධම්මා, අබ්‍යාකතා ධම්මා; සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ධම්මා" 'ති චිත්තුප්පාදකණ්ඩං පරිවත්තෙති; තත්ථ නාවාය එකපස්සෙන ගච්ඡන්තො එකො මහාමච්ඡො තස්ස භික්ඛුනො සජ්ඣායන්තස්ස නිඝොසමත්තමෙව සුත්වා තෙන නිඝොසෙන තුට්ඨො අඤ්ඤත්ථ ගමනචිත්තං අකත්වා එත්තකමෙව පිතෙතා කත්වා උභොකණ්ණපටලෙ නිච්චාලෙත්වා නාවාය පච්ඡතො අවිජහන්තො'ව ගච්ඡති; සො යාවතිත්ථං නාවං අනුගච්ඡන්තො සද්ධම්මසවණෙන ආකඞ්ඛිතචිත්තො අහොසි; අථ සො තිත්ථතීරෙ විජ්ඣිතො මනුස්සෙහි තත්ථෙ'ව කාලමකාසි; සීහලදීපෙ කිර රොහණො නාම එකො ජනපදො අහොසි; සො තත්ථ එකස්මිං සමිද්ධකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා මහන්තෙන ඉස්සරියෙන පරිවාරෙන වඩ්ඪති; තෙ පන ඤාතකා කුමාරස්ස ජාතකාලෙ සුමනා පමුදිතා හොන්ති, තස්මා සුමනො'ති'ස්ස නාමං කරිංසු; තස්මිං පන ගෙහෙ තස්ස මාතාපිතූහි උපට්ඨියමානා නිබද්ධං භික්ඛූ භුඤ්ජන්ති; කුමාරො අභිණ්හදස්සනෙන තෙසං ආචාරවිහාරෙසු පසීදිත්වා වයප්පත්තකාලෙයෙව සම්පත්තිං පහාය පබ්බජිතුකාමො හුත්වා මාතාපිතූහි නානප්පකාරෙහි වාරියමානො'පි තෙසං වචනං අනාදියිත්වා රොදන්තානං පරිදෙවන්තානංයෙව රට්ඨපාලසෙට්ඨිපුත්තා'දයො විය අත්තානං පබ්බජ්ජාය අනුජානාපෙත්වා

* "නක්ඛත්තෙන පායිංසු"—ඉති බහුසු.

පබ්බජිත්වා පබ්බජිතකාලතො පට්ඨාය සාමණෙරභූමියං ඨිතො සකලං සුත්තන්තපිටකං සකලං අභිධම්මපිටකං පගුණං කත්වා උපසම්පන්නකාලෙ සකලං විනයපිටකං පරියාපුණිත්වා තිපිටකධරො ජාතො; සො සද්ධාය පබ්බජිතත්තා සද්ධාසුමනත්ථෙරො නාම අහොසි, ගගනතලෙ පුණ්ණචන්දො විය සබ්බත්ථ පාකටො මහාපරිවාරො ච අහොසි; සො මහාචෙතියං වන්දන'ත්ථාය නාගදීපං ආගතො; තත්ථ චූලගිරිස්ස අන්තරෙ දණ්ඩකීරසෙලස්ස උය්‍යානං හොති, තං අභිරමණීයං විවෙකා'භිරමණට්ඨානං යොගයුත්තානං අප්පමාදවිහාරීනං භික්ඛූනං වසනට්ඨානභූතං; ථෙරො තං දිස්වා පසන්නචිත්තො හුත්වා හත්ථපාදං සීතලං කත්වා එකං මහාරුක්ඛං නිස්සාය නිසීදිත්වා පල්ලඞ්කමාභුජිත්වා බුද්ධාරම්මණෙ චිත්තං අභිනීයන්තො එවං ච එකනිමිත්තන්තරෙන විය අග්ගඵලං අරහත්තං පාපුණි; ලොකස්ස අග්ගදක්ඛිණෙය්‍යො ජාතො; ඉදං පන අරහත්තං කෙන දින්නං? තෙනා'හ.

ධම්මං සජ්ඣායිතං සුත්වා යෙ'පි මච්ඡා ජලෙ චරා,
තෙන ඝොසෙන මුදිතා චුතා තෙ මොක්ඛමජ්ඣගුන්ති.

සද්ධාසුමනත්ථෙරො නාම පඤ්චමො. (5)

———o———

ඉධ පඨමං තාව තිණ්ණං රතනානං නමක්කාරං කත්වා අථා'පරං පණ්ඩිතෙන සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො; තථාගතස්ස ධම්මං හි යො සක්කච්චං සුණාති, තෙසං තං අත්තහිතසුඛා'වහං හොති පණ්ඩිතානං දෙසනානයතො ගුණවිසෙසා'ධිගමනතො සද්ධාජනනතොපීතිසඤ්ජනනතො සා'ත්ථතො සබ්‍යඤ්ජනතො උත්තානතො, පදතො ගම්භීර'ත්ථතො කණ්ණසුඛතො හදයඞ්ගමතො අනත්තුක්කංසනතො අපරවම්භනතො කරුණාසීතලතො පඤ්ඤාවොදානතො ආපාථරමණීයතො විමද්දනක්ඛමතො සුයමානසුඛතො වීමංසමානසංසනතො මනුස්සසුඛදානතො දිබ්බසුඛනිබ්බත්තනතො ඣානසුඛසංවරණතො විපස්සනාසුඛසන්දහනතො මග්ගසුඛා'වහනතො ඵලසුඛනිප්ඵාදනතො පරමසන්තිකරනිබ්බාණසුඛසම්පාදනතො චා'ති, එවං පරමනිබ්බාණසුඛා'වහං හොතී'ති ඤත්වා ඉමිස්සං සොතබ්බමාලිනියං වුත්තවත්ථූනං වසෙන ඉමං සද්ධම්මං සොතබ්බං.

තං පන එවං වුත්තං ඉමං හි අට්ඨිකා සොතං උපනාමෙත්වා මාරබගවෙසී ඡන්දම විනෙත්වා ධම්මමෙව සාධුකං'ව සුණාථ පසන්නා; පසන්නචිත්තෙන හි සද්ධම්මස්සවණං නාම යෙ කෙචි සක්කච්චං පසන්නචිත්තා ඔහිතසොතා සුණන්ති යෙන කෙනචි භික්ඛුනා වා භික්ඛුනියා වා උපාසකෙන වා උපාසිකාය වා අන්තමසො කුම්භදාසිහි භාසිතං සුත්තං වා ගෙය්‍යං වා වෙය්‍යාකරණං වා ගාථං වා උදානං වා ඉතිවුත්තකං වා ජාතකං වා අබ්භුතධම්මං වා වෙදල්ලං වා,

තස්මිං කාලෙ තෙ යක්ඛා වා පෙතා වා අසුරා වා මනුස්සා වා සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා යෙ කෙචි වා හොන්ති සක්කච්චවසෙන හි සුණන්තා පච්චයූපනිස්සයවසෙන හෙතුසම්පන්නා, අවස්සමෙව තෙසං පන ඵලා'ධිගමානං* අරහත්තඵලං වා අනාගාමිඵලං වා සකදාගාමිඵලං වා සොතාපත්තිඵලං වා සච්ඡිකරිස්සන්ති; යෙ ච'ඤ්ඤෙ'පි අවසෙසා කිණ්ණරනාගසුපණ්ණා'දයො තිරච්ඡානගතා කිඤ්චි ධම්මං වා අධම්මං වා කුසලං වා අකුසලං වා අජානන්තා කෙවලං කථිතධම්මස්ස වා සජ්ඣායිතධම්මස්ස වා සරෙ නිමිත්තං ගහෙත්වා තමෙව මනසි කත්වා තප්පසාදා'ධිගතෙන චිත්තෙන කාලං කත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්තන්ති; තෙසං සග්ගෙ නිබ්බත්තභාවං මණ්ඩූකදෙවපුත්තවත්ථුනා චෙව ඉන්දකවත්ථුනා වග්ගුලිකවත්ථුනා ච සම්බන්ධමාලිනීතො ගහෙත්වා දීපෙතබ්බං; එවං බහුප්පකාරං ඤත්වා තෙන සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

මණ්ඩූකදෙවපුත්තවත්ථුං ඡට්ඨං-(6).

ඉධ සද්ධම්මං සොතුං සමාගතා සබ්බෙ තෙන ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං දෙසිතං; එත්ථ හි යො කොචි සක්කච්චං පසාදචිත්තෙන තප්පසාදගතෙන චෙතසා සද්ධම්මං සුණන්තො, තස්ස පරම'ත්ථසුඛා'වහං හොති; කිං කාරණා? යං සුණන්තො පරෙහි සජ්ඣායිතං'පි සුත්තං තෙසං සවණූපචාරෙ ඨත්වා තං සල්ලක්ඛෙත්වා තෙසං චිත්තං අත්තනි උපනෙත්වා තප්පච්චයා පබ්බජිත්වා අත්තනො භවනිස්සරණමකාසී'ති; තස්ස'ත්ථස්ස පකාසනත්ථං පීතිමල්ලකත්ථෙරස්ස වත්ථුං වෙදිතබ්බං.

භික්ඛූහි කථිතං සුත්තං යථා බුද්ධෙන දෙසිතං,
සුත්වාන තථතො ඤත්වා පබ්බජිත්වා සමාහිතා.

කථං? එකො කිර මල්ලො නාම අභිඤ්ඤාතකුලසම්භූතො තරුණකාලතො පට්ඨාය සංඝගන්ථවා වනයුද්ධමුට්ඨියුද්ධා'දීනි කත්වා තප්පච්චයෙන ජෙට්ඨමල්ලො ජාතො, තෙසු තෙසු නගරරාජධානීසු නක්ඛත්තකීළනකාලෙසු වා සාමන්තරාජසමාගමෙසු වා රඤ්ඤං අත්තනො අත්තනො අමච්චමණ්ඩලානං ථාමඤ්ච බලඤ්ච පරක්කමඤ්ච පරිජානාපනත්ථං මුට්ඨියුද්ධමුද්ධයුද්ධා'දීනි සංයොජිත්වා තෙ ච නානාවණ්ණරුචිරවත්ථනිවත්ථා විවිධනාසුරභිගන්ධභාසුරමාලාවිලෙපනා කතමල්ලානමෙච්චකං කත්වා තෙසං පුරතො සමුස්සිතධජපතාකං යුද්ධමණ්ඩලං පවිසිත්වා රඞ්ගමජ්ඣෙ ඔතරිත්වා අප්ඵොටෙත්වා වග්ගන්තා පච්චාහූයන්තා ගජ්ජිංසු.

පීතිමල්ලො තෙසං මහාගජ්ජිතං දිස්වා උට්ඨාය තෙහි සද්ධිං යුජ්ඣති; යං යං තෙන මහාබලත්ථාමෙන ගහිතගහිතෙසු වා අඞ්ග

* "ඵලාධිගමං"-?

පච්චඩෙගසු වා තෙසං මුට්ඨීනි සමුණ්ණානි විය කත්වා කෙවලං "න පලායාම මයන්ති" වීරවචනෙන කීලන්දූරකො විය කණ්ඩං පාතෙත්වා සබ්බෙ පරාජෙත්වා ජයපතාකං ගණ්හි.

සො එවමෙතෙසු තීසු රජ්ජෙසු ජයපතාකං ගහෙත්වා තතො තාමලිත්තිපට්ටනං ගන්ත්වා වාණිජෙහි සද්ධිං තම්බපණ්ණිදීපමාගමි; රාජා තස්සා'ගමනං සුත්වා තුට්ඨො හුත්වා පච්චුග්ගමනඤ්ච කාරෙත්වා තස්ස නිවාසනට්ඨානඤ්ච දත්වා මහන්තං යසං අදාසි; සො රාජානං නිස්සාය රඤ්ඤො කතසඞ්ගහො තත්ථ වසි.

අථෙ'කදිවසං නගරා නික්ඛමිත්වා බලනිකායෙන සාලාවීරෙන ගච්ඡන්තො නදු මග්ගසමීපෙ එකස්මිං විහාරෙ අන්තො ගබ්භෙ වාත පානා'ලොකෙන අත්තනො සයනපීඨෙ නිසින්නස්ස එකස්ස දහර භික්ඛුනො සජ්ඣායනසද්දං සුණිත්වා ච විහාරස්ස සමීපං ගන්ත්වා එකපස්සෙ ඨිත්වා'ව තං අස්සොසි "රූපං භික්ඛවෙ න තුම්හාකං; තං පජහථ, තං වො පහීණං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය භවිස්සතී"'ති ඉමං සකලං නතුම්හාකසුත්තං සුත්වා පසන්නො සකලසරීරං සඞ්ඛොභෙත්වා චම්මා'දීනි පවිසිත්වා යාව අට්ඨිමිඤ්ජං ආහච්ච අට්ඨාසි; තං සුත්වා චින්තෙසි "නෙ'ව කිර රූපං අත්තනො, න වෙදනා, න සඤ්ඤා, න සඞ්ඛාරා, න විඤ්ඤාණං අත්තනො'ති අනත්තං හි ඉමං රූපං අස්සාමිකං තුච්ඡං සුඤ්ඤං, අත්තසුඤ්ඤං බාලො මඤ්ඤති, තං පියායතී"'ති, සො තංයෙව අඞ්කුසං කත්වා තතො ගන්ත්වා රාජානං වන්දිත්වා අත්තනො පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙත්වා නික්ඛමිත්වා මහාවිහාරං ගන්ත්වා පබ්බජ්ජං යාචිත්වා පබ්බජ්ජූපසම්පදං ලභිත්වා ද්වෙ මාතිකා පගුණං කත්වා තිංසභික්ඛූ අත්තනො සහගාමිකෙ ගහෙත්වා * ගවර වාලියඞ්ගණං ගන්ත්වා එකස්මිං අරඤ්ඤකා'වාසෙ වසන්තො සමණ ධම්මමකාසි; සො වීරියෙව ඉරියාපථෙහි පීනමිද්ධස්ස විනොදනත්ථං සිතෙන ච චඞ්කමෙන ච රත්තින්දිවා වීතිනාමෙති; පාදෙසු අවහන්තෙසු ජීති ජණ්ණුකෙහි චඞ්කමන්තො විචරති; තමෙකො මිගලුද්දකො "මිගො අයන්ති" මඤ්ඤමානො මහන්තාය මිගසත්තියා පහරි; සත්ති ථෙරස්ස මහාඵාසුකපස්සං විනිවිජ්ඣිත්වා ගතා; ථෙරො "කො මං විජ්ඣතී"'ති; මිගලුද්දකො "මයා පහරිතො"'ති භීතො පලායි; සො භික්ඛූ සහායකෙ ආමන්තෙසි; තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං පක්කොසිත්වා ආගමිංසු; ථෙරො තං සත්තිං හරාපෙත්වා පහාරමුඛානි තිණ වට්ටියා පිදහිත්වා චඞ්කමනකොටියංයෙව පාසාණපිට්ඨියං † අත්තානං නිසීදාපෙත්වා භික්ඛූනං පටික්කමනතො ඔකාසං කාරෙත්වා අත්තනො මූලකම්මට්ඨානං විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා තඞ්ඛණඤ්ඤෙව සහපටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා උක්කාසිතසද්දෙන ආගතානං භික්ඛූනං ව්‍යාකරිත්වා ඉමං උදානං උදානෙන්තො ආහ:—

* "තරවාලියමිති."—† "පාසානපිට්ඨෙ"—?

"භාසිතං බුද්ධසෙට්ඨස්ස සබ්බලොක'ග්ගවාදිනො,
න තුම්හාකං ඉදං රූපං තං ජහෙය්‍යාථ භික්ඛවො" 'ති.
"අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා උප්පාදවයධම්මිනො,
උප්පජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්ති තෙසං වූපසමො සුඛො" 'ති.

අථ තං තෙ භික්ඛූ ආහංසු "සචෙ'ධ භගවන්ත සම්මාසම්බුද්ධො අරොගො අභවිස්ස, අද්ධා තෙ මුද්ධනි මත්ථකෙ හත්ථං පසාරෙත්වා සීසං පරාමසෙය්‍යා" 'ති.

එවං අඤ්ඤෙහි භික්ඛූහි අත්තනො ඨානෙ නිසින්නෙහි සජ්ඣායිතං ධම්මං සුත්වා අත්තනො විමුත්තිඵලං අනුභොසී'ති; තෙන පණ්ඩිතෙහි සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො'ති.

පීතිමල්ලො සමණො සත්තමො-(7).

———○———

එවං තාව තිණ්ණං රතනානං පණාමං කත්වා සද්ධම්මසවණත්ථං ඉධ සන්නිසින්නෙන සන්නිපතිතෙන අනඤ්ඤවිහිතචිත්තෙන තප්පසාදගතබහුමානෙන සද්ධම්මො සොතබ්බො.

අයං හි තථාගතස්ස ධම්මො අත්ථගම්භීරො දෙසනාගම්භීරො පටිවෙධගම්භීරො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්තො පණීතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිතවෙදනීයො මදනිම්මදනො පිපාසවිනයනො ආලයසමුග්ඝාතකො වට්ටු'පච්ඡෙදනො තණ්හක්ඛයාය විරාගාය නිරොධාය නිබ්බාණාය සංවත්තනිකො සවණීයො ආදිකල්‍යාණතාය මජ්ඣෙකල්‍යාණතාය පරියොසානකල්‍යාණතාය සා'ත්ථො සබ්‍යඤ්ජනො කෙවලපරිපුණ්ණො පරිසුද්ධො මග්ගඵලනිබ්බාණසුඛසම්පාදකො ච හොති.

යං සත්ථාරා දෙසිතං ධම්මං සුත්වා පුනප්පුනං වණ්ණෙන්තා'පි පුනප්පුනං අනුස්සරන්තා'පි පුනප්පුනං ආවජ්ජෙන්තා'පි අත්තනො මොක්ඛසුඛා'වහං හොතී ති; කථං? තථාගතො කිර පඨමා'භිසම්බොධිං පත්වා පඤ්චචත්තාළීසවස්සානි සකලබුද්ධකිච්චං කත්වා ද්වීසු අග්ගසාවකෙසු පරිනිබ්බුතෙසු සාවත්ථිතො නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො වෙසාලිං උපනිස්සාය පාවාලචෙතියෙ නිසින්නො මාඝපුණ්ණමියං මාරෙන අභියාචිතො සතො සම්පජානො ආයුසංඛාරං ඔස්සජි "අහං ඉතො චතුණ්ණං මාසානං අබ්භන්තරෙයෙව සමාපත්තිං සමාපජ්ජාමි, තතො පරම්පි න සමාපත්තිං සමාපජ්ජාමී" 'ති, එත්තකමෙව ආයුපරිච්ඡෙදං කත්වා ඔස්සජ්ජෙසි; තථා භික්ඛූනං සත්ථාරා කිර "ඉතො චතුමාස'ච්චයෙන පරිනිබ්බාණං මෙ භවිස්සතී" 'ති ආරොචිතෙ අනෙකසහස්සා භික්ඛූ සත්ථාරං පරිවාරෙත්වා විචරිංසු; තත්ථ පුථුජ්ජනා අස්සූනි සන්ධාරෙතුං නා'සක්ඛිංසු, ඛීණාසවානං ධම්මසංවෙගො උප්පජ්ජි; සබ්බෙ'පි "කින්නුඛො කරිස්සාමා" 'ති වග්ගබන්ධෙන විචරන්ති.

එකො පන ධම්මාරාමො නාම භික්ඛු භික්ඛූනං සන්තිකං න උපසඞ්කමති; භික්ඛූහි "ආවුසො කිං අම්හෙහි සද්ධිං සන්නිපාතං කත්වා කත්තබ්බකම්මං අකත්වා විචරසී" 'ති? වුච්චමානො'පි කිඤ්චි පටිවචනං න දෙති; එවං හි'ස්ස හොති "සත්ථා කිර චතුමාස'ච්චයෙන පරිනිබ්බායිස්සති; අහඤ්'ම්හි අවීතරාගො සත්ථරි ධරමානෙයෙව වායමිත්වා අරහත්තං පාපුණිස්සාමී" 'ති සො එකකො'ව විහරන්තො සත්ථාරා දෙසිතං ධම්මං ආවජ්ජති චින්තෙති අනුස්සරති; භික්ඛූ තථාගතස්සා'රොචෙසුං "භන්තෙ ධම්මාරාමස්ස තුම්හෙසු සිනෙහමත්තම්පි නත්ථි, "සත්ථා කිර පරිනිබ්බායිස්සති, කින්නුඛො කරිස්සාමා" ති, අම්හෙහි සද්ධිං සම්මන්තනමත්තම්පි න කරොතී" 'ති.

සත්ථා තං පක්කොසාපෙත්වා පටිපුච්ඡි "සච්චං කිර ත්වං එවං කරොසී"'ති?–"සච්චං භන්තෙ" 'ති;–"කිං කාරණා" 'ති–"තුම්හෙ කිර භන්තෙ චතුමාස'ච්චයෙන පරිනිබ්බායිස්සථ; අහඤ්'ම්හි අවීතරාගො, තුම්හෙසු ධරමානෙසු යෙව අරහත්තං පාපුණිස්සාමී'ති තුම්හෙහි දෙසිතං ධම්මං ආවජ්ජාමි චින්තෙමි අනුස්සරාමී" 'ති ආහ.

අථ සත්ථා සුවණ්ණසොණ්ඩසදිසං දක්ඛිණහත්ථං උක්ඛිපිත්වා "සාධු සාධූ" 'ති තස්ස තික්ඛත්තුං සාධුකාරං දත්වා "භික්ඛවෙ අඤ්ඤෙන'පි මයි සිනෙහවන්තෙන භික්ඛුනා ධම්මාරාමසදිසෙනෙ'ව භවිතබ්බං, න හි මය්හං මාලාගන්ධා'දීහි පූජං කරොන්තා පූජං කරොන්ති නාම, ධම්මා'නුධම්මං පටිපජ්ජමානා එව පන මං පූජෙන්ති නාමා" 'ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:—

ධම්මාරාමො ධම්මරතො ධම්මං අනුවිචින්තයං,
ධම්මං අනුස්සරං භික්ඛු සද්ධම්මා න පරිහායතී'ති.

දෙසනා'වසානෙ සො භික්ඛු අරහත්තෙ පතිට්ඨහි; සම්පත්තානම්පි සා'ත්ථිකා දෙසනා අහොසි.

එවං "සත්ථාරා දෙසිතං යො තං ධම්මං සක්කච්චං සුත්වා පුනප්පුනං ආවජ්ජති, පුනප්පුනං අනුස්සරති, පුනප්පුනං භාවෙති, අග්ගමොක්ඛසුඛා'වහං හොතී" 'ති ඤත්වා තෙහි පණ්ඩිතෙහි සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

ධම්මාරාමත්ථෙරො අට්ඨමො–(8).

පඨමං තාව සම්බුද්ධං ධම්මං සඞ්ඝං යථාක්කමං, *
වන්දිත්වා'පි ච සක්කත්වා සොතබ්බං ධම්මමුත්තමං.

තථාගතසද්ධම්මං හි නාමෙ'තං යං කිඤ්චි සික්ඛාත්තයසඞ්ගහිතං සුත්තගෙය්‍යා'දිකං නවඞ්ගං ජිනසාසනං, ඛන්ධධාතා'යතනාදි

---

* "සඞ්ඝඤ්ච දුතියං" 'ඉති සබ්බත්ථ.

අත්තානුඤ්ඤසමභූතං අනිච්චාදි දුක්ඛං, අනත්තාදි සුඤ්ඤභාවං, ජාතිජරාව්‍යාධිමරණසොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සු'පායාසපරිපීළිතධම්මත්තං, සකලලොකසන්නිවාසස්ස ජාතියා අනුගතත්තං, ජරාය පරිමද්දිතත්තං, ව්‍යාධිනා අභිභූතත්තං, මරණෙන අබ්භාහතත්තං, දුක්ඛෙ පතිට්ඨිතත්තං, තණ්හාය ඔසීදිතත්තං, මච්චුපාසෙන පරික්ඛිත්තත්තං, අත්තානො අලෙණඅගතිඅපරායණඅසරණත්තන්ති, එවමාදිකං සබ්බලොකසභාවසන්දීපකං; තං භගවතො වචනං පරෙහි භාවිතං වා සජ්ඣායිතං වා අත්තමනො සුපෙය්‍යපණ්ණහාරිකාය ඉත්ථියා ගීතපරියාපන්නං කත්වා උපගීයමානං තං සංගීතසද්දං සුත්වා ගීතස්ස ච අත්ථං උපපරික්ඛන්තා සප්පුරිසා අත්තනො මොක්ඛසුඛං සාධෙන්ති; තස්ස'ත්ථස්ස'විභාවත්ථං ඉදං වත්ථුං වුත්තං.

සීහලදීපෙ කිර එකො ගාමො අහොසි කතමහාජනසන්නිවෙසො සුවඩ්ඪිතධනධඤ්ඤගොමහිංසජාතිභූමිභූතො උච්ඡුවනකදලිවනතිලමුග්ගමාසසම්පන්නො සාලිවීහියවකගොධූමවරකකඞ්ගුකුද්රූසකා'දීහි පරිපුණ්ණො; තස්ස ච ගාමස්ස අවිදූරෙ එකො මහාසරො අත්ථි; සො පන සමන්තතො තීරපරියන්තෙ පණකසෙවාලසිංඝාටකකණ්ඩුලා'දීහි විභූසිතො'ච්ඡොදකො සීතොදකො සාතොදකො සුපතිත්ථො රමණීයො නානාවණ්ණවිවිධමහාපරිඛා විය දිස්සමානතිණ්ණා'කිණ්ණො; තං නිස්සාය මනුස්සා සස්සඛෙත්තං කරොන්ති; අථ'ස්ස ඵලිතකාලෙ ආරක්ඛං ඨපෙන්ති.

අථෙ'කා චෙටිකා තස්මිංයෙව සස්සං රක්ඛමානා විචරති; සා තත්ථ චරන්තී අද්දස තස්මිං මහාසරෙ පදුමවනමතිරමණීයං සබ්බජනවිම්හයකරං සමන්තතො විභාසිතරත්තපදුමකුමුදු'ප්පලපත්තසඤ්ඡාදිතම්ව සලිලං ඵුල්ලපදුමතො නිපතිතරෙණුපුණ්ණං ච සලිලතලං අතී'ව සොභමානං මත්තභමරගණෙහි ච පරිගීයමානං මත්තබලාකපුඤ්ජකාරණ්ඩවකරවීකා'දිද්විජගණා'භිලරාවසංඝුට්ඨං මහාසරං දිස්වා ඔතරිත්වා පදුමං භඤ්ජිත්වා එවරූපං ච ගීතං ගායති.

පස්සපි'මං පදුමං සුමනුඤ්ඤං පණ්ඩරකෙසරවාරිතකිණ්ණං,
යාව මිලා න පමද්දති එතං සොභති තාව පවාති සුගන්ධන්ති.

ආහ:—තස්සා ගීතසද්දං සුත්වා එකපස්සෙ සූපෙය්‍යපණ්ණහාරිකා එකා නාරී කලම්බසාඛාහි මාලං ඔචිනියමානා තාව ගීතං අනුගායන්තී ''භගිනි පදුමිනී සච්චං වදසි, ඉදං සරීරං තථාභූතමෙව ජානාහී'' 'ති වත්වා ආහ:—

එත්ථ ච පස්ස ඉදම්පි සරීරං සොබ්භණරූපධරං සුමනුඤ්ඤං,
යාව ජරා න පමද්දති එතං සොභති තාව කරොති ච ලීළ්හන්ති.

තං සුත්වා පදුමිනී ''සුත්තමෙ'සා වදති, හන්ද'හං ඉමෙසං පදුමානං යථාසභාවං කථෙස්සාමි, පුන'පි අයං සරීරස්ස සභාවං කථෙස්සතී'' 'ති ඤත්වා ඉදමාහ:—

පස්සති සස්සිරිකං රමණීයං කොමලපත්තවිභූසිතරූපං,
යාව මිලා න පමද්දති එතං සොභති තාව පවාති සුගන්ධන්ති.

පණ්ණිකා ආහ:—

ගුජ්ජති මජ්ජති රූපමදෙන සො කුසලං න ගවෙසති ලොකො,
යාව ජරා න පමද්දති එතං සොභති තාව කරොති ච ලීළ්හන්ති.

පදුමිනී ආහ:—

උස්සිතසුවිතතරෙණුපවුද්ධං පීතිකරං භමරෙහි පතීතං,
යාව මිලා න පමද්දති එතං සොභති තාව පවාති සුගන්ධන්ති.

පණ්ණිකා තස්සා පදුමිනියා පටිවචනං දෙන්තී එව මාහ:—

පාකටඵුල්ලිතකොකනුදං තං සුරියා'ලොකා සන්තජ්ජයතෙ,
එවමනුස්සගතො'යං සත්තො ජරා'භිවෙගා සන්තජ්ජයතෙ'ති.

තද සම්මන්තා භික්ඛූ තමෙව ගාමං නිස්සාය එකස්මිං පතිරූපෙ පදෙසෙ සමග්ගා වස්සං වසිංසු; සබ්බෙ ආරද්ධවිපස්සකා සතතං සමිතං සඞ්ඛාරනිබ්බිදෙසු යුත්තප්පයුත්තා "අජ්ජ අජ්ජෙ'ව අරහත්තං පාපුණිස්සාම සච්ඡිකරිස්සාමා" 'ති ගච්ඡන්තා'පි ඨිතා'පි නිසින්නා'පි සබ්බඉරියාපථෙසු කම්මට්ඨානමෙව මනසි කත්වා විහරන්ති.

අථ තෙ පන භික්ඛූ තස්මිං සමයෙ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය "ගාමං පිණ්ඩාය චරිස්සාමා" 'ති මග්ගං ගච්ඡන්තා තාසං ගීතසද්දං සුත්වා ථෙරෙ සබ්බෙ'පි භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා අවොච "සච්චමෙතං ආවුසො යං ඉමාහි කථිතං, සබ්බසත්තානං හි රූපං මුහුත්තං රමණීයං ඵුල්ලිතපදුමසදිසන්ති" තත්ථ ඨිතකො'ව තෙ පබොධෙන්තො:—

එතං පාතො'ව සමුප්ඵුල්ලං පදුමං පත්තකෙසරං,
සුගන්ධං සුරභී වාති තාව සොභති පඞ්කජං.

යථා එතං ජරං පත්වා මිලාති පත්තකෙසරං,
පතිතං අත්තනො මූලෙ කාලවණ්ණං භවිස්සති.

තථෙවා'පි ඉදං රූපං පඨමං තාව සොභති,
තම්පි හොති ජරං පත්වා මිලායං පදුමං යථා'ති.

වත්වා එවමාහ:—"ආවුසො සබ්බෙ සඞ්ඛාරා ඛයවයඅසස්සත සභාවා අලමෙව සබ්බසඞ්ඛාරෙසු නිබ්බින්දිතුං අලං විරජ්ජිතුං අලං විමුච්චිතුන්ති".

තෙ සබ්බෙ සංවෙගං පටිලභිත්වා භාවිතකම්මට්ඨානං පට්ඨපෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා තත්ථෙ'ව සහපටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණිංසු; ථෙරො තෙ භික්ඛූ අත්තනා සද්ධිං අරහත්තං පත්තෙ ඤත්වා එව මාහ:—

සබ්බතධම්මමනිච්චමනත්තං ජාතිජරාචුතිරොගනිකෙතං,
ඛන්ධමිදං බහුදුක්ඛසභාවං තම්පි පහාය සිවං උපගච්ඡුන්ති.

වත්වා තෙහි සද්ධිං අගමාසි; එවං තථාගතසද්ධම්මං නාම යෙන කෙනචි කථිතං අන්තමසො වෙට්ඨිකාය ගීතපරියාපන්නං කත්වා'පි, තං ධම්මං සුණන්තානං සප්පුරිසානං මොක්ඛසුඛා'වහං හොති; තෙන සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

වෙට්ඨිකාගීතං නවමං-(9).

එතං හි සද්ධම්මසවණං නාම සප්පුරිසානං අත්තහිතපරහිතපටිපත්තිපූරකානං බහූ'පකාරතං එව වෙදිතබ්බං; පඨමං තාව යො කොචි තීසු රතනෙසු චිත්තප්පසාදං කත්වා අස්සද්ධො අප්පසන්නො'පි සමානො සද්ධම්මං සුත්වා සද්ධං පසාදං පටිලභති; අරක්ඛිතසීලො'පි සීලං රක්ඛති; අප්පස්සුතො'පි සුතං පටිලභති; මච්ඡෙරො'පි චාගචිත්තං පටිලභති; දුප්පඤ්ඤො'පි පඤ්ඤං පටිලභති; තාය පඤ්ඤාය අනුග්ගහිතචිත්තො සීලක්ඛන්ධං පරිපූරෙති; සීලක්ඛන්ධං පරිපූරෙත්වා සමාධික්ඛන්ධං පරිපූරෙති; සමාධික්ඛන්ධං පරිපූරෙත්වා පඤ්ඤාක්ඛන්ධං පරිපූරෙති; පඤ්ඤාක්ඛන්ධං පරිපූරෙත්වා පඨමජ්ඣානං දුතියජ්ඣානං තතියජ්ඣානං චතුත්ථජ්ඣානං ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තිං විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තිං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තිං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිං පරිපූරෙති; නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තිං පරිපූරෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරහත්තමග්ගෙන සද්ධිං ඡළභිඤ්ඤායො පටිවිජ්ඣති; සෙය්‍යථීදං?

ඉද්ධිවිධං දිබ්බසොතං පරචිත්තවිජානනං පුබ්බෙනිවාසං දිබ්බචක්ඛුං ආසවක්ඛයං ච අභිඤ්ඤායො, පටිවිජ්ඣිත්වා තාහි කිං කරොති?

ඉද්ධිවිධෙන තාව නානාවිධං ඉද්ධිවිකුබ්බණසමත්ථතං සාධෙති; දිබ්බසොතෙන දෙවමනුස්සානං සද්දසවණසමත්ථතං, චෙතොපරියඤාණෙන පරෙසං සොළසවිධං චිත්තජානනසමත්ථතං, පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණෙන ඉච්ඡිති'ච්ඡිතභවානුස්සරණසමත්ථතං; දිබ්බචක්ඛුනා ඉච්ඡිති'ච්ඡිතදෙවමනුස්සානං චුතූපපත්තිදස්සනසමත්ථතං, ආසවක්ඛයඤාණෙන අභිසමයඤාණලොකුත්තරමග්ගසුඛඵලනිබ්බාණසුඛනිප්පාදනසමත්ථතං සාධෙති; එවං සද්ධම්මසවණං නාම සප්පුරිසානං අත්තහිතපටිපත්තිපූරකානං බහූ'පකාරතරං වෙදිතබ්බං.

ඉමං ච තථාගතසද්ධම්මං උග්ගහණසවණධාරණපරිපුච්ඡනා'දීනි අකත්වා කුසීතො යො විහරති, තස්ස පඤ්ඤාවිරහිතො ච ඉමං කුසලා'කුසලං සාවජ්ජා'නවජ්ජං සෙවිතබ්බා'සෙවිතබ්බං කත්තබ්බා'කත්තබ්බං න ජානාති; කථං ලොකියඤාණං අනා'ගන්ත්වා පන ලොකුත්තරඤාණං උප්පජ්ජිස්සතී'ති නෙ'තං ඨානං විජ්ජති; තෙනා'හ:—

ඨපෙත්වා බොධිසත්තෙ වෙ යෙ ලොකෙ සන්ති පණ්ඩිතා,
පරතො තෙ අසුත්වා ච ඤාණං තෙසං න විජ්ජතී'ති.

ඉමෙ කිර වෙ ජනා සබ්බඤ්ඤුබොධිසත්තා චෙ'ව පච්චෙකබොධිසත්තා ච අත්තනො ගුණවසෙන විසිට්ඨා, තෙන අඤ්ඤෙහි සත්තෙහි අසදිසා හොන්ති; එත්ථාහ:—

යඤ්ච ලොකියඤාණඤ්ච ලොකුත්තරඤ්ච යං පති,
පරතො එව සුණිත්වා ච තතො ඤාණං ලභිංසු තෙ.

එවං සක්කච්ච සවණතො ඉමෙ ගුණා නිබ්බත්තා'ති වෙදිතබ්බා; තිට්ඨතු තාව දූරෙ කථා; තථාගතො හි අභිසම්බොධිං පත්වා අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤපමුඛෙ පඤ්චවග්ගියෙ විනෙසි; තෙසං අබ්භන්තරෙ අස්සජිත්ථෙරො සත්ථු සම්මුඛා සුතධම්මං සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස දෙසෙසි; සො'පි තෙන සොතාපත්තිඵලං පත්වා පුන තංයෙව අත්තනා සුතධම්මං මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරස්ස දෙසෙසි; සො'පි තෙන සොතාපත්තිඵලං පටිලභි; තතො භගවතො සම්මුඛා ධම්මං සුත්වා අරහත්තෙ පතිට්ඨාය සාවකපාරමීඤාණං පටිවිජ්ඣිංසු; තෙ'පි අත්තනො පටිවිද්ධධම්මෙ පරෙසං දෙසෙන්ති; තෙනා'හංසු:—

යෙ සත්ථු සම්මුඛා ධම්මං සුණිත්වා සාවකා බහූ,
ඉත අඤ්ඤඤ්ඤම්පි දෙසෙන්ති අඤ්ඤෙ තෙසම්පි දෙසයුං.

එවං විත්ථාරකථිතං ධම්මං බුද්ධෙන දෙසිතං,
යථෙ'ව බුද්ධා දෙසෙන්ති තථා දෙසෙන්ති සාවකා.

සචෙ'පි බුද්ධො දෙසෙය්‍ය ධම්මං අමතගාමිනිං,
යෙ සුණන්ති අසක්කච්චං නිරත්ථා තස්ස දෙසනා,

සචෙ යො කොචි දෙසෙය්‍ය ධම්මං අමතගාමිනිං,
යෙ සුණන්ති ච සක්කච්චං සා'ත්ථා තස්ස දෙසනා'ති.

ඉදං ආදිතො පට්ඨාය සුත්තගෙය්‍යා'දිකං ලොකුත්තරඤාණං සාවකපාරමීඤාණා'වසානං එතෙ ගුණා කුතො නිබ්බත්තා?-නනු සබ්බපච්චයා එවං සද්ධම්මසවණං නාම සප්පුරිසානං අත්තහිතපරහිතපටිපත්තිපූරකානං බහූ'පකාරතරං ඤත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සාවකඤාණං දසමං-(10).

පඨමො වග්ගො.

තුණ්හී උත්තරිකෙ හොහි තුණ්හී හොහි පුණබ්බසු,
යාවාහං බුද්ධසෙට්ඨස්ස ධම්මං සොස්සාමි සත්ථුනො.

නිබ්බාණං භගවා ආහ සබ්බගන්ථප්පමොචනං,
අතිවෙලා ච මෙ හොති අස්මිං ධම්මෙ පියායනා.

පියො ලොකෙ සකො පුත්තො පියො ලොකෙ සකො පති,
තතො පියතරා මය්හං අස්ස ධම්මස්ස මග්ගනා.

න හි පුත්තො පතී වා'පි පියො දුක්ඛා පමොචයෙ,
යථා සද්ධම්මසවණං දුක්ඛා මොචෙති පාණිනො.

ලොකෙ දුක්ඛපරෙතස්මිං ජරාමරණසංයුතෙ,
ජරාමරණමොක්ඛාය යං ධම්මං අභිසම්බුධං;
තං ධම්මං සොතුමිච්ඡාමි තුණ්හී හොහි පුණබ්බසූ" 'ති.

පුණබ්බසු ආහ:—

"අම්ම න බ්‍යාහරිස්සාමි තුණ්හීභූතා'යමුත්තරා,
ධම්මමෙව නිසාමෙහි සද්ධම්මසවණං සුඛං.

සද්ධම්මස්ස අනඤ්ඤාය අම්ම දුක්ඛං චරාමසෙ,
එස දෙවමනුස්සානං සම්මූළ්හානං පභඞ්කරො;
බුද්ධො අන්තිමසාරීරො ධම්මං දෙසෙති චක්ඛුමා" 'ති.

මාතා ආහ:—

"සාධු ඛො පණ්ඩිතො නාම පුත්තො ජාතො උරෙසයො,
පුත්තො මෙ බුද්ධසෙට්ඨස්ස ධම්මසුද්ධං පියායති.

පුණබ්බසු සුඛී හොහි අජ්ජා'හ'මහි සමුග්ගතා,
දිට්ඨානි අරියසච්චානි උත්තරා'පි සුණාතු මෙ" 'ති.

තං භගවතො නිබ්බාණපටිසංයුත්තං ධම්මදෙසනං සුත්වා සා යක්ඛිනී සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, පුත්තො'පි'ස්සා පුණබ්බසු'පි සොතාපන්නො අහොසි; උත්තරාය පන උපනිස්සයසම්පන්නාය'පි අතිදහරත්තා ධම්මපටිවෙධො නා'හොසි; පුණබ්බසුමාතා යක්ඛිය සහ සච්චපටිවෙධෙන සබ්බං සෙතකණ්ණිකච්ඡුආදිභාවං පහසි; දිබ්බසම්පත්තිං පටිලභි; පුත්තො'පිස්සා පුණබ්බසු'පි තථෙව අහොසි ධීතා පනස්සා යථා නාම ලොකෙ මාතාපිතූහි ඉස්සරියෙ ලද්ධෙපි පුත්තානම්පි තං හොති; එවං මාතු ආනුභාවෙනෙ'ව සම්පත්තිං ලභි

තතො පට්ඨාය සා සද්ධිං පුත්තකෙහි ගන්ධකුටිසමීපෙ රුක්ඛෙයෙව නිවාසං ලභිත්වා සායම්පාතං බුද්ධදස්සනං ලභමානා ධම්මං සුණමානා දීඝරත්තං තත්ථෙ'ව වසී'ති.

එවං තථාගතසද්ධම්මං සුණන්තානං අපවිධයක්ඛයොනියං ඨිතානම්පි දිබ්බසම්පත්තිං චෙ'ව මග්ගඵලසුඛඤ්ච සාධෙතී'ති සල්ලක්ඛෙත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

පුණබ්බසුමාතා පඨමා-(1.)

———∘———

ඉදානි තුම්හෙ සබ්බෙ'පි සන්නිසින්නා සගාරවා,
පසාදබහුලා හුත්වා ජිනධම්මං සුණාථ තන්ති.

එත්ථ ජිනධම්මං නාම යං කිඤ්චි ජිනභාසිතං සුත්තං වා ගාථා වා ජාතකං වා යෙන කෙනචි කථිතං සජ්ඣායිතං වා ජිනධම්මං නාම ජාතං, යෙ කෙචි සක්කච්ච පසන්නචිත්තා තං සුණන්ති, තෙ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණන්ති; සෙය්‍යථාපි පියඞ්කරමාතා යක්ඛිනී.

සා කිර පුත්තං පියඞ්කරං අඞ්කෙනාදාය ජෙතවනස්ස පච්ඡිමභාගතො පට්ඨාය ගොචරං පරියෙසන්තී අනුපුබ්බෙන නගරාභිමුඛී හුත්වා උච්චාරපස්සාවඛෙළසිඞ්ඝාණිකාදිදුබ්භොජනානි පරියෙසමානා ඉතො චිතො ච ගච්ඡති; තදා අනුරුද්ධත්ථෙරො ජෙතවනස්ස පච්චන්තෙ වසති; තත්ථ කොසම්බවනං නාම අත්ථි, තස්මිං කොසම්බරුක්ඛෙ ච බහූ සත්තනිකායා වසන්ති; මනුස්සා තං ඡායූදකසම්පන්නං දිස්වා'ව "විවෙකා'භිරතානං භික්ඛූනං දිවාවාසට්ඨානාරහං වනන්ති" ඤත්වා කුටිචඞ්කමනරත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානාදීනි කත්වා භික්ඛූනං අදංසු; ථෙරො තත්ථ ගන්ත්වා සායණ්හසමයං පරිවෙණං සම්මජ්ජිත්වා සරීරං සීතලං කත්වා පඨමයාමං වීතිනාමෙත්වා තතො උත්තරිත්වා මජ්ඣිමයාමං සයනවරං පවිසිත්වා බලවපච්චූසසමයෙ පච්චුට්ඨාය ධම්මපදගාථා සජ්ඣායන්තො.

අප්පමාදො අමතපදං පමාදො මච්චුනො පදං,
අප්පමත්තා න මීයන්ති යෙ පමත්තා යථා මතා"'ති.

ආදිං කත්වා සකලං අප්පමාදවග්ගං මධුරස්සරෙන සජ්ඣායි; සා ඛො යක්ඛිනී ථෙරස්ස වසනට්ඨානං ගන්ත්වා සජ්ඣායනසද්දං සුණ

න්ති සීතා, තස්සා සො සද්දං ජිවිතාදීනි ජෙත්වා අට්ඨිමිඤ්ජං ආහච්ච හදයඞ්ගමො හුත්වා අට්ඨාසි; අථ "සා ගොචරපරියෙසනෙ න චිත්තං උප්පජ්ජති; සා ඔහිතසොතා ධම්මමෙව සුණන්තී සීතා; යක්ඛදාරකස්ස පන හදයං රත්තිං ධම්මසවණෙ පතිට්ඨිතං නත්ථි, සො ජිඝච්ඡාය පීළිතො "කස්මා අම්ම කප්පචි අගන්ත්වා සොමනස්සා තිට්ඨසි, න මය්හං ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා පරියෙසසී" 'ති සො පුනප්පුනං මාතරං එවං වදෙති; සා "ධම්මසවණස්ස මම අන්තරායං මා කරොසී" 'ති පුත්තං අපෙක්ඛාසන්තී.

"මාසද්දමකරී පියඞ්කර භික්ඛු ධම්මපදානි භාසති,
අපි ධම්මපදං විජානිය පටිපජ්ජෙම හිතාය නො සියා.

පාණෙසු ච සංයමාමසෙ සම්පජානමුසා න භණාමසෙ,
සික්ඛෙම සුසීලමත්තනො අපි මුච්චෙම පිසාචයොනියා" 'ති,

ආහ:- සො යක්ඛදාරකො මාතුවචනං සුත්වා තුණ්හී අහොසීති.

පියඞ්කරමාතා ප්‍රෙතා-([illegible].)

———o———

එකස්මිං සමයෙ සත්ථා සාවත්ථිපුරමුත්තමං,
උපනිස්සාය සම්බුද්ධො තස්මිං ජෙතවනෙ වසී.

තදා කිර භගවා:—

සාත්ථබ්‍යඤ්ජනමධුරං විලාසසොමං
සාමන්තං සුජනපියං සුතානමග්ගං,
කල්‍යාණඤ්ච තිවිධමාදිමජ්ඣිමන්තෙ
සත්ථා සුත්තමිදමදෙසි සංඝමජ්ඣෙ.

"තයො 'මෙ භික්ඛවෙ පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං; කතමෙ තයො?-අවකුජ්ජපඤ්ඤො පුග්ගලො, උච්ඡඞ්ගපඤ්ඤො පුග්ගලො, පුථුපඤ්ඤො පුග්ගලො; කතමො ච භික්ඛවෙ අවකුජ්ජපඤ්ඤො පුග්ගලො?-ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චො පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා හොති අභික්ඛණං භික්ඛූනං සන්තිකෙ ධම්මසවණාය, තස්ස භික්ඛූ ධම්මං දෙසෙන්ති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං, පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙන්ති, සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කථාය නෙව

දිං මනසි කරොති, න මජ්ඣං මනසි කරොති, න පරියොසානං මනසි කරොති; වුට්ඨිතො'පි තම්හා ආසනා තස්සා කථාය නෙවාදිං මනසි කරොති, න මජ්ඣං මනසි කරොති, න පරියොසානං මනසි කරොති; සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ කුම්භො නික්කුජ්ජො, තත්‍ර උදකං ආසිත්තං විවට්ටති නො සණ්ඨාති; එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ ඉධෙකච්චො පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා හොති අභික්ඛණං භික්ඛූනං සන්තිකෙ ධම්මසවණාය, තස්ස භික්ඛූ ධම්මං දෙසෙන්ති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං, පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙන්ති; සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කථාය නෙවාදිං මනසිකරොති=පෙ=වුට්ඨිතො'පි තම්හා ආසනා තස්සා කථාය නෙවාදිං මනසි කරොති=පෙ=අයං වුච්චති භික්ඛවෙ අවකුජ්ජපඤ්ඤො පුග්ගලො.

කතමො ච භික්ඛවෙ උච්ඡඞ්ගපඤ්ඤො පුග්ගලො? ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චො පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා හොති අභික්ඛණං භික්ඛූනං සන්තිකෙ ධම්මසවණාය, තස්ස භික්ඛූ ධම්මං දෙසෙන්ති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං, පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙන්ති, සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කථාය ආදිම්පි මනසි කරොති, මජ්ඣම්පි මනසි කරොති, පරියොසානම්පි මනසි කරොති; වුට්ඨිතො'පි තම්හා ආසනා තස්සා කථාය නෙවාදිං මනසි කරොති, න මජ්ඣං මනසි කරොති, න පරියොසානං මනසි කරොති; සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ පුරිසස්ස උච්ඡඞ්ගෙ නානාඛජ්ජකානි ආකිණ්ණානි, සෙය්‍යථීදං, තිලා තණ්ඩුලා මොදකා බදරා; සො තම්හා ආසනා වුට්ඨහන්තො සතිසම්මොසා පකිරෙය්‍ය; එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ ඉධෙකච්චො පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා හොති අභික්ඛණං භික්ඛූනං සන්තිකෙ ධම්මසවණාය, තස්ස භික්ඛූ ධම්මං දෙසෙන්ති ආදි=පෙ=මනසිකරොති; අයං වුච්චති භික්ඛවෙ උච්ඡඞ්ගපඤ්ඤො පුග්ගලො.

කතමො ච භික්ඛවෙ පුථුපඤ්ඤො පුග්ගලො?–ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චො පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා හොති අභික්ඛණං භික්ඛූනං සන්තිකෙ ධම්මසවණාය, තස්ස භික්ඛූ ධම්මං දෙසෙන්ති ආදි=පෙ=සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කථාය ආදිම්පි මනසි කරොති =පෙ=මනසි කරොති; වුට්ඨිතො'පි තම්හා ආසනා තස්සා කථාය

ආදිම්පි–පෙ–මනසි කරොති; සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ කුම්භො උක්කුජ්ජො තත්ථ උදකං ආසිත්තං සණ්ඨාති නො විවට්ටති; එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ ඉධෙකච්චො පුග්ගලො ආරාමං–පෙ–මනසි කරොති; අයං වුච්චති භික්ඛවෙ පුථුපඤ්ඤො පුග්ගලො.

ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ තයො පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මින්ති.

ඉති සත්ථා ඉදං සුත්තං භික්ඛූනං සම්පකාසයි,
භික්ඛූ සක්කච්චං සුත්වා ච විමුච්චිංසු බහු කථා'ති.

ඉදං තාව තථාගතස්ස චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

අවකුජ්ජුපමසුත්තං නිට්ඨිතං–(8).

ඉදානි තුම්හෙ සබ්බෙ'පි සන්නිසින්නා සගාරවා,
පසාදබහුමානියුතා ජිනධම්මං සුණාථ තන්තී.

එකස්මිං සමයෙ සත්ථා සාවත්ථිපුරමුත්තමං,
උපනිස්සාය ලොකග්ගො තස්මිං ජෙතවනෙ වසි.

අථ භගවා පච්චූසසමයෙ මහාකරුණාසමාපත්තිතො වුට්ඨහිත්වා පුබ්බබුද්ධානං සන්තිකෙ කතකුසලානං වෙනෙය්‍යබන්ධවානං චිත්තසන්තානානි ඔලොකෙන්තො අද්දස තං හත්ථකස්ස කුමාරස්ස අනාගාමිඵලස්ස උපනිස්සයං, දිස්වා පාතොව කඤ්චි අජානාපෙත්වා පත්තචීවරං ගහෙත්වා යෙනා'ලවීනගරං තෙන ගන්ත්වා සිංසපාවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා ඌකමන්තං පත්තචීවරං ඨපෙත්වා සයම්පතිතසුක්ඛපණ්ණානි සංහරිත්වා අඤ්ඤතරං රුක්ඛමූලං නිස්සාය නිසීදි.

හත්ථකො'පි ඛො රාජකුමාරො පඤ්චසතමත්තෙහි පරිවාරෙහි සද්ධිං නගරා නික්ඛමිත්වා වනන්තරෙන ඉතො'චි'තො අනුවිචරමානො අද්දස භගවන්තං රුක්ඛමූලෙ නිසින්නං සන්තං දන්තං ගුත්තං ජිතින්ද්‍රියං උත්තමදමසමථමනුප්පත්තං සමන්තතො සරීරං ඉන්දධනුවිජ්ජුල්ලතා සන්නිභං දද්දල්ලමානං දවග්ගිසන්දීපිතං විය වනන්තරං, දිස්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; තං සන්ධාය සුත්තෙ වුත්තං,

“එවං මෙ සුතං, එකං සමයං භගවා ආලවියං විහරති ගොමග්ගෙ සිංසපාවනෙ පණ්ණසන්ථරෙ, අථ ඛො හත්ථකො ආලවකො ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො අද්දස භගවන්තං ගොමග්ගෙ සිංසපාවනෙ පණ්ණසන්ථරෙ නිසින්නං; දිස්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි, එකමන්තං නිසින්නො ඛො හත්ථකො ආලවකො භගවන්තං එතදවොච “කච්චි භන්තෙ භගවා සුඛමසයිත්ථා” ‘ති?-“එවං කුමාර සුඛමසයිත්ථං, යෙ ච පන ලොකෙ සුඛං සෙන්ති, අහං තෙසං අඤ්ඤතරො” ‘ති; සීතා භන්තෙ හෙමන්තිකා රත්ති, අන්තරට්ඨකො හිමපාතසමයො, ඛරා ගොකණ්ටකහතා භූමි, තනුකො පණ්ණසන්ථාරො, විරලානි රුක්ඛස්ස පත්තානි, සීතානි කාසායානි වත්ථානි, සීතො ච වෙරම්භවාතො වාති; අථ ච පන භගවා එවමාහ “එවං කුමාර සුඛමසයිත්ථං, යෙ ච පන ලොකෙ සුඛං සෙන්ති, අහං තෙසං අඤ්ඤතරො” ‘ති.

තෙන හි කුමාර තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි, යථා තෙ ඛමෙය්‍ය, තථා නං ව්‍යාකරෙය්‍යාසි, තං කිං මඤ්ඤසි කුමාර, ඉධස්ස ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා කූටාගාරං උල්ලිත්තා'වලිත්තං නිවාතං ඵුසිත'ග්ගලං පිහිතවාතපානං තත්‍ර'ස්ස පල්ලඞ්කො ගොණකත්ථතො පටිකත්ථතො පටලිකත්ථතො කාදලිමිගපවරපච්චත්ථරණො සඋත්තරච්ඡදො උභතො ලොහිතකූපධානො, තෙලප්පදීපො චෙත්ථ ඣායෙය්‍ය, චතස්සො ච පජාපතියො මනාපමනාපෙන පච්චුපට්ඨිතා අස්සු; තං කිං මඤ්ඤසි කුමාර, සුඛං වා සො සයෙය්‍ය, නො වා, කථං වා තෙ එත්ථ හොතී'ති; සුඛං සො භන්තෙ සයෙය්‍ය, යෙ ච පන ලොකෙ සුඛං සෙන්ති, සො තෙසං අඤ්ඤතරො'ති.

තං කිං මඤ්ඤසි කුමාර, අපි නු තස්ස ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා උප්පජ්ජෙය්‍යුං රාගජා පරිළාහා කායිකා වා චෙතසිකා වා, යෙහි සො රාගජෙහි පරිළාහෙහි පරිඩය්හමානො දුක්ඛං සයෙය්‍යාති; එවං භන්තෙ; යෙහි ඛො සො කුමාර ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා රාගජෙහි පරිළාහෙහි පරිඩය්හමානො දුක්ඛං සයෙය්‍ය, සො රාගො තථාගතස්ස පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවකතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො; තස්මාහං සුඛමසයිත්ථං

තං කිං මඤ්ඤසි කුමාර, අපි නු තස්ස ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා උප්පජ්ජෙය්‍යුං දොසජා පරිළාහා=පෙ=උප්පජ්ජෙය්‍යුං මොහජා පරිළාහා කායිකා වා චෙතසිකා වා, යෙහි සො මොහජෙහි පරිළාහෙහි පරිඩය්හමානො දුක්ඛං සයෙය්‍යා'ති; එවං භන්තෙ; යෙහි ඛො සො කුමාර ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා මොහජෙහි පරිළාහෙහි පරිඩය්හමානො දුක්ඛං සයෙය්‍ය, සො මොහො තථාගතස්ස පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවකතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො, තස්මා'හං සුඛමසයිත්ථන්ති.

සබ්බදා වෙ සුඛං සෙති බ්‍රාහ්මණො පරිනිබ්බුතො,
යො න ලිම්පති කාමෙසු සීතිභූතො නිරූපධි.

සබ්බා ආසත්තියො ඡෙත්වා විනෙය්‍ය හදයෙ දරං,
උපසන්තො සුඛං සෙති සන්තිං පප්පුය්‍ය චෙතසො" 'ති.

හත්ථකො ආළවකො භගවතො ධම්මදෙසනං සුත්වා අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨාසි; සා පරිසා'පි'ස්ස සොතාපන්නා අහොසි; හත්ථකො සද්ධම්මරසපීණිතචිත්තෙන පීතිසොමනස්සප්පත්තො හුත්වා අඤ්ජලිං පග්ගය්හ පරිසං පබොධෙන්තො ආහ.

සීතෙ හෙමන්තිකෙ කාලෙ මග්ගෙ ගො කණ්ටකෙ භවෙ,
වෙනෙය්‍යානං හිතත්ථාය තත්‍ර සො භගවා වසී.

බුද්ධො හි දිබ්බසයනං බ්‍රහ්මසයනමෙව ච,
අරියඤ්ච සයනං ඤත්වා තෙ භෙදං න විජානන්ති තෙ.

ආදීනං හත්ථිගුත්තාඤ්ච මඞ්ගලඤ්ච දීපිතා,
සබ්බසොත්ථිනිම්මජ්ජනා වදන්ති ගරුමත්තකෙනා.

පණ්ඩිතානං සම්බාචාරං ගරූනං හත්ථිපුත්තකානං,
චිත්තසංසොධනත්ථාය පුබ්බාචරියෙහි දස්සිතා" 'ති.

භන්තෙ'හං අජ්ජ එවම්පි සන්තධම්මානුක්කමං වත්ථුකථං නාම සුත්වා තස්සා කථං සමාරභා'ති වත්වා උට්ඨායා'සනා දසබලං වන්දිත්වා අගමාසි.

එවං තථාගතස්ස මහාකාරුණිකතං විදිත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

හත්ථකං ආලවකං චතුප්පං-(4).

———○———

ඉදානි තුම්හෙ සබ්බෙ'පි සන්නිසින්නා සගාරවා,
පසාදබහුලා හුත්වා ජිනධම්මං සුණාථ තන්ති.

සම්බුද්ධො සබ්බසත්තෙසු කාරුඤ්ඤං පච්චුපට්ඨිතො,
තං තෙසං අනුකම්පාය ධම්මං දෙසෙසි නායකො.

එස හි භගවා ලොකෙ ගුණසාගරො ලොකගරු කරුණාවචජ්ලි මහාකාරුණිකො අත්තනො අනුත්තරං පවිවෙකසුඛං මග්ගඵලනිබ්බාණසුඛඤ්ච සබ්බං හිත්වා ලොකහිතමෙව කාතුකාමො ජනපදචාරිකං චරි; ඉමමෙව සන්ධාය සුත්තං වුත්තං.

“එවං මෙ සුතං, එකංසමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන වෙනාගපුරං නාම * කොසලානං බ්‍රාහ්මණගාමො, තදවසරි; අස්සොසුං ඛො වෙනාගපුරිකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා සමණො ඛලු භො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො වෙනාගපුරං අනුප්පත්තො, තං ඛො පන භගවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො “ඉති'පි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා, සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති, සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං, පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති, සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී'ති.

අථ ඛො වෙනාගපුරිකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු” 'ති ආදි සබ්බං විත්ථාරෙතබ්බං. එවං භගවා වච්ඡගොත්තෙන බ්‍රාහ්මණෙන පුච්ඡිතො තිවිධං අරිය දිබ්බවිහාරං තස්ස

* “වෙගපුරං නාම” ඉති බහුසු.

දෙසෙසි; දෙසනා'වසානෙ වේනාගපුරිකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා සොතාපත්තිඵලා'දීනි පාපුණිංසු.

එවං තථාගතානං මහාකාරුණිකානං ගුණං වත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

වේනාගපුරසුත්තං පඤ්චමං—5

සබ්බෙහෙ'ව ච තුම්හෙහි සන්නිසින්නෙහි එකතො,
සද්ධම්මො සාධු සොතබ්බො ජිනධම්මො හි දුල්ලභො.

එත්ථ තාව සත්ථුගුණකථනෙසු සත්තිකරණං නාම සප්පුරිසානං සභාවාරං; සක්කො දෙවානමින්දො'පි දිබ්බදෙවලොකරජ්ජසිරිං ධාරයමානො උය්‍යානකීළනත්ථං නික්ඛමනකාලෙ අනන්තෙ ගරුතබ්බගුණානං ගුණං අනුස්සරිත්වා තෙසං නමක්කාරං කත්වා රථං අභිරුය්හ ගච්ඡති; තදත්ථජොතනත්ථං ඉදං සුත්තං:—

භූතපුබ්බං භික්ඛවෙ සක්කො දෙවානමින්දො මාතලිසඞ්ගාහකං ආමන්තෙසි "යොජෙහි සම්ම මාතලි සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං, උය්‍යානභූමිං ගච්ඡාම සුභූමිං දස්සනායා"ති; "එවං භද්දන්තවා"ති* ඛො භික්ඛවෙ මාතලිසඞ්ගාහකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං යොජෙත්වා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිවෙදෙසි "යුත්තො ඛො තෙ මාරිස සහස්සයුත්තො ආජඤ්ඤරථො, යස්ස'දානි කාලං මඤ්ඤසී"ති.

අථ ඛො භික්ඛවෙ සක්කො දෙවානමින්දො වෙජයන්තපාසාද ඔරොහන්තො පඤ්ජලිකො† හුත්වා පුථුද්දිසා නමස්සති; අථ ඛො භික්ඛවෙ මාතලිසඞ්ගාහකො සක්කං දෙවානමින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි:—

"තං නමස්සන්ති තෙවිජ්ජා සබ්බෙ භුම්මා ච ඛත්තියා,
චත්තාරො ච මහාරාජා තිදසා ච යසස්සිනො;
අථ කො නාම සො යක්ඛො යං ත්වං සක්ක නමස්සසී"'ති.

"මං නමස්සන්ති තෙවිජ්ජා සබ්බෙ භුම්මා ච ඛත්තියා,
චත්තාරො ච මහාරාජා තිදසා ච යසස්සිනො.

---

* "භදන්තවා"-ඉති ච "භදන්ත"-ඉති ච බහුසු.
† "අඤ්ජලිකතො"-ඉති ච, අඤ්ජලිං කත්වා"-ඉති ච එකසු.

අහඤ්ච සීලසම්පන්නෙ චිරරත්තසමාහිතෙ,
සම්මා පබ්බජිතෙ වන්දෙ බ්‍රහ්මචරියපරායණෙ.

යෙ ගහට්ඨා පුඤ්ඤකරා සීලවන්තො උපාසකා,
ධම්මෙන දාරං පොසෙන්ති තෙ නමස්සාමි මාතලි’’ති.

“සෙට්ඨා හි කිර ලොකස්මිං යෙ ත්වං සක්ක නමස්සසි,
අහම්පි තෙ නමස්සාමි යෙ නමස්සසි වාසවා’’ති.

ඉදං වත්වාන මඝවා දෙවරාජා සුජම්පති,
පුථුද්දිසා නමස්සිත්වා පමුඛො රථමාරුහී’ති.

එසො ‘පි නාම සක්කො දෙවානමින්දො අත්තසම්බන්ධං උපායනෙන නමස්සිතබ්බං නමස්සිත්වා’ව ගච්ඡති; එවං තථාගතානං ගුණං ආවජ්ජිත්වා සක්කච්චා’යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සක්කපුථුද්දිසානමක්කාරං ඡට්ඨං—6.

සබ්බෙහෙ’ව ච තුම්හෙහි සන්නිසින්නෙහි එකතො’
සද්ධම්මො සාධු සොතබ්බො ජිනධම්මො සුදුල්ලභො.

අපි ච—“වන්දනෙය්‍යානං වන්දනාකරණං ලොකචාරිත්තන්ති” අත්තනො මඞ්ගලං ඉච්ඡන්තො සක්කො දෙවරාජා තථාගතං අනුස්සරිත්වා පඤ්ජලිකො හුත්වා’ව නමස්සිත්වා’ව රථං අභිරුහිත්වා උය්‍යානං අගමාසි; අඤ්ඤෙ’පි අත්තනො සොත්ථිං ඉච්ඡන්තා සබ්බකාලං තථාගතං අනුස්සරිත්වා වන්දිතබ්බන්තං පත්තා’ති; තමත්ථං පකාසෙතුං ඉදං සුත්තං:—

භූතපුබ්බං භික්ඛවෙ සක්කො දෙවානමින්දො මාතලිසඞ්ගාහකං ආමන්තෙසි “යොජෙහි සම්ම මාතලි සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං, උය්‍යානභූමිං ගච්ඡාම සුභූමිං දස්සනායා” ‘ති; “එවං භද්දන්තවා” ‘ති ඛො භික්ඛවෙ මාතලිසඞ්ගාහකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං යොජෙත්වා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිවෙදෙසි “යුත්තො ඛො තෙ මාරිස සහස්සයුත්තො ආජඤ්ඤරථො යස්ස’දානි කාලං මඤ්ඤසී”ති.

අථ ඛො භික්ඛවෙ සක්කො දෙවානමින්දො වෙජයන්තා පාසාදා ඔරොහන්තො පඤ්ජලිකො හුත්වා භගවන්තං නමස්සති; අථ ඛො

භික්ඛවෙ මාතලිසඞ්ගාහකො සක්කං දෙවානමින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි:—

"යං හි දෙවා මනුස්සා ච තං නමස්සන්ති වාසව,
අථ කො නාම සො යක්ඛො යං ත්වං සක්ක නමස්සසී"ති.

"යො ඉධ සම්මාසම්බුද්ධො අස්මිං ලොකෙ සදෙවකෙ,
අනොමනාමං සත්ථාරං තං නමස්සාමි මාතලි.

යෙසං රාගො ච දොසො ච අවිජ්ජා ච විරාජිතා,
ඛීණාසවා අරහන්තො තෙ නමස්සාමි මාතලි.

යෙ රාගදොසවිනයා අවිජ්ජාසමතික්කමා,
සෙක්ඛා අපචයාරාමා අප්පමත්තා'නුසික්ඛරෙ;
දිපදුත්තමා හි ලොකස්මිං * තෙ නමස්සාමි මාතලී"'ති

"සෙට්ඨා හි කිර ලොකස්මිං යෙ ත්වං සක්ක නමස්සසි,
අහම්පි තෙ නමස්සාමි යෙ නමස්සසි වාසවා"'ති.

ඉදං වත්වාන මඝවා දෙවරාජා සුජම්පති,
භගවන්තං නමස්සිත්වා පමුඛො රථමාරුහී'ති.

එසො හි සක්කො දෙවානමින්දො යස්මිං යස්මිං කාලෙ තථාගතං අනුස්සරති, තස්මිං තස්මිංයෙව සමයෙ තථාගතස්ස නමක්කාරං කත්වා'ව අගමාසී'ති; තතො පට්ඨාය ච යෙ සබ්බෙ මනුස්සා හොන්ති, තෙ යස්මිං ඨිතට්ඨානෙ සබ්බසො "නමො"'ති ආහංසු; එවං තථාගතස්ස ගුණමහන්තතං වත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සක්ක තථාගතනමක්කාරං සත්තමං—7.

සබ්බෙහෙ'ව ච තුම්හෙහි සන්නිසින්නෙහි එකතො,
සද්ධම්මො සාධු සොතබ්බො ජිනධම්මො හි දුල්ලභො.

ඉමං හි තථාගතස්ස සද්ධම්මං නාම යො කොචි පරෙසං හිතකාමො හුත්වා පරා'නුද්දයාය දෙසෙති, සා දෙසනා "සබ්බදානතො ධම්මදානමෙව සෙට්ඨන්ති" වුත්තත්තා අමතං දදාති; තදත්ථමිදං සුත්තං;—

එකස්මිං සමයෙ සත්ථා සාවත්ථිපුරමුත්තමං,
උපනිස්සාය ලොකග්ගො තස්මිං ජෙතවනෙවසි.

*'දිපදුත්තමා හි ලොකස්මිං'—ඉති මුද්දිතසංයුත්තනිකායෙ න දිස්සති.

සාවත්ථියං හි භගවා වසන්තො පුරිසුත්තමො,
තත්‍ථ ජෙතවනෙ රම්මෙ විහාසි ජනතඤ්ඤමො.

අථ ඛො අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා, තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි; එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි:—

"කිඤ්දදො බලදො හොති කිඤ්දදො හොති වණ්ණදො,
කිඤ්දදො සුඛදො හොති කිඤ්දදො හොති චක්ඛුදො.

සබ්බඤ්දදො ච කිං හොති කිං හොති අමතඤ්දදො,
භගවන්තං පුට්ඨුමාගම්ම තම්මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතො"'ති.*

අථ සත්ථා තස්ස පඤ්හං විස්සජ්ජෙන්තො ආහ;-

අන්නදො බලදො හොති වත්ථදො හොති වණ්ණදො,
යානදො සුඛදො හොති දීපදො හොති චක්ඛුදො.

සබ්බඤ්දදො ච සො හොති යො දදාති උපස්සයං,
අමතඤ්දදො ච සො හොති යො ධම්මමනුසාසතී'ති. †

එවං භගවා දෙසනාමයං දානං "අමතඤ්දදො"'ති චතුරාසීති යොජනසහස්සපරිමාණං ඛන්ධං මහාසිනෙරුමජ්ඣෙ නීහරිත්වා දස්සෙන්තො විය ඉමාය දෙසනාය අමතං දෙසෙසි; දෙවතා තං දෙසනං සුත්වා සද්ධිං ආගතාහි සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි; සා හට්ඨපහට්ඨහදයා සත්ථාරං වන්දිත්වා පක්කාමි; ඉච්චෙවං "තථාගතෙන කථිතං ධම්මදානං අමතං දදාතී"'ති ඤත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

අමතඤ්දදෙ අට්ඨමො—8.

සබ්බෙහෙ'ව ච තුම්හෙහි සන්නිසින්නෙහි එකතො,
සද්ධම්මො සාධු සොතබ්බො ජිනධම්මො හි දුල්ලභො.

ඉධ පන ධම්මො නාම යෙන කෙනචි පරහිතකාමෙන කථිතො බුද්ධෙන දෙසිතො විය සක්කච්චා සොතබ්බො; යෙ වා අපි ච:—

* † ඉමාසං ගාථානං සංයුත්තපාලියා විසදිසතා දිස්සති.

ධම්මඤ්ච බුද්ධතො සුත්වා පරෙසං දෙසයන්ති යෙ,
තෙ'පි දෙසෙන්ති අඤ්ඤෙසං ආහු තං බුද්ධදෙසිතන්ති.

වුත්තං හෙතං— "ධම්මො නාම බුද්ධභාසිතො පච්චෙකබුද්ධභාසිතො ඉසිභාසිතො දෙවතාභාසිතො අත්ථසංහිතො ධම්මසංහිතො"'ති; එත්ථ'පි දෙවතාහි භාසිතං නාම ඉදං සුත්තං:—

එකං සමයං අඤ්ඤතරො භික්ඛු කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ; තෙන ඛො පන සමයෙන සො භික්ඛු පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො පොක්ඛරණිං ඔගාහෙත්වා පදුමං උපසිඞ්ඝති; අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා තස්ස භික්ඛුනො අනුකම්පිකා අත්ථකාමා [අයං සද්ධා පබ්බජිතො, ගච්ඡන්තෙ ගච්ඡන්තෙ කාලෙ තස්ස අනන්තා කිලෙසෙ වඩ්ඪෙත්වා ආපායිකො භවිස්සති, නිරත්ථකා ච 'ස්ස පබ්බජ්ජා'ති, චින්තෙත්වා] * තං භික්ඛුං සංවෙජෙතුකාමා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං ගාථාය අජ්ඣභාසි:—

" යමෙතං වාරිජං පුප්ඵං අදින්නං උපසිඞ්ඝසි,
එකඞ්ගමෙතං ථෙය්‍යානං ගන්ධත්ථෙනො'සි මාරිසා"'ති.

[සො ආහ;]—

" න හරාමි න භඤ්ජාමි ආරා සිඞ්ඝාමි වාරිජං,
අථ කෙන නු වණ්ණෙන ගන්ධත්ථෙනො'ති වුච්චති"'ති.

[තස්මිං පන ඛණෙ එකො පුරිසො තත්ථ සරෙ කුද්දාලෙන භිසානි චෙ'ව ඛණති, පදුමපුණ්ඩරීකානි ච පොක්ඛරපත්තානි ච භඤ්ජිත්වා ගච්ඡති; "තං කස්මා න වොදෙසී" 'ති? වත්වා ආහ];—

" ය්වායං භිසානි ඛණති පුණ්ඩරීකානි භඤ්ජති,
එවමාකිණ්ණකම්මන්තො කස්මා එසො න වුච්චති"'ති.

[සා දෙවතා ආහ;]—

" ආකිණ්ණලුද්දො පුරිසො පාණිචෙලං'ව † මක්ඛිතො,
තස්මිං මෙ වචනං නත්ථි ත්වඤ්ච අරහාමි වත්තවෙ.

* [ ] ඉමෙහි අන්තරිතා පාලියං න දිස්සන්ති.

† " ධාතිචෙලං'ව"— ඉති කත්ථචි.

අනඞ්ගණස්ස පොසස්ස නිච්චං සුචිගවෙසිනො,
වාලග්ගමත්තං පාපස්ස අබ්භාමත්තං'ව ඛායතී"ති.

[සො ආහ;]—

" අද්ධා මං යක්ඛ ජානාසි අථො මං අනුකම්පසි,
පුනා'පි යක්ඛ වජ්ජො'සි යදා පස්සසි එදිසන්ති."

[දෙවතා ආහ;]—

" නෙ'ව තං උපජීවාමි න'පි තෙ භතකම්හසෙ,†
ත්වමෙව භික්ඛු ජානෙය්‍ය යෙන ගච්ඡෙය්‍ය සුගතින්ති."

අථ ඛො සො භික්ඛු තාය දෙවතාය සංවෙජිතො සංවෙගමාපාදී'ති; එවං සද්ධාපබ්බජිතො සො කුලපුත්තො අප්පමත්තො හුත්වා ආතාපී ඝටෙන්තො වායමන්තො නචිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි; එවං තථාගතසද්ධම්මො නාම යෙන කෙනචි දෙසියන්තො මහිද්ධිකො මහානුභාවො හොතී'ති ඉති විදිත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

ගණ්ඩපොතො නවමො.—9.

සබ්බෙහෙ'ව ච තුම්හෙහි සන්නිසින්නෙහි එකතො,
සද්ධම්මො සාධු සොතබ්බො ජිනධම්මො හි දුල්ලභො.

ඉමං තථාගතස්ස සද්ධම්මං අන්තමසො තිරච්ඡානගතා'පි පරහිතකාමම්හි පණිධිතෙහි අප්පකම්පි සික්ඛාපදවසෙන අනුසික්ඛන්තා වචසා පරිචිතං කරොන්තා තතො චුතා අනාගතභවස්ස තෙ ‡ භව නිස්සරණස්ස පච්චයං කරොන්ති; තත්‍රිදං වත්ථු;—

එකො කිර නටගණො අත්තනො සිප්පං ගාමනිගමරාජධානීසු ගතගතට්ඨානෙ නටසමජ්ජාහි මනුස්සානං දස්සෙන්තො අඤ්ඤතරං ගාමං අගමාසි; තදා එකං සුවපොතකං ලභිත්වා තං මානුසිකවාචං සික්ඛාපෙන්තො විචරති; සො එකදිවසං භික්ඛුනුපස්සයං උපනිස්සාය වසිත්වා ගමනකාලෙ බලවපච්චූසෙ උට්ඨහිත්වා සුවපොතකං පමුස්සිත්වා ගතො; සාමණෙරියො තං ගහෙත්වා පටිජග්ගිංසු, බුද්ධරක්ඛිතො'තිස්ස නාමං අකංසු.

---

† "භද්දකම්හසෙ"—ඉති කත්ථචි.

‡ "භවසතෙ"-"භවසතසහස්සෙ"-ඉති ච බහූසු.

තං එකදිවසං පුරතො නිසින්නං දිස්වා මහාථෙරී ආහ "බුද්ධරක්ඛිතා"ති;— "කිං අය්‍යෙ" 'ති;— "අත්ථි තෙ කොචි භාවනාමනසිකාරො" 'ති;— "නත්ථ'ය්‍යෙ' 'ති;— "ආවුසො පබ්බජිතානං සන්තිකෙ වසන්තෙන නාම විස්සට්ඨත්තභාවෙන භවිතුං න වට්ටති? කොචිදෙව මනසිකාරො ඉච්ඡිතබ්බො, ත්වං පන අඤ්ඤං න සක්ඛිස්සසි, අට්ඨි අට්ඨී'ති සජ්ඣායං කරොහී"ති කථෙන්තී බුද්ධරක්ඛිත!—

"ජස්ස අට්ඨිමයං ගෙහං නහාරුරජ්ජුවෙඨිතං,
සම්මංසමන්තිකාලිතකං † තං කෙසතිණඡාදිතං.

අට්ඨිසඞ්ඛලිකං පුඤ්ජං අසුචින්නතමක්ඛිතං,
අනෙනාසුපූති බලිමත්තං ගූථකුම්භො'ව පණ්ඩිතා"'ති.

ආහ; සො "සාධු සාධු අය්‍යෙ"'ති ථෙරියා ඔවාදෙ ඨත්වා "අට්ඨි අට්ඨී" 'ති සජ්ඣායන්තො විචරති; තං එකදිවසං පාතො'ව තොරණග්ගෙ නිසීදිත්වා බාලා'තපං තපමානං එකො සකුණො නඛපඤ්ජරෙන අග්ගහෙසි; සො "කිරී"ති සද්දමකාසි; සාමණෙරියො සුත්වා "අය්‍යො බුද්ධරක්ඛිතො සකුණෙන ගහිතො, මොචෙම නන්ති" ලෙඩ්ඩුආදීනි ගහෙත්වා අනුබන්ධිත්වා මොචෙසුං.

තං ආනෙත්වා පුරතො ඨපිතං ථෙරී ආහ "බුද්ධරක්ඛිත සකුණෙන ගහිතකාලෙ කිං චින්තෙසී" 'ති?— "න අය්‍යෙ අඤ්ඤං චින්තෙසිං, අට්ඨිපුඤ්ජො අට්ඨිපුඤ්ජමෙව ගහෙත්වා ගච්ඡති, කතරස්මිං ඨානෙ විප්පකිරිස්සතී"'ති.

යථා ඉදං තථා එතං යථා එතං තථා ඉදං,
සබ්බං අට්ඨිමයං එතං තථා මඤ්ඤන්ති පණ්ඩිතා'ති.

එවං අය්‍යෙ අට්ඨිපුඤ්ජමෙව චින්තෙසින්ති?— "සාධු සාධු බුද්ධරක්ඛිත අනාගතභවස්ස තෙ පච්චයො භවිස්සතී"'ති.

සො තතො පට්ඨාය තමෙව මනසි කත්වා කාලං කත්වා අනුරාධපුරෙ එකස්මිං සම්ඛකුලෙ නිබ්බත්ති; තරුණකාලෙයෙව කල්‍යාණදස්සනෙන චෙ'ව සීලවන්තෙනාපි භික්ඛුනී සඞ්ඝමෙන ච පබ්බජ්ජාය චස්ස චිත්තං නමි; සො අත්තනො මාතාපිතූහි අනුජානාපෙත්වා භික්ඛූනං සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං ලභිත්වා ආචරියුපජ්ඣායානං සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා භාවෙන්තො යං පන පුරිමභවෙ පරිචිතං

† "තං මංසමන්තිකාහිතකං"-ඉති කත්ථචි.

අට්ඨිසඞ්ඛලිකං කම්මට්ඨානං තස්මා අට්ඨිංසාය කම්මට්ඨානාරම්මණෙසු අට්ඨිකමෙව උපට්ඨාති; අථෙකදිවසං පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පිණ්ඩාය නගරා 'භිමුඛො පායාසි; තදා පන බහිවාරගාමෙ එකා ඉත්ථි සාමිකෙන සද්ධිං භණ්ඩිත්වා තස්මිං නිබ්බින්දිත්වා අත්තනො ඤාති ඝරං ගන්තුකාමා සාටකෙන සීසං ඔනන්ධිත්වා ඝරා නික්ඛමිත්වා මග්ගං පටිපජ්ජි; සා තං භික්ඛුං පටිපථෙන ආගච්ඡන්තං දිස්වා වඤ්චිත්වා ථොකං සාටකෙන මුඛං විවරිත්වා හසිතං කත්වා අගමාසි; ථෙරො තස්සා සදන්තං සකලසරීරං දිස්වා අට්ඨිසඞ්ඛලිකමෙව ආරම්මණං කත්වා තමෙව විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි.

තස්සා දන්තට්ඨිකං දිස්වා අට්ඨිසඤ්ඤං උපට්ඨහි,
තං නිමිත්තං විපස්සෙන්තො පාපුණි ඵලමුත්තමන්ති.

සො සකලලොකස්ස අනග්ඝදක්ඛිණෙය්‍යො මහාඛීණාසවො ජාතො; ඉති පුරිමභවෙ අභිනිසඤ්ඤාය සුවපොතකකාලෙ තෙන පරිචිතාය තස්සා ආනිසංසං දස්සෙතුං ඉදමාහංසු "අනාතමෙසො'පි සො සතො අට්ඨි අට්ඨී'ති මන්තකං සික්ඛන්තො සො'පි තමෙතා කාලං කතො මනුස්සභූතො තං අරියමග්ගං පටිබුජ්ඣී"'ති.

එවං ජිනස්ස සද්ධම්මං තිරච්ඡානගතා අවස්සං පරිචිතා මොක්ඛං ලභන්ති; ඉති විදිත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සුවපොතකො දසමො.—10.

දුතියො වග්ගො.

සබ්බෙහෙ'ව ච තුම්හෙහි සන්නිසින්නෙහි එකතො,
සද්ධම්මො සාධු සොතබ්බො ජිනධම්මො හි දුල්ලභො.

එකදිවසං කිර * තිපිටකපුත්තා පාතො'ව විසුද්ධවත්ථනිවත්ථා අඩ්ඪතෙළසසහස්සධරා † සකකම්මන්තපරම්මුඛා සීලසංවරසංවුතා තීහ

* "කිරෙකදිවසං" ඉති සබ්බත්ථ.

† "අරියඩ්ඪතෙළසසහස්සධරා" ඉති ච.

රිතකායවචීමනොදුච්චරිතසඞ්ඛාතා පවත්තිතකායවචීමනොසුචරිතසඞ්ඛාතා නිවත්තිතඅකුසලධම්මා පවත්තිතකුසලධම්මා සංසෙවිතකල්‍යාණමිත්තසංසග්ගා විවජ්ජිතපාපමිත්තසංසග්ගා සබ්බාසීලසුතචාගපඤ්ඤාසඞ්ගහිතා නානාඨානතො ආගතා බාලමිස්සීමච්ඡා ඉමිස්මිං සමාගමෙ සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා ච එත්ථ වාචං ගණ්හන්ති විසෙසතො'ති.

කුමාරා සත්ථු ධම්මං සුත්වා සත්ථු පාදෙ වන්දිත්වා තෙ සකානි ගෙහානි ගන්ත්වා මාතාපිතූනං සන්තිකෙ අත්තනො ධම්මසවණං සරණෙසු පතිට්ඨිතභාවඤ්ච සබ්බං ආරොචෙසුං; අථ නෙසං මාතාපිතරො "පුත්තකා නො විපන්නදිට්ඨිකා ජාතා"'ති දොමනස්සප්පත්තා මහාපරිදෙවං පරිදෙවිංසු; තෙසං පරිදෙවනසද්දං සුත්වා අඤ්ඤෙ'පි ඤාතකා ආගන්ත්වා තෙහි සද්ධිං රොදිංසු යෙව; අථ තෙසං පටිවිස්සකා පණ්ඩිතමනුස්සා ආගන්ත්වා දොමනස්සවූපසමනත්ථාය ජෙකා ධම්මකථං කථයිංසු; තෙසං කථං සුත්වා තෙ එවමාහංසු;—

" අහො විනට්ඨා අම්හාකං කුමාරා අඤ්ඤදිට්ඨිකා,
විපරීතා විය කාමං කිං කරිස්සන්ති තෙ ඉධ;
හන්ද තෙ උපනෙස්සාම යත්ථ සීලතො'සි ගොතමො"'ති.

ඉති තෙ තත්ථ ආගන්ත්වා "ඉමෙ දාරකෙ සමණස්ස ගොතමස්ස නිය්‍යාදෙස්සාම"'ති මහන්තෙහි ඤාතිගණෙහි සද්ධිං විහාරං නයිංසු; තදා පන සත්ථා තෙසං ආසයා'නුසයං ඔලොකෙත්වා ධම්මපටිසන්ථාරං කරොන්තො ඉමා ගාථා අභාසි;—

" අවජ්ජෙ වජ්ජමතිනො වජ්ජෙ චා'වජ්ජදස්සිනො,
මිච්ඡාදිට්ඨිසමාදානා සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතිං.

වජ්ජඤ්ච වජ්ජතො ඤත්වා අවජ්ජඤ්ච අවජ්ජතො,
සම්මාදිට්ඨිසමාදානා සත්තා ගච්ඡන්ති සුග්ගතින්ති."

දෙසනාවසානෙ සබ්බෙ'පි තෙ තීසු සරණෙසු පතිට්ඨාය පරාපරං ධම්මං සුණන්තා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු'ති, එවං ධම්මපටිසන්ථාරකරණං මහාගුණකරං විදිත්වා සක්කච්චා'යං සබ්බෙහිපි සොතබ්බො.

ධම්මපටිසන්ථාරං පඨමං—1.

ඉධ තාව රතනත්තයානං නමොකාරං කත්වා තෙසම්පි ගුණා තුම්හෙහි අනුස්සරිතබ්බා, තප්පච්චයා පන භයං වා උත්‍රාසං වා ලොමහංසො වා න භවිස්සති, අත්තගුත්තා එව හොථ; තස්සත්ථස්ස විභානත්ථං ඉදං වත්ථු;—

දීඝවාපිචෙතියම්හි මහාභික්ඛුසඞ්ඝෙ සුධාකම්මං කයිරමානෙ එකො දහරභික්ඛු තත්ථ ලෙපයාව මුද්ධවෙදිකා * පාදලෙපං දත්වා ඔතරණකාලෙ මුද්ධවෙදිකාපාදතො පතිත්වා චෙතියකුච්ඡියං ලග්ගති; † අයඤ්ච මුද්ධවෙදිකා මහාථූපස්ස වෙමජ්ඣෙ; වෙදිකාය හෙට්ඨා ඨිතො භික්ඛුසඞ්ඝො තං ලග්ගමානං දිස්වා "ධජග්ගපරිත්තං ආවුසො ආවජ්ජෙහී"ති ආහ; සො මරණභයතජ්ජිතො "ධජග්ගපරිත්තං මං රක්ඛතූ"ති වත්වා;—

"අරඤ්ඤෙ රුක්ඛමූලෙ වා සුඤ්ඤාගාරෙ ව භික්ඛවො,
අනුස්සරෙථ සම්බුද්ධං භයං තුම්හාක නො සියා.

නො චෙ බුද්ධං සරෙය්‍යාථ ලොකජෙට්ඨං නරාසභං,
අථ ධම්මං සරෙය්‍යාථ නිය්‍යානිකං සුදෙසිතං.

නො චෙ ධම්මං සරෙය්‍යාථ නිය්‍යානිකං සුදෙසිතං,
අථ සඞ්ඝං සරෙය්‍යාථ පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං අනුත්තරං.

එවං බුද්ධං සරන්තානං ධම්මං සඞ්ඝඤ්ච භික්ඛවො,
භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො න හෙස්සතී"ති.

සො එවං වත්වා "ධජග්ගපරිත්තං මං රක්ඛතූ"ති ආහ; තස්ස වචන සමනන්තරං තාවදෙවස්ස චෙතියකුච්ඡියා ද්වෙ ඉට්ඨකා නික්ඛමිත්වා සොපානං හුත්වා අට්ඨංසු; සො ඉට්ඨකානං උපරි ඨිතො එවමාහ;—

නමො කරොමි බුද්ධස්ස නමො ධම්මස්ස තස්ස ච,
සඞ්ඝස්සාපි නමො තස්ස තෙසං තිණ්ණං නමො නමො.

අලං බුද්ධඤ්ච ධම්මඤ්ච සඞ්ඝඤ්ච රතනත්තයං,
සරිතුංව ගුත්තිඅත්ථානං එවං බහුගුණෙ සතී'ති.

---

* "මුණ්ඩවෙදිකා"-ඉති බහුසු;— "මූලවෙදිකා"- ඉති සාරත්ථසමුච්චයෙ;— "මුද්ධවෙදිකා"- ඉති සාරත්ථප්පකාසිනියං.

† "හඤ්ඤති"— ඉති කත්ථචි.

එවමාදීහි නයෙහි කත්වා තත්‍රට්ඨිතං තං උපරි ඨිතභික්ඛූ වල්ලිනිස්සෙණිං ඔතාරෙසුං; තස්මිං නිස්සෙණියං ඨිතෙ, ඉතරා යථාඨානෙයෙව අට්ඨංසු; එවං රතනත්තයානුස්සරණෙන භයං වා චිත්තුත්‍රාසො වා ලොමහංසො වා න භවිස්සති, අත්තගුත්තා පෙව හොතී'ති; එතෙසු තීසු රතනෙසු විගතප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

රතනත්තයානුස්සරණං දුතියං-2

එස හි බුද්ධො භගවා පුබ්බෙ'ව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධො බොධිසත්තො'ව සමානො අත්තනො පුරිසාකාරෙන බොධිරුක්ඛමූලෙ නිසීදිත්වා "න තාවිමං පල්ලඞ්කං භින්දිස්සාමි, යාව සම්බොධිං න පාපුණාමී" 'ති පටිඤ්ඤං කත්වා අත්ථං ගතෙ සූරියෙ මාරබලං විධමිත්වා පඨමයාමෙ පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරිත්වා මජ්ඣිමයාමෙ දිබ්බචක්ඛුං විසොධෙත්වා පච්ඡිමයාමෙ ච පච්චයාකාරමහාඤාණමණ්ඩලෙ * ඨත්වා සහ අරුණුග්ගමනෙනෙව නිරවසෙසිතසබ්බධම්මො සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණෙන පටිබුජ්ඣිත්වා සත්තාහං එකපල්ලඞ්කෙන නිසීදි.

තතො අනිමිසසත්තාහං රතනචඞ්කමසත්තාහඤ්ච අතික්කමිත්වා රතනඝරසත්තාහස්ස අච්චයෙන තතො භගවා යෙන අජපාලනිග්‍රොධො තෙනුපසඞ්කමි; තත්‍ර භගවතො රහොගතස්ස එවං අහොසි "දුක්ඛං ඛො අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො, කන්නු ඛ්වාහං අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා සක්කත්වා ගරුකත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යන්ති" ආදි සුත්තං සගාථකවග්ගෙ වුත්තං;— ගාථාසු පන;—

"යෙ ච අතීතා † සම්බුද්ධා යෙ ච බුද්ධා අනාගතා,
යො චෙතරහි සම්බුද්ධො බහුන්නං සොකනාසනො.

සබ්බෙ සද්ධම්මගරුනො විහරිංසු ‡ විහරන්ති ච,
අථො'පි විහරිස්සන්ති එසා බුද්ධාන ධම්මතා.

තස්මා හි අත්තකාමෙන මහත්තමභිකඞ්ඛතා,
සද්ධම්මො ගරුකාතබ්බො සරං බුද්ධාන සාසනන්ති".

---

* "පච්චයාකාරමහාසම්මණ්ඩලෙ"- ඉති කෙසුචි.
† "යෙ ච'බ්භතීතා"-ඉති වා පාඨො.
‡ "විහංසු"-ඉති ස. පොත්.

ඉච්චෙවං හි අයං සද්ධම්මො සබ්බබුද්ධෙහි අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙහි සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො, තෙ කිර සම්මා සම්බුද්ධා කප්පසතසහස්සාධිකානි සොළස වා අට්ඨ වා චත්තාරි වා අසඞ්ඛෙය්‍යානි දස පාරමියො දස උපපාරමියො දස පරමත්ථපාරමියො සබ්බා සමතිංස පාරමියො පූරෙත්වා පඤ්ච මහාපරිච්චාගෙ පරිච්චජිත්වා ලොකත්ථචරියා බුද්ධචරියා ඤාතත්ථචරියායො පරිපාචෙන්තා අසදිසානි ච දුක්කරානි කිං පත්ථනමකංසු?— ඉමස්සෙ'ව ලොකුත්තර ධම්මස්සත්ථාය, වුත්තම්පි චෙතං;—

"දුක්කරං අකරිත්වාන අක්ඛමිත්වාන දුක්ඛමං,
දුත්තරං අතරිත්වාන කො මග්ගමධිගච්ඡති.

යං දුක්කරං කරිත්වා'ව යං ඛමිත්වා'ව දුක්ඛමං,
සුදුත්තරං තරිත්වා'ව තෙන මග්ගමධිගච්ඡති.

අපි ච;-සම්බුද්ධෙ හි අයං ධම්මො අතිසිමෙච්ඡන ආගතො,
තමපි ලොකහිතත්ථාය බුද්ධා දෙසෙන්ති සබ්බදා"'ති.

"එවං මෙ සුතං, එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ අජපාලනිග්‍රොධෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො; අථ ඛො භගවතො රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි අධිගතො ඛො මයායං ධම්මො ගම්භීරො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්තො පණීතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිත වෙදනීයො"'ති, විත්ථාරෙතබ්බං.

තතො භගවා බ්‍රහ්මුනා ආයාචිත ධම්මදෙසනො හුත්වා පුන'පි උදික්ඛන්තො තයොදිවසෙ වීතිනාමෙසි; පුණ්ණමීදිවසෙ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය උරුවෙලායං පිණ්ඩාය චරිත්වා තතො නික්ඛමිත්වා ධම්මචක්කප්පවත්තනත්ථං බාරාණසිගාමං ගච්ඡන්තො අන්තරා ච බොධිං අන්තරා ච ගයං උපකෙන ආජීවකෙන සද්ධිං පටිසම්මොදිත්වා අට්ඨාරසයොජනමග්ගං පදසා'ව ගන්ත්වා සායණ්හසමයං බාරාණසිං ඉසිපතනං මිගදායං පාවිසි.

තතො පඤ්චවග්ගියෙහි භික්ඛූහි අසණ්ඨිතසංකෙතිකෙහි කත බහුමානො පඤ්ඤත්තපවරබුද්ධාසනෙ නිසින්නො දසසහස්සචක්කවාළෙහි ආගතබ්‍රහ්මෙහි අසඞ්ඛ්‍යෙහි ච දෙවයක්ඛගන්ධබ්බකින්නරමහොරගසුපණ්ණෙහි ඉමං චක්කවාළගබ්භං පරිපූරයමානෙහි පරිවු

තො පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ ආමන්තෙසි. "ඔදහථ භික්ඛවෙ සොතං අමතමධිගතන්ති" කොණ්ඩඤ්ඤප්පමුඛානං පඤ්චවග්ගියානං භික්ඛූනං අනන්තනා'ව බුජ්ඣිතසබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණෙ ඨත්වා ධම්මචක්කප්පවත්තනසුත්තං සංයුත්තනිකායමහාවග්ගෙ විත්ථාරෙන ච විඤ්ඤුතබ්බාවිභජනං තිපරිවට්ටං ද්වාදසාකාරං චතුසච්චධම්මං දෙසෙසි.

දෙසනාවසානෙ අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි; අට්ඨාරස කොටියො බ්‍රහ්මානො අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු; සෙසපරිසාය සොතාපන්නා සකදාගාමිනො අනාගාමිනො ගණනාවීතිවත්තා— වුත්තම්පි චෙතං;—

"මහාසමයසුත්තෙ ච අථො මඞ්ගලසුත්තකෙ,
සමචිත්තෙ රාහුලොවාදෙ ධම්මචක්කප්පවත්තනෙ.

දෙවතාසමිති තත්ථ අප්පමෙය්‍යා තදා අහු,
ධම්මාභිසමයො චෙත්ථ ගණනාතො අසඞ්ඛියා"'ති.

එවං තාව මෙත්තාපුරස්සරං කත්වා ධම්මං දෙසෙන්ති; එවමෙවං විඤ්ඤුනා පුරිසෙන අත්තහිතකාමෙන ආමිසනිරපෙක්ඛෙන හුත්වා ධම්මො දෙසෙතබ්බො, තෙන තස්ස සො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො; ඉති සබ්බබුද්ධෙහි ගරුකතො මානිතො පූජිතො, තස්මා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

ධම්මගරුකත්තං තතියං—3.

අයං හි සද්ධම්මො කෙන දෙසිතො?—අම්හාකං සත්ථා බොධිමණ්ඩෙ නිසීදිත්වා සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණෙන සච්ඡිකත්වා බොධිරුක්ඛමූලෙ සත්තාහං එකපල්ලඞ්කෙන වීතිනාමෙසි; තතො උට්ඨහිත්වා ඊසකං පුබ්බුත්තරදිසාභාගෙ ඨිතො'ව අනිමිසෙන චක්ඛුනා බොධිරුක්ඛං උදික්ඛමානො දුතියසත්තාහං තතො පුබ්බපච්ඡිමායතෙ රතනචඞ්කමෙ තතියසත්තාහං රතනඝරෙ අභිධම්මං සම්මසන්තො චතුත්ථසත්තාහං අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ "දුක්ඛං ඛො අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො, කන්නුඛ්වාහං අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා සක්කත්වා ගරුකත්වා විහරෙය්‍යන්ති" ආදිභිධම්මගරුතබ්බභාවපච්චවෙක්ඛණෙන චෙව පඤ්චමසත්තාහඤ්ච මාරධීතානං සප්පාරං පලොභනත්ථං ආගතානං නිවාරණෙන ච ඡට්ඨම සත්තාහං, මුචලින්දෙන නාගරාජෙන උපසඞ්කමියමානො ඡ

මසත්තාහං, තතො රාජායතනමූලෙ තපස්සුභල්ලුකෙහි දින්නං සක්ඛරමධුපිණ්ඩිකං පටිග්ගහෙත්වා භුඤ්ජිත්වා සත්තමසත්තාහං, තතො පුන අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ ගන්ත්වා නිසින්නො ඵලසමාපත්තිසුඛෙන අට්ඨමසත්තාහං වීතිනාමෙසි; එත්තකං කාලං බොධිමණ්ඩෙයෙව පඨමසම්බොධිදිවසතො පට්ඨාය යාව අට්ඨමසත්තාහා ඡපඤ්ඤාස දිවසානි ගතානි හොන්ති; තස්මිං නිසින්නස්ස භගවතො එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි "අධිගතො ඛො මයායං ධම්මො ගම්භීරො දුද්දසො දුරනුබොධො"ති ආදි;අයං පරිවිතක්කො කදා උප්පන්නො'ති?- ආසාළ්හස්ස සුක්කපක්ඛ චාදසමිදිවසෙ, තදා අයං සත්ථු පරිවිතක්කො උප්පන්නො; තස්මිං සමයෙ සහම්පතී මහාබ්‍රහ්මා[1] දසසහස්සචක්කවාලබ්‍රහ්මගණෙහි සද්ධිං පණාමිත සිරො හුත්වා;--

සෙසෙසු දසසහස්සෙසු බ්‍රහ්මාණො ලොකධාතුසු,
තෙ එකතො අඤ්ජලිකා සත්ථාරං එතදබ්‍රවුං.

"උට්ඨෙහි වීර විජිතසඞ්ගාම සත්ථවාහ අනණ විචර ලොකෙ,
දෙසෙහි භගවා ධම්මං අඤ්ඤාතාරො භවිස්සන්තී"ති.

එවං ආයාචිතො ධම්මචක්කං පවත්තෙත්වා පඤ්චමියං පක්ඛස්ස අනත්තලක්ඛණසුත්තන්තදෙසනාය සබ්බෙ'පි තෙ පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨාපෙසුං; ඉති සත්ථා බ්‍රහ්මගණෙහි අභියාචිතො ලොකහිතාය ධම්මං දෙසෙසි; තෙනෙව වුත්තං;—

"සද්ධම්මො දුල්ලභො ලොකෙ දෙසිතාරො ච දුල්ලභා,
ලභිත්වා 'දානි තුම්හෙහි සොතබ්බං ධම්මමුත්තමන්ති."

චිත්තං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

බ්‍රහ්මජ්ඣෙසනං වත්ථුං—4.

ඉධ තාව ච තුම්හෙ තථාගතසද්ධම්මෙ පසාදබහුලා ධම්මාසනාභිමුඛවදනා නිවාරිතනානප්පකාරසම්ඵප්පලාපවචනා භවථ; සම්ඵප්පලාපො ච නාමෙසො කාචි අත්ථානත්ථාදිනා පවත්තකථා අප්පකා වා හොතු බහුකා වා තිරච්ඡාන කථා එව නනු, වුත්තං හෙතං භගවතා;-

"තං භික්ඛවෙ අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං න කථෙථ, සෙය්‍යථීදං; රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං සෙනාකථං භයකථං

යුද්ධකථං අන්නකථං පානකථං වත්ථකථං සයනකථං මාලාකථං ගන්ධකථං ඤාතිකථං යානකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං * සූරකථං විසිඛාකථං කුම්භට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානත්තකථං ලොකක්ඛායිකං සමුද්දක්ඛායිකං ඉති භවාභවකථං ඉති වා, තං කිස්ස හෙතු, න සා භික්ඛවෙ කථා අත්ථසංහිතා න ආදිබ්‍රහ්මචරියකා න නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බාණාය සංවත්තති.

කථෙන්තා ච ඛො තුම්හෙ භික්ඛවෙ ඉදං දුක්ඛන්ති කථෙය්‍යාථ, අයං දුක්ඛසමුදයො'ති කථෙය්‍යාථ, අයං දුක්ඛනිරොධො'ති කථෙය්‍යාථ, අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා'ති කථෙය්‍යාථ; තං කිස්ස හෙතු; එසා භික්ඛවෙ කථා අත්ථසංහිතා එසා ආදිබ්‍රහ්මචරියකා එසා නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බාණාය සංවත්තති.

තස්මාතිහ භික්ඛවෙ ඉදං දුක්ඛන්ති ආයොගො කරණීයො, අයං දුක්ඛසමුදයො'ති ආයොගො කරණීයො, අයං දුක්ඛනිරොධො'ති ආයොගො කරණීයො, අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා'ති ආයොගො කරණීයො''ති.

“සන්නිපතිතානං වො භික්ඛවෙ වයං කරණීයං, ධම්මො වා දෙසෙතබ්බො, අරියො වා තුණ්හීභාවො”ති.

එත්ථ චතුත්ථජ්ඣානසමාපජ්ජනං වා චතුත්ථජ්ඣානවසං සමාපජ්ජනං ඉධ අරියො තුණ්හීභාවො'ති අධිප්පෙතො, තෙනාහ;-

“මාහෙව තිරච්ඡානකථං කථෙථ
නානං කථා කිඤ්චි උපෙති අත්ථං,
සඞ්ඝස්ස මොක්ඛස්ස ච'රාතිභූතා
අරියා තං නෙව කථෙන්ති වාචං.

යුත්තං වයං වො කරණීයමෙව
ධම්මං කථෙතුං අථ තුණ්හීභාවං,
එතං ජිනානං අනුසාසනීයං
හිතෙසිනං සිස්සගණෙසු දෙසිතං

---

* “ඉත්ථි කථං පුරිසකථං”—ඉති පුරිසකථාය සමං දිස්සති මුද්දිතමරම්මදූසනිකායෙ.

සොතබ්බමාලිනී.

සබ්බමයං සාධු පරිග්ගහාම
යත්තං ජිනානං අනුසිට්ඨධම්මං,
අලං කරෙතුං අථ වා'පි සොතුං
මොක්ඛත්ථිකානං ඉමමුජ්ජුමග්ගන්ති"

ඉති තත්ථ සන්නිපතිතා පරිසා භගවතො දෙසනං ආවජ්ජෙන්තා බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු; එවං භගවතො දෙසිතොවාදං අත්තනො චිත්තප්පවත්තිට්ඨාපෙත්වා තප්පසාදබහුලා හුත්වා සක්කච්චායං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

වසංකරණීයං පඤ්චමං—5.

අයං සුගතසද්ධම්මො නාම යෙන කෙනචි සුත්වා ඨිතනිසජ්ජට්ඨානෙසු තං සජ්ඣායන්තො ආවජ්ජෙන්තො තප්පච්චයා අත්තනො මොක්ඛසුඛාවහං හොතී'ති; කථං;-

එකො කිර සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තො භගවතො ධම්මදෙසනං සුත්වා කාමෙ පහාය භික්ඛූනං සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා උපසම්පදං ලභිත්වා ආචරියුපජ්ඣායානං සන්තිකෙ පඤ්ච වස්සානි කත්තබ්බවත්තං කත්වා ද්වෙ මාතිකා පගුණං කත්වා කම්මට්ඨානානි පරිපුච්ඡිත්වා ආචරියුපජ්ඣායෙ ආපුච්ඡිත්වා සත්ථුසන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා කම්මට්ඨානං යාචි; සත්ථා'පි තස්ස යාවඅරහත්තා කම්මට්ඨානං කථෙසි.

සො සත්ථුසන්තිකෙ යාවඅරහත්තං කම්මට්ඨානංකථාපෙත්වා ගහෙත්වා තථාගතං වන්දිත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා එකස්මිං රමණීයෙ රුක්ඛමූලෙ නිසීදිත්වා පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා කම්මට්ඨානං පට්ඨපෙසි; සො ඝටෙන්තො වායමන්තො අරහත්තං පත්තුං නාසක්ඛි.

එවං චින්තෙසි ඉදං කම්මට්ඨානං ඔභාසමත්තම්පි මය්හං න උප්පාදෙති, ඉතො ගන්ත්වා සත්ථාරං විසෙසෙත්වා කම්මට්ඨානං කථාපෙස්සාමී''ති; තතො නික්ඛමිත්වා සත්ථුසන්තිකං ආගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ මහන්තං අවිදූරං භයානකං ලොමහංසං ඉතො එත්තො සමන්තතො ච සමුට්ඨිත අග්ගිජාලං පජ්ජලන්තං විදහන්තං ධූමායන්තං ආදිත්තංසම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං විප්ඵුරන්තං උට්ඨිතං දිස්වා චෙතෙන්තො මුණ්ඩාටබ්බානං අභිරූය්හ තස්සමීපෙ නිසින්නො අරඤ්ඤං දය්හමානං අග්ගිං දිස්වා ආරම්මණං ගණ්හි.

යථා දවග්ගි දහති තිණරුක්ඛලතා බහූ,
එවං අනිච්චතා ලොකෙ සබ්බා දහති තෙජසී'ති.

"යථා'පි අග්ගි මහන්තානි ච ඛුද්දකානි ච උපාදානානි ඩහන්තො ගච්ඡති, එවං අරියමග්ගඤාණග්ගිනා'පි මහන්තානි ච ඛුද්දකානි ච සංයොජනානි ඩහන්තෙන ගන්තබ්බං භවිස්සතී''ති චින්තෙන්තො නිසීදි; තස්මිං සමයෙ සත්ථා ගන්ධකුටියං සන්නිසින්නො'ව ආවජ්ජෙන්තො තස්ස චිත්තාචාරං ඤත්වා "එවමෙතං භික්ඛු මහන්තඛුද්දකානි පි උපාදානානි විය ඉමෙසං සත්තානං අබ්භන්තරෙ උප්පජ්ජමානානි අණුංථූලානි සංයොජනානි ඤාණග්ගිනා ඣාපෙත්වා අභබ්බුප්පත්තිකානි කාතුං වට්ටතී''ති වත්වා ඔභාසං විස්සජ්ජෙත්වා තස්ස භික්ඛුනො අභිමුඛෙ නිසින්නො විය සප්පභාසරීරෙන පඤ්ඤායමානො ඉමං ඔභාසගාථමාහ;—

"අප්පමාදරතො භික්ඛු පමාදෙ භයදස්සි වා,
සංයොජනං අණුංථූලං ඩහං අග්ගීව ගච්ඡතී''ති.

තස්සත්ථො භික්ඛු යථා අයං අග්ගි එවං මහන්තම්පි ඛුද්දකම්පි උපාදානං ඩහන්තො ගච්ඡති, එවමෙවං අප්පමාදරතො භික්ඛු අප්පමාදාධිගතෙන ඤාණග්ගිනා එතං දසසංයොජනං ඩහන්තො අභබ්බුප්පත්තිකං කරොන්තො ගච්ඡතී;ති.

ගාථාපරියොසානෙ සො භික්ඛු යථානිසින්නො'ව සබ්බසංයොජනානි ඣාපෙත්වා සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා ආකාසෙනාගන්ත්වා තථාගතස්ස සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං ථොමෙත්වා වණ්ණෙන්තො වන්දමානො'ව අගමාසි.

එවං තථාගතස්ස සද්ධම්මො යෙන කෙනචි සුතො අත්තනො ඨිතනිසින්නට්ඨානෙ සජ්ඣායන්තෙනා'පි ආවජ්ජෙන්තෙනා'පි තප්පච්චයා අත්තනො මොක්ඛසුඛාවහං හොතී''ති ඤත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

ද්වග්ගිකම්මට්ඨානං ඡට්ඨං—6.

ඉධ; තථාගතඔවාදො ති යෙන කෙනචි සුතො අත්තනො ඨිතනිසින්නට්ඨානෙසු තං සජ්ඣායන්තෙනා'පි තප්පච්චයා අත්තනො මොක්ඛසුඛාවහං හොති;—කථං?.

එකො කිර සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තො භගවතො ධම්මදෙසනං සුත්වා කාමෙ පහාය භික්ඛූනං සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා උපසම්පන්නො හුත්වා ආචරියුපජ්ඣායානං සන්තිකෙ පඤ්ච වස්සානි වසිත්වා ද්වෙ මාතිකා පගුණං කත්වා කම්මට්ඨානානි පරිපුච්ඡිත්වා ආච

විපස්සනාය ආයූහිත්වා සත්ථුසන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා කම්මට්ඨානං යාචි; සත්ථා 'පි තස්ස යාවඅරහත්තා කම්මට්ඨානං කථෙසි.

සො සත්ථුසන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා තථාගතං වන්දිත්වා * අරඤ්ඤං පවිසිත්වා එකස්මිං රමණීයෙ රුක්ඛමූලෙ නිසීදිත්වා පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා කම්මට්ඨානං පට්ඨපෙත්වා ඝටෙන්තො වායමන්තො අරහත්තං පත්තුං නාසක්ඛි; සො එවං චින්තෙසි "ඉදං කම්මට්ඨානං ඔභාසමත්තම්පි මය්හං න උප්පාදෙති, ඉතො ගන්ත්වා සත්ථාරං විසෙසෙත්වා කම්මට්ඨානං කථාපෙස්සාමී"'ති.

තතො නික්ඛමිත්වා සත්ථුසන්තිකං ආගච්ඡන්තො අන්තරා මග්ගෙ මරීචිං දිස්වා "යථා අයං ගිම්හසමයෙ උට්ඨිතා මරීචි දූරෙ ඨිතානං රූපගතා විය පඤ්ඤායති, සන්තිකං ආගච්ඡන්තානං නෙව පඤ්ඤායති; අයං අත්තභාවො'පි උප්පාදවයට්ඨෙන එවරූපො හොති"'ති චින්තෙන්තො;—

"යථා මරීචි දිස්සන්ති නදීඋම්මිව පජ්ජලා,
ආගතානං විනස්සන්ති පස්ස ලොකස්ස වචනං.

එවම්පි බලු ලොකස්ස ජීවිතං අනිච්චතං,
අසාරං දුබ්බලං ඤත්වා අලං සන්තිං ගවෙසිතුන්ති." †

එවං චින්තෙත්වා මරීචිකම්මට්ඨානං භාවෙන්තො ආගන්ත්වා මග්ගකිලන්තො අචිරවතියං නහායිත්වා එකස්මිං නදීනිවත්තනෙ චණ්ඩසොතතීරෙ රුක්ඛච්ඡායාය අත්තනො චම්මඛණ්ඩං අත්ථරිත්වා නිසින්නො තත්ථ උදකවෙගාභිඝට්ටනෙන ‡ උට්ඨහිත්වා මහන්තමහන්ත ඵෙණපිණ්ඩෙ භිජ්ජමානෙ දිස්වා "අයං අත්තභාවො'පි උප්පජ්ජිත්වා භිජ්ජනසභාවො අබ්බුවො එවං වියා"'ති නිසින්නො'ව ආරම්මණං § අග්ගහෙසි.

තස්මිං ඛණෙ § සත්ථා ගන්ධකුටියං ඨිතො'ව ආවජ්ජෙන්තො තස්ස චිත්තාචාරං දිස්වා ආලපන්තො "එවමෙතං භික්ඛු එවරූපො'වායං

---

* "සමණධම්මං කරිස්සාමී'ති"– ඉච්චෙසො පාඨො දිස්සතෙ 'ත්ථ ධම්මපදට්ඨකථායං.

† "සන්තිගවෙසනං"—ඉති බහුසු.

‡ "උදකවෙගාභිඝාතෙන"—ඉති ධම්මපදට්ඨකථායං.

අත්තභාවො ඵෙණපිණ්ඩො විය මරීචි විය උප්පජ්ජනසභාවො භිජ්ජනසභාවො එවා"ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ;-

"ඵෙණූපමං කායමිමං විදිත්වා
මරීචිධම්මං අභිසම්බුධානො,
ඡෙත්වාන මාරස්ස පපුප්ඵකානි
අදස්සනං මච්චුරාජස්ස ගච්ඡෙ"ති.

ගාථාපරියොසානෙ ථෙරො සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා සත්ථු සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං ථොමෙන්තො වන්දන්තො ආගතො'ති.

එවං "තථාගතම්භාපි යෙන කෙනචි සුතො, අනාගතො පි නිසින්නට්ඨානෙසු සජ්ඣායන්තො'පි ආවජ්ජෙන්තො'පි පච්චවෙක්ඛන්තො මොක්ඛසුඛා'වහං හොතී"ති ඤත්වා සක්කච්චවා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

මරීචිකම්මට්ඨානං සත්තමං.—7.

ඉදං පඨමං තාව තීසු රතනෙසු ගාරවං පච්චුපට්ඨපෙත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො; අපි ච ගාරවං අට්ඨකථාසු එවං වණ්ණයන්ති.

යො භික්ඛු සත්ථරි ධරමානෙ තීසු කාලෙසු උපට්ඨානං න යාති, සත්ථරි අනුපාහනෙ චඞ්කමන්තෙ සඋපාහනො චඞ්කමති, නීචෙ චඞ්කමෙ චඞ්කමන්තෙ උච්චෙ චඞ්කමෙ චඞ්කමති, හෙට්ඨා වසන්තෙ උපරි වසති, සත්ථු දස්සනට්ඨානෙ උභො අංසෙ පාරුපති, ඡත්තං ධාරෙති, උපාහනං ධාරෙති, න්හායති, උච්චාරං වා පස්සාවං වා කරොති; පරිනිබ්බුතෙ වා පන භගවති, චෙතියං වන්දිතුං න ගච්ඡති, චෙතියස්ස පඤ්ඤායනට්ඨානෙ සත්ථුදස්සනට්ඨානෙ වුත්තං සබ්බං කරොති, [අඤ්ඤෙහි භික්ඛූහි "කස්මා එවං කරොසි? න ඉදං න වට්ටති? සම්මාසම්බුද්ධස්ස නාම ලජ්ජිතුං න වට්ටතී"ති? වුත්තෙ "තුණ්හී හොහි, කිං බුද්ධො'ති වදසී"ති? භණති;]† අයං සත්ථරි අගාරවො නාම.

යො පන ධම්මසවනෙ‡ සංඝුට්ඨෙ§ සක්කච්චං න ගච්ඡති, සක්කච්චං න සුණාති, නිද්දායති වා සල්ලපෙන්තො වා නිසීදති, සක්ක

† [ ]ඉමෙසු අන්තරිතා න දිස්සන්ති සබ්බාසු.
‡ "සද්ධම්මසවනෙ"-ඉති ච; § "ඝුට්ඨෙ"-ඉති ච පාඨො

එවං න සුණාති, න ධාරෙති, න වාචෙති, ["කිං ධම්මෙ අගාරවං කරොසී"ති ච වුත්තෙ "තුණ්හී හොති, ධම්මො ධම්මො'ති විරවසි, කිං ධම්මො නාමා"'ති වදති;] අයං ධම්මෙ අගාරවො නාම.

යො පන ථෙරෙන භික්ඛුනා අනජ්ඣිට්ඨො ධම්මං දෙසෙති, නිසීදති, පඤ්හං කථෙති. වුඩ්ඪෙ භික්ඛූ ඝට්ටෙන්තො ගච්ඡති, තිට්ඨති, නිසීදති, දුස්සපල්ලත්ථිකං වා හත්ථපල්ලත්ථිකං වා කරොති, සඞ්ඝමජ්ඣෙ උභො අංසෙ පාරුපති, ඡත්තුපාහනං ධාරෙති, ["භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ලජ්ජිතුං න වට්ටතී"'ති? වුත්තෙ "තුණ්හී හොති, සඞ්ඝො සඞ්ඝො 'ති විරවසි, කිං සඞ්ඝො? මිගසඞ්ඝො අජසඞ්ඝො"'ති ආදීනි වදති;] අයං සඞ්ඝෙ අගාරවො නාම; එකභික්ඛුස්මිං'පි හි අගාරවෙ කතෙ සඞ්ඝෙ කතොයෙව හොති; තස්මා සබ්බං අගාරවං පහාය-

බුද්ධෙ සගාරවා හොථ සප්පතිස්සා සමාහිතා,
බුද්ධෙ චිත්තං පසාදෙත්වා ලභෙය්යාථ සුඛං වරං.

ධම්මෙ සගාරවා හොථ සප්පතිස්සා සමාහිතා,
ධම්මෙ චිත්තං පසාදෙත්වා ලභෙය්යාථ සුඛං වරං.

සඞ්ඝෙ සගාරවා හොථ සප්පතිස්සා සමාහිතා,
සඞ්ඝෙ චිත්තං පසාදෙත්වා ලභෙය්යාථ සුඛං වරං.

තුම්හෙ'පි තීසු වත්ථූසු සුසම්මානං සුගාරවං,
කත්වා මුදිතා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සථා"'ති.

එත්ථ ච පන තථාගතරූපං තඞ්ඛණමෙවාගතං දිස්වා තස්මිං සරීරෙ ගාරවඤ්ච පෙමඤ්ච උප්පාදෙත්වා පසාදමනුගතාහි චක්ඛූහි පස්සිත්වා සහ පීතිසොමනස්සෙන ඉතො චුතො සග්ගෙ නිබ්බත්තො ගණනපථං වීතිවත්තො; තස්ස'ත්ථස්ස පකාසනත්ථං ඉමං ධම්මපදෙ ගාථමාහ;-

" මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා මනොසෙට්ඨා මනොමයා,
මනසා චෙ පසන්නෙන භාසති වා කරොති වා;
තතො නං සුඛමන්වෙති ඡායා'ව අනපායිනී"'ති.

ඉධ මට්ඨකුණ්ඩලීවත්ථුං විත්ථාරෙත්වා කථෙතබ්බං.

අයං හි ධම්මො උපසමිකො පරිනිබ්බාණිකො සම්බොධගාමී සුගතප්පවෙදිතො, ඉති සත්ථාරා දෙසිතො'පි ගරුතබ්බතොනතාහි වා සබ්බභාවවිරහිතාහි වා අනඤ්ඤූහි වා දෙසියමානෙ තස්ස දස්සනත්ථාය යො

කොචි උපසඞ්කමිත්වා සොතං ඔදහිත්වා චිත්තං පච්චුපට්ඨපෙත්වා සුණාති, සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො චතුමග්ගඵලානං අඤ්ඤතරං සච්ඡිකරිස්සති; නො චෙ සච්ඡිකරිස්සති, තායෙව ධම්මනිකන්තියා දෙවලොකෙ වා මනුස්සලොකෙ වා උප්පන්නො ධම්මාභිසමයං පාපුණාතී'ති * සෙය්‍යථා'පි මණ්ඩූකදෙවපුත්තො, වග්ගුලිවත්ථුආදීනි චෙත්ථ දීපෙතබ්බානි.

අයම්පි හි සඞ්ඝො සීලසම්පන්නො සමාධිසම්පන්නො පඤ්ඤාසම්පන්නො විමුත්තිසම්පන්නො විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො සදෙවකස්ස ලොකස්ස අග්ගදක්ඛිණෙය්‍යො, අසීති මහාසාවකා පන තස්මිංයෙව සඞ්ගහිතා; තෙසම්පි එකෙකස්ස අසීතිසහස්සා උපට්ඨාකා තෙසු චිත්තානි පසාදෙත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්තා, කෙචි ඉධා'පි නිබ්බත්තන්ති, සෙය්‍යථා 'පිතිස්සසාමණෙරො, තස්ස'ත්ථස්ස පකාසනත්ථං ඉමං ධම්මපදෙ වුත්තං;-

"අඤ්ඤා හි ලාභූපනිසා අඤ්ඤා නිබ්බාණගාමිනී,
එවමෙතං අභිඤ්ඤාය භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො;
සක්කාරං නාභිනන්දෙය්‍ය විවෙකමනුබ්‍රූහයෙ"'ති.

තත්ථ විත්ථාරො අට්ඨකථායං කථිතොයෙවා'ති; එවං තීසු රතනෙසු ගාරවං පච්චුපට්ඨපෙත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

රතනත්තයගාරවං අට්ඨමං-8.

අයං හි බුද්ධුප්පාදො අට්ඨහි අක්ඛණෙහි අසමයෙහි විනිමුත්තො, තෙනා'යං බුද්ධුප්පාදොයෙවෙකො ඛණො; තෙනා'හ භගවා; "එකො "ව සො භික්ඛවෙ ඛණො එකො සමයො බ්‍රහ්මචරියවාසායා"'ති.

සත්තාරායෙව පන— "ඉධ භික්ඛවෙ තථාගතො ලොකෙ උප්පන්නො හොති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, ධම්මො ච දෙසීයති උපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සම්බොධගාමී සුගතප්පවෙදිතො, අයඤ්ච පුග්ගලො නිරයං උප්පන්නො හොති, අයං පඨමො අක්ඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසාය.

තිරච්ඡානයොනියං උප්පන්නො හොති,— පෙත්තිවිසයං උප්පන්නො හොති; අසුරකායං උප්පන්නො හොති,— දීඝායුකදෙවනිකායං උප්පන්නො හොති; පච්චන්තිමෙසු

* "පටිවිජ්ඣතී'ති" —ඉති බහූසු.

ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති මිලක්ඛෙසු අවිඤ්ඤාතාරෙසු යත්ථ නත්ථි භික්ඛූනං භික්ඛුණීනං උපාසකානං උපාසිකානං දස්සනං;— පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති; සො ච හොති මිච්ඡාදිට්ඨි විපරීතදස්සනො "නත්ථි දින්නං නත්ථි යිට්ඨං නත්ථි හුතං නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො නත්ථි අයං ලොකො නත්ථි පරො ලොකො නත්ථි මාතා නත්ථි පිතා නත්ථි සත්තා ඕපපාතිකා නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්ති"'ති;— පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති, සො ච හොති දුප්පඤ්ඤො ජළො එළමූගො න පටිබලො සුභාසිතදුබ්භාසිතස්ස අත්ථමඤ්ඤාතුං, අයං අට්ඨමො අක්ඛණො අසමයො බ්‍රහ්මචරියවාසායා'ති.

පුන චපරං භික්ඛවෙ තථාගතො ලොකෙ උප්පන්නො හොති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, ධම්මො ච දෙසියති ඔපසමිකො පරිනිබ්බානිකො සම්බොධගාමී සුගතප්පවෙදිතො, අයඤ්ච පුග්ගලො මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චාජාතො හොති පඤ්ඤවා අජළො අනෙළමූගො පටිබලො සුභාසිතදුබ්භාසිතස්ස අත්ථමඤ්ඤාතුං; අයං නවමො ඛණො සමයො බ්‍රහ්මචරියවාසායා"'ති

ඉමෙසු ච පච්ඡිමවාරං සන්ධාය සත්ථාරා වුත්තං "එකො'ව ඛො භික්ඛවෙ ඛණො එකො සමයො බ්‍රහ්මචරියවාසායා"'ති.

ඉධ මජ්ඣිමදෙසො නාම පුරත්ථිමාය දිසාය කජඞ්ගලං නාම නිගමො, තස්සාපරෙන මහාසාලා, තතො පරං පච්චන්තිමා ජනපදා, ඔරතො මජ්ඣෙ; පුරත්ථිමදක්ඛිණාය දිසාය සලලවතී නාම නදී, තතො පරං පච්චන්තිමා ජනපදා, ඔරතො මජ්ඣෙ; දක්ඛිණාය දිසාය සෙතකණ්ණිකං නාම නිගමො, තතො පරං පච්චන්තිමා ජනපදා, ඔරතො මජ්ඣෙ; පච්ඡිමාය දිසාය ථූණං නාම බ්‍රාහ්මණගාමො, තතො පරං පච්චන්තිමා ජනපදා, ඔරතො මජ්ඣෙ; උත්තරාය දිසාය උසීරද්ධජො නාම පබ්බතො, තතො පරං පච්චන්තිමා ජනපදා, ඔරතො මජ්ඣෙ'ති.

අයං මජ්ඣිමදෙසො ආයාමෙන තීණි යොජනසතානි, විත්ථාරෙන අඩ්ඪතෙය්‍යානි යොජනසතානි, පරික්ඛෙපෙන නව යොජනසතානි හොන්ති.

තියොජනසතායාමං අඩ්ඪතෙය්‍යව විත්ථතං,
නවයොජනසතිකං මජ්ඣිදෙසස්ස මණ්ඩලං.

අයං හි මජ්ඣිමදෙසො චක්කවත්තීනං බ්‍රාහ්මණගහපතිමහාසාලානං සබ්බඤ්ඤුබුද්ධපච්චෙකබුද්ධඅග්ගසාවකඅසීතිමහාසාවකාදීනං උප්පත්තිදෙසො; තත්ථ සම්බුද්ධානං ජාතිඅභිසම්බොධිධම්මචක්කප්පවත්තනයමකපාටිහාරියදෙවොරොහණපරිනිබ්බාණට්ඨානදෙසො එසො මජ්ඣිමදෙසො නාම; තතො අඤ්ඤෙසු ගාමනිගමජනපදාදීසු යත්ථ භික්ඛුභික්ඛුණීඋපාසකඋපාසිකා සන්ති, තත්ථ යෙ නිස්සාය වසන්ති, එතෙසං මග්ගකිච්චං* සාධෙන්ති; එසො පතිරූපදෙසවාසො නාම.

බුද්ධුප්පාදඛණං ලද්ධා ලාභානං උත්තමං වරං,
අලමාරභිතුං විරියං යොගක්ඛෙමස්ස පත්තියා.

අක්ඛණවිනිමුත්තං බුද්ධුප්පාදඛණං ඉමං,
ලභිත්වා'දානි සද්ධම්මෙ අයං කාලො පබුජ්ඣිතුං.

එතෙනෙවමාහ භගවා බුද්ධුප්පාදඛණො අයං,
එකො'ව සමයො හොති ගණ්හිතුං ඵලමුත්තමන්ති.

එතමත්ථං විදිත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

අක්ඛණං නවමං—9.

ඉධ සද්ධම්මසවණං නාම සචෙ යො සමන්නාහරිත්වා සොතබ්බං මඤ්ඤති, සද්ධම්මෙයෙව චිත්තං පච්චුපට්ඨපෙත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

අත්තනො පගුණං හි යං ගන්ථං තස්ස අත්ථං අනුපරික්ඛිත්වා පාලිසජ්ඣායනමත්තමෙව කරොති, කිඤ්චා'පි පගුණං සජ්ඣායිතං හොති, තස්ස සරං සන්තිං විඤ්ඤාපෙති, යථාපන තමෙව පගුණං ධම්මං සුට්ඨු මනසි කරොති, ධම්මං මනසි කරිත්වා ධම්මරසං පටිසංවෙදෙති, ධම්මරසං පටිසංවෙදිත්වා අත්ථරසං පටිසංවෙදෙති, අත්ථරසං පටිසංවෙදිත්වා ලභති ධම්මසංහිතං පාමොජ්ජං, පමුදිතස්ස පීති ජායති, පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති, පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදෙති? සුඛිනො චිත්තං සමාධියති, සමාහිතො තතො වුට්ඨහිත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා නචිරස්සෙ'ව මග්ගඵලං සච්ඡිකරොති'ති යථා කිර වෙ සහායකා භික්ඛූ—

එතෙසං එකතො ආචරියුපජ්ඣායානං සන්තිකෙ සික්ඛන්තානං සජ්ඣායන්තානං වෙ තයො නිකායා පගුණා අහෙසුං; තෙ "අරඤ්ඤවාසං වසිස්සාමා" ති ආචරියුපජ්ඣායෙ

---

* 'මඞ්ගලකිච්චං" —ඉති බහුසු.

ආපුච්ඡිත්වා සෙනාසනං සංසාමෙත්වා අත්තනො පත්තචීවරමාදාය නික්ඛමිත්වා යෙනමණ්ඩලාරාමවාසී මහාදෙවත්ථෙරො තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එතදවොචුං;—"භන්තෙ කම්මට්ඨානං නො දෙථා" ති.

ථෙරො තෙහි කම්මට්ඨානං යාචිතො තෙසං එවමාහ, "ආවුසො ඉමෙ චත්තාරො මාසෙ ඉමංයෙව සජ්ඣායං කරොථා" 'ති ද්වත්තිංසාකාරෙ පාලිකම්මට්ඨානං අදාසි; කිඤ්චා'පි තෙසං ද්වෙ තයො නිකායා පගුණා, සුබ්බචතාය පදක්ඛිණාය තං ගණ්හිංසු; තථා ච පන තථාරූපානං කල්‍යාණමිත්තානං ගුරූනං වචනං ගහිතබ්බමෙව; වුත්තම්පි චෙතං—

"පියො ච ගරු භාවනියො වත්තා ච වචනක්ඛමො,
ගම්භීරඤ්ච කථං කත්තා නො චට්ඨානෙ නියොජයෙ

යස්මිං එතානි ඨානානි සංවිජ්ජන්තී'ධ පුග්ගලෙ,
සක්කච්චං තං ගරුං කත්වා යාවජීවම්පි යොජයෙ" 'ති.

තෙන ඉමෙ ච භික්ඛූ ථෙරෙන වුත්තං ඉමං ද්වත්තිංසාකාරං පාලිතො උද්දිසන්තා "අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං නහාරු අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජා වක්කං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්තං මත්ථකෙ මත්ථලුඞ්ගන්ති" කථෙත්වා ඉමං භාවෙථ මනසි කරොථා" 'ති ආහ.

තෙ 'සාධූ" 'ති සම්පටිච්ඡිත්වා ඔවාදචරියෙන දින්නං කම්මට්ඨානං තස්ස මුඛතො ගහෙත්වා ඉධෙ'ව චත්තාරො මාසෙ ද්වත්තිංසාකාරං සජ්ඣායන්තා'ව සොතාපන්නා අහෙසුං, තෙ සබ්බෙ සප්පතිට්ඨා හුත්වා ආගන්ත්වා අත්තනො පටිලද්ධගුණං පකාසෙසුං; ථෙරො "සාධු සප්පුරිසා" 'ති ආහ; තෙ අපරභාගෙ චෙ'පි විපස්සනං කත්වා සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණිංසු.

ඉමෙ කිර භික්ඛූ අත්තනො ථෙරස්ස සන්තිකෙයෙව පගුණං ධම්මං ථෙරස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා තංයෙව මනසි කරිත්වා අරහත්තං පත්තා'ති;— තෙනාහ;—

"අත්තනො පගුණං ඤාණං යං න භාවෙති භාවනං,
න විජානාති තං අත්ථං සුවිජ්ජූතො'ව වාණිජො" ති.

යථා කිර එකො කච්ඡපුටවාණිජො නානාපසාරං වරචන්දනාගරුකප්පූරජීරමරිචහරීතකීපිප්පලිසිඞ්ගිවෙරාදිපූරං කච්ඡපුටං ආදාය ගාමනිගමාදීසු ආහිණ්ඩන්තො "චන්දනං, ගණ්හථ, ජීරමරිචානි ගණ්හථ, හරීතකීපිප්පලී ගණ්හථා"ති වදති.

මනුස්සා යං යං ඉච්ඡන්ති, තං තං කිණිත්වා ගණ්හන්ති; උභතො නානාවි* භෙසජ්ජ තරණිංච කරොන්ති; අපි ච සො වාණිජො සිප්පකුසලො හොති, අනාගතානං තිකිච්ඡනත්ථං වෙජ්ජස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තං පවත්තිං තස්ස ආරොචෙති; තං සුත්වා වෙජ්ජො තස්සෙව වාණිජස්ස හත්ථෙ කච්ඡපුටකෙන භෙසජ්ජං යොජෙත්වා දෙති, එතෙන පරිභොගෙන තස්ස ව්‍යාධිවූපසමො හොතී'ති.

එත්ථ යථා කච්ඡපුටවාණිජො එවං සාවකො, භෙසජ්ජමිව සද්ධම්මො, වෙජ්ජො විය ධම්මනායකො, ව්‍යාධිවූපසමො විය කිලෙසවූපසමො දට්ඨබ්බො'ති; ඉච්චෙවං විදිත්වා තෙන සක්කච්චා'යං සබ්බෙහි සොතබ්බො.

මනසිකාකාරං දසමං—10.

තතියො වග්ගො.

අයං හි තථාගතස්ස ධම්මො රසවසෙන එකවිධො හොති, ධම්මවිනයවසෙන දුවිධො, පඨමමජ්ඣිමපච්ඡිමවසෙන තිවිධො, තථා පිටකවසෙන, නිකායවසෙන පඤ්චවිධො, අඞ්ගවසෙන නවවිධො, ධම්මක්ඛන්ධවසෙන චතුරාසීති ධම්මක්ඛන්ධසහස්සානි හොන්ති.

කථං එවං ජානිතබ්බං රසවසෙන තාව එකවිධොති?—යං හි භගවතා අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුජ්ඣිත්වා යාව අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බාති, එත්ථන්තරෙ පඤ්චචත්තාලීසවස්සානි දෙවමනුස්සනාගයක්ඛාදයො අනුසාසන්තෙන වා පච්චවෙක්ඛන්තෙන වා වුත්තං සබ්බං තං එකරසං විමුත්තිරසමෙව හොති; එවං රසවසෙන එකවිධො.

* "උභතො භාගම"—ඉති බහුසු.

කථං ධම්මවිනයවසෙන දුවිධං?—සකලං විනයපිටකං විනයො, අවසෙසබුද්ධවචනං ධම්මො; එවං ධම්මවිනයවසෙන දුවිධං.

කථං පඨමමජ්ඣිමපච්ඡිමවසෙන තිවිධං ?—භගවතො පඨමාභිසම්බුද්ධස්ස.

“ අනෙකජාතිසංසාරං සන්ධාවිස්සං අනිබ්බිසං,
ගහකාරකං ගවෙසන්තො දුක්ඛා ජාති පුනප්පුනං;

ගහකාරක දිට්ඨොසි පුන ගෙහං න කාහසි,
සබ්බා තෙ ඵාසුකා භග්ගා ගහකූටං විසඞ්ඛිතං;
විසඞ්ඛාරගතං චිත්තං තණ්හානං ඛයමජ්ඣගා”ති.

ඉති උදානවසෙන පවත්තං පඨමබුද්ධවචනං, [“යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා, ඉච්චාදි ගාථා”ති එකෙ වදන්ති,] යං පන පරිනිබ්බානකාලෙ අභාසි-“හන්ද'දානි භික්ඛවෙ ආමන්තයාමි වො, වයධම්මා සඞ්ඛාරා, අප්පමාදෙන සම්පාදෙථා”ති ඉදං පච්ඡිමබුද්ධවචනං; උභින්නමන්තරෙ යං වුත්තං එතං මජ්ඣිමබුද්ධවචනං; එවං පඨමමජ්ඣිමපච්ඡිමවසෙන තිවිධං.

කථං පිටකවසෙන තිවිධං?-විනයපිටකං සුත්තන්තපිටකං අභිධම්මපිටකන්ති; එවං පිටකවසෙන තිවිධං.

කථං නිකායවසෙන පඤ්චවිධං?—දීඝනිකායො මජ්ඣිමනිකායො, සංයුත්තනිකායො අඞ්ගුත්තරනිකායො ඛුද්දකනිකායො'ති; එවං නිකායවසෙන පඤ්චවිධං.

කථං අඞ්ගවසෙන නවවිධං?—සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථා උදානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වෙදල්ලන්ති; එවං අඞ්ගවසෙන නවවිධං.

කථං ධම්මක්ඛන්ධවසෙන චතුරාසීතිසහස්සවිධං?—

ද්වාසීතිං බුද්ධතො ගණ්හිං ද්වෙ සහස්සානි භික්ඛුතො,
චතුරාසීති සහස්සානි යෙ'මෙ ධම්මා පවත්තිනො 'ති.

එවං ධම්මක්ඛන්ධවසෙන චතුරාසීති සහස්සවිධං හොතී'ති.

සබ්බමෙව චෙතං තථාගතසද්ධම්මං යෙ කෙචි ඉධ මනුස්සා වා යක්ඛා වා සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා සක්කච්චං පසන්නචිත්තා යෙන කෙනචි භික්ඛුභික්ඛුණීඋපාසකඋපාසිකාදීහි වා සද්ධිං

ධම්මවිනයතො වා පිටකතො වා නිකායතො වා අඞ්ගතො වා ධම්මක්ඛන්ධතො වා ධම්මකොට්ඨාසතො වා සුණන්ති, තෙසං සොතුපසාදනයො ධම්මාභිසමයං සම්පත්තා ගණනපථං වීතිවත්තා; තෙනායං සද්ධම්මො සක්කාතබ්බො ගරුකාතබ්බො මානෙතබ්බො පූජෙතබ්බො; යෙන හි එවං සද්ධම්මො ගරුකතො, තෙන තථාගතො 'පි ගරුකතො'ව හොති; නනු එවං භගවතා වුත්තං "යො ඛො වක්කලි ධම්මං පස්සති, සො මං පස්සති; යො මං පස්සති, සො ධම්මං පස්සතී"'ති.

සම්බුද්ධානං දුවෙ කායා රූපකායො සිරිධරො,
යො තෙහි දෙසිතො ධම්මො ධම්මකායො'ති වුච්චති.

තස්ස'ත්ථස්ස දීපනත්ථං;-

"පාමොජ්ජබහුලො භික්ඛු පසන්නො බුද්ධසාසනෙ,
අධිගච්ඡෙ පදං සන්තං සඞ්ඛාරූපසමං සුඛන්ති".

වත්ථු ධම්මපදෙ කථිතං, තම්පි උදාහරිත්වා කථෙතබ්බං.

අලමෙව ච සද්ධම්ම තෙරා චිත්තං පසීදිතුං,
දෙසෙතුං අථ සොතුං වා එවං බහුගුණෙ සති.

ඉච්චෙතං සබ්බං භගවතො වචනං විමුත්තිරසමෙව, එත්තකං විදිත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

ධම්ම කථා සං ප ඨ මං—1.

—(0)—

ඉදං පඨමං තාව බුද්ධධම්මසඞ්ඝෙසු එතෙසු රතනෙසු චිත්තප්පසාදං පච්චුපට්ඨපෙත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො; චිත්තං හි නාමෙතං දීඝරත්තං රූපාදීසු [illegible]මණෙසු අනුසඤ්චරමානං* කුසලකම්මට්ඨානෙ ඨිතිං න පට්ඨපෙ[illegible]ධම්මං වා පන සොතුං න ඔතරති, තං තං ආරම්මණමෙව සාධෙ[illegible], කුසලකම්මට්ඨානං කරෙරා

* "අනුසඤ්චරමානං"—ඉති කත්ථචි.

ගතස්ස ධම්මං වා සුණන්තස්ස යං යං රූපං ආගතං, තං රූපමෙව ගණ්හාති; රූපං මුඤ්චිත්වා සද්දං ගණ්හාති;—ගන්ධං—රසං—ඵොට්ඨබ්බං—ධම්මං ගණ්හාති; නානප්පකාරං* බන්ධිත්වා චින්තිතම්පි චින්තෙති, විතක්කෙති.

මහාවනෙ මක්කටො විය, රුක්ඛග්ගෙ බද්ධවාතො විය එකමුහුත්තම්පි එකස්මිං ආරම්මණෙ ඨාතුං න සක්කොති; චිත්තමත්තෙනෙව දූරෙ ඨිතානම්පි ආරම්මණං සම්පටිච්ඡනසමත්ථං හොති; අපි ච චිත්තස්ස විචරිතාකාරං දස්සෙන්තො චිත්තවග්ගෙ ඉමං ගාථමාහ භගවා;-

"දූරඞ්ගමං එකචරං අසරීරං ගුහාසයං,
යෙ චිත්තං සඤ්ඤමෙස්සන්ති මොක්ඛන්ති මාරබන්ධනා"ති.

අයං භාගිනෙය්‍යසඞ්ඝරක්ඛිතවත්ථුම්හි ධම්මපදෙ විභාවිතා එව; ඉදානි පන චිත්තදමනං දස්සෙන්තා එවං වදන්ති;—

"නානාරම්මණතො චිත්තං තං නිවාරෙථ සාධුකං,
උජුවිප්පකගතං කත්වා යුඤ්ජෙථ ජිනසාසනෙ
බහුං වා හොතු අප්පං වා යං කිඤ්චි ජිනභාසිතං,
තං සුණන්තා'ධ සක්කච්චං දුක්ඛස්සන්තං කරොන්ති තෙ
සභාවතො ඉදං චිත්තං බහිද්ධා විසටං සදා,
නිවාරෙත්වා තතො සම්මා†ධම්මං සොතුං ඨපෙථ‡න්ති"

එවං සබ්බඤ්ඤුමානෙහි සක්කච්චං'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

චිත්තසඤ්ඤමං දුතියං—2.

ඉති සද්ධම්මසවණත්ථාය නානාඨානතො ආගතා ධම්මිකගා එණ්ඩකලසසන්නිභා සන්නිසින්නා හොන්තියෙව; තෙනෙව සබ්බෙහි සබ්බඤ්ඤුමානෙහි සක්කච්චං'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

චිත්තං හි නාමෙතං දීඝරත්තං රූපාදිසු ආරම්මණෙසු අනුවිසටං, සීලසංවරධම්මසවණයොනිසොමනසිකාරකම්මට්ඨානවීථියො ඔතරිතුං න ඉච්ඡති; සකටෙ සංයුත්තකූටගොණො විය උප්පථමෙව ගච්ඡති.

---

* "ධම්මං ගණ්හිත්වා නානප්පකාරකං" ඉති කත්ථචි.

† "සීලං සක්ක"—ඉති ච; ‡ "කරොථ"—ඉති ච බහුසු.

යථා නාම කූටවච්ඡො මාතු ඛීරෙන වඩ්ඪිතො කුට්ඨබහලො ථූලසරීරො හුත්වා විචරති; තමෙනං දක්ඛො පුරිසො දාමකෙන ගීවං බන්ධිත්වා ආකඩ්ඪිත්වා ඔබන්ධිතො අපනෙත්වා එකස්මිං රුක්ඛමූලෙ සම්බන්ධිත්වා ථූලරජ්ජුයා තස්ස නාසං විජ්ඣිත්වා සකටධුරෙ යොජෙත්වා සීසං නාසඤ්ච පාජනදණ්ඩකෙන විජ්ඣන්තො ගමෙති, සො තතො ඉතො චිතො ච විප්ඵන්දති; සො අගච්ඡන්තො ගීවාය බද්ධයුගං අපරාපරං කඩ්ඪන්තො පරිකඩ්ඪන්තො තත්ථ තත්ථ නිපජ්ජති චෙව උට්ඨාති ච; එවං සබ්බාමසනකාලෙ සම්පීළියමානො කිලන්තසරීරො හුත්වා කමෙන දමිතුං උපයාති; සො එවං පුනප්පුනං පුරිසෙන දමීයන්තො කමෙනාපගතුපද්දවො හොති විනීතො කම්මක්ඛමො හාරවහො හොතීති.

එවමෙව ඉදං චිත්තං දීඝරත්තං රූපාදීසු ආරම්මණෙසු අනුවිචරිතං, තස්ස දමනත්ථං ඉධ වායමිතබ්බං;—

යෙ චිත්තං අනුපුබ්බෙන සඤ්ඤමෙස්සන්ති පාණිනො,
තෙ සඤ්ඤමගුණං පත්වා සුඛං ලභන්ති නිබ්බුතින්ති.

ඉධ තං දමෙන්තෙන සරණගමනකාලෙ සරණං ගහෙතබ්බං, සීලරක්ඛනකාලෙ සීලං රක්ඛිතබ්බං, උපොසථස්ස උපවසනකාලෙ උපොසථො උපවසිතබ්බො, පුඤ්ඤකරණකාලෙ පුඤ්ඤං කාතබ්බං, ධම්මසවණකාලෙ ධම්මං සොතබ්බං, පබ්බජ්ජාකාලෙ පබ්බජිතබ්බං, සමණධම්මකරණකාලෙ සමණධම්මො කාතබ්බො, එවං සමණධම්මං කත්වා පඨමජ්ඣානාදීනි උප්පාදෙතබ්බානි; සො තෙනෙව ඣානානි විපස්සනාපාදකානි කත්වා සොතාපත්තිඵලාදීනං පටිපාටියා අරහත්තඵලං සච්ඡිකත්වා මහාඛීණාසවො අග්ගදක්ඛිණෙය්‍යො ලොකස්ස හොතී'ති.

දුන්නිග්ගහං දූරගමං ලහුම්පි
සදා නිරාසිං ඉධ යත්ථකාමං,
විඤ්ඤාණං සණ්හතරං අරූපං
මෙධාවිනො චිත්තමිදං දමෙන්ති'ති.

එතස්ස චිත්තදමනස්ස විභාවනත්ථං චිත්තවග්ගෙ සත්ථා ආහ;—

“දුන්නිග්ගහස්ස ලහුනො යත්ථකාමනිපාතිනො,
චිත්තස්ස දමථො සාධු චිත්තං දන්තං සුඛාවහන්ති.”

තං ඉධ විත්ථාරෙන්තා කථෙතබ්බං, තෙනෙව සබ්බෙහි සබ්බුමානෙහි සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

විසාකනිග්ගහං නාතිසං—8.

ඉධ සද්ධම්මසවණාය නානාඨානතො ආගම්ම ධම්මසභාමණ්ඩපෙ සන්නිපතිතා සන්නිසින්නා, තෙනෙව ච සබ්බෙහි සබ්බුමානෙහි සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො; එත්ථ එකච්චො ධම්මකථිකො "එවං මං 'ධම්මකථිකො'ති ජානිස්සන්ති"'ති ඉච්ඡාචාරෙ ඨත්වා ලාභගරුකො හුත්වා දෙසෙති, තං න මහප්ඵලං; එකච්චො අත්තනො පගුණං ධම්මං අනුච්චාසිංසමානො පරෙසං දෙසෙති, සා මහප්ඵලා ධම්මදෙසනා; සො ඉදං දෙසනාමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං ලභති.

එකච්චො තථෙව ධම්මං සුණන්තො "ඉති මං සද්ධො'ති ජානිස්සන්ති"'ති ඉච්ඡාචාරෙ ඨත්වා ලාභගරුකො හුත්වා සුණාති, තං න මහප්ඵලං; එකච්චො පන "ඒතං ධම්මසවණං මය්හං මහප්ඵලං භවිස්සතී"'ති හිතකාමො * මුදුචිත්තෙන ධම්මසවණෙ සද්ධාසමන්නාගතො ධම්මං සුණාති, තං මහප්ඵලං; අයම්පි සවණමයං පුඤ්ඤකිරියවත්ථුං ලභති; එත්ථ සක්කච්චසද්ධම්මසවණස්ස ච සාධුකාරදානස්ස ච ආනිසංසදස්සනත්ථං ඉදං වත්ථු—

සාවත්ථියං කිර එකිස්සා කුටුම්බිකධීතාය සාමිකො සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා "න සක්කා මයා අයං ධම්මො ගිහිභූතෙන පූරෙතුං, පබ්බජිස්සාමී"'ති විහාරං ගන්ත්වා අඤ්ඤතරස්ස පිණ්ඩපාතිකත්ථෙරස්ස සන්තිකෙ පබ්බජි; අථස්ස භරියං "අස්සාමිකා අනාථා" ඤත්වා රාජා පසෙනදි කොසලො අන්තෙපුරං අභිනාරොපෙසි; අථෙකදිවසං එසො පුරිසො කෙනචිදෙව කරණීයෙන එකං නීලුප්පලකලාපං ආදාය අන්තෙපුරං පවිසිත්වා රාජානං අද්දසි.

අථ රාජා නීලුප්පලකලාපං ගහෙත්වා තාසං ඉත්ථීනං එකෙකිස්සා එකෙකං නීලුප්පලං අදාසි; පුබ්බෙ පන තස්ස භරියා සා ඉත්ථී එව හත්ථං පත්තානි ගහෙත්වා පහට්ඨාකාරං දස්සෙත්වා ඌසි

---

* "හිතකාමො පරෙණත"—ඉති බහූසු.

ඛිපිත්වා පක්කාමි; රාජා තස්ස උපකාරං ඤත්වා තං පක්කොසාපෙත්වා පුච්ඡි; සො අත්තනො තුට්ඨකාරණඤ්ච සාධුකාරදානකාරණඤ්ච කථෙසි "මහාරාජ ඉමස්ස ගෙහෙ මයා සාමිකස්ස මුඛං ඔලොකෙත්වා ජීවන්ති, සො මං පුනාහ සාසනං ලභිත්වා, අහං තුට්ඨො උග්ඝොසිත්වා හසිං, මම සාමිකං අනුස්සරිත්වා රොදින"න්ති; "සාධු"ති වත්වා තස්මිං රාජා අසද්දහන්තො පුන දිවසෙ සකලරාජනිවෙසනෙ සබ්බමාලාවිලෙපනාදීනි ගහෙත්වා හරාපෙත්වා බුද්ධප්පමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ආසනානි පඤ්ඤාපෙත්වා බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තාපෙත්වා ආසනෙසු නිසීදාපෙත්වා මහාදානං දත්වා භත්තකිච්චපරියොසානෙ තං ඉත්ථිං පුච්ඡි "කතරො තෙ ථෙරො"ති; සා "එස දෙව ථෙරො"ති දස්සෙසි.

තතො රාජා සත්ථාරං වන්දිත්වා "භන්තෙ තුම්හාකං සබ්බං භික්ඛුසඞ්ඝං වස්සන්තු, අම්හාකං අසුකථෙරො අනුමොදනං කරොතූ"ති ආහ; අථ සත්ථා තං භික්ඛුං ඨපෙත්වා විහාරං ගතො; අථ ථෙරො අනුමොදනං වත්වා ආරභිමහන්තෙ සකලරාජනිවෙසනං ගන්ධකප්පූරවාසිත චන්දනනීලුප්පලගන්ධපූරං ජාතං; රාජා "සච්චමෙව සා අහොසී"ති පසීදිත්වා පුනදිවසෙ සත්ථාරං තං කාරණං පුච්ඡි; අථ භගවා අහං "මහාරාජ ධම්මකථං සුණන්තො පඤ්චවණ්ණාය පීතියා ඵුටසරීරො උබ්බෙගපීතිලාභෙනෙව තාය පීතියා පරිපූරිතඅබ්භන්තරසරීරො අහොසි; තස්ස සා පීති මුඛතො නික්ඛමිත්වා "සාධු සාධූ"ති සාධුකාරං පවත්තෙසි; සො තාය සම්පන්නො සක්කච්චං ධම්මං අභාසි; තං මූලකො තෙන මහාරාජ ආනිසංසො ලද්ධො"ති ආචික්ඛි.

"සද්ධම්මදෙසනාකාලෙ සාධු සාධූ'ති භාසතො,
මුඛතො නික්ඛමති ගන්ධො උප්පලං'ව යථොදකෙ"ති.

ඉමං සක්කච්ච සවණස්ස ච සාධුකාරදානස්ස ච ආනිසංසංදස්සනත්ථං සක්කච්චං'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සාධුකාරදානං චතුත්ථං—4.

---o—☸—o---

ඉධ සබ්බසීලවණ්ණස්ස නානානයනතො ආගම්ම ධම්මසෙනාපතිම්හි මල සකනිසිතතා සංනිපතිතා, තෙසනං ච සම්බන්ධි සබ්බුණ්ණ

තෙහි සක්කච්චා'යං සම්පෙසිතො සොතබ්බො; තථාගතෙනාපි පවත්තිතං සම්බාධිං පත්වා * සත්ත සත්තාහානි † විමුත්තිසුඛං අනුභවිත්වා ... ධම්මං දෙසෙතා ... ඉසිපතනෙ මිගදායෙ අඤ්ඤාසි කොණ්ඩඤ්ඤප්පමුඛානං පඤ්චවග්ගියානං ... එවං විභජනවසේනාපි ධම්මචක්කපවත්තන සුත්තන්තං දෙසෙසි; [illegible] ධම්මාභිසමයං අගමාසි ...

ඉති යං දසබලෙන පවත්තිතං ධම්මචක්කං. තං ... අනුපවත්තෙසි; එවං ධම්මවචනං ... දෙසිතො'පි පකාසිතො'පි ධම්මො සත්ථාරා දෙසිතො ච පකාසිතො ච එව හොති; යො හි භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා උපාසකො වා උපාසිකා වා දෙවො වා මාරො වා ... බ්‍රහ්මා වා තං ධම්මං දෙසෙතු පකාසෙතු, සබ්බෙසා සත්ථාරා දෙසිතො පකාසිතො නාම හොතී'ති වෙදිතබ්බො.

සබ්බාභි ධම්මං සක්කච්චං ... ධම්මචක්ඛුපිතා ජනා,
සබ්බඤ්ඤුවචනං ... සුත්වා අත්ථා ... න.

ඉදානි තම්පි යෙ සුත්වා ... අප්පකාමිනො,
ධම්මානුධම්මං පටිපන්නා තෙ පප්පොන්ති සිවං පදං.

ඉති වුත්තනයෙනායං නවම්පි මුනිනා දෙසිතං,
දෙවී සාමාවතී සුත්වා සොතාපන්නා තදා අහූ'ති.

තස්සා'පි නිදස්සනානං සාමාවතීවත්ථුං එව විත්ථාරෙතබ්බං; එවං ඉධ ලොකෙ සත්තාපි ... ; තං "සත්ථා දෙසිතම්පි" ඤත්වා සක්කච්චං සොතබ්බං; සොතබ්බං ච සබ්බම්පි ... සක්කච්චං'යං ... සොතබ්බං.

සොතබ්බාවකාසං පඤ්චමං—5.

———(o)———

* "... ජයන්තිකා"—ඉති කෙසුචි පොත්ථකෙසු.
† "... සත්තාහං"—ඉති පි පොත්ථකෙසු.

ඉධ ධම්මසවණත්ථාය නානාධාතුතො ආගම්ම බහුස්සුතාභිරූඪ මල සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා, එත්තෙනාපි ච සඞ්ඝෙති සබ්බඤ්ඤු තනි සක්කච්චං සඞ්ඝොම්පි ගොතෙති; ධම්මෙ අගාරවො නාමෙ ස බුද්ධං පච්චත්ථුද්ධාරවතො ගරහිතො, තස්මිං ච සති සගාරවො තෙනෙව වණ්ණිතො හොතී'ති, එස ච ධම්මෙ සගාරවො සම්බුද්ධෙහි අනුරත්තො, බුද්ධස්ස පාතුභාවා එව ධම්මස්ස පාතුභාවො හොති.

[සම්මාසම්බුද්ධා පන ධම්මංයෙව සක්කරිංසු, ගරුකරිංසු, මානයිංසු, පූජයිංසු, ධම්මංයෙව සක්කත්වා ගරුකත්වා මානෙත්වා පූජෙත්වා අනුත්තරං ධම්මචක්කං පවත්තයිංසු; යථා චක්කවත්තී රාජා දසකුසලකම්මපථසඞ්ඛාතං ධම්මං සක්කරොති ගරුකරොති, එවං තථාගතො'පි නවලොකුත්තරධම්මං සක්කරොති ගරුකරොති; ඉධ පන පරියත්තිධම්මො'පි තම්මූලකත්තා සබ්බෙහි ගරුකාතබ්බොයෙව හොතී'ති දට්ඨබ්බො; සම්මාසම්බුද්ධස්ස නවලොකුත්තරධම්මගරුකාරණෙ ඉදං සුත්තං;—

"යො'පි සො භික්ඛවෙ රාජා චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා සො'පි න අරාජකං චක්කං වත්තෙතී'ති; එවං වුත්තෙ අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච "කො පන භන්තෙ රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස ධම්මිකස්ස ධම්මරඤ්ඤො රාජා"ති?—"ධම්මො භික්ඛූ"'ති භගවා අවොච, ඉධ භික්ඛු රාජා චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මංයෙව නිස්සාය ධම්මං සක්කරොන්තො ධම්මං ගරුකරොන්තො ධම්මං අපචායමානො ධම්මද්ධජො ධම්මකෙතු ධම්මාධිපතෙය්‍යො ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහති අන්තොජනස්මිං; පුන චපරං භික්ඛු රාජා චක්කවත්තී ධම්මිකො—පෙ—සංවිදහති ඛත්තියෙසු අනුයුත්තෙසු බලකායස්මිං බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමජානපදෙසු සමණබ්‍රාහ්මණෙසු මිගපක්ඛීසු.

ස ඛො සො භික්ඛු රාජා—පෙ—සංවිදහිත්වා අන්තොජනස්මිං ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහිත්වා ඛත්තියෙසු අනුයුත්තෙසු බලකායස්මිං බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමජානපදෙසු සමණබ්‍රාහ්මණෙසු මිගපක්ඛීසු, ධම්මෙනෙව චක්කං වත්තෙති; තං හොති චක්කං අප්පටිවත්තියං කෙනචි මනුස්සභූතෙන පච්චත්ථිකෙන පාණිනා.

එවමෙව ඛො භික්ඛු තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ධම්මිකො—පෙ—සංවිදහති කායකම්මස්මිං එවරූපං කායකම්මං සෙවිතබ්බං එවරූපං කායකම්මං න සෙවිතබ්බන්ති; පුන චපරං භික්ඛු තථාගතො—පෙ—සංවිදහති වචීකම්මස්මිං—පෙ—මනොකම්මස්මිං, එව

රූපං මනොකම්මං සෙවිතබ්බං එවරූපං මනොකම්මං න සෙවි-තබ්බන්ති.

ස ඛො සො භික්ඛු තථාගතො—පෙ—සංවිදහිත්වා කායකම්මස්මිං —පෙ—වචීකම්මස්මිං—මනොකම්මස්මිං ධම්මෙනෙව අනුත්තරං චක්කං * පවත්තෙති; තං හොති චක්කං අප්පටිවත්තියං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා දෙවෙන වා මාරෙන වා බ්‍රහ්මුනා වා කෙනචි වා ලොකස්මින්ති."

රාජා පන චක්කවත්ති සත්තාවා කුසලං දස,
ධම්මං නිස්සාය වත්තෙති චක්කං සත්තුඅභෙජ්ජියං.

තථාගතො'පි අරහං සම්බුද්ධො දිපදුත්තමො,
නවලොකුත්තරධම්මෙන චක්කං වත්තෙති චක්ඛුමා.

තං චක්කං සමණාදීහි ලොකෙ අප්පටිවත්තියං,
තස්මා බුද්ධෙ ච ධම්මෙ ච ගාරවං ජනයෙ බුධො'ති.

එවං තථාගතා ධම්මගරුකා භවන්ති'ති ඤත්වා ධම්මෙ සගාරවං හුත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

ධම්මගරුකරණීය කථාපදං—8.

———(෧)———

ඉධ ධම්මසවණස්ස නානාවිධානෙන ආගම්ම ධම්මසභාමණ්ඩලෙ සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා, තෙනෙව ච සඞ්ඛෙපි සබහුමානෙනාපි † සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො; ධම්මො පනෙස භගවතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන දෙසිතො චෙව පකාසිතො ච.

සො හි භගවා සබ්බබුද්ධකිච්චානි නිට්ඨාපෙත්වා කුසිනාරායං උපවත්තනෙ මල්ලානං සාලවනෙ යමකසාලානමන්තරෙ උත්තරසීසකං පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ අනුට්ඨානසෙය්‍යාය නිපජ්ජිත්වා භික්ඛූනං අප්පමාදෙන ඔවදිත්වා පඨමජ්ඣානාදීනි සමාපජ්ජිත්වා පරිනිබ්බායි.

පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බානා බ්‍රහ්මා සහම්පති ඉමං ගාථං අභාසි;—

---

* "ධම්මචක්කං"—ඉති මුද්දිතපොත්ථකෙ.

† "සංබහුමානෙනා"'ති එදිසෙසු සබ්බපදෙ බහුසො දිස්සන්ති.

"සබ්බෙ'ව නික්ඛිපිස්සන්ති භූතා ලොකෙ සමුස්සයං,
යත්ථ එතාදිසො සත්ථා ලොකෙ අප්පටිපුග්ගලො;
තථාගතො බලප්පත්තො සම්බුද්ධො පරිනිබ්බුතො"'ති.

පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බාණා සක්කො දෙවානමින්දො ඉමං ගාථං අභාසි;—

"අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා උප්පාදවයධම්මිනො,
උප්පජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්ති තෙසං වූපසමො සුඛො"'ති.

පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බාණා ආයස්මා ආනන්දො ඉමං ගාථං අභාසි;—

"තදා'සි යං භිංසනකං තදා'සි ලොමහංසනං,
සබ්බාකාරවරූපෙතෙ සම්බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ"'ති.

පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බාණා ආයස්මා අනුරුද්ධො ඉමා ගාථායො අභාසි;—

"නාහු අස්සාසපස්සාසො ඨිතචිත්තස්ස තාදිනො,
අනෙජො සන්තිමාරබ්භ චක්ඛුමා පරිනිබ්බුතො.

අසල්ලීනෙන චිත්තෙන වෙදනං අජ්ඣවාසයි,
පජ්ජොතස්සෙ'ව නිබ්බාණං විමොක්ඛො චෙතසො අහූ"'ති.

එවං තථාගතස්ස පරිනිබ්බාණෙන බහූනං දෙවයක්ඛනාගසුපණ්ණාදීනං අනෙකෙසං සත්තානං අලාභො අනභිවුඩ්ඪි හොති; තථා'පි ධම්මම්පති "බුද්ධො නත්ථී"'ති න වත්තබ්බො; තථාගතෙනා'පි "යො වො ආනන්ද මයා ධම්මො ච විනයො ච දෙසිතො ච පඤ්ඤත්තො ච, සො වො මමච්චයෙන සත්ථා"'ති ආහ; තස්මා බුද්ධං විය ධම්මං විජානිත්වා "බුද්ධො'පි අනිච්චතං ගතො"'ති ච සල්ලක්ඛෙත්වා සක්කච්චායං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සම්බුද්ධපරිනිබ්බාණං සමත්තං.—1.

ඉධ සද්ධම්මසවණත්ථාය නානාඨානතො ආගම්ම ධම්මසභාමණ්ඩලෙ සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා, තෙනෙව ච සබ්බෙපි සාධු මානසෙහි සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො; ධම්මො අනෙක සුඛං

සිතානං උත්තමෝ, තථා වුත්තං භගවතෝ සුභාසිතසුත්තන්ත දෙසනං සුත්වා පසන්නේන අභිත්ථවන්තේන ආයස්මතා වඞ්ගීසත්ථේරේන; තත්‍රිදං සුත්තං;—

“ එවං මේ සුතං එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජේතවනේ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමේ, තත්‍ර ඛෝ භගවා භික්ඛූ ආමන්තේසි භික්ඛවෝ'ති; භදන්තේ'ති තේ භික්ඛූ භගවතෝ පච්චස්සෝසුං; භගවා එතදවෝච;—

චතූහි භික්ඛවේ අඞ්ගේහි සමන්නාගතා වාචා සුභාසිතා හෝති නෝ දුබ්භාසිතා අනවජ්ජා අනනුවජ්ජා ච විඤ්ඤූනං; කතමේහි චතූහි?—ඉධ භික්ඛවේ භික්ඛු සුභාසිතංයේව භාසති නෝ දුබ්භාසිතං, ධම්මංයේව භාසති නෝ අධම්මං, පියංයේව භාසති නෝ අප්පියං, සච්චංයේව භාසති නෝ අලිකං, ඉමේහි ඛෝ භික්ඛවේ චතූහි අඞ්ගේහි සමන්නාගතා වාචා සුභාසිතා හෝති නෝ දුබ්භාසිතා අනවජ්ජා අනනුවජ්ජා ච විඤ්ඤූනන්ති; ඉදමවෝච භගවා, ඉදං වත්වා සුගතෝ අථාපරං එතදවෝච සත්ථා;—

සුභාසිතං උත්තමමාහු සන්තෝ
ධම්මං භණේ නාධම්මං දුතියං,
පියං භණේ නාප්පියන්තං තතියං
සච්චං භණේ නාලිකන්තං චතුත්ථන්ති.

අථ ඛෝ ආයස්මා වඞ්ගීසෝ උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යේන භගවා තේනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවෝච “ පටිභාති මං භගවා, පටිභාති මං සුගතා ”ති; “ පටිභාතු තං වඞ්ගීසා ”ති භගවා අවෝච; අථ ඛෝ ආයස්මා වඞ්ගීසෝ භගවන්තං සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවි;—

තමේව වාචං භාසෙය්‍ය යායත්තානං න තාපයේ,
පරේ ච න විහිංසෙය්‍ය සා වේ වාචා සුභාසිතා.

පියවාචමේව භාසෙය්‍ය යා වාචා පටිනන්දිතා,
යං අනාදාය පාපානි පරේසං භාසතේ පියං.

සච්චං වේ අමතා වාචා එස ධම්මෝ සනන්තනෝ,
සච්චේ අත්ථේ ච ධම්මේ ච අහු * සන්තෝ පතිට්ඨිතා.

* “ආහු”-ඉ යි මනුසු.

යං බුද්ධො භාසති වාචං ඛෙමං නිබ්බාණපත්තියා,
දුක්ඛස්සන්තකිරියාය සා වෙ වාචානමුත්තමා'ති.

එවං භගවතා සුභාසිතා'ති ච වාචානමුත්තමා'ති වඞ්ගීසෙන වුත්තං සබ්බං "සාධු සාධූ"'ති භාසමානා තප්පසාදගතෙන සඞ්ඝාය සම්පත්තාගතා සුත්වා යෙ සුණන්ති, තෙසං තං හිතාය සුඛාය සංවත්තතී"'ති විදිත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

වඞ්ගීසත්ථෙරො අට්ඨමො--8.

——(o)——

[ඉධ ධම්මසවණත්ථාය නානාඨානතො ආගම්ම ධම්මසභාමණ්ඩලෙ සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා, තෙනෙව ච සම්බන්ධෙන සබහුමානෙහි සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො, සම්මාසම්බුද්ධස්ස පාතුභාවා එව සද්ධම්මස්ස පාතුභාවො හොති, අනෙකෙසං ගුණධම්මානං පාතුභාවො ච හොති; තෙනාහ භගවා;]--

"ඉමස්ස ඛො භික්ඛවෙ එකපුග්ගලස්ස පාතුභාවා මහතො චක්ඛුස්ස පාතුභාවො හොති, මහතො ආලොකස්ස පාතුභාවො හොති, මහතො ඔභාසස්ස පාතුභාවො හොති, ඡන්නං අනුත්තරියානං පාතුභාවො හොති, චතුන්නං පටිසම්භිදානං සච්ඡිකිරියා හොති, අනෙකධාතුපටිවෙධො හොති, නානාධාතුපටිවෙධො හොති, විජ්ජාවිමුත්තිඵලසච්ඡිකිරියා හොති, සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියා හොති, සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියා හොති, අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියා හොති, අරහත්තඵලසච්ඡිකිරියා හොති"'ති.

එවං තථාගතස්ස පාතුභාවො බහුන්නං දෙවමනුස්සානං ඤාණචක්ඛු ඤාණාලොකඤාණොභාසාදීනං පටිලාභාය හොති.

තථාගතො හි පඨමාභිසම්බොධිං පත්වා ධම්මචක්කප්පවත්තනෙන අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤාදයො පඤ්චවග්ගියෙ විනෙත්වා යසකුලපුත්තාදයො පඤ්චපඤ්ඤාසජනෙ තිංසභද්දවග්ගියෙ රාජකුමාරෙ තෙභාතිකෙ ජටිලෙ සහස්සමත්තෙපි අරහත්තෙ පතිට්ඨාපෙත්වා තතො ගන්ත්වා රාජගහනගරූපචාරෙ ලට්ඨිවනුය්‍යානෙ විහාසි.

තත්‍ර රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො මගධවාසිකෙහි බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙහි ද්වාදසනහුතෙහි සද්ධිං සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා

චන්දිත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා එකාදසනහුතෙහි සද්ධිං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, එකනහුතං තීසු සරණෙසු පතිට්ඨිතං; තතො සාරිපුත්ත-මහාමොග්ගල්ලාන-මහාකස්සප-අනුරුද්ධාදයො අඤ්ඤෙ අසීති මහාසාවකා තෙවිජ්ජා ඡළභිඤ්ඤා චතුප්පටිසම්භිදප්පත්තා අත්තනො අත්තනො අභිනීහාරෙන අග්ගප්පත්තා අහෙසුං.

තතො ලිච්ඡවිමල්ල-සක්‍යාදීනං ඛත්තියමහාසාලානං සමාගමො, සොණදණ්ඩ-කූටදන්ත-පොක්ඛරසාතීනඤ්ච බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං සමාගමො, ජොතිය-මෙණ්ඩක-ජටිල-කාකවලිය-පුණ්ණ-උග්ගාදීනං ගහපතිමහාසාලානං සමාගමො, සාතාගිර-හෙමවත-ආලවක-සූචිලොම-වෙස්සවණාදීනඤ්ච යක්ඛානං මහානුභාවානං සමාගමො, සක්ක-සුයාමාදීනං අපරිමාණානං දෙවානං සමාගමො, හාරිත-සහම්පති-සනඞ්කුමාර-බකබ්‍රහ්මාදීනඤ්ච මහාබ්‍රහ්මානං සමාගමො, ඉති ඉමෙසං කිර සමාගමා අහෙසුං; තෙසු එකෙකස්මිං සමාගමෙ අප්පමෙය්‍යානං ධම්මාභිසමයො ජාතො.

යෙ'පි නාග-සුපණ්ණාදයො තිරච්ඡානගතා සත්තා තථාගතස්ස රූපදස්සනං වා ධම්මසවණඝොසමත්තං වා ලභිංසු, තෙ චිත්තානි පසාදෙත්වා තතො චුතා සග්ගෙ උප්පන්නා ච සඞ්ඛ්‍යාය වා පරිමාණෙන වා පරිච්ඡෙදං කාතුං න සක්කා; එවං එකස්ස සම්මාසම්බුද්ධස්ස පාතුභාවෙන සබ්බලොකස්ස බහූපකාරතරතං ඤත්වා අලමෙව බුද්ධෙ ධම්මෙ සඞ්ඝෙ පණ්ඩිතෙන චිත්තං පසාදෙතුං; තං කිස්ස හෙතු?—

බුද්ධො උප්පජ්ජමානො ච ලොකෙ ලොකග්ගනායකො,
සො චක්ඛුභූතො ලොකස්ස ලොකචක්ඛු පභඞ්කරො.

බුද්ධො උප්පජ්ජමානො ච ලොකෙ ලොකග්ගනායකො,
ආලොකභූතො ලොකස්ස ලොකෙ ආලොකකාරකො.

බුද්ධො උප්පජ්ජමානො ච ලොකෙ ලොකග්ගනායකො,
ඔභාසභූතො ලොකස්ස ලොකෙ ඔභාසකාරකො.

බුද්ධො උප්පජ්ජමානො ච අස්මිං ලොකෙ සදෙවකෙ,
දෙසෙති සද්ධම්මවරං සබ්බදුක්ඛා පනූදෙති.

ඉච්චෙවං විදිත්වා තෙනෙතව ච සෙබ්බහි සබ්බඤ්ඤුමානෙහි සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

බුද්ධපාතුභාවං නවමං—9.

(0)

ඉධ සද්ධම්මසවණාය නානාඨානතො ආගම්ම ධම්මසභාමණ්ඩලෙ සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා, තෙනෙව ච සබ්බෙහි සමනුමොදනෙහි සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සාවත්ථිනගරං රම්මං තං නිස්සාය මුනිස්සරො,
සද්ධිං සාවකසඞ්ඝෙන වසී ජෙතවනෙ ජිනො.

තදා සාවත්ථිවාසිනො කිර උපාසකා දිවසෙ දිවසෙ මෙ වාරෙ සුද්ධුත්තරාසඞ්ගා අගරුචන්දනලිත්තා දීපමාලාගන්ධාදිහත්ථා සත්ථාරං දීපධූපාදීහි පූජෙත්වා වන්දිත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ච අඤ්ජලිං කත්වා අත්තනො අනුරූපට්ඨානං සල්ලක්ඛෙත්වා ධම්මසවණත්ථාය නිසීදන්ති; ධම්මදෙසනාවසානෙ වන්දිත්වා උට්ඨාය ගච්ඡන්ති; අපර දිවසං සායණ්හසමයෙ තථෙව සුද්ධුත්තරාසඞ්ගා ගන්ධමාලාදිහත්ථා ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං පූජෙත්වා වන්දිත්වා නිසීදිංසු; තදා ජනා භික්ඛූ ච සන්නිපතිතා; පරිසා ච පන භගවතො සරීරං මත්ථකතො යාව පාදතලා විප්පකිණ්ණපුඤ්ඤප්පභාවනිබ්බත්තං ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණාලඞ්කතං අසීත්‍යානුබ්‍යඤ්ජනෙහි අනුරඤ්ජිතං නීලපීතලොහිතඔදාතමඤ්ජෙට්ඨපභස්සරනාමකාහි ඡබ්බණ්ණාහි බුද්ධරංසීහි වෙළුවෙල්ලා විය ජොතිතං ඉන්දධනුවිජ්ජුල්ලතාකාරබ්‍යාමප්පභාමණ්ඩලපරික්ඛිත්තං අතිසයමනොහරං සබ්බසත්තනයනසොභග්ගං සමුස්සිතසබ්බරතනමයතොරණං විය තිලොකභූතසාරමණ්ඩලම්බිව සම්පිණ්ඩිතං ආසෙචනකදස්සනං තං බුද්ධසිරිං දිස්වා සබ්බෙ සන්නිපතිතා භද්දපභා බුද්ධප්පභාවෙන * ආකඩ්ඪිතනයනා නිසින්නා; සත්ථා පරිසාය අජ්ඣාසයං විදිත්වා;—

බුද්ධප්පභාවං භගවා දීපයන්තො තථාගතො,
එකපුග්ගලසුත්තන්තං සද්ධම්මජෙට්ඨං පකාසයි.

ඉධ ච;—

"භික්ඛවෙ ඉති භාවෙත්වා චතුස්සු පරිසාසු ච,
සබ්බෙසං පඨමා ධම්මදෙසනා පටිග්ගාහකා.

උත්තමා අග්ගපරිසා සන්තිකාවචරා සදා,
දෙසනාය රහා සොතුං තෙනා'මන්තෙසි භික්ඛවො''ති.

ඉමිනා බුද්ධවිලාසෙන,—

---

* "විලාසෙන" ඉති බහුසු.

“ එකපුග්ගලො භික්ඛවෙ ලොකෙ උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති අදුතියො අසහායො අප්පටිමො අප්පටිසමො අප්පටිභාගො අප්පටිපුග්ගලො අසමො අසමසමො ද්විපදානං අග්ගො; කතමො එකපුග්ගලො?--තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො; අයං ඛො භික්ඛවෙ එකපුග්ගලො ලොකෙ උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති අදුතියො අසහායො අප්පටිමො අප්පටිසමො අප්පටිභාගො අප්පටිපුග්ගලො අසමො, අසමසමො ද්විපදානං අග්ගො”'ති.

තථාගතො එවං මහිද්ධිකො හොති මහානුභාවො උපරි භවග්ගතො හෙට්ඨා අවීචිපරියන්තං තිරියං අපරිමාණාසු ලොකධාතුසු සබ්බසත්තෙ අභිභවති සීලෙනා'පි සමාධිනා'පි පඤ්ඤාය'පි විමුත්තියා'පි විමුත්තිඤාණදස්සනෙනා'පි; සත්ථා න තුල්‍යො වා පමාණං වා අත්ථි; අතුලො අප්පමෙය්‍යො අනුත්තරො අසදිසො රාජූනං රාජා දෙවානං අතිදෙවො සක්කානං අතිසක්කො බ්‍රහ්මානං අතිබ්‍රහ්මා; තෙනාහ;-

“ඉමස්මිං භික්ඛවෙ සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය තථාගතො අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදත්ථු දසො වසවත්ති”'ති ආදි.

තථාගතො සිරිසම්පන්නො ලක්ඛණසම්පන්නො ජුතිසම්පන්නො පභාසම්පන්නො යසසම්පන්නො, තෙනෙව එකො'ව ලොකෙ සබ්බසත්තෙසු අසදිසො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බවිදූ සබ්බදස්සාවී සබ්බාතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙසු අප්පටිහතඤාණො [illegible] අපදානං අග්ගො ද්විපදානං අග්ගො චතුප්පදානං අග්ගො බහුප්පදානං අග්ගො රූපීනං සඤ්ඤීනං අසඤ්ඤීනං නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීනං සබ්බසත්තානං අග්ගො තථාගතො'ව එතෙසං ජෙට්ඨො ච සෙට්ඨො ච උත්තමො ච අග්ගො ච; වුත්තම්පි චෙතං;--

අට්ඨානමෙතං භික්ඛවෙ අනවකාසො යං එකිස්සා ලොකධාතුයා ද්වෙ අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා අපුබ්බං අචරිමං උප්පජ්ජෙය්‍යුං, නෙතං ඨානං විජ්ජති; ඨානඤ්ච ඛො එතං භික්ඛවෙ විජ්ජති යං එකිස්සා ලොකධාතුයා එකො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො උප්පජ්ජෙය්‍ය, ඨානමෙතං විජ්ජති”'ති.

ඉච්චෙතං කාරණම්පි මිලින්දපඤ්හෙන දීපෙතබ්බං; තථා ඉදං එකපුග්ගලසුත්තන්තදෙසනං ආදිතො පට්ඨාය භගවතා දෙසිතං සුත්වා සමනන්තරා නිරන්තරං පවත්තමානාය පීතියා ඵුටසරීරා අඤ්[illegible]බහූතා නිච්ඡාරෙසුං;—

"සාධු සාධූ"ති තෙ වත්වා අභිනන්දිංසු මානවා,
තෙ'පි තස්සඤ්ජලිං කත්වා සම්පටිච්ඡිංසු සායතො.

එකො අද්දුතියො ලොකෙ අග්ගො අප්පටිපුග්ගලො,
අසහායො අසමොසමො සම්බුද්ධො දිපදුත්තමො.

සෙට්ඨො ජෙට්ඨො ච පවරො උත්තමො අසදිසො ජිනො,
ලොකනාථො දසබලො සබ්බඤ්ඤූ ලොකපූජිතො.

අග්ගො සුලද්ධං ලාභානං යං පස්සාම තථාගතං,
සබ්බසත්තුත්තමං වීරං තං ලාභං උත්තමං මතන්ති".

එවමාදීනි වත්වා සත්ථු දෙසනාය උප්පන්නබලවපීතිං වික්ඛම්භෙත්වා ඛයවයං පට්ඨපෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා බහූ භික්ඛූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු; සම්පත්තමහාජනස්සා'පි සාත්ථිකා දෙසනා ජාතා'ති.

ඉච්චෙවං තථාගතස්ස ගුණං විදිත්වා සම්මාසම්බුද්ධෙ ච තස්ස ධම්මෙ ච සඞ්ඝෙ ච මහන්තං චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

එකපුග්ගලපසංසනං දසමං—10.

චතුත්ථො වග්ගො.

——(o)——

ඉධ සද්ධම්මං සොතුං මණ්ඩලමාළෙ සමාගතා සබ්බෙ.
එතන ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං සුගතෙන දෙසිතං'ති.

එකස්මිං සමයෙ සත්ථා සාවත්ථිං නිස්සාය ජෙතවනෙ විහරති; තදා සාවත්ථිවාසිනො මනුස්සා සන්නිපතිතා නගරමජ්ඣෙ වා සභාමණ්ඩපෙ වා සන්නිසින්නා එවරූපං කථං සමුට්ඨාපෙසුං "කිං නු ඛො දුරක්ඛිතබ්බං, කිං රක්ඛිතුං දුක්කරන්ති" ආහංසු; තෙසු එකො තං සුත්වා එවමාහ "පාණාතිපාතා වෙරමණිසික්ඛාපදං නාම අඤ්ඤෙහි දුරක්ඛියං, තං මයා රක්ඛිතබ්බං, තස්මාහං පාණාතිපාතා වෙරමණිංයෙව වරන්ති වදාමී"'ති.

තථා අඤ්ඤෙ සුත්වා තෙ එවමාහංසු "අදින්නාදානා වෙරමණි —පෙ— කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණි — මුසාවාදා වෙරමණි — සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණි සික්ඛාපදං නාම අඤ්ඤෙහි දුරක්ඛි

යං, තං මයා රක්ඛිතබ්බං, සොහං සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණිංයෙව වරන්ති වදාමී"ති ආහංසු; සෙ තත්ථ පාණාතිපාතා වෙරමණිආදීසු යස්ස යස්සෙව වචනං සුණිංසු, තෙ තස්ස සනච්ඡක්ඛා න වග්ගිනා අහෙසුං; එවං සෙසෙසු'පි චතූසු, සබ්බෙ පච්චත්තා සකාය පඤ්චසීලරක්ඛකා අහෙසුං; තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ඤාපෙතුං නාසක්ඛිංසු; යං යං අත්තනා ගහිතං, තං තං අත්තනා ගහිතසදිසමෙව අඤ්ඤං න සඞ්ගං න සමෙති, එකං සීලං එකෙකෙන ජනෙන ගහිතං හොති, චත්තාරි සෙසානි චතූහි ජනෙහි රක්ඛිතානි හොන්ති; තෙ එකදිවසං එවමාහංසු "අහො මයං දුරක්ඛිතබ්බං රක්ඛාමා'ති'වදම, යථා නාම තුලං ජඩ්ඩෙත්වා හත්ථෙන පමාණං ගණ්හන්තකපුරිසා විය, එස සම්මාසම්බුද්ධො පුරවිහාරෙ වසති, හන්ද මයං අනුත්තරං ධම්මතුලං දසබලං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං ආරොචෙස්සාම, යථා භගවා බ්‍යාකරිස්සති, තථා තං ධාරෙස්සාමා"ති; තෙ එකච්ඡන්දා හුත්වා සත්ථු සන්තිකං අගමිංසු, තථා අඤ්ඤෙ'පි බහූ ජනා නික්ඛමිංසුයෙව; තෙ සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා එකමන්තං නිසින්නා භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසුං; තං සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා එකසීලං'පි කනිට්ඨං අකත්වා සබ්බෙව සුරක්ඛිතානී'ති පසංසන්තො "සබ්බෙ සබ්බෙ උපාසකා, තං තුම්හෙහි රක්ඛිතං සීලං සුරක්ඛිංසු"'ති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි;—

"යො පාණමතිපාතෙති මුසාවාදඤ්ච භාසති,
ලොකෙ අදින්නං ආදියති පරදාරඤ්ච ගච්ඡති.

සුරාමෙරයපානඤ්ච යො නරො අනුයුඤ්ජති,
ඉධෙව සො'පි * ලොකස්මිං මූලං ඛනති අත්තනො.

එවං භො පුරිස ජානාහි පාපධම්මා අසඤ්ඤතා,
මා තං ලොභො අධම්මො ච චිරං දුක්ඛාය රන්ධයුං."

උපාසකා භගවතො දෙසනානුසාරෙන සංවෙගං අවිලම්බිත්වා අත්තනො ඤාණං පෙසෙත්වා දෙසනාවසානෙ ච පඤ්චසතා උපාසකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු, සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා ජාතා, එවං තථාගතදස්සනං උපසඞ්කමනං ධම්මසවණං වා සුඛාවහං හොතී'ති; එවං "බහූපකාරං ලොකස්ස බුද්ධානං දස්සනං යං වා තෙහි සද්ධම්මො සද්ධිං තස්ස හොති සුඛාවහන්ති" ආදිනා පකාසෙ බුද්ධගුණෙ විදිත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො

එකෙකසික්ඛාපදරක්ඛණං සත්තමං—1.

———0———

* "මෙසො ලොකස්මිං"—ඉති ධම්මපදෙ.

"සාධු සාධූ"ති තෙ වත්වා අභිනන්දිංසු මානවා,
තෙ'පි තස්සඤ්ජලිං කත්වා සම්පටිච්ඡිංසු කායතො.

එකො අද්භුතියො ලොකෙ අග්ගො අප්පටිපුග්ගලො,
අසහායො අසමසමො සම්බුද්ධො දිපදුත්තමො.

සෙට්ඨො ජෙට්ඨො ච පවරො උත්තමො අසදිසො ජිනො,
ලොකනාථො දසබලො සබ්බඤ්ඤූ ලොකපූජිතො.

අහො සුලද්ධං ලාභානං යං පස්සාම තථාගතං,
සබ්බසත්තුත්තමං වීරං තං ලොකෙ උත්තමං ජිනන්ති".

එවමාදීනි වත්වා සත්ථු දෙසනාය උප්පන්නබලවපීතිං වික්ඛම්භෙත්වා ඛයවයං පට්ඨපෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා බහූ භික්ඛූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු; සම්පත්තමහාජනස්සා'පි සාත්ථිකා දෙසනා ජාතා'ති.

ඉච්චෙවං තථාගතස්ස ගුණං විදිත්වා සම්මාසම්බුද්ධෙ ච තස්ස ධම්මෙ ච සඞ්ඝෙ ච මහන්තං චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

එකපුග්ගලපසංසාවත්ථුං දසමං—10.

චතුත්ථො වග්ගො.

———(੦)———

ඉධ සම්මිං සොතුං මණ්ඩලමාලෙ සමාගතා සබ්බෙ
තෙන ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං සුගතෙන දෙසිතං'ති.

එකස්මිං සමයෙ සත්ථා සාවත්ථිං නිස්සාය ජෙතවනෙ විහරති; තදා සාවත්ථිවාසිනො මනුස්සා සන්නිපතිතා නගරමජ්ඣෙ වා සභාමණ්ඩපෙ වා සන්නිසින්නා එවරූපං කථං සමුට්ඨාපෙසුං "කං නු ඛො දුරක්ඛිතබ්බං, කං රක්ඛිතුං දුක්කරන්ති" ආහංසු; තෙසු එකො තං සුත්වා තෙ එවමාහ "පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං නාම අඤ්ඤෙහි දුරක්ඛියං, තං මයා රක්ඛිතබ්බං, තස්මාහං පාණාතිපාතා වෙරමණියෙව වරන්ති වදාමී"'ති.

තථා අඤ්ඤෙ සුත්වා තෙ එවමාහංසු "අදින්නාදානා වෙරමණී—කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණී—මුසාවාදා වෙරමණී—සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං නාම අඤ්ඤෙහි දුරක්ඛි

යං, තං මයා රක්ඛිතබ්බං, තෙනාහං සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණිංයෙව වරන්ති වදාමී"ති ආහංසු; තෙ තත්ථ පාණාතිපාතා වෙරමණිආදීසු යස්ස යස්ස වචනං සුණිංසු, තෙ තස්ස අනුවත්තකා න වග්ගීතා අහෙසුං; එවං සෙසෙසු'පි චතූසු, සබ්බෙ පච්චත්තා සකාන පච්චසීලරක්ඛකා අහෙසුං; තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ඤාපෙතුං නාසක්ඛිංසු; යං යං අත්තනා ගහිතං, තං තං අත්තනා ගහිතසදිසමෙව අඤ්ඤෙන සද්ධිං න සමෙති, එකං සීලං එකෙන සන්තෙන ගහිතං හොති, චත්තාරි සෙසානි චතූහි සන්තෙහි රක්ඛිතානි හොන්ති; තෙ එකදිවසං එවමාහංසු "අහො මයං දුරක්ඛිතබ්බං රක්ඛාමා'ති වදාම, යථා නාම තුලං ඡඩ්ඩෙත්වා ගණ්හන්ත පමාණං ගණ්හනකපුරිසා විය, එස සම්මා සම්බුද්ධො ථූරවිහාරෙ වසති, හන්ද මයං අනුත්තරං ධම්මතුලං දසබලං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං ආරොචෙස්සාම, යථා භගවා බ්‍යාකරිස්සති, තථා නං ධාරෙස්සාමා"ති; තෙ එකච්ඡන්දා හුත්වා සත්ථු සන්තිකං අගමංසු, තථා අඤ්ඤෙ'පි බහූ ජනා නික්ඛමිංසුයෙව; තෙ සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා එකමන්තං නිසින්නා භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසුං; තං සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා එකසීලං'පි කනිට්ඨං අකත්වා සබ්බානෙව සුරක්ඛිතානී'ති පසංසිත්වා "සාධු සාධු උපාසකා, යං තුම්හෙහි රක්ඛිතං සීලං සුරක්ඛිංසූ"'ති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි;—

"යො පාණමතිපාතෙති මුසාවාදඤ්ච භාසති,
ලොකෙ අදින්නං ආදියති පරදාරඤ්ච ගච්ඡති.

සුරාමෙරයපානඤ්ච යො නරො අනුයුඤ්ජති,
ඉධෙව සො'පි * ලොකස්මිං මූලං ඛනති අත්තනො.

එවං භො පුරිස ජානාහි පාපධම්මා අසඤ්ඤතා,
මා තං ලොභො අධම්මො ච චිරං දුක්ඛාය රන්ධයුන්ති."

උපාසකා භගවතො දෙසනානුසාරෙන සංවෙගං අවිලම්බිත්වා අත්තනො ඤාණං පෙසෙත්වා දෙසනාවසානෙ ච පඤ්චසතා උපාසකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු, සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා ජාතා, එවං තථාගතදස්සනං උපසඞ්කමනං ධම්මසවණං වා සුඛාවහං හොතී'ති; එවං "බහූපකාරං ලොකස්ස බුද්ධානං දස්සනං යං වා තෙන සද්ධම්මො සද්ධිං තස්ස හොති සුඛාවහන්ති" ආදිනා පකාරෙන බුද්ධගුණං විදිත්වා සක්කච්චා'සං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

එකෙකසීලාසද්දරක්ඛණං පඨමං—1.

———o———

* "මෙසො ලොකස්මිං"—ඉති ධම්මපදෙ.

ඉධ සද්ධම්මං සොතුං මණ්ඩලමාළෙ සමාගතා සබ්බෙ,
තෙන ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං සුගතෙන දෙසිතං.

එකස්මිං සමයෙ සත්ථා සාවත්ථිපුරම්හි තම්හි,
උපනිස්සාය සම්බුද්ධො තස්මිං ජෙතවනෙ වසි.

තදා සාවත්ථියං කිරෙකො උපාසකො ධම්මෙන සමෙන ජීවිකං කප්පෙන්තො කාලෙන කාලං මහාජනෙන සද්ධිං ජෙතවනං ගන්ත්වා ධම්මං සුණාති, උපොසථං උපවසති; සො තෙන සුචරිතකම්මෙන සමන්නාගතො ධම්මිකො උපාසකො නාම ජාතො; සො ගච්ඡන්තෙ කාලෙ එකදිවසං එවං චින්තෙසි "න සක්කා මයා අගාරමජ්ඣෙ වසිත්වා පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුන්ති"; සො පබ්බජිතුකාමො හුත්වා එකදිවසං භරියාය සද්ධිං නිසීදිත්වා සුඛකථං කථෙන්තො ආහ "භද්දෙ ඉච්ඡාමහං පබ්බජිතුන්ති"; සා "ආගමෙහි තාව යාවාහං කුච්ඡිගතං දාරකං විජායාමී"ති ආහ; සො'පි තස්සා වචනෙන ආගමෙත්වා දාරකස්ස පදසා ගමනකාලෙ පුන තං ආපුච්ඡිත්වා "ආගමෙහි තාව සාමි යාව අයං වයප්පත්තො හොතී"ති වුත්තෙ සො එවං චින්තෙසි "යාවාහං ඉමං ආපුච්ඡාමි එවමෙව වික්ඛෙපං කරිස්සති; කිං මෙ ඉමාය අපලොකිතාය වා අනපලොකිතාය වා? අත්තනො දුක්ඛනිස්සරණං කරිස්සාමී"ති,

කිං කරිස්සති භරියා පුත්තා වා කිං කරිස්සති,
මච්චුරාජාභිභූතානං න සක්කොමි පමොචිතුං.

කිං කරිස්සන්ති මෙ අඤ්ඤෙ මිත්තාමච්චා ච බන්ධවා,
න තෙ සක්කොන්ති තාණාය මරණා මං පමොචිතුන්ති.

චින්තෙත්වා තං අනාපුච්ඡිත්වා'ව නික්ඛමිත්වා භික්ඛූනං සන්තිකෙ පබ්බජි; සො ආචරියුපජ්ඣායානං සන්තිකෙ'ව කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ඝටෙන්තො වායමන්තො න චිරස්සෙව අරහත්තෙ පතිට්ඨාසි; සො අත්තනො පබ්බජිතකිච්චං නිට්ඨපෙත්වා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා තතො ගන්ත්වා පුත්තස්ස ධම්මකථං කථෙසි; සො පිතු ධම්මකථං සුත්වා සංවෙගං ජනෙත්වා නික්ඛමිත්වා පබ්බජි, සො'පි තථෙව කම්මට්ඨානං අනුයුඤ්ජිත්වා න චිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි; අථ සා පුරාණදුතියිකා'පි එවං චින්තෙසි;—

" ඉමෙ ච පතිකා හොන්ති සපුත්තා ච සසාමිකා,
මය්හං පති ච පුත්තො ච මං හිත්වා පබ්බජිංසු තෙ.

ඒසං අපායසන්තරෙහි ඝරාවාසෙ වසාමිහං,
යන්තා තෙ මෙ'පි නික්ඛන්තා කිං එකා විධවා ඉධා"'ති.

"ඉති තෙ උභො'පි පබ්බජිතා, ඉදානි මෙ ඝරාවාසෙන කිං? පබ්බජිස්සාමී"'ති සබ්බං ධනං ඡඩ්ඩෙත්වා නික්ඛමිත්වා භික්ඛුනී උපස්සයං ගන්ත්වා පබ්බජි; පබ්බජිත්වා ච පන සම්මා යොනිසොමනසිකාරං පයුඤ්ජන්තා * අනිච්චං දුක්ඛමනත්තං එතං, ධම්මතා එසා"'ති ච විපස්සනං පට්ඨපෙත්වා ඝටෙන්ති වායමන්තී න චිරස්සෙව සා භික්ඛුනී අරහත්තං පාපුණි.

අථෙකදිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං "ආවුසො ධම්මිකඋපාසකො අත්තනා ධම්මෙ පතිට්ඨිතත්තා නික්ඛමිත්වා පබ්බජිත්වා අරහත්තං පත්තො, පුත්තදාරස්සාපි පතිට්ඨත්තං පත්තො"'ති †.

සත්ථා ගන්ධකුටිතො නික්ඛමිත්වා ධම්මාසනමත්ථකෙ නිසින්නො තරුණසූරියො විය කෙසරසීහො විය කඤ්චනවාරෙ සිතතොරණං විය රොචමානො නිසීදිත්වා භික්ඛූ ආමන්තෙසි "කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නා, කා ච පන වො අන්තරා කථා විප්පකතා"'ති? පුච්ඡිත්වා "ඉමාය නාමා"'ති වුත්තෙ "භික්ඛවෙ පණ්ඩිතෙන නාම නෙවත්තහෙතු න පරස්ස හෙතු සමිද්ධි ඉච්ඡිතබ්බා, අනිච්ඡිත්වා ච පන ධම්මිකෙනෙව ධම්මපටිසරණෙන භවිතබ්බන්ති" අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ;—

"න අත්තහෙතු න පරස්ස හෙතු,
න පුත්තමිච්ඡෙ න ධනං න රට්ඨං,
න ඉච්ඡෙය්‍ය අධම්මෙන සමිද්ධිමත්තනො
ස සීලවා පඤ්ඤවා ධම්මිකො සියා"'ති.

එවං භගවා ධම්මං දෙසෙසි; දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු; ඉති ආදිතො පට්ඨාය බුද්ධගුණෙසු චිත්තප්පසාදං පතිට්ඨපෙත්වා සක්කච්චා'යං ධම්මො සොතබ්බො.

ධම්මිකත්ථෙරො දුතියො—2.

———(●)———

* "පවත්තන්තී"—ඉති කත්ථචි.
† "පතිට්ඨා ජාතො'ති"—ඉති ධම්මපදට්ඨකථායං.

ඉධ සද්ධම්මං සොතුං ධම්මසභායං සමාගතා සබ්බෙ,
තෙන ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං සුගතෙන දෙසිතං.

එකස්මිං සමයෙ සත්ථා සාවත්ථිපුරමුත්තමං,
උපනිස්සාය සම්බුද්ධො තස්මිං ජෙතවනෙ වසි.

තදා කි*රකො සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තො ඝරාවාසෙ ආදීනවං දිස්වා සාසනෙ පබ්බජිත්වා සන්තුට්ඨො අප්පිච්ඡො පිණ්ඩපාතිකො අරඤ්ඤවාසාධිමුත්තමනො; සො තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා "සාධු මෙ භන්තෙ කම්මට්ඨානං ආචික්ඛථ, අප්පෙව නාම තං භාවෙත්වා භවනිස්සරණං කරෙය්‍යාමී";අථ සත්ථා තස්ස චරියානුරූපං කම්මට්ඨානං ආචික්ඛි.

සො සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා පතිරූපට්ඨානං ඔලොකයමානො තත්ථෙව අරඤ්ඤෙ අභිරමණීයං විවිධතරුගණතරුචරගණගහනසණ්ඩමණ්ඩිතං විවෙකාභිරතානුරූපං උළාරමහාරුක්ඛෙහි පරික්ඛිත්තං එවරූපං ජිණ්ණුය්‍යානං † පාවිසි; පවිසෙ ච පනස්ස චිත්තං පසීදති "එත්ථ සමණධම්මං කරිස්සාමී"ති; සො තත්ථෙව පොක්ඛරණියං හත්ථපාදෙ පක්ඛාලෙත්වා එකස්මිං රුක්ඛමූලෙ අත්තනො ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා එකස්මිං ඨානෙ පත්තචීවරං ඨපෙත්වා නිසීදි පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා කම්මට්ඨානං මනසිකරොන්තො.

තදා පන එකා නගරසොභිනී ඉත්ථී එකෙන පුරිසෙන සද්ධිං සඞ්කෙතකම්මං අකාසි "අහං අසුකට්ඨානං නාම ගමිස්සාමි, තත්ථ ආගච්ඡෙය්‍යාසී"ති; සඞ්කෙතං කත්වා ච උය්‍යානං අගමාසි; සො පුරිසො නාගඤ්ඡි; සා තස්ස ආගමනමග්ගං ඔලොකෙන්තී තං අදිස්වා උක්කණ්ඨිත්වා ඉතො චිතො ච විචරමානා තං උය්‍යානං පවිසිත්වා ථෙරං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසින්නං දිස්වා ඉතො චිතො ච ඔලොකයමානා අඤ්ඤං කිඤ්චි අදිස්වා "අයං ච පුරිසො, එව මස්ස චිත්තං මොහෙස්සාමී"ති තස්ස පුරතො ඨත්වා පුනප්පුනං නිවත්ථසාටකං මොචෙත්වා නිවාසෙති, කෙසෙ මුඤ්චිත්වා බන්ධති, පාණිං පහරිත්වා හසති, සා කාමපරිළාහෙන පරිදය්හමානා නානප්පකාරං කාමසඤ්ඤං වණ්ණෙන්තී එවමාහ;—

---

* අයං ගන්ථො න සමෙති. † "ජිණ්ණුය්‍යානං"—ඉති ඝ පො.

"යා චීධ රතී ලොකස්මිං දෙවලොකෙ ච යා රතී,
තාසං රතීනං පවරා යා කාමරතිසෙවනා"ති.

තං සුත්වා ථෙරස්ස සංවෙගො උප්පජ්ජිත්වා සකලසරීරං සලො-මහංසො ඵරි; සො "කින්නු ඛො ඉදං හොති" චින්තෙත්වා තස්සා කිරියං දිස්වා අත්තනො සමණධම්මං පච්චවෙක්ඛෙත්වා තස්සා පටිවචනං දෙන්තො ඉමං ගාථමාහ;—

"කාමං'ව දුක්ඛා ලොකස්මිං කාමා දුක්ඛා පරම්පි ච,
යෙ කාමෙ පටිසෙවන්ති න තෙ මුච්චන්ති දුක්ඛතො"ති.

තදා සො සත්ථා ආවජ්ජෙසි "මම සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා සමණධම්මං කරිස්සාමී'ති ගතස්ස භික්ඛුනො කා නු ඛො පවත්ති"'ති උපධාරෙන්තො තං ඉත්ථිං දිස්වා තස්සා අනාචාරකිරියඤ්ච දිස්වා ථෙරස්ස සංවෙගුප්පත්තිං ඤත්වා ගන්ධකුටියං නිසින්නො'ව තෙන සද්ධිං කථෙසි "භික්ඛු කාමගවෙසකානං අරමණීයට්ඨානමෙව වීතරාගානං රමණීයට්ඨානං හොති"'ති; එවඤ්ච පන වත්වා ඔභාසං ඵරිත්වා තස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ;—

"රමණීයානි අරඤ්ඤානි යත්ථ න රමතී ජනො,
වීතරාගා රමිස්සන්ති න තෙ කාමගවෙසිනො"'ති.

දෙසනාවසානෙ සො ථෙරො යථානිසින්නො'ව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා ආකාසෙනාගන්ත්වා සත්ථාරං ථුතිං කරොන්තො තථාගතස්ස පාදෙ වන්දිත්වා අගමාසි; එවං තථාගතෙ සම්මාසම්බුද්ධෙ ච පන මහාකාරුණිකෙ තස්ස ධම්මෙ ච අරියසඞ්ඝෙ ච මහන්තං චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චං'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

කාමභාගිනං කථා—1.

———(०)———

ඉධ සද්ධම්මං සොතුං මඞ්ගලමාලෙ සමාගතා සබ්බෙ,
තෙන ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං සුගතෙන දෙසිතං.

එතස්මිං සමයෙ සත්ථා සාවත්ථිපුරමුපනාමං,
තං නිස්සාය ච අම්බවනෙ තස්මිං ජෙතවනෙ වසි.

තදා සාවත්ථියං කිරෙකො බ්‍රාහ්මණො අහොසි; තස්ස එතද හොසි "සබ්බො අයං ලොකො "මහාගොතමො සම්මාසම්බුද්ධො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී අත්ථකුසලො ධම්මකුසලො ඤාණසම්පන්නො''ති වදති, කින්නු ඛො සම්මාසම්බුද්ධො අත්ථමෙව ජානාති, උදාහු අනත්ථම්පී'ති, හන්ද'දානි උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡිස්සාමි තන්ති" සො සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡි "භගවා තුම්හෙ අත්ථමෙව ජානාථ මඤ්ඤෙ, නො අනත්ථන්ති"

අථ භගවා ලොකනායකො එවමාහ "අත්ථඤ්චාහං බ්‍රාහ්මණ ජානාමි, අනත්ථඤ්ච, තතො අඤ්ඤම්පි උත්තරිතරං ජානාමී''ති; "තෙන හි මෙ අනත්ථං කථෙථා''ති; අථ භගවා ලොකනෙතා අනත්ථකරං ධම්මං සඞ්ඛිපෙත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස කථෙන්තො ඉමං ගාථමාහ—

"උස්සූරසෙය්‍යං ආලස්‍යං චණ්ඩික්කං දීඝසොණ්ඩියං,
එකස්සද්ධානගමනං පරදාරූපසෙවනං;
එතං බ්‍රාහ්මණ සෙවස්සු අනත්ථං තෙ භවිස්සතී''ති.

තං සුත්වා බ්‍රාහ්මණො හට්ඨතුට්ඨො සාධුකාරමදාසි "සාධු සාධු ගණාචරිය ගණජෙට්ඨක තුම්හෙ'ව අත්ථඤ්ච ජානාථ, අනත්ථඤ්ච ජානාථා"'ති; අථ භගවා ආහ "එවං ඛො බ්‍රාහ්මණ අත්ථානත්ථජානනකො නාම මයා සදිසො නත්ථී''ති; අථ'ස්ස සත්ථා ආසයං උපධාරෙත්වා කථෙසි "බ්‍රාහ්මණ කෙන කම්මෙන ජීවසී''ති; පුච්ඡිත්වා "ජූතකම්මෙන භො ගොතමා''ති.

කිං පන තෙ බ්‍රාහ්මණ ජයො හොති, පරාජයො''ති?—"භො ගොතම මෙ ජයො'පි හොති, පරාජයො'පී''ති වුත්තෙ "බ්‍රාහ්මණ අප්පමත්තකො එස පරං ජිනන්තස්ස ජයො නාම න සෙය්‍යො, යො පන කිලෙසජයෙන අත්තානං ජිනාති, තස්ස ජයො සෙය්‍යො, න හි තං ජයං කොචි ඉධ අවජයං කාතුං සක්කොතී''ති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා ආහ;—

"අත්තා හවෙ ජිතං සෙය්‍යො යා චායං ඉතරා පජා,
අත්තදන්තස්ස පොසස්ස නිච්චං සඤ්ඤතචාරිනො.

නෙව දෙවො න ගන්ධබ්බො න මාරො සහ බ්‍රහ්මුනා,
ජිතං අපජිතං කයිරා තථාරූපස්ස ජන්තුනො''ති.

දෙසනාවසානෙ බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලං පත්තො, අඤ්ඤෙ'පි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු; එවං තථාගතො පරමත්ථ

දෙසනාපරියොසානෙ සම්මාසම්බුද්ධෙ මහාකාරුණිකෙ සත්ථරි ධම්මෙ ච අරියසඞ්ඝෙ ච චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කායදිට්ඨිං සඞ්ඝම්මා සොතාපන්නා.

අනත්ථපුච්ඡකබ්‍රාහ්මණවත්ථු,—4.

—(o)—

ඉධ සබ්බං සොතුං ධම්මසභායං සමාගතා සබ්බෙ,
තෙන ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං සුණෙථ දෙසිතං

එකස්මිං සමයෙ සත්ථා රාජගහපුරං වරං, *
තං නිස්සාය ස සම්බුද්ධො තත්‍ර වෙළුවනෙ වසි.

තදා රාජගහනගරෙ එකො බ්‍රාහ්මණො සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස මාතුලො, සො ථෙරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා † ථෙරෙන සද්ධිං පටිසම්මොදනීයං කථං කථෙත්වා එකමන්තං නිසීදි; ථෙරො තං එවමාහ "කිංනු ඛො බ්‍රාහ්මණ කිඤ්චිදෙව කුසලං කරොසී"ති?—"ආම භන්තෙ කරොමී"ති; "කිං කරොසී"ති? "අහං භන්තෙ මාසෙ මාසෙ සහස්සපරිච්චාගෙන දානං දම්මී"ති; "කස්ස දෙසී"ති? "නිගණ්ඨානං භන්තෙ"ති; "එවං දානං දෙන්තො පන බ්‍රාහ්මණ කිං පත්ථෙන්තො දෙසී"ති? "බ්‍රහ්මලොකං භන්තෙ"ති; "කිං පන බ්‍රහ්මලොකස්ස අයං මග්ගො"ති? "ආම භන්තෙ"ති; "කො එවමාහා"ති? "ආචරියෙහි මෙ කථිතං භන්තෙ"ති.

"නෙව ත්වං බ්‍රාහ්මණ බ්‍රහ්මලොකස්ස මග්ගං ජානාසි, නෙව තෙ ආචරියා ජානන්ති, මග්ගං සත්ථා'ව එකො ජානාති; ඉමස්මිං හි බ්‍රාහ්මණ සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය කොචි'ස්ස සදිසො න දිස්සති; එහි බ්‍රාහ්මණ සත්ථාරා මෙ බ්‍රහ්මලොකස්ස තෙ මග්ගං කථාපෙස්සාමී"ති තං ආදාය සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා තථාගතං වන්දිත්වා "භන්තෙ අයං බ්‍රාහ්මණො එවමාහා"ති තං පවත්තිං සත්ථු ආරොචෙත්වා "සාධුවත'ස්ස බ්‍රහ්මලොකමග්ගං කථෙථා"ති ආහ.

සත්ථා "එවං කිර බ්‍රාහ්මණා"ති පුච්ඡිත්වා "ආම භො ගොතමා"ති ච වුත්තෙ "බ්‍රාහ්මණ තයා එවං දදමානෙන වස්ස

---

* "රම්මං"—ඉති කොපුචි.

† සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සන්තිකම්පි ගච්ඡතෙව ධම්මපදට්ඨකථායං දිස්සතෙ.

සතං දින්නදානතො'පි මුහුත්තමත්තං පසන්නචිත්තෙන මම සාවකස්ස ඔලොකනං වා උළුඞ්කයාගු-කටච්ඡුභික්ඛාමත්තස්ස දානං වා මහප්ඵලතරන්ති" වත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ;—

මාසෙ මාසෙ සහස්සෙන යො යජෙථ සතං සමං,
එකඤ්ච භාවිතත්තානං මුහුත්තමපි පූජයෙ;
සායෙව පූජනා සෙය්‍යො යඤ්චෙ වස්සසතං හුතන්ති.

"බ්‍රාහ්මණ මම සාසනෙ යො ච එකං සීලාදිගුණවසෙන වඩ්ඪිතත්තානං හෙට්ඨිමකොටියා සොතාපන්නං උපරිමකොටියා ඛීණාසවං ඝරද්වාරං සම්පත්තං කටච්ඡුභික්ඛාදානවසෙන වා යාපනමත්ත ආහාරාදිදානවසෙන වා කතං මහප්ඵලතරන්ති" ආහ.

දෙසනාවසානෙ සො බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි; අඤ්ඤෙ'පි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු; සො සත්ථු සාසනෙ පතිට්ඨිතසද්ධො හුත්වා යං අත්තනා පවත්තිතං නිගණ්ඨානං දානපථං තං උපච්ඡින්දිත්වා තං සබ්බං අත්තනො ධනජාතං බුද්ධසාසනෙ විප්පකිරී'ති.

එවං "තථාගතං පරමපුඤ්ඤක්ඛෙත්තං උපසඞ්කමනමත්තම්පි මහාපටිලාභං ඉති විදිත්වා සම්මාසම්බුද්ධෙ මහාකාරුණිකෙ තස්ස ධම්මෙ ච අරියසඞ්ඝෙ ච මහන්තං චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස මාතුලබ්‍රාහ්මණො පඤ්චමො—5.

——(o)——

ඉධ සද්ධම්මං සොතුං මණ්ඩලමාළෙ සමාගතා සබ්බෙ,
තෙන ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං සුගතෙන දෙසිතං.

එත්ථ ච භගවතො දස්සනං නාම මහප්ඵලං හොති, දස්සනෙ සති සද්ධම්මස්ස සවණං සාධුකං හොති, සද්ධම්මසවණෙ සති අවස්සමෙව චතුන්නං මග්ගඵලානං පටිලාභො භවිස්සතී'ති, තස්මා බුද්ධස්ස දස්සනං මහප්ඵලං උත්තමන්ති; තෙනාහ;—

"සම්බුද්ධදස්සනං නාම චක්ඛූනං දස්සනං වරං,
තතො සද්ධම්මසවණං සොතානං සවණං වරන්ති"

භගවා රාජගහපුරං පඤ්චපබ්බතමණ්ඩිතං,
තං නිස්සාය ච සම්බුද්ධො තත්‍ර වෙළුවනෙ වසි,

එවං භගවා වෙළුවනෙ විහරති, ආයස්මා'පි ඛො සාරිපුත්තො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා කතභත්තකිච්චො යෙන අත්තනො භාගිනෙය්‍යබ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං, තෙනු'පසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා තස්ස ඝරද්වාරං අගමාසි; සො පරිජනතො නිවෙදිතො ථෙරස්ස ආගමනං සුත්වා වෙගතො නික්ඛමිත්වා ථෙරෙන සද්ධිං සම්මොදි; අථ තං ථෙරො ආහ "කච්චි බ්‍රාහ්මණ අප්පමත්තො කුසලං කරොසී"'ති?–"ආම භන්තෙ අප්පමත්තො කුසලං කරොමී"'ති;–"කිං කරොසි බ්‍රාහ්මණා"'ති?–"මාසෙ මාසෙ එකං පසුං ඝාතෙත්වා අග්ගිං පරිචරාමී"'ති;–"කිමත්ථං එවං කරොසී"'ති?–"බ්‍රහ්මලොකමග්ගො කිරෙසො"'ති;– "කෙනෙ'වං කථිතන්ති"?– "ආචරියෙහි භන්තෙ"'ති.

තෙ කිර එවං වදන්ති "යො යඤ්ඤත්ථාය පසුං හන්ත්වා අග්ගිං තෙන ජුහති, සො අග්ගි සෙසයන්තෙරා සෙට්ඨා බ්‍රහ්මලොකස්ස [illegible] අයන්ති"; "යදි එවං නෙව ත්වං බ්‍රහ්මලොකස්ස මග්ගං ජානාසි, නපි තෙ ආචරියා ජානන්ති, එහි සත්ථු සන්තිකං ගමිස්සාමා"'ති තං සත්ථුසන්තිකං නෙත්වා තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා "ඉමස්ස භන්තෙ බ්‍රහ්මලොකමග්ගං කථෙථා"'ති ආහ.

සත්ථා "එවං කිර බ්‍රාහ්මණා"'ති? පුච්ඡි; "එවං භො ගොතමා"'ති වුත්තෙ "බ්‍රාහ්මණ වස්සසතම්පි එවං අග්ගිං පරිචරන්තස්ස තව අග්ගිපරිචරියා මම සාවකස්ස ඛණං තංඛණිකමත්තං පූජම්පි න පාපුණාතී"'ති වත්වා තස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ;—

යො ච වස්සසතං ජන්තු අග්ගිං පරිචරෙ වනෙ,
එකඤ්ච භාවිතත්තානං මුහුත්තම්පි පූජයෙ;
සායෙව පූජනා සෙය්‍යො යඤ්චෙ වස්සසතං හුතන්ති.

දෙසනාවසානෙ සො බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලං පාපුණි; අඤ්ඤෙ'පි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූ'ති.

එවං බුද්ධදස්සනං මඞ්ගලං උත්තමන්ති ඤත්වා සම්මාසම්බුද්ධෙ

මහාකාරුණිකස්ස තස්ස ධම්මඤ්ච අරියසඞ්ඝඤ්ච මහන්තං චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා’ය. සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස භාගිනෙය්‍යබ්‍රාහ්මණ වත්ථු—6.

———(෧)———

ඉධ සද්ධම්මං සොතුං ධම්මසභායං සමාගතා සබ්බෙ,
තෙන ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං සුගතෙන දෙසිතං.

එත්ථ ච භගවතො දස්සනං නාම මහප්ඵලං හොති, දස්සනෙ සති සද්ධම්මසවණං සාධුකං හොති, තස්මා බුද්ධදස්සනං අමලං උත්තමන්ති වදන්ති;—තෙනෙවාහ;—

“සම්බුද්ධදස්සනං නාම චක්ඛූනං දස්සනං වරං,
තතො සද්ධම්මසවණං සොතානං සවණං වරන්ති”

සත්ථා රාජගහං රම්මං පඤ්චපබ්බතමණ්ඩිතං,
තං නිස්සාය ස සම්බුද්ධො තත්‍ර වෙළුවනෙ වසී.

එවං භගවා වෙළුවනෙ විහරති; අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තත්ථෙරො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පවිසිත්වා පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන අත්තනො පුබ්බසහායස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ඝරද්වාරං තෙනුපසඞ්කමි.

සො ථෙරස්සාගමනං සුත්වා නිසින්නාසනතො නික්ඛමිත්වා ථෙරෙන සද්ධිං පටිසම්මොදි; ථෙරො තං එවමාහ “කින්නු ඛො බ්‍රාහ්මණ කිඤ්චි කුසලකම්මං කරොසී”ති?—“ආම භන්තෙ කරොමී”ති;—“කිං කරොසි බ්‍රාහ්මණා”ති?—“අහං භන්තෙ සිඪං යාගං යජාමී”ති; තදා කිර බහූ බ්‍රාහ්මණා තං මහායාගං මාසෙ මාසෙ සහස්සපරිච්චාගෙන යජන්ති; තෙන සො බ්‍රාහ්මණො තථෙව මාසෙ මාසෙ සහස්සපරිච්චාගෙන * යජති; තස්මා “සිඪං යාගං යජාමී”ති ආහ.

“කස්ස යජසී”ති?—“නිගණ්ඨානං භන්තෙ”ති—“එවං තං යජන්තො ච පන “බ්‍රාහ්මණ කිං පත්ථයන්තො යජසී”ති?-බ්‍රහ්මලොකං භන්තෙ”ති;-“කිං පන බ්‍රහ්මලොකස්ස අයං මග්ගො”ති?-“ආම භන්තෙ”ති;-“කො එවමාහා”ති?-“ආචරියෙහි මෙ කථිතං භන්තෙ”ති.

---

* “මහාපරිච්චාගෙන” ඉති ධම්මපදට්ඨකථායං.

“නෙව ත්වං බ්‍රාහ්මණ බ්‍රහ්මලොකස්ස මග්ගං ජානාසි, න’පි තෙ ආචරියා ජානන්ති; මය්හං පන සත්ථා එකො’ව ලොකෙ ජානාති ඉමස්මිං හි බ්‍රාහ්මණ සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය තථාගතො ජානං ජානාති, පස්සං පස්සති, ධම්මස්ස නෙතා පණෙතා වත්තා පවත්තා, අපායමග්ගඤ්ච ජානාති, මනුස්සලොකමග්ගඤ්ච ජානාති, දෙවලොකමග්ගඤ්ච ජානාති, බ්‍රහ්මලොකමග්ගඤ්ච ජානාති, නිබ්බානමග්ගඤ්ච ජානාති; එහි බ්‍රාහ්මණ සත්ථාරං මෙ බ්‍රහ්මලොකස්ස තෙ මග්ගං කථාපෙස්සාමී”ති, තං නෙත්වා තං පවත්තිං සත්ථු ආරොචෙත්වා “සාධු වත’ස්ස භන්තෙ බ්‍රහ්මලොකමග්ගං කථෙථා”ති ආහ.

අථ භගවා ලොකනාථො “එවං කිර බ්‍රාහ්මණා”ති? පුච්ඡිත්වා “ආම භොගොතමා”ති වුත්තෙ “බ්‍රාහ්මණ තයා එකං සංවච්ඡරං සිඨං භාගං යජන්තෙන ලොකියමහාජනස්ස දින්නදානං එකවාරං පසන්නෙන චිත්තෙන මම සාවකානං වන්දියමානානං උප්පන්නකුසලචෙතනාය චතුභාගමත්තම්පි න අග්ඝතී”ති වත්වා තස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ;—

යං කිඤ්චි සිඨං ව හුතං ව ලොකෙ
සංවච්ඡරං යජෙථ පුඤ්ඤපෙක්ඛො,
සබ්බම්පි තං න චතුභාගමෙති
අභිවාදනා උජ්ජුගතෙසු සෙය්‍යො’ති.

“එවං බ්‍රාහ්මණ පුඤ්ඤං ඉච්ඡන්තෙන එකං සංවච්ඡරං නිරන්තරමෙව සකලචක්කවාළෙ’පි ලොකියමහාජනස්ස දානං දදන්තෙන, තතො එවරූපෙසු පසන්නෙන චිත්තෙන මම සාවකෙසු සරීරං ඔනමෙත්වා වන්දන්තස්ස කුසලචෙතනා මහප්ඵලා, තස්මා හෙට්ඨිමකොටියා සොතාපන්නෙසු උපරිමකොටියා ඛීණාසවෙසු අභිවාදනමෙව සෙය්‍යං”ති.

දෙසනාවසානෙ බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලං පත්තො; අඤ්ඤෙ’පි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි සම්පාපුණිංසූ’ති; සො බුද්ධසාසනෙ පතිට්ඨිතසද්ධො හුත්වා යං අත්තනා පවත්තිතං නිගණ්ඨානං සිඛපථං, තං උපච්ඡින්දිත්වා තං සබ්බං අඤ්ඤඤ්ච අත්තනො ධනජාතං බුද්ධසාසනෙ’ව්ප්පකිරී’ති; ඉති බුද්ධස්ස දස්සනං මහාඋපකාරතරං විදිත්වා සක්කච්චා’යං සබ්බෙහි සොතබ්බා.

සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සහායබ්‍රාහ්මණො සත්තමො—7.

—=(0)=—

‘ඉධ සද්ධම්මං සොතුං ධම්මසභායං සමාගතා සබ්බෙ,
තත්‍ර ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං සුගතෙන දෙසිතං.

තථාගතො හි යත්ථ කත්ථචි ගතො ඨිතො නිසින්නො වා අඤ්ඤතරං ඉරියාපථං පවත්තෙන්තො සත්තානං ආසයා ‘නුසයා ‘ධිමුත්තිච හෙතු-කම්ම-චරිත-විපාකකාල-තික්ඛින්ද්‍රිය-මුදින්ද්‍රියාදීනි ච ඔලොකෙත්වා තෙසම්පි විනයනත්ථං නානප්පකාරං උපායං කත්වා විනෙති ‘ති; තෙනාහ;—

“බුද්ධො උපායකුසලො සත්තානං විනයෙ සදා,
එතදත්ථාසමුට්ඨානා සත්ථා භික්ඛු අපුබ්බතා”’ති.

කථං?–එකස්මිං සමයෙ සත්ථා සාවත්ථිං උපනිස්සාය ජෙතවනෙ විහරන්තො බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං ඔලොකෙන්තො එකං අරියං නාම බාලිසිකං අද්දස, සො කිර දිවසෙ දිවසෙ බළිසං ආදාය නදිං ගන්ත්වා බළිසෙන මච්ඡෙ උද්ධරිත්වා පුත්තදාරෙන සද්ධිං භුඤ්ජන්තො ජීවිකං කප්පෙසි; සත්ථා තස්ස බාලිසිකස්ස සොතාපත්තිමග්ගස්ස උපනිස්සයං දිස්වා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථියං උත්තරද්වාරගාමෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො තතො ආගච්ඡති.

තස්මිං ඛණෙ බාලිසිකො බළිසෙන මච්ඡෙ ගණ්හන්තො බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං දිස්වා බළිසයට්ඨිං ඡඩ්ඩෙත්වා අට්ඨාසි; සත්ථා තස්ස අවිදූරට්ඨානෙ නිවත්තිත්වා ඨිතො “ත්වං කින්නාමො? ත්වං කින්නාමො‘සී”’ති? සාරිපුත්තත්ථෙරාදීනං නාමානි පුච්ඡි; තෙ‘පි “අහං භන්තෙ සාරිපුත්තො, අහං මොග්ගල්ලානො”’ති ආදිනා අත්තනො අත්තනො නාමානි කථෙසුං; බාලිසිකො චින්තෙසි “සත්ථා සබ්බෙසං නාමානි පුච්ඡති, මම‘පි නාමං පුච්ඡිස්සති මඤ්ඤෙ”’ති; සත්ථා තස්ස චිත්තං ඤත්වා “උපාසක ත්වං කො නාමො”’ති? පුච්ඡිත්වා “අහං භන්තෙ අරියො නාමා”’ති වුත්තෙ “න උපාසක තාදිසා පාණාතිපාතිනො අරියා නාම හොන්ති, අරියා පන මහාජනස්ස අවිහෙඨනකභාවෙ ඨිතා”’ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ;—

---

* හාථාසීම්සා භගවතො සබ්බඤ්ඤුතෙපාථෙකසු “ස්වාකාරෙ ද්වාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ භබ්බෙ සත්තෙ අභබ්බෙ සත්තෙ” ඉති පාඨො දිස්සති; තස්ස ආදාතබ්බතාභාවා පටික්ඛිත්තො අම්හෙහි.

න තෙන අරියො හොති යෙන පාණානි හිංසති,
අහිංසා සබ්බපාණානං අරියො'ති පවුච්චතී'ති.

තං සුත්වා බාලිසිකො අත්තනො නාමං පටිච්ච සංවෙගං පටිලභිත්වා සත්ථු දෙසනාවසානෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි; සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසි;—තෙනෙතවාහ;—

"බුද්ධො උපායකුසලො සත්තානං විනයෙ සදා,
එතදත්ථසමුට්ඨානා සත්ථා භික්ඛු අපුච්ඡථා"ති.

එවං විදිත්වා සක්කච්චං 'යං සද්ධම්මා සොතබ්බො.

බාලිසිකො අට්ඨමො—8.

———(०)———

ඉධ සද්ධම්මං සොතුං මණ්ඩලමාළෙ සමාගතා සබ්බෙ,
තෙන ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං සුගතෙන දෙසිතං;

අඤ්ඤස්මිං හි සමයෙ සම්බුද්ධො අග්ගපුග්ගලො,
සාවත්ථිං උපනිස්සාය වසී ජෙතවනෙ ජිනො' ති.

එස තථාගතො ජෙතවනෙ අලඞ්කතධම්මාසනෙ නිසීදිත්වා එකස්මිං සමයෙ මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙසි; තදා කිර පඤ්චසතමත්තා සාවත්ථිවාසිනො කුලපුත්තා අඤ්ඤෙහි'පි තෙතං සභාවෙහි සාවත්ථිවාසීහි මනුස්සෙහි සද්ධිං ධම්මස්සවණත්ථං ජෙතවනං ගන්ත්වා පරිසපරියන්තෙ නිසීදිංසු; තෙ සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා ඝරාවාසෙ ලද්ධසංවෙගා කාමෙසු ච ආදීනවං දිස්වා සබ්බං ඤාතිවිභවං පහාය භික්ඛූනං සන්තිකෙ පබ්බජ්ජූපසම්පදං ලභිත්වා පඤ්චවස්සානි ආචරියුපජ්ඣායානං සන්තිකෙ වසිත්වා නිස්සයමුච්චකා හුත්වා තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා කම්මට්ඨානං යාචිත්වා සත්ථුසන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා තථාගතං ආපුච්ඡිත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ඝටෙන්තා වායමන්තා'පි අරහත්තං පත්තුං නාසක්ඛිංසු;

තෙසං එවං අහොසි "මයං ආවුසො ඝටෙන්තා වායමන්තා'පි නෙව සක්කිම්හ අරහත්තං පත්තුං, හන්ද මයං ආවුසො පුන ගන්ත්වා සත්ථු සන්තිකෙ වසිත්වා කම්මට්ඨානං උග්ගණ්හිස්සාමා"'ති චින්තෙත්වා තතො පුන සත්ථු සන්තිකං ආගම්ම සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං

නිසීදිංසු; තෙ'පි භික්ඛූ භගවතො සබ්බං පවත්තිං ආරොචෙසුං; අථ භගවා තෙසං චිත්තසන්තානානි ඔලොකෙසි "කින්නු ඛො ඉමෙසං භික්ඛූනං සප්පායන්ති" වීමංසන්තො—

යං යං සන්තෙහි ආචිණ්ණං පුබ්බයොගං කතං පුරෙ,
තං තං අවෙක්ඛි සම්බුද්ධො තෙන දිස්වාන චක්ඛුනා.

සත්තානං ආසයං ඤත්වා සම්බුද්ධො වදතං වරො,
තෙසං විනයනත්ථාය ඉදං කාරණමද්දස.

"ඉමෙ කස්සපසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ භික්ඛූ පඤ්චසතමත්තා සහායා හුත්වා එකතො'ව සන්තා වීසතිවස්සසහස්සානි අනිච්චලක්ඛණෙ අනුයුඤ්ජිංසු; තස්මා අනිච්චලක්ඛණෙනෙව තෙසං එකං ගාථං දෙසෙතුං වට්ටතී"ති චින්තෙත්වා එවමාහ භික්ඛවෙ කාමභවාදීසු සබ්බ'පි සඞ්ඛාරා හුත්වා අභාවට්ඨෙන අනිච්චා එවා"ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ;—

සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා'ති යදා පඤ්ඤාය පස්සති,
අථ නිබ්බින්දතී දුක්ඛෙ එස මග්ගො විසුද්ධියා'ති.

තං සුත්වා සබ්බෙ අනිච්චලක්ඛණං විපස්සන්තා දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු; සම්පත්තපරිසාය'පි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසී'ති;—එවං—

යං යං සන්තෙහි ආචිණ්ණං පච්චයා තං කතං පුරෙ,
තං තං අවෙක්ඛි සම්බුද්ධො ධම්මං දෙසෙසි නායකො.

ඉච්චෙවං තථාගතං ලොකස්ස මහාඋපකාරතරං විදිත්වා තස්ස ධම්මෙ ච සඞ්ඝෙ ච චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො,

අනිච්චානුපස්සකා භික්ඛූ නවමා—෯.

———(0)———

ඉධ සද්ධම්මං සොතුං ධම්මසභායං සමාගතා සබ්බෙ,
තෙන ඉමං ධම්මවරං සුණාථ සක්කච්චං සුගතෙන දෙසිතං.

තථාගතො සම්මාසම්බුද්ධො පවත්තිතවරධම්මචක්කො හුත්වා ද

චමනුස්සානං අනුකම්පං පටිච්ච යත්ථ යත්ථ වසන්තො ආමිසප්පටිග්ගහනෙන චෙව ධම්මප්පකාසනෙන ච විහාසි; තෙනාහ;-

"එකස්මිං සමයෙ බුද්ධො සාවත්ථිපුරමුත්තමං,
උපනිස්සාය සම්බුද්ධො තදා ජෙතවනෙ වසී"ති.

සත්ථා ජෙතවනමහාවිහාරෙ සුපඤ්ඤත්තෙ බුද්ධාසනෙ උදයගිරිසිඛරෙ වුට්ඨිතබාලසුරියො විය කාඤ්චනපබ්බතගුහාචාරෙ නිසින්න කෙසරසීහො විය නිසීදිත්වා චතුපරිසමජ්ඣෙ ධම්මං දෙසෙසි; සාවත්ථිං පවසන්තා සහායබාලකා බාලකාලතො පට්ඨාය මඞ්ගලකාලෙසු වා යත්ථ කත්ථචි කීළනකාලෙසු වා එකතො'ව නිසීදන්තා තිට්ඨන්තා විචරන්ති.

අථෙකස්මිං දිවසෙ සාවත්ථිවාසිනො මනුස්සා නගරා නික්ඛමිත්වා යෙන බුද්ධො යෙන ධම්මො යෙන සඞ්ඝො තන්නින්නා තප්පොණා තප්පබ්භාරා නික්ඛමම ගච්ඡන්ති; එත තෙ නික්ඛමන්තෙ දිස්වා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං "අය්‍යා කුහිං ගච්ඡථා"ති?-"ඉධ මයං ජෙතවනං ගන්ත්වා තථාගතං වන්දිත්වා ධම්මං සුණිස්සාමා"ති තෙ ආහංසු; තෙසං වචනං සුත්වා තුට්ඨහදයා "භද්‍ර මයම්පි ගන්ත්වා බුද්ධං පස්සිත්වා වන්දිස්සාම, ධම්මඤ්ච සුණිස්සාමා"ති, තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං පක්කොසිත්වා තෙසංයෙව පච්ඡතො ගතා; සත්ථා අලඞ්කතධම්මාසනෙ නිසීදිත්වා චතුපරිසමජ්ඣෙ ධම්මං දෙසෙසි; තෙ තථාගතං වන්දිත්වා පරිසපරියන්තෙ නිසීදිංසු; තස්මිං පරිසා සත්ථු භික්ඛූ භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො චා'ති ඉමා චතස්සො ධම්මපදෙ සුසිංසු;—තෙනා—

"බුද්ධො ධම්මං අභිඤ්ඤාය සො තං දෙසෙති චක්ඛුමා,
ධම්මං සුත්වා පමුච්චන්ති යෙ තෙ පුබ්බෙබසු භාවිනො"ති.

සත්ථා තත්ථ සන්නිපතිතපරිසානං චිත්තසන්තානානි ඔලොකෙත්වා තථා ධම්මං දෙසෙසි යථා කෙචි සරණාගමනෙසු පතිට්ඨහන්ති, කෙචි පඤ්චසීලෙසු, කෙචි සොතාපත්ති-සකදාගාමි-අනාගාමිඵලානං අඤ්ඤතරස්මිං, කෙචි පබ්බජිත්වා අරහත්තෙ පතිට්ඨහන්ති; එවං ධම්මං දෙසෙත්වා යථානුසන්ධිං පරියොසාපෙති; තෙ'පි ඛො පඤ්චසතා සහායකා භගවතො ධම්මං සුණන්තා එව එකසදිසචිත්තා හුත්වා පබ්බජ්ජාය චිත්තං නමිංසු; අථ තෙ වුට්ඨිතාය පරිසාය සත්ථු ස

නාතිකං ගන්ත්වා සිරසා නිපතිත්වා පබ්බජ්ජං යාචිංසු; සත්ථා තෙසං උපනිස්සයං දිස්වා භික්ඛූනං සන්තිකෙ තෙසං පබ්බජ්ජාය ච උපසම්පදාය ච අනුජානිංසු; තෙ ආචරියුපජ්ඣායානං කරණීයවත්තං පූරෙන්තා වසිංසු; තෙ එකදිවසං සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා "අරඤ්ඤං පවිසිත්වා සමණධම්මං කරිස්සාමා"'ති තතො නික්ඛමිත්වා එකං පච්චන්තගාමං ගන්ත්වා තස්ස ගාමස්ස අවිදූරෙ එකො පබ්බතො අත්ථි ඡායූදකසම්පන්නො, තං පබ්බතපාදං නිස්සාය වස්සිකපුප්ඵානි උප්පන්නානි හොන්ති; තෙ භික්ඛූ පිණ්ඩාය චරිත්වා කතභත්තකිච්චා ගාමතො නික්ඛමිත්වා පබ්බතපාදෙ උදකසොණ්ඩීසු උදකකිච්චං කත්වා පබ්බතන්තරෙ වුට්ඨිතං මණික්ඛන්ධසදිසං උදකං සන්දති, තතො පානීයං පිවිත්වා ගත්තානි සීතානි කත්වා තත්ථෙව රජතපට්ටසදිසා වාලුකා, තස්මිංයෙව වාලුකාපුලිනෙ වාලුකාපුඤ්ජං උස්සාපෙත්වා උපරි පත්තපංසුකූලචීවරං පඤ්ඤපෙත්වා නිසින්නා අතිවිය ඔභාසජාතං වනගහණං, තස්මිං සීතාය රුක්ඛච්ඡායාය නිසීදිත්වා සමණධම්මං කරොන්තා විහරිංසු; පබ්බතපස්සකෙ වසිතුකාමා ආරුය්හ නානාදිසා සුඛායමානෙන සුසීතෙන වාතෙන වීජයමානා විය නිසීදන්තා සුඛං සමණධම්මං කරිංසු.

යෙ ච තෙ භික්ඛූ එවං සමණධම්මං කරොන්ති, තෙ පාතො'ව පුප්ඵිතානි වස්සිකපුප්ඵානි සායං වණ්ටතො මුච්චන්තානි දිස්වා "තුම්හාකං වණ්ණො'පි මුච්චන්තෙතා මයං පඨමතරං රාගාදීහි මුච්චිස්සාමා"'ති වායමිංසු; භගවා ලොකනායකො ගන්ධකුටියං නිසින්නො'ව තෙ භික්ඛූ බුද්ධචක්ඛුනා ඔලොකෙත්වා "භික්ඛවෙ භික්ඛුනා නාම වණ්ටතො මුච්චනපුප්ඵානි විය වට්ටදුක්ඛතො මුච්චිතුං වායමිතබ්බමෙවා"'ති වත්වා ගන්ධකුටියං නිසින්නො'ව ආලොකං ඵරිත්වා තෙසං සම්මුඛෙ ඨිතො විය ඉමං ගාථමාහ;—

වස්සිකා විය පුප්ඵානි මද්දවානි පමුඤ්චති,
එවං රාගඤ්ච දොසඤ්ච විප්පමුඤ්චෙථ භික්ඛවො'ති.

"භික්ඛවෙ යථා වස්සිකා හීයො පුප්ඵිතපුප්ඵානි පුන දිවසෙ පුරාණීභූතානි පමුඤ්චන්ති, වණ්ටතො විස්සජ්ජෙන්ති, එවං තුම්හෙ'පි රාගාදිකෙ දොසෙ විප්පමුඤ්චථා"'ති; දෙසනාවසානෙ සබ්බෙ'පි තෙ භික්ඛූ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු.

තෙ තථාගතස්ස සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං වණ්ණෙන්තා පමොදිතා ආකාසෙනාගන්ත්වා භගවතො පාදෙ වන්දිංසු; ඉච්චෙවං විදිත්වා බුද්ධෙ භගවති චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

මණ්ඩිකපුප්ඵවිපස්සකා භික්ඛූ දසමා—10

—(o)—

පඤ්ඤුවමො වග්ගො.

—(0)—

ඉධ— සද්ධම්මසවණත්ථාය සන්නිසින්නා ඉධාගතා,
තප්පසාදගතං චිත්තං කත්වා ධම්මං සුණන්තු තන්ති.

තථාගතා හි ලොකහිතාය ධම්මං දෙසෙන්ති; * එකස්මිං සමයෙ පඤ්චසතමත්තා ජනා මහාජනෙහි සද්ධිං ජෙතවනං ගන්ත්වා ධම්මං සුත්වා සාසනෙ පබ්බජිත්වා සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ඝටෙන්තා'පි වායමන්තා'පි අප්පත්තවිසෙසා හුත්වා එවං මන්තයිංසු මයං "ආවුසො ඝටෙන්තා වායමන්තා නෙව සක්ඛිම්හා විසෙසම්පි අධිගන්තුං, එථ මයං ආවුසො සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා විසෙසෙත්වා කම්මට්ඨානං ගහෙස්සාමා"'ති.

තතො සත්ථු සන්තිකං ආගච්ඡන්තා අන්තරාමග්ගෙ මරීචිං දිස්වා "යථා අයං ගිම්හසමයෙ වුට්ඨිතා 'යං මරීචි දූරෙ ඨිතානං ආපගතං විය හොති, සන්තිකං ආගච්ඡන්තානං නෙව පඤ්ඤායති, රිත්තකං තුච්ඡකංයෙව, අයං අත්තභාවො'පි උප්පාදවයට්ඨෙන එවරූපො"'ති චින්තෙත්වා තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ඤාපෙන්තා එවමාහංසු;—

"යථා මරීචි උදකන්තා නදිලුම්'ව දිස්සති,
ආගතානං විනස්සන්ති පස්සෙන්තාය වචනං.

* එත්ථ "තෙනෙකවාරං" ඉති පාඨො දිස්සතෙ, තථාපි තාදිසස්ස පාඨස්ස වා ගාථාය වා අදිස්සමානත්තා පටික්ඛිත්තො අම්හෙහි.

එවම්පි ජීවලොකස්ස ජීවිතං අතිචඤ්චලං,
අසාරං දුබ්බලං ඤත්වා අලං සන්තිං ගවෙසිතුන්ති".

වත්වා මරීචිකම්මට්ඨානං භාවෙන්තා'ව ආගමිංසු; තෙසං විහාරං පවිසනක්ඛණෙයෙව දෙවො වස්සි; තෙ'පි භික්ඛූ තත්ථ පමුඛෙ ඨත්වා වුට්ඨිධාරාවෙගෙන වුට්ඨහිත්වා භිජ්ජන්තානි ඵෙණබුබ්බුළකානි * දිස්වා "අයම්පි අත්තභාවො උප්පජ්ජිත්වා භිජ්ජනට්ඨෙන බුබ්බුළකසදිසො වා"'ති මනසිකරිංසු.

"යථා සොතප්පහාරෙන ඵෙණබුබ්බුළකානි ච,
උප්පජ්ජිත්වා'ව භිජ්ජන්ති එවං ලොකස්ස ජීවිතං.

අසාරං නිරත්ථකං සුඤ්ඤං තුච්ඡකං අතිදුබ්බලං,
බහූපද්දවාභාවං පස්සිදං බුබ්බුළූපමකන්ති".

එවං තෙ භික්ඛූ මරීචිඵෙණබුබ්බුළකම්මට්ඨානානි පච්චවෙක්ඛිත්වා තමෙවාරම්මණං ගණ්හිංසු; සත්ථා ගන්ධකුටියං නිසින්නො'ව තෙ භික්ඛූ ඔලොකෙත්වා තෙසං චිත්තාචාරාය අච්චාරම්භාවං ඤත්වා තෙහි සද්ධිං කථෙන්තො'ව ඔභාසං ඵරිත්වා ඉමං ගාථමාහ;—

"යථා බුබ්බුළකං පස්සෙ යථා පස්සෙ මරීචිකං,
එවං ලොකං අවෙක්ඛන්තං මච්චුරාජා න පස්සතී"'ති.

"භික්ඛවෙ මරීචි නාම ආසන්නං දූරතො ගෙහසණ්ඨානාදිවසෙන උප්පජ්ජිත්වා ඨිතා'පි උපගච්ඡන්තානං අගය්හූපගා රිත්තකා තුච්ඡකා'ව එවමෙව අයං අත්තභාවො'පි හොතී"'ති; දෙසනාවසානෙ තෙ පඤ්චසතා භික්ඛූ ඨිතට්ඨානෙයෙව අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු; තෙ තෙන භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා සිරසා සත්ථු පාදෙසු නිපතිත්වා අත්තනො පටිලද්ධගුණං ආරොචෙත්වා අගමිංසු'ති;

එවං බුද්ධගුණං විදිත්වා බුද්ධෙ භගවති චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

මරීචිබුබ්බුළකම්මට්ඨානිකා භික්ඛූ පඨමා—i.

———(o)———

* "මරීචි බුබ්බුළකානි" ඉති ධම්මපදට්ඨකථායං.

සද්ධම්මසවණත්ථාය සන්නිසින්නා ඉධාගතා,
තප්පසාදගතං චිත්තං කත්වා ධම්මං සුණන්තු තන්ති.

එකස්මිං හි සමයෙ——

සාවත්ථියං හි නිස්සාය පුබ්බාරාමෙ තථාගතො,
සො විසාඛාය පාසාදෙ විහාසි පුරිසුත්තමො.

තදා අස්සයුජමාසස්ස පුණ්ණමදිවසො හොති; සබ්බෙ මනුස්සා නක්ඛත්තජනකීළානිස්සිතා නානාවණ්ණවත්ථ-ගන්ධ-මාලාලඞ්කාරධරා අහෙසුං; රාජා පසෙනදි කොසලො මහාපචාරණාය සබ්බාභරණපතිමණ්ඩිතො මහතා රාජානුභාවෙන සමන්නාගතො අමච්චගණ-බ්‍රාහ්මණ-ගහපතිපරිවාරිතො විය දෙවරාජා භගවතො වන්දනත්ථං දීප-මාලා-ගන්ධ-වාස-ධූපාදීහි සුවණ්ණ-රජතභාජනානි පූරෙත්වා ආදාය පුබ්බාරාමං අගමාසි.

සත්ථා පන [1] සායණ්හසමයං ගන්ධකුටිතො නික්ඛමිත්වා අලඞ්කතබුද්ධාසනෙ විචිත්තමාලාදාම-ගන්ධදාම-රතනදාමාදීහි විභූසිතෙ සුරභිසුගන්ධධූපසම්මොදිතෙ මහාභික්ඛුසඞ්ඝපුරක්ඛතො තත්ථ නිසීදි; ආයස්මා'පි කාලුදායී පරිසපරියන්තෙ ඣානං සමාපජ්ජිත්වා නිසින්නො හොති, තාමමෙව පනසොතං, සරීරස්ස ඣානසුඛපීණිතත්තාය සරීරවණ්ණො අතීවිය භාසති;

කාලුදායීපි ඛො තස්මිං ථෙරො ඣානසුඛෙ රතො,
පසන්නමුඛවණ්ණො'ව නිසින්නො තත්ථ සොභතී'ති.

කොසලරාජා ආගන්ත්වා භගවන්තං දීප-මාලාදීහි පූජෙත්වා සත්ථු පාදෙ සිරසා නිපතිත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ච අඤ්ජලිං පණාමෙත්වා නිසීදි.

පසෙනදි කොසලො රාජා නානාලඞ්කාරභූසිතො,
ආගන්ත්වා සත්ථු පූජාය නිසින්නො තත්ථ සොභතී'ති.

තස්මිංව ඛණෙ පුබ්බදිසාය උදයගිරිසිඛරතො සුපරිමද්දිතරජතමයාදාසසදිසො පුණ්ණචන්දො පාචීනදිසං ඔභාසෙන්තො උග්ගච්ඡති; සුරියො පන අත්ථගිරිසිඛරෙ අභිලෙන සුනිධොතතම්බභාජනසදිසමණ්ඩලාකාරො පච්ඡිමදිසාය අත්ථමෙති; තතො ආහ;—

“සූරියො ච චන්දො ච උභොපනෙතෙ
සද, [illegible] චෙව අබ්භා විප්පමුත්තා,
අත්ථඞ්ගතා ධූමරජා ච රාහුනා
දිවා ච රත්තො ච පභාසන්තී'ති.

ආනන්දත්ථෙරො පන තස්මිං සමයෙ පච්ඡිමදිසායං අත්ථඞ්ගමෙන්තස්ස සූරියස්ස ඔභාසං උග්ගච්ඡන්තස්ස චන්දස්ස ච ඔභාසං ඔලොකෙත්වා රඤ්ඤො ච සරීරොභාසං ථෙරස්ස සරීරොභාසං ච ඔලොකෙසි; ඉමෙසං චතුන්නං ඔභාසං දිස්වා පුන දසබලස්ස සරීරමොලොකෙන්තො මුඛං අභිනීහරිත්වා ඔලොකෙසි; ඔලොකිතමත්තෙයෙව තථාගතස්ස සරීරං අතිසයමනොහරං සබ්බාකාරපරිපූරං අප්පමෙය්‍යමසංඛෙය්‍යපුඤ්ඤප්පභාවනිබ්බත්තං ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි පතිමණ්ඩිතං අසීත්‍යානුබ්‍යඤ්ජනෙහි පරිරක්ඛිතං ඡබ්බණ්ණබුද්ධරංසීහි සමුජ්ජොතිතං බ්‍යාමප්පභාපරික්ඛිත්තං දඬ්ඪසාරමණ්ඩනභූතං සබ්බලොකරාමණෙය්‍යයාමිබලමණ්ඩිතං පාදතලතො යාව උණ්හීසා මත්ථකතො යාව පාදතලා තථාගතස්ස සරීරොභාසං ඔලොකෙසි.

තතො "සබ්බොභාසෙ අතික්කමිත්වා සත්ථා'ව විරොචසී"ති ඔලොකෙන්තස්ස ථෙරස්ස අබ්භන්තරෙ පඤ්චවණ්ණා පීති උප්පජ්ජිත්වා පාදපිට්ඨිතො සීසමත්ථකං ගච්ඡති, සීසමත්ථකතො පාදපිට්ඨිං ගච්ඡති; උභතො පට්ඨාය මජ්ඣෙ ඔසරන්ති, මජ්ඣතො පට්ඨාය උභොසු ගච්ඡන්ති; සො එවං නිරන්තරං ඵරණාය පීතියා ඵුටසරීරො බලවසොමනස්සො දසබලස්ස ගුණං කථෙන්තො;—

"අච්ඡරියො වත භො තෙජො අබ්භුතො ලොමහංසනො,
යමද්දසාම සම්බුද්ධං සබ්බලොකසිරීධරන්ති".

වත්වා ථෙරො සත්ථාරං වන්දිත්වා එවමාහ "භන්තෙ අජ්ජ මම ඉමෙ ඔභාසෙ ඔලොකෙන්තස්ස තුම්හාකමෙව ඔභාසො රුච්චති, තුම්හාකං හි සරීරං සබ්බොභාසෙ අතික්කමිත්වා විරොචතී"ති; අථ නං සත්ථා "ආනන්ද සූරියො නාම දිවා විරොචති, චන්දො රත්තිං විරොචති, රාජා අලඞ්කතකාලෙයෙව, ඛීණාසවො ගණසඞ්ගණිකං පහාය අන්තොසමාපත්තියංයෙව විරොචති; බුද්ධා පන රත්තිම්පි දිවාපි පඤ්චවිධෙන තෙජෙන විරොචන්තී"ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ;—

දිවා තපති ආදිච්චො රත්තිං ආභාති චන්දිමා,
සන්නද්ධො ඛත්තියො තපති ඣායී තපති බ්‍රාහ්මණො;
අථ සබ්බමහොරත්තිං බුද්ධො තපති තෙජසා'ති.

සම්මාසම්බුද්ධො පන සීලතෙජෙන* දුස්සීලතෙජං ගුණතෙජෙ

---

* "චරණතෙජෙන" ඉති ධම්මපදට්ඨකථායං.

න දුග්ගුණතෙජං පඤ්ඤාතෙජෙන දුප්පඤ්ඤාතෙජං පුඤ්ඤතෙජෙන අපුඤ්ඤතෙජං ධම්මතෙජෙන අධම්මතෙජං පරියාදියිත්වා ඉමිනා පඤ්චවිධෙන තෙජසා නිච්චකාලමෙව විරොචතී'ති

දෙසනාවසානෙ කෙචි සොතාපත්තිඵලං කෙචි සකදාගාමිඵලං කෙචි අනාගාමිඵලං කෙචි අරහත්තඵලං පාපුණිංසු; මහාජනස්සා'පි සාත්ථිකා දෙසනා ජාතා'ති; එවං බුද්ධගුණං විදිත්වා බුද්ධෙ භගවති චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

බුද්ධතෙජදීපනං දුතියං—2.

———(0)———

සද්ධම්මසවණත්ථාය සන්නිසින්නා ඉධාගතා,
තප්පසාදගතං චිත්තං කත්වා ධම්මං සුණන්තු තං භාති.

එකස්මිං සමයෙ භගවා මහාභික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං ගාමනිගමරාජධානීසු තත්ථ තත්ථ ච ජනකායස්ස අනුග්ගහං කරොන්තො චාරිකං චරිත්වා තතො පටිනිවත්තිත්වා ජෙතවනං පාවිසි,—තෙනාහ—

"එකස්මිං සමයෙ සත්ථා සාවත්ථිපුරමුත්තමං,
උපනිස්සාය භගවා තදා ජෙතවනෙ වසී"'ති.

අථ භික්ඛූ පුන දිවසෙ පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා සායණ්හසමයං උපට්ඨානසාලායං නිසීදිත්වා එවරූපං කථං කථෙන්ති "අසුකගාමතො අසුකගාමස්ස මග්ගො සමො, අසුකගාමස්ස විසමො, සසක්ඛරො අසක්ඛරො"'ති ආදිනා නයෙන අත්තනා චාරිකමග්ගං ආරබ්භ මග්ගකථං කථෙසුං.

සත්ථා ගන්ධකුටියං නිසින්නො'ව තං කථං අස්සොසි; අථ ඛො භගවා දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය තෙසං භික්ඛූනං ඉමං කථාසල්ලාපං සුත්වා ච පනස්ස එතදහොසි "ඉමෙ භික්ඛූ එතරහි අත්තනා චරිතපකතිමග්ගකථං කථෙන්ති, අහං පන ඉතො'දානි නික්ඛමිත්වා තෙසි මයා පුච්ඡිතෙහි ආචරිතමග්ගකථං සුත්වා තමෙවාරබ්භ මම සාසනෙ අභිරමණීයං වසන්තසමයෙ සුපුප්ඵිතමහාවනකමණීයං අට්ඨඞ්ගිකමග්ගං දෙසෙත්වා අරියසච්චමග්ගදීපනෙන අමතමහානිබ්බානගාමිමග්ගකථං කථෙස්සාමි, තෙසං තං සුත්වා අරහත්තඵලාධිගමො භවිස්සතී"'ති.

මග්ගවග්ගො.

සත්ථා තෙසං අරහත්තස්ස උපනිස්සයං දිස්වා ගන්ධකුටිතො නික්ඛමිත්වා කඤ්චනගුහාතො නික්ඛන්තකෙසරසීහො විය නික්ඛම්ම මත්තවරවාරණනික්ඛන්තවිලාසෙන අනොපමාය බුද්ධලීලාය අනොපමෙන බුද්ධවිලාසෙන ගන්ත්වා සුපඤ්ඤත්තෙ පවරබුද්ධාසනෙ නිසීදිත්වා භික්ඛූ ආමන්තෙසි. “කායනු'ත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නා” 'ති? පුච්ඡිත්වා “ඉමාය නාමා”'ති සබ්බං අත්තනා කථිතකථං ආරොචිතෙ “භික්ඛවෙ අයං වාරමග්ගො නාම, * භික්ඛුනා නාම අරියමග්ගෙ කම්මං කාතුං වට්ටති, එවං හි කරොන්තො සබ්බදුක්ඛා මුච්චතී”'ති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි;—

මග්ගානට්ඨඞ්ගිකො සෙට්ඨො සච්චානං චතුරො පදා,
විරාගො සෙට්ඨො ධම්මානං ද්විපදානඤ්ච චක්ඛුමා.

එසො'ව මග්ගො නත්ථඤ්ඤො දස්සනස්ස විසුද්ධියා,
එතම්හි තුම්හෙ පටිපජ්ජථ මාරස්සෙතං පමොහනං.

එතම්හි තුම්හෙ පටිපන්නා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සථ,
අක්ඛාතො වෙ මයා මග්ගො අඤ්ඤාය සල්ලසන්ථනං.

තුම්හෙහි කිච්චං ආතප්පං අක්ඛාතාරො තථාගතා,
පටිපන්නා පමොක්ඛන්ති ඣායිනො මාරබන්ධනා'ති.

එවං වත්වා අනෙකප්පකාරං මග්ගං * අරියසච්චවිරාගධම්මං බුද්ධසෙට්ඨභාවඤ්ච පකාසෙත්වා ධම්මං දෙසෙසි; දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු; සම්පත්තානං සාත්ථිකා දෙසනා අහොසී'ති; එවං බුද්ධගුණං විදිත්වා බුද්ධෙ භගවති චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

මග්ගදෙසනා කථිකා—3.

———(0)———

සද්ධම්මසවණත්ථාය සන්නිසින්නා ඉධාගතා,
තප්පසාදගතං චිත්තං කත්වා ධම්මං සුණන්තු තන්ති.

එකස්මිං සමයෙ සත්ථා සාවත්ථිං උපනිස්සාය ජෙතවනෙ විහරන්තො,—

* “බාහිරමග්ගො නාම” ඉති ධම්මපදට්ඨකථායං.

තථාගතො සඞ්ඝවරෙන සද්ධිං
බ්‍රහ්මෙහි දෙවෙහි ච පූජමානො,
ජිනො ජනානං අනුකම්පයන්තො
බුද්ධො තදා සුත්තමිදං අභාසි.

ද්වෙමානි භික්ඛවෙ දානානි, කතමානි ද්වෙ?; ආමිසදානඤ්ච; ධම්මදානඤ්ච; ඉමානි ඛො භික්ඛවෙ ද්වෙ දානානි, එතදග්ගං භික්ඛවෙ ඉමෙසං ද්වින්නං දානානං යදිදං ධම්මදානන්ති.

එත්ථ ච ධම්මො නාම සතිපට්ඨාන-සම්මප්පධාන-ඉද්ධිපාද-ඉන්ද්‍රිය-බල-බොජ්ඣඞ්ග-අට්ඨඞ්ගිකමග්ග-අරියසච්ච - විපස්සනා-මග්ග-ඵල නිබ්බානාදිභෙදකො, එසො වුච්චති ධම්මො'ති.

ඉධ පන යො කොචි පුඤ්ඤකාමො උල්ලුම්පනසභාවසණ්ඨිතෙන'පි චිත්තෙන තං සුණාය, තෙන යං කිඤ්චි නවඞ්ගානං ජිනසාසනානං සුත්තගෙය්‍යාදීනං එකතරං අඤ්ඤතරං ආමිසනිරපෙක්ඛො හුත්වා සම්මා'ච හරුං කත්වා සුත්තං වා—වෙ—වෙදල්ලං වා ධම්මං දෙසෙති; ඉදං ධම්මදානං "උත්තමදානන්ති" වුච්චති.

සචෙ'පි හි ඉමං චක්කවාළගබ්භං (යාව බ්‍රහ්මලොකා) * නිරන්තරං නිසීදනපල්ලඞ්කං කත්වා තත්ථ නිසින්නානං බුද්ධ-පච්චෙකබුද්ධ-ඛීණාසවානං කදලිගබ්භනිභානි සුඛුමග්ගග්ගානි චීවරානි දදෙය්‍ය, තස්මිං සමාගමෙ දානං අනුමොදන්තෙන චතුප්පදිකාය ගාථාය කතානුමොදනා'ව සෙට්ඨා; තං කිස්ස හෙතු?, තං හි දානං තස්සා ගාථාය සොළසිං කලං න අග්ඝති; එවං ධම්මං දෙසෙන්තස්සා'පි ආනිසංසො මහා; අථ වා පන සුණන්තස්ස'පි මහාආනිසංසො හොති; යෙන පුග්ගලෙන තං ධම්මසවණං කාරිතං, තස්සා'පි ආනිසංසො මහා ; පුන තථාරූපායෙව පරිසාය සාලිමංසොදනස්ස අනෙකසූපබ්‍යඤ්ජනස්ස පණීතස්ස පිණ්ඩපාතස්ස පත්තෙ පූරෙත්වා පූරෙත්වා දින්නදානතො'පි, සප්පි-නවනීත-තෙල-මධු-ඵාණිත-සක්ඛරාදීනං පත්තෙ පූරෙත්වා දින්නභෙසජ්ජදානතො'පි, මහාවිහාරසදිසානං විහාරානං ලොහපාසාදසදිසානඤ්ච පාසාදානං අනෙකානි සතසහස්සානි කාරෙත්වා දින්නසෙනාසනදානතො'පි ධම්මදානමෙව මහා හොති.

* "යාව බ්‍රහ්මලොකා" ඉච්චයං පාඨො න දිස්සති මඤ්ඤෙ ධම්ම පොත්ථකෙසු.

අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති ජෙතවනවිහාරකරණත්ථං අට්ඨාරස කොටියො භූමිං සන්ථරිත්වා කිණි, අට්ඨාරස කොටියො විහාරාරම්භං අකාසි; එවං චතුපඤ්ඤාසකොටියො ධනපරිච්චාගෙනා'පි, තථා පුබ්බාරාමෙ විසාඛාය ච මහාඋපාසිකාය කාරිතෙ පාසාදෙ නවහි කොටීහි භූමිං කිණි, නවහි කොටීහි පාසාදං කාරෙසි, නවහි කොටීහි විහාරාරම්භං අකාසි; එවං සත්තවීසතිකොටිධනපරිච්චාගෙනා'පි; තස්මිං සමාගමෙ අන්තමසො චතුප්පදිකාය ගාථාය අනුමොදනවසෙනා'පි තප්පවත්තිතධම්මදානමෙව සෙට්ඨං; කිං කාරණා?, එවරූපානි හි පුඤ්ඤානි යෙ ඛත්තියමහාසාලා බ්‍රාහ්මණමහාසාලා ගහපතිමහාසාලා කරොන්තා ධම්මං සුත්වා'ව කරොන්ති, නො අසුත්වා; සචෙ'පි ඉමෙ සත්තා ධම්මං න සුණෙය්‍යුං, උළුඞ්කමත්තං යාගුම්පි කටච්ඡුමත්තම්පි භත්තං න දදෙය්‍යුං; ඉමිනා කාරණෙන සබ්බදානෙහි ධම්මදානමෙව සෙට්ඨං.

අපි ච ඨපෙත්වා බුද්ධ-පච්චෙකබුද්ධෙ ච යෙ චඤ්ඤෙ සකලකප්පං දෙවෙ වස්සන්තෙ උදකබින්දූනි ගණෙතුං සමත්ථාය පඤ්ඤාය සමන්නාගතා සාරිපුත්තාදයො'පි අත්තනො ධම්මතාය සොතාපත්තිඵලාදීනි අධිගන්තුං නාසක්ඛිංසු; අස්සජිත්ථෙරාදීහි කථිතධම්මං සුත්වා සොතාපත්තිඵලං සච්ඡිකරිංසු; සත්ථු ධම්මදෙසනාය සාවකපාරමීඤාණං සච්ඡිකරිංසු.

සාරිපුත්තත්ථෙරො'පි භගවතො ධම්මදෙසනං සුත්වා සහ අරහත්තමග්ගෙන සොළසඤාණානි පටිවිජ්ඣි; සො හි පටිලද්ධපඤ්ඤො, වුද්ධිප්පත්තපඤ්ඤො, වෙපුල්ලපඤ්ඤො, මහාපඤ්ඤො, පුථුපඤ්ඤො, විපුලපඤ්ඤො, ගම්භීරපඤ්ඤො, අසමන්තපඤ්ඤො, භූරිපඤ්ඤො, බහුලපඤ්ඤො, සීඝපඤ්ඤො, ලහුපඤ්ඤො, හාසුපඤ්ඤො, ජවනපඤ්ඤො, තික්ඛපඤ්ඤො, නිබ්බෙධිකපඤ්ඤො හුත්වා සාවකපාරමීඤාණප්පත්තො ජාතො; ඉමිනා'පි කාරණෙන සබ්බෙසං දානානං ධම්මදානමෙව සෙට්ඨං උත්තමං පවරං අග්ගමක්ඛායතී'ති.

ඉදමෙව ධම්මදානං සන්ධාය සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා දසසහස්සචක්කවාළදෙවතාහි පුරක්ඛතො සක්කො දෙවානමින්දො භගවන්තං වන්දිත්වා පුච්ඡි "භන්තෙ කතරං දානං දානෙසු උත්තමං?-කතරො රසො රසෙසු උත්තමො?-කතරා රති රතීසු උත්තමා?-තණ්හක්ඛයො කස්මා ජෙට්ඨො"'ති?-අථ සත්ථා තස්ස චත්තාරො පඤ්හෙ විස්සජ්ජෙන්තො ඉමං ගාථමාහ;—

සබ්බදානං ධම්මදානං ජිනාති
සබ්බං රසං ධම්මරසො ජිනාති,
සබ්බං රතිං ධම්මරති ජිනාති
තණ්හක්ඛයො සබ්බදුක්ඛං ජිනාති.

එවං සත්ථරි ඉමිස්සා ගාථාය චතුන්නං පඤ්හානං අත්ථං කථෙන්තෙයෙව චතුරාසීතියා දෙවතාසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසි; සක්කො සත්ථු ධම්මකථං සුත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා ආහ "භන්තෙ එවං ජෙට්ඨකෙ නාම ධම්මදානෙ කිමත්ථං අම්හාකං පත්තිං න දාපෙථ?, සාධු ඉතො පට්ඨාය නො භික්ඛුසඞ්ඝස්ස කථෙත්වා පත්තිං දාපෙථ භන්තෙ"ති වත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා සකපරිසාය දෙවලොකමෙව අගමාසි.

අථ සත්ථා තස්ස රත්තියා අච්චයෙන භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා එවමාහ "භික්ඛවෙ අජ්ජාදිං කත්වා මහාධම්මසවණං වා පකතිධම්මසවණං වා නිසින්නකථං වා අන්තමසො අනුමොදනම්පි කථෙත්වා සබ්බසත්තානං පත්තිං දදෙය්‍යාථා"ති; "සාධු භන්තෙ"ති භික්ඛුසඞ්ඝො සම්පටිච්ඡි.

තතො පට්ඨාය යාවජ්ජතනා'පි සබ්බසත්තානං පත්තිං දෙන්තියෙව; එවං බුද්ධගුණං විදිත්වා බුද්ධෙ භගවති චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කාවචා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

ධම්මදානං වත්ථුං—4.

——÷(o)÷——

සද්ධම්මසවණත්ථාය සන්නිසින්නා ඉධාගතා,
තප්පසාදගතං චිත්තං කත්වා ධම්මං සුණන්තු තන්ති.

එකස්මිං සමයෙ භගවා—

සාවත්ථිනගරං ඵිතං රමණීයං මනොරමං,
උපනිස්සාය සම්බුද්ධො තත්ථ ජෙතවනෙ වසී.

තදා භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං "ස්වාක්ඛාතො ආවුසො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනයිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී'ති, මහිද්ධිකො ධම්මො මහානුභාවො"'ති; තමත්ථං පුච්ඡිත්වා ධම්මස්සානුභාවං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ;—

''නත්ථි ධම්මසමො ලොකෙ ධම්මො'වෙකො අනුත්තරො,
ධම්මං සුචරිතං කත්වා බොධිං පප්පොති නායකො.

යෙ ච පච්චෙකසම්බුද්ධා යෙ චඤ්ඤෙ අග්ගසාවකා,
ධම්මං සුචරිතං කත්වා අග්ගප්පත්තා භවන්ති තෙ.

සබ්බඤ්ඤුදෙ අයං ධම්මො සබ්බබුද්ධෙහි වණ්ණිතො,
යෙ ධම්මං ධම්මතො දෙති සො හොති අමතඤ්ඤදෙ.

යෙ ච දෙසෙන්ති ලාභත්ථං ධම්මං සම්බුද්ධවණ්ණිතං,
විපාකං අප්පකං තෙසං වුත්තබීජං'ව රොපිතං.

යෙ සුණන්ති ච සක්කච්චං ධම්මං සම්බුද්ධවණ්ණිතං,
විපාකං විපුලං තෙසං වප්පබීජං'ව රොපිතං.

භික්ඛවෙ මම ධම්මස්ස ආනුභාවං අචින්තියං,
අප්පමෙය්‍යගුණං ධම්මං කො පමාණං කරිස්සති.

සො'පි ඛො අඞ්ගුලිමාලො ඝාතෙත්වා එත්තකෙ ජනෙ,
සො මයා දෙසිතං ධම්මං සුත්වා සන්තිංසමජ්ඣගා''ති.

එතස්ස ච පනත්ථස්ස විභාවනත්ථං මජ්ඣිමපණ්ණාසකෙ රාජවග්ගෙ අඞ්ගුලිමාලසුත්තන්තං සබ්බං අට්ඨකථාය සංසන්දෙත්වා කථෙතබ්බං; පුන සත්ථා භික්ඛූනං ධම්මානුභාවං පකාසෙන්තො ඉමං ථෙරමෙව සන්ධාය ධම්මපදෙ ගාථමාහ;—

යස්ස පාපං කතං ධම්මං කුසලෙන පිපීයති,
සො ඉමං ලොකං පභාසෙති අබ්භා මුත්තො'ව චන්දිමා'ති.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි සම්පාපුණිංසු; එවං සම්මාසම්බුද්ධෙන දෙසිතස්ස ධම්මස්ස ආනුභාවං විදිත්වා බුද්ධෙ භගවති චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

අඞ්ගුලිමාලො සමත්තො—5.

—÷=(0)=÷—

සද්ධම්මසවණත්ථාය සන්නිසින්නා ඉධාගතා,
තප්පසාදගතං චිත්තං කත්වා ධම්මං සුණන්තු තන්ති.

එකස්මිං සමයෙ භගවා සාවත්ථිං උපනිස්සාය ජෙතවනෙ විහරති; තදා ආයස්මා සාරිපුත්තො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො අත්තනො නිවාසට්ඨානං ගන්ත්වා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා දිවාට්ඨානෙ නිසීදිත්වා භත්තකිලමථං විනොදෙත්වා අත්තනො පුබ්බපබ්බජ්ජං සඤ්ජයස්ස සන්තිකෙ පටිලද්ධං අනුස්සරන්තො "චිරමත්තකිලමථං කත්වා ලද්ධබ්බා පබ්බජ්ජා අඩ්ඪමාසප්පත්තියො එව, සබ්බා තා ලොකියා නිස්සාරා, නත්ථි ඉමෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං සමත්තියං මොක්ඛො'ති, තං විප්පහාය මොක්ඛධම්මගවෙසකො හුත්වා සකලජම්බුදීපං විචරන්තො කඤ්චි සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා මොක්ඛධම්මං දෙසෙන්තං න දිට්ඨා'ස්මි, යතො මම ආචරියස්ස අස්සජිත්ථෙරස්ස සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා සොතාපත්තිමග්ගදස්සනං, තං මෙ පඨමදස්සනානුත්තරියං නාම ජාතං, සො'හං සොතාපත්තිඵලං පත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා අරහත්තමග්ගෙනෙව සද්ධිං සාවකපාරමීඤාණං පටිවිජ්ඣිං, සබ්බන්තං ගුණවිසෙසං ආචරියදස්සනමූලකමෙව පටිලභාමි, අතො මය්හං ආචරියගුණා මහා, ඉධ චක්කවාළං අතිසම්බාධං, බ්‍රහ්මලොකො අතිනීචො ථෙරස්සෙව ගුණා මහා"'ති ආවජ්ජෙසි.

එවං ආයස්මා සාරිපුත්තත්ථෙරො අස්සජිත්ථෙරස්ස සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා සොතාපත්තිඵලප්පත්තිකාලතො පට්ඨාය යස්සං දිසායං "ථෙරො වසතී"'ති සුණාති; තතො අඤ්ජලිම්පග්ගය්හ ථෙරො'පි තං දිසං සීසං කත්වා නිපජ්ජති; භික්ඛූ ථෙරස්ස කිරියං දිස්වා එකච්චෙ භික්ඛූ එවං ආහංසු "මිච්ඡාදිට්ඨිකො ආයස්මා සාරිපුත්තො දිසා නමස්සමානො විචරතී"'ති කථෙත්වා තෙ භික්ඛූ ගන්ත්වා තථාගතස්ස තමත්ථං ආරොචෙසුං.

අථ සත්ථා ථෙරං පක්කොසාපෙත්වා පටිපුච්ඡි "සච්චං කිර ත්වං සාරිපුත්ත දිසා නමස්සන්තො විචරසී"'ති; තතො ථෙරො අඤ්ජලිං පග්ගය්හ "මම දිසා නමස්සනභාවං වා අනමස්සනභාවං වා තුම්හෙ'ව ජානාථා"'ති වුත්තෙ "භික්ඛවෙ සාරිපුත්තො න දිසා නමස්සති, අස්සජිත්ථෙරස්ස පන සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා සොතාපත්තිඵලං පත්වා තාය අත්තනො ආචරියං නමස්සති.

යං භික්ඛවෙ පුග්ගලො පුග්ගලං ආගම්ම බුද්ධං සරණං ගතො හොති, ධම්මං සරණං ගතො හොති, සඞ්ඝං සරණං ගතො හොති, ඉම

ස්ස භික්ඛවෙ පුග්ගලස්ස ඉමිනා පුග්ගලෙන න සුප්පතිකාරං වදාමි යදිදං අභිවාදන-පච්චුට්ඨාන-අඤ්ජලිකම්ම-සාමීචිකම්ම-චීවර-පිණ්ඩපාත- සෙනාසන- ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානුප්පදානෙන,—යං භික්ඛවෙ පුග්ගලො පුග්ගලං ආගම්ම පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති, ඉමස්ස භික්ඛවෙ පුග්ගලස්ස ඉමිනා පුග්ගලෙන න සුප්පතිකාරං වදාමි යදිදං අභිවාදන-පච්චුට්ඨාන-අඤ්ජලිකම්ම=පෙ=දානෙන,—යං භික්ඛවෙ පුග්ගලො පුග්ගලං ආගම්ම දුක්ඛෙ නික්කඞ්ඛො හොති, දුක්ඛසමුදයෙ නික්කඞ්ඛො හොති, දුක්ඛනිරොධෙ නික්කඞ්ඛො හොති, දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය නික්කඞ්ඛො හොති; ඉමස්ස ඛො භික්ඛවෙ පුග්ගලස්ස ඉමිනා පුග්ගලෙන න සුප්පතිකාරං වදාමි යදිදං අභිවාදන-පච්චුට්ඨාන-අඤ්ජලිකම්ම-සාමීචිකම්ම-චීවර- පිණ්ඩපාත- සෙනාසන- ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානුප්පදානෙන; තෙන භික්ඛවෙ කාරණෙන යං හි ආචරියං නිස්සාය භික්ඛු ධම්මං විජානාති, තෙන සො බ්‍රාහ්මණෙන අග්ගි විය සක්කච්චං නමස්සිතබ්බොයෙවා''ති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ;—

යම්හා ධම්මං විජානෙය්‍ය සම්මාසම්බුද්ධදෙසිතං,
සක්කච්චනං නමස්සෙය්‍ය අග්ගිහුත්තං'ව බ්‍රාහ්මණො'ති.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු; එවං සම්මාසම්බුද්ධදෙසිතස්ස හි ධම්මස්සානුභාවං විදිත්වා බුද්ධෙ භගවති එතං පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සද්ධම්මදෙසකෙ බහුමානං ජට්ඨං—6.

——(0)——

සද්ධම්මසවණත්ථාය සන්නිසින්නා ඉධාගතා,
තප්පසාදගතං චිත්තං කත්වා ධම්මං සුණන්තු තනති.

එකස්මිං සමයෙ භගවා සාවත්ථිං උපනිස්සාය ජෙතවනෙ විහරති; තදා භික්ඛූ සායණ්හසමයෙ සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා *

* '' ඉමං ගාථං වත්වා '' ඉති පාඨො දිස්සතෙ එත්ථ, තාදිසිකාය ගාථාය පනෙත්ථ අවිජ්ජමානතාය අසම්බද්ධතාය ච පටික්ඛිත්තො [illegible] මෙහති.

අච්ඡරියං ආවුසො, අබ්භුතං ආවුසො, යාවඤ්චිදං තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන ලොකානුකම්පාය ධම්මං දෙසෙන්තෙන විහිතං, මහා වත භූත බුද්ධානුභාවො, බුද්ධා ච නාම බුද්ධසුබොධනාය දෙවමනුස්සානං සබ්බසත්තානානි ඔලොකෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්ති; තෙන බහූ සත්තා ධම්මං සුත්වා සබ්බානි කිලෙසසල්ලානි පවාහෙත්වා සංසාරමහොදධිං සමුත්තරිත්වා අමතමහානිබ්බාණපුරං පවිසන්ති; එවං මහානුභාවො ආවුසො තථාගතසද්ධම්මො"ති කථෙන්තා නිසීදිංසු.

අථ භගවා ගන්ධකුටිතො නික්ඛමිත්වා පඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසනෙ නිසීදිත්වා භික්ඛූ ආමන්තෙසි "කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නා"ති?; "ඉධ මයං භන්තෙ තුම්හෙහි දෙසිතධම්මස්ස මහිද්ධිකතං මහානුභාවතං ආරබ්භ කථෙම්හා"ති; "ආම භික්ඛවෙ තථාගතධම්මො නාම මහිද්ධිකො මහානුභාවො; යෙ මයා දෙසිතං ධම්මං සක්කච්චං සුපසන්නචිත්තා සුණන්ති, තෙ තස්මිංයෙවාසනෙ කෙචි අග්ගඵලං අරහත්තං, කෙචි අනාගාමිඵලං, කෙචි සකදාගාමිඵලං, කෙචි සොතාපත්තිඵලං පාපුණන්ති; කෙචි මහන්තං ඤාතිපරිවට්ටං මහන්තම භොගක්ඛන්ධං ඡඩ්ඩෙත්වා පබ්බජන්ති; කෙචි සරණං ගණ්හන්ති කෙචි පඤ්චසීලාදිසු පතිට්ඨහන්ති; තෙ තෙනෙව ධම්මරාගෙන තාය ධම්මනිකන්තියා කාලං කුරුමානා තස්ස විපාකෙන දෙවලොකෙ උප්පජ්ජිත්වා මහන්තං දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවන්ති, එවං මහානුභාවො භික්ඛවෙ තථාගතධම්මො"ති.

අථ භික්ඛූ එවං මහිද්ධිකො භන්තෙ භගවතො ධම්මො, එවං මහානුභාවො"ති සම්පටිච්ඡතෙ "ආම භික්ඛවෙ තථාගතෙන දෙසිතධම්මො හි යෙන සුතො, යෙන ධාරිතො, සො ඉධ චෙව නන්දති, පරලොකෙ ච නන්දතී"ති ඉදමත්ථං පකාසෙන්තො ධම්මිකං උපාසකමාරබ්භ [තං වත්ථුං ධම්මපදෙ විත්ථාරෙත්වා කථිතං,] ඉමං ගාථමාහ;—

ඉධ නන්දති පෙච්ච නන්දති
කතපුඤ්ඤො උභයත්ථ නන්දති,
පුඤ්ඤං මෙ කතන්ති නන්දති
භිය්‍යො නන්දති සුග්ගතිං ගතො'ති.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු; එවං ස

ම්මාසම්බුද්ධෙන දෙසිතධම්මස්සානුභාවං විදිත්වා බුද්ධෙ භගවති චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

ධම්මිකඋපාසකො සත්තමො—7.

—÷═(o)═÷—

සද්ධම්මසවණත්ථාය සන්නිසින්නා ඉධාගතා,
තප්පසාදගතං චිත්තං කත්වා ධම්මං සුණන්තු තන්ති.

එකස්මිං හි සමයෙ භගවා—

පුරං රාජගහං රම්මං පඤ්චපබ්බතමණ්ඩිතං,
උපනිස්සාය සම්බුද්ධො තත්‍ර වෙළුවනෙ වසී'ති.

අයම්පි තථාගතධම්මො බුද්ධෙහි වා දෙසිතො හොතු සාවකෙහි වා ථෙරෙහි වා අන්තමසො ආයුපාලාවසානෙ තස්සානුමොදනං කරොන්තෙන දෙසිතං යෙ සක්කච්චං පසන්නචිත්තා තමනුමොදනං ධම්මං සුණන්ති අතිදාරුණානි පාපකම්මානි කතවන්තො'පි තප්පසාදෙන චිත්තෙන, තෙ'පි පාපකම්මතො විමුච්චන්තියෙව, තදත්ථජොතනත්ථං වුත්තං චෙතං;

“අඤ්ඤ එවං බහූ සත්තා පාපකම්මකතා සදා;
ධම්මං සුත්වා විමුච්චන්ති සුගතිං උපයන්ති ච.

යො පුරෙ ඝාතකො ලුද්දො, තම්බදාඨො'ති විස්සුතො,
දෙසිතං සාරිපුත්තෙන ධම්මං සුත්වා දිවඞ්ගතො”'ති.

ඉමස්සත්ථස්ස විභාවනත්ථං ධම්මපදෙ—

සහස්සම්පි චෙ වාචා අනත්ථපදසංහිතා,
එකං අත්ථපදං සෙය්‍යො යං සුත්වා උපසම්මතී'ති.

ඉදං තම්බදාඨිකස්ස වත්ථුං විත්ථාරෙත්වා කථෙතබ්බං; එවං සත්ථා භික්ඛූනං ධම්මානුභාවං පකාසෙත්වා ධම්මං දෙසෙසි; දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි සම්පාපුණිංසු; එවං සම්මාසම්බුද්ධෙහි

දෙසිතධම්මස්සානුභාවං විදිත්වා බුද්ධෙ භගවති චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො

තඬිදූසීහො * අට්ඨමො—8.

—÷=(0)=÷—

සද්ධම්මසවණත්ථාය සන්නිසින්නා ඉධාගතා,
තප්පසාදගතං චිත්තං කත්වා ධම්මං සුණන්තු තං ති.

එකො'ව ලොකෙ සම්බුද්ධො සබ්බඤ්ඤූ මොක්ඛදෙසකො,
යෙ මොක්ඛගීණකා සත්තා තෙසං මොක්ඛං හි දස්සති·

එකස්මිං හි සමයෙ භගවා—

සාවත්ථිං නගරං රම්මං සබ්බකාමසමිද්ධිනං,
උපනිස්සාය සම්බුද්ධො තත්‍ර ජෙතවනෙ වසී'ති.

තථාගතො හි සබ්බඤ්ඤෙය්‍යධම්මං සයං අභිඤ්ඤාඤාණෙන පටිවිජ්ඣිත්වා පඤ්ඤාචක්ඛුවිරහිතස්ස අන්ධභූතස්ස ලොකස්ස පඤ්ඤාලොකපටිලාභාය ධම්මං දෙසෙසි; වුත්තං හෙතං සුත්තන්තෙ,—"අථ ඛො රොහිතස්සො දෙවපුත්තො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා, තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි; එකමන්තං ඨිතො ඛො රොහිතස්සො දෙවපුත්තො භගවන්තං එතදවොච "යත්‍ථ නු ඛො භන්තෙ න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති, සක්කා නු ඛො භන්තෙ ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතුං වා දට්ඨුං වා පාපුණිතුං වා"'ති,

"යත්‍ථ ඛො ආවුසො න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති, නාහං තං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං දිට්ඨෙය්‍යං පත්තෙය්‍යන්ති වදාමී"'ති·

"අච්ඡරියං භන්තෙ, අබ්භුතං භන්තෙ, යාවසුභාසිතමිදං භන්තෙ භගවතා යත්‍ථ නු ඛො ආවුසො න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති, නාහං තං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං දිට්ඨෙය්‍යං පත්තෙය්‍යන්ති වදාමී"'ති.

† අතීතෙ කිර එසො රොහිතස්සො නාම රාජපුත්තො අහොසි

* "තඬිදලබ්ධං" ඉති සබ්බසු.

† නායං කථා අට්ඨකථායම්පි ආගතා.

පුසම්ඞකුලවිභවො රූපසොභග්ගෙන සම්පන්නො; එකස්මිං සමයෙ තස්ස රොහිතස්ස එතදහොසි "ඉමෙ මනුස්සා අප්පකෙ වස්සසතෙ අන්තරා'ව කාලං කරොන්ති, අහම්පි මරණමෙව ගමිස්සාමි, න සදූනං පනෙව මරණා එකං පබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අත්තනො නාම ජාති-ජරා-මරණස්ස අන්තං කරිස්සාමී''ති; චින්තෙත්වා ච පන තථාරූපං සම්පත්තිං ඡඩ්ඩෙත්වා හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා කසිණපරිකම්මං කරොන්තො උග්ගතපො ඝොරතපො උත්තාඛ ඨෙතතෙජො පරමං දමිතින්ද්‍රියො නිරාමගන්ධො අනිච්ඡිගන්ධො රජොජල්ලධරො පරමසන්තුට්ඨො අරඤ්ඤායතනෙන පබ්බත-කන්දර-ගුහාසු ඒකචරො වනමූලඵලාහාරෙන යාපෙති; තදා ඣානං නිබ්බත්තෙත්වා පඤ්චාභිඤ්ඤා අට්ඨසමාපත්තියො නිබ්බත්තෙසි: සො යස්ස කස්සචි ගන්තුකාමො හොති, ආකාසෙනෙව ගච්ඡති, තත්‍ථ තස්ස යානකිච්චං; සබ්බදිසාසු මෙත්තා-කරුණා-මුදිතා-උපෙක්ඛාසඞ්ඛාතෙන ච චතාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ සබ්බසත්තානං පරිත්වා භාවනාසුඛෙන විහරති, ඣානසුඛං අපෙපත්වා තෙනෙ නිසබ්බිත්වා එවං චින්තෙසි.

"සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති ච චවන්ති ච,
උපපජ්ජන්ති භවං යන්ති හිණ්ඩන්ති ච පුනප්පුනන්ති''.

තතො'පි "කත්‍ථ ඨානෙ න ජායෙථ න ජීයෙථ න මීයෙථ න ච චවෙථ න උපපජ්ජෙථ න භවෙථ න හිණ්ඩෙථ ඉතො පරන්ති''? තදා මනුස්සානං වස්සසතං ආයුප්පමාණං අහොසි; සො පන වීසතිවස්සසතිකො ජාතො; අප්පත්තවීසතිවස්සො පබ්බජිත්වා වීසතිමෙ වස්සෙ පඤ්චාභිඤ්ඤා-අට්ඨසමාපත්තිලාභී ජාතො; තෙන තස්ස එවං අහොසි "අහං ඛො එතරහි මහිද්ධිකො මහානුභාවො, සචාහං තතො තතො ගන්ත්වා පරියෙසෙන්තො අවස්සං එකස්මිං ඨානෙ ලොකස්ස අන්තං අජාතං අමරං ඨානං ලභිස්සාමී''ති; තතො අත්තනො ඉද්ධියා එකපාදෙන එකං චක්කවාළං අතික්කමති, විති පාදෙහි වෙ චක්කවාලානි අතික්කමති; එවං වස්සසතෙන එත්තකං අද්ධානං ගන්ත්වා ලොකධාතූනං අන්තං අපත්වා අන්තරා'ව කාලං කත්වා නිකායන්තිව සෙන ඉමස්මිංයෙව චක්කවාළෙ දෙවපුත්තො හුත්වා නිබ්බත්ති; සො තමත්‍ථං විත්‍ථාරෙන දස්සෙන්තො "යො සො භන්තෙ තදා පඤ්චාභිඤ්ඤො ඉසි, අහමෙව එතරහි දෙවපුත්තො ජාතොම්හී''ති පකාසෙන්තො තස්මිංයෙව සුත්තන්තෙ එවමාහ;—

“භූතපුබ්බාහං භන්තෙ රොහිතස්සො නාම ඉසි අහොසිං භොජපුත්තො ඉද්ධිමා වෙහාසඞ්ගමො; තස්ස මය්හං භන්තෙ එවරූපො ජවො අහොසි, සෙය්‍යථාපි නාම දළ්හධම්මො ධනුග්ගහො සික්ඛිතො කතහත්ථො කතයොග්ගො කතූපාසනො ලහුකෙන අසනෙන අප්පකසිරෙනෙව තිරියං තාලච්ඡායං අතිපාතෙය්‍ය; තස්ස මය්හං භන්තෙ එවරූපො පදවීතිහාරො අහොසි, සෙය්‍යථාපි නාම පුරත්ථිමසමුද්දා පච්ඡිමසමුද්දො; තස්ස මය්හං භන්තෙ එවරූපං ඉච්ඡාගතං උප්පජ්ජි· “අහං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං පාපුණිස්සාමී”’ති; සො ඛො අහං භන්තෙ එවරූපෙන ජවෙන සමන්නාගතො එවරූපෙන ච පදවීතිහාරෙන අඤ්ඤත්‍රෙව අසිත-පීත-ඛායිත-සායිතා අඤ්ඤත්‍ර උච්චාර-පස්සාවකම්මා අඤ්ඤත්‍ර නිද්දා-කිලමථ-විනොදනා වස්සසතායුකො වස්සසතජීවී වස්සසතං ගන්ත්වා අප්පත්වා’ව ලොකස්ස අන්තං අන්තරා’ව කාලඞ්කතො; අච්ඡරියං භන්තෙ, අබ්භුතං භන්තෙ, යාව සුභාසිතමිදං භන්තෙ භගවතා’‘යත්ථ ඛො ආවුසො න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උප්පජ්ජති, නාහන්තං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතය්‍යං දිට්ඨෙය්‍යං පත්තෙය්‍යන්ති වදාමි, න ඛො පනාහං ආවුසො අප්පත්වා ලොකස්ස අන්තං දුක්ඛස්ස අන්තකිරියං වදාමී’’’ති.

අථ සත්ථා දෙවපුත්තස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො තස්මිංයෙව සුත්තන්තෙ ආහ;—

“අපි චාහං ආවුසො ඉමස්මිංයෙව ව්‍යාමමත්තෙ කළෙබරෙ සසඤ්ඤිම්හි සමනකෙ ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙමි ලොකසමුදයඤ්ච ලොකනිරොධඤ්ච ලොකනිරොධගාමිනිඤ්ච පටිපදන්ති”—

ගමනෙන න පත්තබ්බො ලොකස්සන්තො කුදාචනං,
න ච අප්පත්වා ලොකන්තං දුක්ඛා අත්ථි පමොචනං.

තස්මා හවෙ ලොකවිදූ සුමෙධො
ලොකන්තගූ වුසිතබ්‍රහ්මචරියො,
ලොකස්ස අන්තං සමිතාවී ඤත්වා
නාසිංසති ලොකමිමං පරඤ්චා’ති.

දෙසනාවසානෙ රොහිතස්සො දෙවපුත්තො (සහ පරිසාහි) සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි; සො භගවන්තං වන්දිත්වා පදක්ඛිණං කත්වා දෙවලොකමෙව අගමාසි; අථ සත්ථා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන

පුන සකලපුරෙතාන භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙසි; දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු;-එතෙනෙතං වුච්චති.—

“ එකො'ව ලොකෙ සම්බුද්ධො සබ්බඤ්ඤූ මොක්ඛදෙසකො,
යෙ මොක්ඛගීණකා සත්තා තෙසං මොක්ඛං තදෙස්සති”'ති.

එවං සම්මාසම්බුද්ධෙන දෙසිතස්ස ධම්මස්සානුභාවං විදිත්වා බුද්ධෙ භගවති චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්ච'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

රෙණිකසස්සෙදවත්ථුනෙතා නවමො—9.

—+=(0)=+—

සද්ධම්මසවණත්ථාය සන්තිසිහනා ඉධාගතා,
සප්පසාදගතං චිත්තං කත්වා ධම්මං සුණන්තු සාහති.

එකස්මිං හි සමයෙ භගවා—

සාවත්ථිනගරං රම්මං සබ්බකාමසමිද්ධිනං,
උපනිස්සාය සම්බුද්ධො තත්‍ර ජෙතවනෙ වසි.

තදා කිරෙකො සාවත්ථිවාසිකො අනුපුබ්බකබ්‍රාහ්මණො * නාම අහොසි; සො එකදිවසං පාතො'ව නගරා නික්ඛමිත්වා චරන්තො භික්ඛූ පිණ්ඩපාතත්ථාය චීවරං පාරුපන්තෙ දිස්වා තෙසං සමීපං ගන්ත්වා ඉරියාපථදස්සනෙනෙව පසීදිත්වා චීවරපාරුපනට්ඨානං විරූළ්හතිණං හොති, තත්‍ර එකස්ස භික්ඛුනො චීවරං පාරුපන්තස්ස චීවරකණ්ණො තිණෙසු පවට්ටෙන්තො උස්සාවබින්දූහි තෙමි; තං බ්‍රාහ්මණො දිස්වා “ඉමං ඨානං අප්පහරිතං කාතුං වට්ටති”'ති පුන දිවසෙ කුද්දාලං ආදාය ගන්ත්වා තං ඨානං තච්ඡෙත්වා ඛලමණ්ඩලසදිසං අකාසි.

පුන දිවසෙ'පි තං ඨානං ආගන්ත්වා භික්ඛූසු චීවරං පාරුපන්තෙසු එකස්ස භික්ඛුනො චීවරකණ්ණං භූමියං පතිත්වා පංසුම්හි පවට්ටමානං දිස්වා “ඉධ වාලුකං ඔකිරිතුං වට්ටති”'ති චින්තෙත්වා වාලුකං ආහරිත්වා ඔකිරි.

අපරෙකදිවසං පුරෙභත්තෙ චණ්ඩො ආතපො අහොසි; තදා පි භික්ඛූනං චීවරං පාරුපන්තානං ගත්තතො සෙදා මුච්චන්ති

* “අනුපුබ්බකබ්‍රාහ්මණො” ඉතිදං නාමං ධම්මපදට්ඨකථාය න දිස්සති, තත්‍ර හි “අඤ්ඤතරො”'ති ආගතං.

දිස්වා "ඉධ මණ්ඩපං කාරෙතුං වට්ටතී"'ති චින්තෙත්වා මණ්ඩපං කාරෙසි.

පුනෙකදිවසං පාතො'ව වද්දලිකං අහොසි; තදාපි බ්‍රාහ්මණො භික්ඛූ ඔලොකෙන්තො තින්තචීවරෙ භික්ඛූ දිස්වා "එත්ථ මයා සාලං කාරෙතුං වට්ටතී"'ති සාලං කාරෙත්වා "ඉදානි, සාලාමහං කරිස්සාමී"'ති චින්තෙත්වා බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා අන්තො ච බහි ච භික්ඛූ නිසීදාපෙත්වා දානං දත්වා කතභත්තකිච්චපරියොසානෙ අනුමොදනත්ථාය සත්ථු පත්තං ගහෙත්වා "භන්තෙ අහං පඨමං භික්ඛූනං චීවරපාරුපනකාලෙ ඉමස්මිං ඨානෙ ඔලොකෙන්තො ඨිතො ඉදඤ්චිදඤ්ච දිස්වා ඉදඤ්චිදඤ්ච කාරෙසින්ති" ආදිතො පට්ඨාය සබ්බං පවත්තිං සත්ථු ආරොචෙසි.

සත්ථා තස්ස වචනං සුත්වා "බ්‍රාහ්මණ පණ්ඩිතා නාම ඛණෙ ඛණෙ ථොකං ථොකං කුසලං කරොන්තා අනුපුබ්බෙන අත්තනො අකුසලං නීහරන්තියෙවා"'ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ;—

අනුපුබ්බෙන මෙධාවී ථොකථොකං ඛණෙ ඛණෙ,
කම්මාරො රජතස්සෙව නිද්ධමෙ මලමත්තනො'ති.

බ්‍රාහ්මණො සත්ථු දෙසනානුසාරෙන අත්තනො ඤාණං පෙසෙත්වා අඨාසි; දෙසනාවසානෙ සො බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි; මහාජනස්සාපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසි; අථ බ්‍රාහ්මණො අත්තනො පීතිං පකාසෙන්තො—

දුල්ලභං දස්සනං බුද්ධං ධම්මං සඞ්ඝඤ්ච දුල්ලභං,
ලභිත්වා'දනි තං සබ්බං සඵලං මම ජීවිතන්ති".

එවං සම්මාසම්බුද්ධානං සාවකෙසු'පි චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සමිච්ඡා සොතබ්බා.

අනුපුබ්බකබ්‍රාහ්මණො දසමො—10.

ජෙට්ඨා වග්ගො.

ධම්මප්පසාදං සම්පත්තා නානාඨානා ඉධාගතා සබ්බෙ,
සාධු ඉමං ජිනධම්මං සොතුං මුදිතා සුණාථ එකග්ගමනා'ති.

"එකස්මිං සමයෙ භගවා කුණ්ඩිකොලියො නාම කොලියානං නිගමො කුණ්ඩිකොලියං නිස්සාය කුණ්ඩධානවනෙ විහරති; තෙන ඛො පන සමයෙන සුප්පවාසා කොලියධීතා සත්තමාසාධිකානි සත්ත සංවච්ඡරානි * ගබ්භං ධාරෙත්වා සත්තාහං මූළ්හගබ්භා දුක්ඛාහි තිප්පාහි කටුකාහි වෙදනාහි ඵුට්ඨා තස්සා ගබ්භස්ස සොත්ථිමුඛෙ තිරියං නිපජ්ජනතො අතිවිය දුක්ඛිතා හොති, සා එවරූපං පරිදෙවන්තී ආහ;—

"අහො තිබ්බං ඉදං දුක්ඛං ඉත්ථී එකා හි දුන්නහං,
තං දුක්ඛං අනුභූතං මෙ නත්ථි දුක්ඛතරං ඉතො.

සත්තාහං මූළ්හගබ්භාහං දුක්ඛං වෙදෙමි වෙදනං,
යො මං දුක්ඛා පමොචෙය්‍ය සො මෙ සරණමුත්තමං.

අහො බුද්ධො අහො ධම්මො අහො සඞ්ඝො ඉමෙ තයො,
එතෙසං තිණ්ණං නමස්සාමි පස්සථ බ්‍යසනං ගතාහන්ති".

ඉච්චෙවං මහාපරිදෙවං පරිදෙවිත්වා මහාදුක්ඛං අධිවාසෙන්තී තථාගතස්ස ගුණෙ අනුස්සරන්තී ආහ "සම්මාසම්බුද්ධො වත සො භගවා, යො ඉමස්ස එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහානාය ධම්මං දෙසෙති; සුපටිපන්නො වත තස්ස භගවතො සාවකසඞ්ඝො, යො ඉමස්ස එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහානාය පටිපන්නො; සුසුඛං වත නිබ්බානං, යත්ථිදං එවරූපං දුක්ඛං න සංවිජ්ජති"ති.

බුද්ධො හි අග්ගො ලොකස්මිං ධම්මො සන්තිකරො සිවො,
සඞ්ඝො'පි ච ගුණෙ සෙට්ඨො තයො එතෙ අනුත්තරා'ති.

ඉමෙහි තීහි විතක්කෙහි තං මහාදුක්ඛං අධිවාසෙන්තී අත්තනො සාමිකං සාසනහරණත්ථං, සත්ථු සන්තිකං පෙසෙන්තී ආහ;—

"ගච්ඡ සාමි ලහුං'දානි සම්බුද්ධුපසඞ්කම,
ඉතො ච නමි සත්ථාරං වචනං මෙ නිවෙදය.

---

* "සත්තවස්සානි" ඉති ධම්මපදට්ඨකථායං, "සත්තමාසාධිකානි" ඉති තත්ථ න දිස්සති.

සුප්පවාසා හි වෙ භන්තෙ පාදෙ තෙ අභිවන්දති,
අතිදුක්ඛාහි තිප්පාහි වෙදනාභිපිළිතා"'ති

තෙන'පි ගන්ත්වා තස්සා වචනෙන සත්ථු වන්දනාය ආරොචිතාය "සුඛිනී හොතු සුප්පවාසා කොලියධීතා, සුඛිනී අරොගා අරොගං පුත්තං විජායතූ"'ති සත්ථාරා වුත්තක්ඛණෙයෙව සුප්පවාසා ධම්මකරකතො නික්ඛන්තඋදකධාරා විය සුඛිනී අරොගා අරොගං පච්ඡිමභවිකසත්තං සුවණ්ණවණ්ණං පුත්තං විජායි; සා තං දිස්වා පීතිසොමනස්සප්පත්තා එවමාහ;—

"අලමෙව ච සම්බුද්ධං ධම්මං සඞ්ඝඤ්ච වණ්ණිතුං,
පාණෙහි[1] සරණං ගන්තුං සබ්බදුක්ඛවිනාසනා"'ති.

එවං දෙවී අත්තනො පසාදං වෙදෙසි; තදා පන සා ඤාතීනං සත්තදිවසානි සොකසන්තත්තහදයානං මනං කුමාරස්ස විජායනෙන සීතලං අකාසි; තෙසු කෙචි පුත්තස්ස නාමං අකංසු; පුත්තස්ස නාමං කරොන්තා බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා සත්තාහං මහාදානං අදංසු; පුත්තො'පි'ස්ස ජාතදිවසතො පට්ඨාය මණ්ඩිතපසාධිතො පරිජනෙන සද්ධිං ධම්මකරකං ගණ්හිත්වා සඞ්ඝස්ස උදකං පරිස්සාවෙසි; සො අපරභාගෙ නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතො අරහත්තං පාපුණි; අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො, විත්ථාරො පන සීවලිවත්ථුස්මිංයෙව ආගතො; තං සන්ධාය සත්ථා ධම්මපදෙ ඉමං ගාථ'මාහ;—

" යො ඉමං පලිපථං දුග්ගං සංසාරං මොහමච්චගා,
තිණ්ණො පාරගතො ඣායී අනෙජො අකථංකථී;
අනුපාදාය නිබ්බුතො තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණන්ති ",

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු; එවං "දුක්ඛාභිභූතානම්පි සත්තානං බුද්ධ- ධම්ම- සඞ්ඝානුස්සරණං අත්තනො මොක්ඛසුඛාවහං හොතී"'ති ඤත්වා එතෙසු තීසු චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්ච'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සීවලිත්ථෙරො පඨමො—1.

—+=(×)=+—

ධම්මප්පසාදං සම්පත්තා නානාඨානා ඉධාගතා සබ්බෙ,
සාධු ඉමං ජිනධම්මං සොතුං මුදිතා සුණාථ එකග්ගමනා'ති

අයං හි ජිනධම්මො සබ්බකිලෙසව්‍යූපසමො භෙසජ්ජපවරො ආතුරානං කුසලවෙජ්ජාචරියො විය සම්මාසම්බුද්ධො පයුත්තභෙසජ්ජවරො සොක - පරිදෙව - දුක්ඛ - දොමනස්සු'පායාසානං අත්ථඞ්ගමාය සංවත්තති.

අපි ච-කෙසඤ්චි ඤාතිවියොගදුක්ඛසොකප්පත්තානං ජනානං අන්තමසො පටාචාරාදීනම්පි ඉත්ථීනං තාසං අනන්තාසඞ්ඛ්‍යෙන සොකග්ගිනා දය්හමානහදයානං නානප්පකාරානි විලපමානානං පරිදෙවමානානං සොකසමතික්කමාය සංවත්තතී'ති;—වුත්තමෙතං,—

"ඉත්ථී පටාචාරා නාම ඤාතිසොකෙන දුක්ඛිනී,
තස්සා පති ච වෙ පුත්තා මග්ගෙ එතෙ තයො මතා.

පුන තස්සා ඝරෙ මාතා පිතා භාතා ච එත්තකා,
ගෙහෙන ඔත්ථටා සබ්බෙ එකඨානෙ මරිංසු තෙ.

සභාවෙන අයං ලොකො ඤාතිපෙමවසඞ්ගතො,
තෙන ඤාතිසිනෙහෙන පත්ථෙති පිය සන්ථවං.

සුලභා ඤාතකා ලොකෙ යෙ නරා යා ච නාරියො,
තෙසං සුදුල්ලභතරා යෙ සහොදරජාතිකා.

ඤාතිසොකෙන උම්මත්තා විලප්පාසන්නමාගතා,
තස්සා සොකවිනාසාය සත්ථා ධම්මං අදෙසයී"'ති.

තදා හි සත්ථා පටාචාරං ධම්මදෙසනාය තනුභූතසොකං ඤත්වා තං ආමන්තෙත්වා ආහ—"පටාචාරෙ පුත්තාදයො නාම පරලොකං ගච්ඡන්තස්ස තාණං වා ලෙණං වා සරණං වා භවිතුං න සක්කොන්ති, තස්මා විජ්ජමානා'පි තෙ නසන්තියෙව, පණ්ඩිතෙන පන සීලං සංවිසොධෙත්වා අත්තනො නිබ්බාණගාමිමග්ගමෙව විසොධෙතුං වට්ටතී"'ති; තං වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි;—

න සන්ති පුත්තා තාණාය න පිතා න'පි බන්ධවා,
අන්තකෙනාධිපන්නස්ස නත්ථි ඤාතීසු තාණතා.

එතමත්ථවසං ඤත්වා පණ්ඩිතො සීලසංවුතො,
නිබ්බාණගමනං මග්ගං ඛිප්පමෙව විසොධයෙ'ති.

සා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා අත්තනො ඤාණං දෙසනානුසාරෙන පෙසෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා පටාචාරා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි; අඤ්ඤෙ'පි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු. ඉච්චෙවං "තථාගතසද්ධම්මො යාසං ඤාතිබ්‍යසනජනිතසොකදුක්ඛපත්තානම්පි ඉත්ථීනං සොක-පරිදෙව-දුක්ඛ- දොමනස්සානං 'අත්ථඞ්ගමාය සංවත්තතී"'ති ඤත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

පටාචාරා දුතියා—2.

—(0)—

ධම්මප්පසාදං සම්පත්තා නානාඨානා ඉධාගතා සබ්බෙ,
සාධු ඉමං ජිනධම්මං සොතුං මුදිතා සුණාථ එකග්ගචිත්තා'ති.

අයං හි සුගතසද්ධම්මො යෙන කෙනචි විඤ්ඤූනා තප්පසාදගතෙන චිත්තෙන සුය්‍යන්තො, තස්ස පරමත්ථසුඛාවහො හොති.

අපි ච—යෙසං කෙසඤ්චි පියවිප්පයොග * සොකදුක්ඛපත්තානං සන්තතිමහාමත්තකාදීනං එතෙසං අනෙකාසමුට්ඨිතෙන සොකෙන පරිදය්හමානහදයානං සොකපටික්ඛමාය සංවත්තති; එසො හි සන්තතිමහාමත්තො නච්චරූපෙන පියවිප්පයොගදුක්ඛෙන පීළිතො අඤ්ඤං කිඤ්චි අත්තනො සොකනිබ්බාපනාකාරං අපස්සිත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා පියවත්ථුකං අත්තනො සොකං සත්ථු පවෙදෙසි; සත්ථා තස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො "සන්තති පණ්ඩිතෙන නාම අතීතෙසු අනාගතෙසු පච්චුප්පන්නෙසු වා ඛන්ධෙසු ආලයං අකත්වා උපසන්තෙන භවිතබ්බන්ති" වත්වා—

යං පුබ්බෙ තං විසොසෙහි පච්ඡා තෙ මාහු කිඤ්චනං,
මජ්ඣෙ චෙ නො ගහෙස්සසි උපසන්තො චරිස්සසී'ති;—ආහ.

සො ඉමං ගාථං සුත්වා සංවෙගං පටිලභිත්වා අනුපුබ්බඤාණං සච්ඡාකාසි;—තෙනෙවාහ;—

"ධම්මං සුණොති සක්කච්චං චිත්තානන්දං දෙසනානුගං,
තන්නිමිත්තං ඨිතං කත්වා අනුපුබ්බෙන භාවයෙ.

* "පුත්තවියොග" ඉති සබ්බෙසු.

උදයබ්බයභඞ්ගඤ්ච භයමාදීනවම්පි ච,
නිබ්බිදං මුඤ්චිතුකම්‍යතා'පෙක්ඛා අනුලොමඤ්ච ගොත්‍රභුං.

නවානුපුබ්බඤාණානි මග්ගං ලොකුත්තරං වරං,
මග්ගතො ච ඵලං හොති තස්සා සෙසා'පි තාදිසා''ති.

ඉති සන්තතිමහාමත්තො සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්තො; යස්මා පන අයං හි ජිනධම්මො සත්ථාරා දෙසිතභාවා සඞ්දෙසිතො වා හොතු සාවකෙහි වා ධාතු'ායතන-සතිපට්ඨාන-සම්මප්පධානිද්ධිපාද-ඉන්ද්‍රිය-බල-බොජ්ඣඞ්ග-අට්ඨඞ්ගිකමග්ගසඞ්ඛාතො ධම්මො, යො කොචි තං සුණාති ඛන්ධවසෙන වා ධාතුවසෙන වා සතිපට්ඨානාදිවසෙන වා 'එතෙසං වා ධම්මක්ඛන්ධාදීනං අඤ්ඤතරං ධම්මං සන්තිමෙහෙතො'ව ච තස්මිං ඤාණං අනුපවෙසෙත්වා විපස්සනං තත්ථ පට්ඨපෙත්වා උපනිජ්ඣායිතබ්බං තං මග්ගං ච භාවෙති; තස්මා ''යෙන කෙනචි කථිතං ධම්මං යො සුණාති, තමෙව'ස්ස ඤාණං අනුපවිසිත්වා තත්ථ තත්ථ නවානුපුබ්බඤාණානි ජනෙත්වා මග්ගභාවනං සම්පාදෙන්තී''ති ඤත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සන්තතිමහාමත්තො නිට්ඨිතො—3.

———(o)———

ධම්මප්පසාදං සම්පත්තා නානාඨානා ඉධාගතා සබ්බෙ,
එතෙ ඉමං ජිනධම්මං සොතුං මුදිතා සුණාථ එකග්ගමනා''ති

අයං හි සුගතෙන දෙසිතො ධම්මො යෙහි සක්කච්චං මනසිකත්වා සුතො, තෙසං ජාති-ජරා-බ්‍යාධි-මරණදුක්ඛිතහදයානං නානප්පකාරං විලපමානානං * පරිදෙවමානානං සොකසමතික්කමාය සංවත්තතී'ති;—වුත්තඤ්චෙතං;

''නාරී ගොතමීනාමායං අත්තනො කිසදෙහතා,
තස්සා රූපමුපාදාය තෙනායං කිසගොතමී''ති.

යා කිසාගොතමී නාරී මතපුත්තං සඞ්ගය්හ සුදුක්ඛිනී මතපුත්තං

* ''ලාලප්පමාන'' ඉති බහුසු.

උරෙ කත්වා භෙසජ්ජං කරොන්තං යාචන්ති පුත්තසොකෙන උම්මත්තා විපල්ලාසගතා'ව, සා යං යං දිස්වා තං තමෙවාහ;—

"භෙසජ්ජං සාමි මෙ දෙහි පුත්තො මෙ බ්‍යාධිපීළිතො,
කො සක්ඛිස්සති මෙ පුත්තං දුක්ඛරොගෙන මොචිතුං;
කො නු මෙ පියපුත්තස්ස භෙසජ්ජං සාධු දස්සතී''ති.

අථ තමෙකො පණ්ඩිතමනුස්සො දිස්වා කම්පමානහදයො තස්සා ආකාරං සල්ලක්ඛෙත්වා තථාගතස්ස සන්තිකං පෙසෙසි;— තෙනාහ;—

බුද්ධො උපායකුසලො වෙජ්ජාචරියමුත්තමො,
යෙ කිලෙසාතුරා සත්තා සබ්බෙ තෙසං තිකිච්ඡකො''ති.

තදා සා සත්ථුසන්තිකං ගතා; [තං වත්ථුං ධම්මපදෙ විත්ථාරිතමෙව] සත්ථා තං කිසාගොතමිං ආහ "ලද්ධා තෙ එකච්ඡරාමත්තා සිද්ධත්ථකා''ති?—"න ලද්ධා භන්තෙ, සකලගාමෙ'පි ජීවන්තානං මතකා එව බහුතරා''ති; අථ නං සත්ථා "තුය්හමෙව පුත්තො මතොති සල්ලක්ඛෙසි, ධුවධම්මො එස සබ්බසත්තානං, මච්චුරාජා හි සබ්බසත්තෙ අපරිපුණ්ණජ්ඣාසයෙ එව මහොඝො විය පරිකඩ්ඪමානො යෙව අපායසමුද්දෙ පක්ඛිපතී''ති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ;—

තං පුත්තපසුසම්මත්තං බ්‍යාසත්තමනසං නරං,
සුත්තං ගාමං මහොඝො'ව මච්චු ආදාය ගච්ඡතී'ති.

දෙසනාවසානෙ කිසාගොතමී සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි; සම්පත්තානම්පි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසී'ති; ඉච්චෙවං තථාගත ධම්මො තාසං පුත්තබ්‍යසනසොකදුක්ඛප්පත්තානං ඉත්ථීනං සොක-පරිදෙව-දුක්ඛ-දොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමාය සංවත්තතී''ති ඤත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

කිසාගොතමී වත්ථු—4.

——(0)——

ධම්මප්පසාදං සම්පත්තා නානාථානා ඉධාගතා සබ්බෙ,
සාධු ඉමං ජිනධම්මං සොතුං මුදිතා සුණාථ එකග්ගමනා'ති.

අයං හි තථාගතස්ස ධම්මො භගවතා භාවිතො බහුලීකතො නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය වූපසමාය දුක්ඛස්ස අත්ථඞ්ගමාය සංවත්තති; එත්ථ තිස්සත්ථෙරස්ස තාව ඉදං වත්ථු;—

සාවත්ථියං කිර තිස්සො නාම කුටුම්බියපුත්තො චත්තාළීසකොටිධනං පහාය පබ්බජිත්වා අගාමකෙ අරඤ්ඤෙ විහරති; තස්ස කනිට්ඨභාතු භරියා "ගච්ඡථ නං ජීවිතා වොරොපෙථා"ති පඤ්චසතෙ චොරෙ පෙසෙසි; තෙ ගන්ත්වා ථෙරං පරිවාරෙත්වා නිසීදිංසු;-

ථෙරො ආහ:—"කස්මා ආගතත්ථ උපාසකා"ති?—"තං ජීවිතා වොරොපෙස්සාමා'ති ආගතම්හා"ති;— "පාටිභොගං මෙ උපාසකා ගහෙත්වා අජ්ජෙකරත්තිං ජීවිතං දෙථා"ති;—"කො තෙ සමණ ඉමස්මිං ඨානෙ පාටිභොගො භවිස්සතී"ති?; ථෙරො මහන්තං පාසාණං ගහෙත්වා ද්වෙ ඌරට්ඨීනි භින්දිත්වා "වට්ටති උපාසකා පාටිභොගො"ති ආහ; තෙ අපක්කමිත්වා චඞ්කමනසීසෙ අග්ගිං කත්වා නිපජ්ජිංසු; ථෙරස්ස වෙදනං වික්ඛම්භෙත්වා අත්තනො සීලං පච්චවෙක්ඛතො පරිසුද්ධං සීලං නිස්සාය පීතිපාමොජ්ජං උප්පජ්ජි; තතො අනුක්කමෙන විපස්සනං වඩ්ඪෙන්තො තියාමරත්තිං සමණධම්මං කත්වා අරුණුග්ගමනෙ අරහත්තං පත්තො ඉමං උදානං උදානෙසි;—

" උභො පාදානි භින්දිත්වා සංයමිස්සාමි වො අහං,
අට්ටියාමි හරායාමි සරාගමරණං මම.

එවාහං චින්තයිත්වාන යථාභූතං විපස්සිසං,
සම්පත්තෙ අරුණුග්ගමහි අරහත්තං අපාපුණින්ති".

එවං "තථාගතස්ස ධම්මො භාවිතො දුක්ඛස්ස අත්ථඞ්ගමාය සංවත්තතී"ති ඤත්වා සක්කච්චං'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

තිස්සත්ථෙරො පඤ්චමො— 5.

—÷=(×)=÷—

ධම්මප්පසාදං සම්පන්නා නානාඨානා ඉධාගතා සබ්බෙ,
සාධු ඉමං ජිනධම්මං සොතුං මුදිතා සුණාථ එකග්ගචිත්තා'ති.

අයං හි තථාගතස්ස ධම්මො භාවිතො බහුලීකතො සකලස්ස ඛන්ධදුක්ඛස්ස අත්ථඞ්ගමාය සංවත්තති;—තත්‍රිදං වත්ථු;—

තිංසමත්තා කිර භික්ඛූ භගවතො සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤවිහාරෙ වස්සං උපගන්ත්වා තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤමාහංසු "ආවුසො තියාමරත්තිං සමණධම්මො'ව කාතබ්බො; න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සන්තිකං ආගන්තබ්බන්ති" වත්වා විහරිංසු; තෙසං සමණධම්මං කත්වා පච්චූසසමයෙ පචලායන්තානං එකො බ්‍යග්ඝො ආගන්ත්වා එකෙකං භික්ඛුං ගහෙත්වා ගච්ඡති; න කොචි "මං බ්‍යග්ඝො ගණ්හාතී"'ති වාචම්පි නිච්ඡාරෙති; එවං පඤ්චදසසු භික්ඛූසු ඛාදිතෙසු උපොසථදිවසෙ "ඉතරෙ ආවුසො කුහින්ති"? පුච්ඡිත්වා තං ඤත්වාව "ඉදානි ගහිතෙන ගහිතො'මහී"'ති වත්තබ්බන්ති වත්වා විහරිංසු;

අථඤ්ඤතරං දහරභික්ඛුං පුරිමනයෙනෙව බ්‍යග්ඝො ගණ්හි; සො "බ්‍යග්ඝො භන්තෙ"'ති ආහ; භික්ඛූ කත්තරදණ්ඩෙ ච උක්කායො ච ගහෙත්වා "මොචෙස්සාමා"'ති අනුබන්ධිංසු; බ්‍යග්ඝො භික්ඛූනං අගතිට්ඨානං * ආරුය්හ තං භික්ඛුං පාදඞ්ගුට්ඨකතො පට්ඨාය ඛාදිතුං ආරභි; ඉතරෙ'පි "ඉදානි සප්පුරිස බ්‍යග්ඝස්ස අම්හෙහි කත්තබ්බං නත්ථි, භික්ඛූනං විසෙසො නාම එවරූපෙ ඨානෙ පඤ්ඤායතී"'ති ආහංසු.

සො බ්‍යග්ඝමුඛෙ'ව නිපන්නො තං වෙදනං වික්ඛම්භෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙන්තො යාවගොප්ඵකා ඛාදිතසමයෙ සොතාපන්නො හුත්වා යාවජණ්ණුකා ඛාදිතසමයෙ සකදාගාමී හුත්වා යාවනාභියා ඛාදිතසමයෙ අනාගාමී හුත්වා හදයරූපෙ අඛාදිතෙයෙව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා ඉමං උදානං උදානෙසි;—

"සීලවා වතසම්පන්නො පඤ්ඤවා සුසමාහිතො,
මුහුත්තං පමාදමන්වාය ව්‍යග්ඝෙන රුද්ධමානසො.

පඤ්ජරස්මිං ගහෙත්වාන සිලාය උපනීතකො,
කාමං ඛාදතු මං බ්‍යග්ඝො, භක්ඛො කායො අචෙතනො; †
පටිලද්ධකම්මට්ඨානො'මහි ‡ මරණං හොති භද්දකන්ති."

වත්වා පරිනිබ්බුතො'ති; එවං "තථාගතසද්ධම්මො භාවිතො බ

---

* "අගතිනිනාගතට්ඨානං"-ඉති බහුසු.
† "අට්ඨිනහාරුස්ස ච"-ඉයි අයං ගාථාපාදො කෙසුචි දිස්සති.
‡ "අපටිලද්ධ=පටිලද්ධකම්මට්ඨානම්හි"-ඉතිච කත්ථචි.

හුලීකතො සකලස්ස දුක්ඛස්ස අප්පහානාය සංවත්තතී"ති ඤත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

ව්‍යග්ඝස්ස ගහිතො ජයො—6.

———(0)———

ධම්මප්පසාදං සම්පත්තා නානාඨානා ඉධාගතා සබ්බෙ,
සාධු ඉමං ජිනධම්මං සොතුං මුදිතා සුණාථ එකග්ගමනා'ති.

අයං හි තථාගතසද්ධම්මො තප්පසාදගතෙන චෙතසා සුත්වා'ව මනසා යෙව භාවිතො, සක්කාදීනම්පි දොමනස්සප්පහානාය සංවත්තති; සක්කො හි දෙවානමින්දො අත්තනො පඤ්චවිධං පුබ්බනිමිත්තං දිස්වා මරණභයසන්තජ්ජිතො දොමනස්සප්පත්තො වීසු දෙවලොකෙසු දෙවතාහි සද්ධිංයෙව වෙදියපබ්බතෙ ඉන්දසාලගුහාවාසර භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා පඤ්ජලිකො එවමාහ;—

"වන්දාමි භගවන්තං සිරසා සම්බුද්ධං ලොකනායකං,
කඞ්ඛච්ඡෙදකං පවරං තං පුච්ඡාමි තථාගතන්ති".

සත්ථා ආහ;—

පුච්ඡ වාසව මං පඤ්හං යං කිඤ්චි මනසිච්ඡසි,
තස්ස තස්සෙව පඤ්හස්ස අහං අන්තං කරොමි තෙ'ති;

සො බුද්ධස්ස පඤ්හෙ සත්ථාරං පුච්ඡි; පඤ්හානං විස්සජ්ජනාවසානෙ අසීතිසහස්සෙහි දෙවතාහි සද්ධිං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි, තස්ස ච සා උපපත්ති පුන පාකතිකා'ව අහොසි; සො සත්ථු දස්සනාය පටිලද්ධලාභං පකාසෙන්තො ආහ;

"ඉධෙව තිට්ඨමානස්ස දෙවභූතස්ස මෙ සතො,
පුනරායු ච මෙ ලද්ධො එවං ජානාහි මාරිසා"ති.

වත්වා භගවන්තං වන්දිත්වා තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා අත්තනො පරිසායෙව සද්ධිං දෙවලොකමෙව අගමාසී'ති; එවං "තථාගතසද්ධම්මො භාවිතො බහුලීකතො සක්කාදීනම්පි දොමනස්සප්පහානාය සංවත්තතී"ති ඤත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සක්කපඤ්හං සත්තමං—7.

—=(†0†)=—

ධම්මප්පසාදං සම්පන්නා නානායානා ඉධාගතා සබ්බෙ,
සාධු ඉමං ජිනධම්මං සොතුං මුදිතා සුණාථ එකග්ගමනා'ති.

අයං හි තථාගතස්සිමිනා නයෙන තත්ථ වචනකාලෙ සෙසං දෙවමනුස්සානං උප්පන්නදොමනස්සඅපගමාය සංවත්තතී'ති;

තාවතිංසෙ කිර සුබ්‍රහ්මාපි දෙවපුත්තො අච්ඡරාසහස්සපරිවුතො සග්ගසම්පත්තිං අනුභොති; සො මහතා ඉස්සරියෙන උය්‍යානකීළනත්ථං නික්ඛමිත්වා උය්‍යානං ගන්ත්වා දිබ්බෙහි පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගිභූතො පරිචාරෙන්තො නිසීදි; තත්ථ පඤ්චසතා අච්ඡරා රුක්ඛං අභිරුහිත්වා පුප්ඵානි ඔචිනිත්වා පාතෙන්ති; ඉතරා පඤ්චසතා තානි ගහෙත්වා නානප්පකාරා මාලාවිකතියො කරොන්තා නිසීදිංසු; තතො පඤ්චසතා අච්ඡරා ථුතියා ගායන්තියො රුක්ඛතො පුප්ඵානි ඔචිනන්තියො චවිත්වා නිරයෙ උප්පන්නා.

සො "කිං? ඉමා චිරායන්ති' න චෙව තාසං ගීතසද්දො සුය්‍යති, න ච පුප්ඵානි පාතෙන්තී"'ති උපධාරෙන්තො තාසං නිරයෙ නිබ්බත්තභාවං දිස්වා "කිත්තකං නු ඛො මම ආයූ"'ති? උපපරික්ඛන්තො අත්තනො ආයුපරික්ඛයං චවිත්වා තත්ථෙව නිරයෙ නිබ්බත්තනභාවඤ්ච දිස්වා භීතො අතිවිය දොමනස්සජාතො හුත්වා "ඉමං මෙ දොමනස්සං කො විනෙස්සතී"'ති? විනොදනතො එවමාහ;—

"කො විනෙස්සති මෙ දුක්ඛං දොමනස්සං භයඞ්කරං,
අඤ්ඤත්‍ර බුද්ධා ලොකස්මිං කොචි තාණං න විජ්ජති".

"සත්ථා විනෙස්සති නාඤ්ඤො"'ති; සො අවසෙසා පඤ්චසතා අච්ඡරායො ගහෙත්වා භගවන්තං ජෙතවනෙ නිසින්නං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා අඤ්ජලිතො එවමාහ;—

"සුබ්‍රහ්මා දෙවපුත්තො'හං තං වන්දාමි තථාගතං,
සබ්බවිද්ධංසකං අග්ගං තං පුච්ඡිස්සාමි විනායකන්ති".

සත්ථා ආහ;—

සාධු මං පුච්ඡ සුබ්‍රහ්මෙ තං කිංචි මනසිච්ඡසි,
තස්ස තස්සෙව පඤ්හස්ස අහං අන්තං කරොමි තෙ'ති.

සො ආහ;—

"නිච්චං උත්‍රස්තමිදං චිත්තං නිච්චං උබ්බිග්ගමිදං මනො,
අනුප්පන්නෙසු කිච්චෙසු අථො උප්පතිතෙසු ච;
සචෙ අත්ථි අනුත්‍රස්තං තං මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතො"'ති.

භගවා ආහ;—

නාඤ්ඤත්‍ර බොජ්ඣඞ්ගා තපසා නාඤ්ඤත්‍රින්ද්‍රියසංවරා,
නාඤ්ඤත්‍ර සබ්බනිස්සග්ගා සොත්ථිං පස්සාමි පාණිනන්ති.

සො දෙසනාපරියොසානෙ පඤ්චහි අච්ඡරාසතෙහි සද්ධිං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි; සා චස්ස උප්පත්ති පුන පාකතිකා'ව අහොසි; සො සත්ථු දෙසනාවසානෙ පටිලද්ධලාභං පකාසෙන්තො ආහ;—

"ඉදමෙව තිට්ඨමානස්ස දෙවභූතස්ස මෙ සතො,
පුනරායු ච මෙ ලද්ධං එවං ජානාහි මාරිසා"ති.

වත්වා භගවන්තං වන්දිත්වා පදක්ඛිණං කත්වා අච්ඡරාහි සද්ධිං දෙවලොකමෙව අගමාසි"ති; එවං "තථාගතසද්ධම්මො භාවිතො බහුලීකතො සුබ්‍රහ්මාදීනම්පි දෙවානං උප්පන්නභයදොමනස්සානං අපගමාය සංවත්තතී"ති ඤත්වා සක්කච්චං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සුබ්‍රහ්මා දෙවපුත්තො අට්ඨමො—8.

—÷=(0)=÷—

ධම්මප්පසාදං සම්පත්තා නානාඨානා ඉධාගතා සබ්බෙ,
සාධු ඉමං ජිනධම්මං සොතුං මුදිතා සුණාථ එකග්ගමනා'ති

එස හි තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී අනන්තඤාණො සබ්බලොකිස්සරො මහාකාරුණිකො සබ්බභයවිනාසකො; භයප්පත්තාපි සත්තා තථාගතං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අනුස්සරන්තා නිබ්භයා සුඛප්පත්තා'ව හොන්ති'ති,—තිට්ඨතු තාව අඤ්ඤෙසං කථා;—

චන්දො පුණ්ණමිප්පත්තො ගහිතො තෙන රාහුනා,
භීතො සංවිග්ගමානරූපො පරිත්තාණං තමාදිසී'ති.

ආදිකප්පෙ කිරායං චන්දදෙවපුත්තො ඉමස්මිං මනුස්සලොකෙ රත්තිං ඔභාසෙන්තො පාතුරහොසි; තෙන රත්තින්දිවා පඤ්ඤායිංසු; තෙන තිංසරත්තින්දිවා මාසෙ, තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසා සංවච්ඡරා, තස්ස එකස්මිං සංවච්ඡරෙ ඡමාසෙ නං පුණ්ණමියං රාහු අසුරින්දො චන්දං ගණ්හාති; යාවජ්ජතනාපි දක්ඛිණක්ඛන්ධං සමප

තත්‍ථ නෙමිත්තිකා නක්ඛත්තයොගං තං දිස්වා "චන්දග්ගාහො"ති වුච්චති'—ඉදං කථං ?.

අථෙකස්මිං හි සමයෙ සම්බුද්ධො අග්ගපුග්ගලො,
සාවත්‍ථිං උපනිස්සාය වසී ජෙතවනෙ ජිනො.

"තෙන ඛො පන සමයෙන චන්දිමා දෙවපුත්තො රාහුනා අසුරින්දෙන ගහිතො හොති; අථ ඛො චන්දිමා දෙවපුත්තො භගවන්තං අනුස්සරමානො තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි;—

නමො තෙ බුද්ධ වීරත්‍ථු විප්පමුත්තො'සි සබ්බධි,
සම්බාධපටිපන්නො'ස්මි තස්ස මෙ සරණං භවා'ති.

අථ ඛො භගවා චන්දිමං දෙවපුත්තං ආරබ්භ රාහුං අසුරින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි;—

තථාගතං අරහන්තං චන්දිමා සරණං ගතො,
රාහු චන්දං පමුඤ්චස්සු බුද්ධා ලොකානුකම්පකා'ති.

අථ ඛො රාහු අසුරින්දො චන්දිමං දෙවපුත්තං මුඤ්චිත්වා තරමානරූපො යෙන වෙපචිත්ති අසුරින්දො තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො එකමන්තං අට්ඨාසි; එකමන්තං ඨිතං ඛො රාහුං අසුරින්දං වෙපචිත්ති අසුරින්දො ගාථාය අජ්ඣභාසි;—

කිං නු සන්තරමානො'ව රාහු චන්දං පමුඤ්චසි,
සංවිග්ගරූපො ආගම්ම කිං නු භීතො'ව තිට්ඨසී'ති.

සත්තධා මෙ ඵලෙ මුද්ධා ජීවන්තො න සුඛං ලභෙ,
බුද්ධගාථාභිගීතො'ම්හි නො චෙ මුඤ්චෙය්‍ය චන්දිමන්ති".

එවං "භයප්පත්තො'පි චන්දෙ දෙවපුත්තො තථාගතං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අනුස්සරිත්වා නිබ්භයො අහොසි සුඛප්පත්තො"ති විදිත්වා කාතබ්බො'යං සබ්බෙහිපි සෝතබ්බො.

චන්දිමා දෙවපුත්තො නවමො—9.

—+=(×)=÷—

ධම්මප්පසාදං සම්පත්තා නානාඨානා ඉධාගතා සබ්බෙ,
සාධු ඉමං ජිනධම්මං සොතුං මුදිතා සුණාථ එකග්ගමනා'ති.

තථාගතං හි සම්මාසම්බුද්ධං අනුස්සරිත්වා භයප්පත්තා'පි සත්තා නිබ්භයා හොන්ති;—තිට්ඨතු පරෙසං සත්තානං කථා,—

සූරියො'පි පුබ්බෙ සම්පත්තො ගහිතො යෙන රාහුනා,
භීතො සංවිග්ගරූපො'ව පරිත්තාණං ගවෙසසි'ති.

පඨමකප්පසම්මිතියෙව අයං සූරියො දෙවපුත්තො පාතුරහොසි; තස්මිං සම්පත්තෙ රාහු අසුරින්දො තං සූරියං ගණ්හාති; යාවජ්ජතනාපි පක්ඛගණනා යෙන යෙන සම්පත්තා නෙමිත්තිකා නක්ඛත්තයොගං තං දිස්වා "සූරියග්ගාහො හොති"'ති සඤ්ජානන්ති; වුච්චන්තියෙව,—

"නනු එවං අයං සූරියො සම්මවෙසස උපසීතෙ,
අසුරින්දෙන ගහිතො භීතො හොති භයසිතො.

සූරියො ඛො භයභීතො සො තං බුද්ධං අනුස්සරි,
අනුස්සරිත්වා සම්බුද්ධං භයතො ච පමුච්චි සො"'ති.

අථ—එකස්මිං සමයෙ සත්ථා ලොකනාථො මහායසො,
සාවත්ථිං උපනිස්සාය තදා ජෙතවනෙ වසි.

"තෙන ඛො පන සමයෙන සූරියො දෙවපුත්තො රාහුනා අසුරින්දෙන ගහිතො හොති; අථ ඛො සූරියො දෙවපුත්තො භගවන්තං අනුස්සරමානො තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි;—

නමො තෙ බුද්ධ වීරත්ථු විප්පමුත්තො'සි සබ්බධි,
සම්බාධපටිපන්නො'ස්මි තස්ස මෙ සරණං භවා'ති,

අථ ඛො භගවා සූරියං දෙවපුත්තං ආරබ්භ රාහුං අසුරින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි;—

තථාගතං අරහන්තං සූරියො සරණං ගතො,
රාහු සූරියං පමුඤ්චස්සු බුද්ධා ලොකානුකම්පකා.

යො අන්ධකාරෙ තමසී පභඞ්කරො
වෙරොචනො මණ්ඩලී උග්ගතෙජො,
මා රාහු ගිලී චරං අන්තලික්ඛෙ
පජං මම රාහු පමුඤ්ච සූරියන්ති.

අථ ඛො රාහු අසුරින්දො සූරියං දෙවපුත්තං මුඤ්චිත්වා තරමානරූපො යෙන වෙපචිත්ති අසුරින්දො, තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො එකමන්තං අට්ඨාසි, එකමන්තං ඨිතං ඛො රාහුං අසුරින්දං වෙපචිත්ති අසුරින්දො ගාථාය අජ්ඣභාසි;—

කිං නු සන්තරමානොව රාහු සූරියං පමුඤ්චසි,
සංවිග්ගරූපො ආගම්ම කිං නු භීතොව තිට්ඨසී'ති.

සත්තධා මෙ ඵලෙ මුද්ධා ජීවන්තො න සුඛං ලභෙ,
බුද්ධගාථාභිගීතොම්හි නො චෙ මුඤ්චෙය්‍ය සූරියන්ති"

එවං වෙපචිත්ති අසුරින්දො රාහුස්ස බුද්ධානුභාවං කථෙසි; කිං පනෙස ගිලතී'ති?-රාහුස්ස හි අත්තභාවො මහා, උබ්බෙධෙන අට්ඨයොජනසතාධිකානි චත්තාරි යොජනසහස්සානි, බාහන්තරමස්ස ද්වාදස යොජනසතානි, බහලත්තෙන ඡ යොජනසතානි, සීසං නව යොජනසතං, ලලාටං තියොජනසතං, භමුකන්තරං පඤ්ඤාසයොජනං, නාසං තියොජනසතං, මුඛං තියොජනසතගම්භීරං, හත්ථතල-පාදතලානි පුථුලතො ද්වියොජනසතානි, අඞ්ගුලිපබ්බානි පඤ්ඤාස යොජනානි, ඉති රාහු අසුරින්දො ඉමිනා අත්තභාවමහත්තෙන අග්ගදස්සනො හොති; සිනෙරු පබ්බතරාජා චතුරාසීතියොජනසහස්සුබ්බෙධො, සිනෙරුස්ස වෙමජ්ඣෙ යුගන්ධරපබ්බතො චත්තාලීස යොජනසහස්සානි උච්චො.

ඉමෙ'පි චන්දිම-සූරියා යුගන්ධරමත්ථකෙන ගච්ඡන්තා ඉමස්මිං චක්කවාළගබ්භෙ සබ්බන්ධකාරතිමිසං අභිභවිත්වා සබ්බදා රත්තිං චන්දො දිවා සූරියො අත්තනො අත්තනො ඔභාසෙන පරිහරන්ති දිසා භන්ති; එවං මහිද්ධිකෙ මහානුභාවෙ චන්දිම-සූරියෙ විරොචමානෙ දිස්වා ඉස්සාපකතො සො ගමනවීථිං ඔතරිත්වා මුඛං විවරිත්වා තිට්ඨති; චන්දවිමානං වා සූරියවිමානං වා තස්ස මුඛෙ පතිතං තියොජනසතිකෙ මහානිරයෙ පක්ඛිත්තං විය හොති.

විමානෙ අධිවත්ථා දෙවතා මරණභයතජ්ජිතා එකප්පහාරෙනෙව විරවන්ති; සො පන විමානං කදාචි හත්ථෙන ඡාදෙති, කදාචි හණුක,

ස්ස හෙට්ඨා පක්ඛිපති, කදාචි ජිව්හාය පරිමජ්ජති, කදාචි අවගණ්ඩකාරකං භුඤ්ජන්තො විය කපොලන්තරෙ ඨපෙති; එවං පන වාරෙතුං න සක්කොති; සචෙ "වාරෙස්සාමී"ති ගණ්ඩෙ කත්වා තිට්ඨෙය්‍ය, මත්ථකං වා තස්ස භින්දිත්වා නික්ඛමෙය්‍ය; ආකඩ්ඪිත්වා වා තං ඔතාරෙය්‍ය; තස්මා විමානෙන සහෙව ගච්ඡති.

ඉමෙ කිර චන්දිම-සුරියා දෙවපුත්තා මහාසමයසුත්තකථනදිවසෙ අසීතියා දෙවතාසහස්සෙහි සද්ධිං සොතාපත්තිඵලං පත්තා; තෙනෙව සත්තු පජානාවං ගතා; තෙනෙව පච්ඡා යාචන්තා ඉමස්ස ලොකස්ස සබ්බසත්තානං තං තං නිබ්බානදස්සනත්ථං චන්දගහණෙ ච සුරියගහණෙ ච ජානෙති; නෙමිත්තිකා තං දිස්වා "ඉමිනා එවං භවිස්සතී"ති ව්‍යාකරොන්ති; තප්පච්චයා ච චන්දිම-සුරියානං න කිඤ්චි භයං වා පීළිතං වා හොති; එවං ගය්හමානො'පි සුරියො දෙවපුත්තො තථාගතං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අනුස්සරිත්වා නිබ්භයො හොති සුඛප්පත්තො; ඉච්චෙවං විදිත්වා සක්කච්චං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සුරියො දෙවපුත්තො දසමො—10.

—+=(×)=+—

සත්තමො වග්ගො.

ඔහාය අත්තනො කිච්චං ධම්මං සොතුං ඉධාගතා,
තෙන සක්කච්ච සොතබ්බො ධම්මො සම්බුද්ධදෙසිතො'ති

සක්කච්ච සවණං නාම—සීහලදීපෙ තිස්සමහාරාජා විය සක්කච්ච සුණන්තෙන භවිතබ්බං; සීහලදීපෙ කිර එකො කාලබුද්ධරක්ඛිතො නාම තෙපිටකො මහාඛීණාසවො මහාභික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො චෙතියපබ්බතවිහාරෙ වසති; තස්මිං කාලෙ සො මහාරාජා උපොසථකම්මං කරොන්තො චෙතියගිරිම්හි රාජලෙණෙ වසති; සො ථෙරස්ස උපට්ඨාකභික්ඛුනො සඤ්ඤං අදාසි "භන්තෙ යදා අය්‍යො (පඤ්හං වා විස්සජ්ජෙති, *) ධම්මං කථෙති, තදා මෙ සඤ්ඤං දදෙ

* "ගණං වා=ඛණං වා=භාණං වා"-ඉති පාඨො කත්ථචි.

යාසී"'ති; ථෙරෝ'පි භික්ඛුසඞ්ඝෙන අජ්ඣිට්ඨො ආසනා උට්ඨි ත්වා සඞ්ඝත්ථෙරං වන්දිත්වා ධම්මාසනං ආරුය්හ චිත්‍රබීජනිං ගහෙත්වා පුබ්බභාගගාථා වත්වා කාලකාරාමසුත්තන්තං කථෙතුං ආරභි "එවංමෙ සුතං, එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති කාළකාරාමෙ, තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසී"'ති ආදි.

සො'පි'ස්ස උපට්ඨාකදහරො රඤ්ඤො සඤ්ඤං අදාසි; රාජා පුබ්බ ගාථාසු අනිට්ඨිතාසුයෙව පාපුණිත්වා අඤ්ඤාතකවෙසෙන පරිසපරි යන්තෙ ඨත්වා තියාමරත්තිං ඨිතකො'ව ධම්මං සුත්වා ථෙරස්ස "ඉද මෙවාච භගවා"'ති වචනකාලෙ සාධුකාරමදාසි; ථෙරො "රාජා අය නාති" ඤත්වා "කදා ආගතො'සි මහාරාජා"'ති? පුච්ඡි; "පුබ්බභාගගා ථා ඔසාරණකාලෙයෙව භන්තෙ"'ති.

මහාරාජ දුක්කරං තයා කතන්"ති";-"නයිදං භන්තෙ දුක්ක රං, යදි පන මෙ අය්‍යස්ස ධම්මකථං ආරද්ධකාලතො පට්ඨාය එකප දෙ'පි අඤ්ඤවිහිතභාවො න අහොසී"ති; තස්මිං පන සුත්තෙ බුද්ධ ගුණා පරිදීපිතා, තස්මා රාජා පුච්ඡි "එත්තකා භන්තෙ බුද්ධගුණා? උදාහු අඤ්ඤෙ'පි අත්ථී"'ති?;—"මයා කථිතතො මහාරාජ අකථිත මෙව බහුතරං අප්පමාණා බුද්ධස්ස ගුණා"'ති.

"උපමං භන්තෙ කරොථා"'ති;-"යථා මහාරාජ කරීසසහස්සම ත්තෙ සාලික්ඛෙත්තෙ එකසාලිසීසතො අවසෙසසාලිසීසානෙව බ හූ, එවං මෙ කථිතා, තෙ අප්පායෙව, සෙසා බහූ"'ති;-"අපරං භ න්තෙ උපමං කරොථා"'ති; "යථා මහාරාජ මහාගඞ්ගාය ඔඝපු ණ්ණාය සූචිපාසං මුඛං කරෙය්‍ය, සූචිපාසගතං උදකං අප්පං අව සෙසං බහු; එවං කථිතගුණා අප්පා, අවසෙසා බහූ"'ති;-"අපරං භ න්තෙ උපමං කරොථා"'ති;-"ඉධ මහාරාජ වාතසකුණා නාම ආකා සකීළකා විහරන්ති, (උබ්බිම්බිකා වාතසකුණජාති) කිං නු ඛො තස්ස සකුණස්ස ආකාසෙ පක්ඛප්පසාරණට්ඨානං බහු, උදාහු අව සෙසො ආකාසො"'ති?-"කිංවදෙථ භන්තෙ?-අප්පං තස්ස පක්ඛප්ප සාරණාකාසො, අවසෙසො බහූ"'ති;-"එවමෙවං මහාරාජ අප්පකා මයා බුද්ධගුණා කථිතා, අවසෙසා'ව බහූ, අනන්තා අප්පමෙ ය්‍යා"'ති.

" සහස්සසීසො'පි වෙ පොසො සීසෙ සීසෙ සතං මුඛා,
මුඛෙ මුඛෙ සතං ජිව්හා ජීවකප්පා මහිද්ධිකො;
න සක්කොති ච වණ්ණෙතුං නියොගං සත්ථුනො ගුණං.

බුද්ධො'පි බුද්ධස්ස භණෙය්‍ය වණ්ණං
කප්පම්පි චෙ අඤ්ඤමභාසමානො,
ඛීයෙථ කප්පො චිරදීඝමන්තරෙ
ගුණො න ඛීයෙථ තථාගතස්ස".

"සුකථිතා භන්තෙ අනන්තබුද්ධගුණා අනන්තෙනෙව ආකාසෙන, සුප්පතීතා පසන්නා මයං, අය්‍යස්ස අනුච්ඡවිකං පන කාතුං න සක්කොම, අයං මම දුග්ගතපණ්ණාකාරො, ඉමස්මිං තම්බපණ්ණිදීපෙ ඉමං යොජනසතිකං රජ්ජං අය්‍යස්ස දෙමී"ති; "තුම්හෙහි මහාරාජ අත්තනො පණ්ණාකාරො කතො, තුම්හෙහි පන අම්හාකං දින්නරජ්ජං තුම්හාකංයෙව දෙමි, ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙහි මහාරාජා"ති; තතො පට්ඨාය රාජා පුඤ්ඤකම්මානි කත්වා ආයුපරියොසානෙ යථාකම්මං ගතො'ති; එවං තිස්සමහාරාජෙන විය සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

තිස්සමහාරාජා පඨමො—1.

—÷=(θ)=÷—

භීතාය අත්තනො කම්මිං ධම්මං සොතුං ඉධාගතා,
තෙන සක්කච්ච සොතබ්බං ධම්මං සම්බුද්ධදෙසිතන්ති.

යං ජරාබ්‍යාධිමරණං ගීතා ඉත්ථීහි ගායිතං,
තං නිසාමෙන්ති සප්පඤ්ඤා පප්පොන්ති ඵලමුත්තමං.

කථං?-ඉතො අතීතෙ බුද්ධන්තරෙ කිර අඤ්ඤතරො පුරිසො සත්තහි පුත්තෙහි සද්ධිං අරඤ්ඤං පවිසිත්වා යං කාතබ්බං කම්මං තං තං කරොන්තො දිවසභාගං ඛෙපෙත්වා සායණ්හසමයං අටවිතො ආගම්ම ඨිතො අඤ්ඤතරා ඉත්ථී අත්තනො ඝරද්වාරපමුඛෙ උදුක්ඛලං ධඤ්ඤස්ස පූරෙත්වා මුසලෙන කොට්ටෙත්වා සුප්පෙන පප්ඵොටෙන්ති ඉමං ගීතං ගායති,—

" ධඤ්ඤමිදං මුසලෙන පහතං
නිත්ථුසකං ඉධ තණ්ඩුලමත්තං,
රූපමිදම්පි ජරාය පහතං
පස්සථ අට්ඨිකසඞ්ඛලිකත්තං.

ජරාය මද්දිතං එතං මිලාතච්ඡවිනිස්සිතං,
මරණේන භිජ්ජති එතං මච්චුරාජස්ස ආමිසං.

කිමීනං ආලයං එතං නානාකුණපපූරිතං,
අසුචිස්ස භාජනං එතං කදලික්ඛන්ධසමං ඉදන්ති".

සො ඉමං ගීතං සුත්වා පච්චවෙක්ඛන්තො "අනිච්චං දුක්ඛමනත්තා"ති ලක්ඛණානි ආරොපෙත්වා තත්ථෙව සහ පුත්තෙහි පච්චෙකබොධිං පත්තො; අථ සායණ්හකාලෙ භොජනභුඤ්ජනත්ථං "භුඤ්ජථ ඉදානි" මානුස්සකෙහි නිමන්තිතා "න මයං විකාලෙ භුඤ්ජාම, පච්චෙකබුද්ධා නාම මයං දානි" ආහංසු, මනුස්සාපි "පච්චෙකබුද්ධා නාම තුම්හාදිසා න හොන්තී"ති; "අථ කීදිසා හොන්තී"ති?; "ඔරොපිතකෙසමස්සු කාසායවත්ථපරිච්ඡන්නා, කුලෙ වා ගණෙ වා අලග්ගා වාතච්ඡින්නවලාහකා විය රාහුමුඛමුත්තචන්දමණ්ඩලපටිභාගා හිමවන්තෙ නන්දමූලකපබ්භාරෙ වසන්ති, එවරූපා අය්‍යා පච්චෙකබුද්ධා"ති.

තස්මිං ඛණෙ සබ්බෙ'පි හත්ථං උක්ඛිපිත්වා සීසං පරාමසිංසු; තාවදෙව ගිහිලිඞ්ගං අන්තරධායි, සමණලිඞ්ගං පාතුරහොසි; සබ්බෙ අට්ඨපරික්ඛාරා කායපටිබද්ධා'ව අහෙසුං; තෙ ආකාසෙ ඨත්වා මහාජනස්ස ඔවාදං දත්වා අනිලපථෙන උත්තරහිමවන්තෙ නන්දමූලකපබ්භාරමෙව අගමිංසු; එවං ගීතපරියාපන්නං අනිච්චං දුක්ඛමනත්තාති ධම්මං සුත්වා පණ්ඩිතපුරිසා තං නිස්සාය අත්තනො මොක්ඛසුඛං සාධෙන්ති;—තස්මා—

"ජාතිං ගොත්තං කුලං රූපං අපස්සිත්වා'ව පණ්ඩිතො,
ධම්මමෙවෙත්ථ ඤත්වාන සොතබ්බං ධම්මමුත්තමං.

ගාවිවණ්ණං අපස්සිත්වා ඛීරං පස්සෙය්‍ය පණ්ඩිතො,
ගවජාතං හි යං ඛීරං රසානං උත්තමං රසං.

එවං අයම්පි සද්ධම්මො යෙන කෙනචි දෙසිතො,
තෙන සක්කච්ච සොතබ්බො ධම්මො සම්බුද්ධදෙසිතො"ති.

ඉති විදිත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

ධඤ්ඤකොට්ටිකා දුතියා—2.

—÷=(×)=÷—

ඔහාය අත්තනො කම්මං ධම්මං සොතුං ඉධාගතා,
තෙන සක්කච්ච සොතබ්බො ධම්මො සම්බුද්ධදෙසිතො'ති.

එත්ථ තිරච්ඡානගතා'පි සත්තා ගරුකාතබ්බට්ඨානෙ ගරුකාරං කත්වා තතො චවිත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්තිංසූ'ති;—තත්‍රිදං වත්ථු—

අතීතෙ කිර හිමවන්තප්පදෙසෙ එකං මහා නිග්‍රොධරුක්ඛං උපනිස්සාය තයො සහායා විහරිංසු තිත්තිරො මක්කටො හත්ථී'ති; තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අගාරවා අප්පතිස්සා අසභාගවුත්තිනො අහෙසුං; අථ නෙසං එතදහොසි "න යුත්තං අම්හාකං එවං විහරිතුං, යන්නූන මයං යො නො මහල්ලකතරො, තස්ස අභිවාදනාදීනි කරොන්තා විහරෙය්‍යාමා"ති, "කො පනම්හාකං මහල්ලකතරො"ති? චින්තෙන්තා එකදිවසං 'අත්ථෙසො උපායො'ති තයො'පි ජනා නිග්‍රොධමූලෙ නිසීදිත්වා තිත්තිරො ච මක්කටො ච හත්ථිං පුච්ඡිංසු "සම්ම හත්ථි ත්වං ඉදං නිග්‍රොධරුක්ඛං කිම්පමාණතො පට්ඨාය ජානාසී"ති?; සො ආහ "සම්ම අහං තරුණකාලෙ ඉමං නිග්‍රොධගච්ඡං අන්තරසත්ථිං කත්වා ගච්ඡාමි, උත්තරිත්වා ඨිතකාලෙ ච පන මෙ එතස්ස සාඛා නාභිං ඝට්ටෙති, එවාහං ඉමං ගච්ඡකාලතො පට්ඨාය ජානාමී"ති.

පුන උභො ජනා පුරිමනයෙනෙව මක්කටං පුච්ඡිංසු "අහං සම්ම මක්කටච්ඡාපකො සමානො භූමියං නිසීදිත්වා ගීවං අනුක්ඛිපිත්වා'ව ඉමස්ස නිග්‍රොධස්ස අග්ගඞ්කුරං ඛාදාමි, එවාහං ඉමං ඛුද්දකකාලතො පට්ඨාය ජානාමී"ති.

අථ ඉතරෙ උභො පුරිමනයෙනෙව තිත්තිරං පුච්ඡිංසු; සො ආහ "සම්ම අහං පුබ්බෙ අසුකස්මිං නාම ඨානෙ මහානිග්‍රොධරුක්ඛො අහොසි, තස්ස ඵලානි ඛාදිත්වා එතස්මිං ඨානෙ උච්චාරං පාතෙසිං, තතො එස රුක්ඛො ජාතො, එවාහං ඉමං අජාතකාලතො පට්ඨාය ජානාමි, තස්මා තුම්හෙහි ජාතියා මහල්ලකතරො අහන්ති".

එවං වුත්තෙ මක්කටො ච හත්ථී ච තිත්තිරපණ්ඩිතං ආහංසු "සම්ම ත්වං අම්හෙහි මහල්ලකතරො, ඉතො පට්ඨාය මයං තව සක්කාර-ගරුකාර-සම්මාන-වන්දනාදීනි චෙව අභිවාදන-පච්චුට්ඨාන-අඤ්ජලිකම්ම-සාමීචිකම්මානි නිච්චං කරිස්සාම, ඔවාදෙ ච තෙ ඨස්සාම, ත්වං පන ඉතො පට්ඨාය අම්හාකං ඔවාදානුසාසනානි වදෙය්‍යාසී"ති; තතො පට්ඨාය තිත්තිරො තෙසං ඔවාදං අදාසි, සීලෙ පති

ඨාපෙසි; තෙ තයො'පි පඤ්චසීලානි සමාදියිංසු; තෙ තයො ජනා පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාය අඤ්ඤමඤ්ඤං සගාරවා සප්පතිස්සා සභාගවුත්තිනො හුත්වා ජීවිතපරියොසානෙ දෙවලොකපරායණා අහෙසුං; ඉදමෙව සන්ධාය ඉමං ගාථමාහ,—

යෙ ච බුද්ධාපචායන්ති නරා ධම්මස්ස කොවිදා,
දිට්ඨෙ'ව ධම්මෙ පාසංසා සම්පරායෙ ච සුග්ගතින්ති.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි සම්පාපුණිංසු; සත්ථා ජාතකං සමොධානෙත්වා "තදා හත්ථිනාගො මහාමොග්ගල්ලානො අහොසි, මක්කටො සාරිපුත්තො, තිත්තිරො පන අහමෙවා"ති.

එවං ගරුකාතබ්බට්ඨානෙසු ගරුකාරං කත්වා තතො චවිත්වා සග්ගෙසු නිබ්බත්තා'ති ඤත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

නිස්සිරධම්මො තතියො—3.

—=(‡×‡)=—

ඕහාය අත්තනො කම්මං ධම්මං සොතුං ඉධාගතා,
තෙන සක්කච්ච සොතබ්බො ධම්මො සම්බුද්ධදෙසිතො'ති.

ඉධ යො කොචි මාරණන්තිකම්පි වෙදනං අධිවාසෙත්වා තථාගතධම්මං අනුස්සරති මනසි කරොති; සො සබ්බදුක්ඛස්ස මූලභූතං සංසාරං පජහිත්වා සබ්බකිලෙසසමථං නිබ්බානං සච්ඡිකරොති;— තත්‍රිදං වත්ථු—

චිත්තලපබ්බතවිහාරෙ අඤ්ඤතරො මහාථෙරො අහොසි: සො කිර ථෙරො සාසනෙ පටිලද්ධසද්ධො පබ්බජිත්වා උපසම්පදම්පි ලභිත්වා සමණධම්මං කරොන්තො'පි චිරං තත්ථෙව වසි; අථ ගච්ඡන්තෙ කාලෙ මාරණන්තිකං දුක්ඛවෙදනං උප්පජ්ජි; බලවවෙදනාය නිත්ථුනන්තො අපරාපරං පරිවත්තති; තමෙකො දහරො ආහ "කතරං වො භන්තෙ ඨානං රුජතී"ති?—"ආවුසො පාටියෙක්කං රුජනට්ඨානං නාම නත්ථි, වත්ථුං ආරම්මණං කත්වා වෙදනා වෙදියතී"ති;—"එවං ජානනකාලතො පට්ඨාය අධිවාසෙතුං වට්ටති නො භන්තෙ"ති?—"අධිවාසෙමි ආවුසො"ති;—"අධිවාසනා සෙය්‍යා භන්තෙ"ති; ථෙරො අධිවාසෙත්වා දහරස්ස ආහ "මය්හං ආවුසො ඕකාසං කරොහී"ති; දහරො තතො නික්ඛමිත්වා යාව වාතො හදයං

ජාලෙසි; ථෙරස්ස සයනම්හෙව අඞ්ගාරානි රාසිකතානි අහෙසුං; තතො ථෙරො උක්කාසිත්වා දහරස්ස සඤ්ඤං කත්වා අත්තනො සන්තිකං ආගතස්ස දහරස්ස අඞ්ගාරරාසිං දස්සෙසි "වට්ටතාවුසො එත්තිකා අධිවාසනා"ති.

දහරො තමච්ඡරියං දිස්වා "මහාවතායං ථෙරස්ස අධිවාසනා ධම්මරතනාවස්සං වස්සත්වා වසන්තන්ති" චින්තෙත්වා තුණ්හී අහොසි; ථෙරො තම්මෙව වෙදනං පරිග්ගණ්හන්තො විරියසමථං යොජෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා තඞ්ඛණෙයෙව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි; එවං තථාගතස්ස ධම්මස්ස අනුස්සරණං නාම මොක්ඛපටිලාභාය හොතී"ති ඉති විදිත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

වෙදනාපරිග්ගහං වත්ථුං—4.

———(0)———

ඔහාය අත්තනො කම්මං ධම්මං සොතුං ඉධාගතා,
එතෙන සක්කච්ච සොතබ්බං ධම්මං සම්බුද්ධදෙසිතන්ති.

එකස්මිං කිර සමයෙ භගවා සාවත්ථිං උපනිස්සාය ජෙතවනෙ විහාසි; තත්ථ ඛො පන සමයෙන ආයස්මා නන්දො උපට්ඨානසාලායං භික්ඛූ ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි ගාහාපෙත්වා සුත ලක්ඛණම්පි උග්ගහං කාරෙත්වා සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි පොරියා වාචාය විස්සට්ඨාය අනෙළගලාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා; තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බචෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති

තදා පන සත්ථා මහාජනස්ස පච්ඡාභත්තං ධම්මදෙසනාවසානෙ සරීරං අස්සාසෙත්වා උපට්ඨාකෙහි සජ්ජිතෙ දෙසෙ සුඛගතො සුනිවත්ථො සුපාරුතො හුත්වා ආයස්මතො නන්දස්ස ධම්මදෙසනාසද්දං සුත්වා උපට්ඨානසාලාද්වාරං ගන්ත්වා ආවිඤ්ජනරජ්ජුං ගහෙත්වා තියාමරත්තිං ඨිතකො'ව ධම්මකථං සුත්වා දෙසනාපරියොසානෙ සාධුකාරං අදාසි "සුකථිතො නන්ද ධම්මපරියායො"ති; සත්ථාරා සාධුකාරෙ දින්නමත්තෙ ච භුම්මට්ඨ-සුපණ්ණ-නාගා ච භුම්මට්ඨකදෙවතා ච සාධුකාරමදංසු; යාව බ්‍රහ්මලොකා එකසාධුකාරො'ව ජාතො.

ථෙරො තං සුත්වා "සත්ථු සාධුකාරො එස සද්දො"ති සඤ්ජා

ඤත්වා තඞ්ඛණඤ්ඤෙව සහසා ධම්මාසනතො ඔතරිත්වා ආගන්ත්වා දසබලස්ස පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා භගවන්තං වන්දිත්වා "කාය වෙලාය භන්තෙ භගවා ආගත'ත්ථ තුම්හෙ"ති? පුච්ඡි; "තයා හඤ්ච සුත්තන්තං ආරද්ධමත්තෙ කාය වෙලාය ඉධාගතො"ති; ථෙරී ච තං සුත්වා "දුක්කරං කරිත්ථ භන්තෙ, බුද්ධසුඛුමාලා තුම්හෙ, සචාහං "තථාගතො ආගතො"ති ජානෙය්‍යං, එත්තකම්පි මෙ නප්පටිභා-සෙය්‍යා"ති ආහ.

"අහං හි භන්තෙ කප්පසතසහස්සාධිකානං චතුන්නං අසඞ්ඛෙය්‍යා-නං උපරි එත්තකං කාලං පාරමියො පූරෙන්තො ඉමස්සෙව ධම්මස්ස පටිවිජ්ඣනත්ථාය විධුර-මහාගොවින්ද-කුද්දාලක-ජොතිපාල-බොධිපරිබ්බාජක-මහොසධපණ්ඩිතාදිකාලෙ පරෙසං ධම්මං දෙසෙන්තො පඤ්ඤාපාරමිං පූරෙසිං; තථා පූරිතපාරමිතාභාවාකං පරිපාණං න අපි, තදා පරෙසං ධම්මං දෙසෙන්තස්ස ච පරෙහි දෙසිතං ධම්මං සොතුකාමස්ස ච මය්හං තිත්ති නාම නාහොසි"ති; තං පකාසෙන්තො ඉමා ආහ;—

" අහම්පි අපරිමිතෙ කාලෙ සංසරන්තො භවාභවෙ,
ධම්මං කථෙතුං සොතුඤ්ච මය්හං තිත්ති න විජ්ජති.

කිං පනෙ'තරහි සම්බුද්ධො සබ්බඤ්ඤු කරුණාලයො,
ලොකස්ස ධම්මං දෙසෙතුං මය්හං තිත්ති න විජ්ජති.

බුද්ධො'හං බොධයිස්සාමි ඉති යා පත්ථනා කතා,
තෙන ජාතො'ම්හි සම්බුද්ධො හන්ද බොධෙමි පාණිනං.

තිණ්ණො'හං තාරයිස්සාමි ඉති යා පත්ථනා කතා,
තෙන තිණ්ණො'ම්හි වට්ටම්හා හන්ද තාරෙමි පාණිනං.

මුත්තො'හං මොචයිස්සාමි ඉති යා පත්ථනා කතා,
තෙන මුත්තො'ම්හි දුක්ඛම්හා හන්ද මොචෙමි පාණිනං.

අයං ධම්මො මහන්තෙහි සම්බුද්ධෙහි පකාසිතො,
ධම්මෙ විසාතං පසාදෙත්වා සොතබ්බං ධම්මමුත්තමන්ති".

"ඉති දුල්ලභො හි අයං සද්ධම්මො ඉමස්මිං ජීවලොකෙ, සචෙ ත්වං හඤ්ඤ කප්පං දෙසෙතුං සක්කුණෙය්‍යාසි, කප්පමත්තං වා'හං ඨිතකො'ව සුණෙය්‍යන්ති" භගවා අවොච; තං සුත්වා ආයස්මා ආනන්ද ථෙරො "අච්ඡරියං භන්තෙ, අබ්භුතං භන්තෙ, භගවා හි භන්තෙ ස

සබ්බඤෙය්‍යාබද්ධස්ස විදිතා, අනුප්පන්නස්ස මග්ගස්ස උප්පාදෙතා, අසඤ්ජාතස්ස මග්ගස්ස සඤ්ජනෙතා, අනක්ඛාතස්ස මග්ගස්ස අක්ඛාතා, මග්ගඤ්ඤූ මග්ගවිදූ''ති භගවන්තං ථොමෙසි.

එවං තථාගතො ඉමං සද්ධම්මං අත්තනා කරෙන්තො වා පරෙහි වා දෙසිතං සොතුං වා රත්තිං වා දිවා වා කිලමථම්පි නෙවජ්ඣිනා, ඉති ඤත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

නවක දෙසනා පචිණි — 5.

——:X:——

ඔහාය අත්තනො කම්මං ධම්මං සොතුං ඉධාගතා,
තෙන සක්කච්ච සොතබ්බං ධම්මං සම්බුද්ධදෙසිතන්ති.

ධම්මො හි නාමෙස යෙන කෙනචි භාසිතො බහුලීකතො, තෙසං වුද්ධියා සංවත්තති රාගාදීහි දොසෙහි අභිජ්ඣාවිසමලොභාදීහි උපක්කිලෙසෙහි කිලිට්ඨං චිත්තං සත්තවිසුද්ධියා විසුද්ධකතො; තථා හි එසො'පි නාම සද්ධම්මමග්ගො ඉතො සතසහස්සකප්පාධිකානං චතුන්නං අසඞ්ඛෙය්‍යානං උපරි එකස්මිංයෙව කප්පෙ නිබ්බත්තානං තණ්හඞ්කර-මෙධඞ්කර-සරණඞ්කර-දීපඞ්කරනාමකෙ බුද්ධෙ ආදිං කත්වා සත්තසු නිපරියොසානා අනෙකසතසම්බුද්ධා අනන්තසත්ත පච්චෙකබුද්ධ ගණනාපථං වීතිවත්තා අරියසාවකා ච තෙනෙව,ති ඉමෙ සබ්බෙ සත්තා කිලෙසමලෙ පවාහෙත්වා පරමවිසුද්ධිප්පත්තා; රූපස්ස බලවසෙන තෙන තෙන සඞ්කිලෙසවොදානං දස්සෙතියෙව, නාපෙතං;—යථාහ,—

"රූපෙන සඞ්කිලිට්ඨෙන සඞ්කිලිස්සන්ති මානවා,
රූපෙ සුද්ධෙ විසුජ්ඣන්ති අනක්ඛාතං මහෙසිනා.

චිත්තෙන සඞ්කිලිට්ඨෙන සඞ්කිලිස්සන්ති මානවා,
චිත්තෙ සුද්ධෙ විසුජ්ඣන්ති ඉති වුත්තං මහෙසිනා''ති.

යථාහ,—"චිත්තසඞ්කිලෙසා භික්ඛවෙ සත්තා සඞ්කිලිස්සන්ති, චිත්තවොදානා විසුජ්ඣන්ති''ති,—තඤ්ච චිත්තස්ස වොදානං ඉමිනා ච සද්ධම්මමග්ගෙනෙව භව-යොනි-ගති-සත්තාවාසෙසු ඛන්ධ-ධාතු-ආයතනානං ජාති-ජරා-ව්‍යාධි-මරණ-සොක-පරිදෙව-දුක්ඛ-දොමනස්සුපායාසානං සමතික්කමාය සංවත්තතී''ති,—වුත්තමෙතං ගාථා ධම්මපදෙ;—

"මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා මනොසෙට්ඨා මනොමයා,
මනසා චෙ පදුට්ඨෙන භාසති වා කරොති වා;
තතො නං දුක්ඛමන්වෙති චක්කං'ව වහතො පදං.

මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා මනොසෙට්ඨා මනොමයා,
මනසා චෙ පසන්නෙන භාසති වා කරොති වා;
තතො නං සුඛමන්වෙති ඡායා'ව අනපායිනී"ති.

ඉති විදිත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

චිත්තසඞ්කිලෙසං වත්ථුං — 6.

ඔහාය අත්තනො කම්මං ධම්මං සොතුං ඉධාගතා,
තෙන සක්කච්ච සොතබ්බං ධම්මං සම්බුද්ධදෙසිතන්ති.

අපි ච — බුද්ධානං සරණං නාම භයපරිත්තාණාය හොති භයප්පත්තානං ජනානං; තිට්ඨතු තාව මනුස්සානං කථා; යෙ'පි තිරච්ඡානගතා සත්තා බුද්ධකද්ධබිලභාවං පත්තා බුද්ධන්තරෙසු ජාතා පරිනිබ්බුතානං අතීතබුද්ධානං ගුණං අනුස්සරන්තා අත්තනො සොත්ථිභාවං කරොන්තියෙවාති; තස්සත්ථස්ස විභාවනං එකකනිපාතෙ වට්ටකජාතකෙන දීපෙතබ්බං; * තත්‍ර හි; —

සන්ති පක්ඛා අපතනා සන්ති පාද අවඤ්චනා,
මාතා පිතා ච නික්ඛන්තා ජාතවෙද පටික්කමා'ති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙසි; සච්චපරියොසානෙ කෙචි සොතාපන්නා අහෙසුං, කෙචි සකදාගාමිනො-කෙචි අනාගාමිනො-කෙචි අරහත්තං පත්තාති; "තදා මාතාපිතරො එතරහි මාතාපිතරො'ව අහෙසුං; වට්ටකරාජා අහමෙවා"ති ජාතකං සමොධානෙසි; එවං බුද්ධානුස්සරණෙන නාම බුද්ධකද්ධබිල

* තත්‍ර මහාසත්තස්ස මහන්තතාය අත්තනො සච්චකිරියා සඵලා හුත්වා දවග්ගිනිබ්බාපනෙන සොත්ථිභාවමාපාදි, ඉධ බුද්ධගුණානුස්සරණමෙව වට්ටකපොතකං මොචෙසී'ති දස්සෙති.

නානාභාවා තිරච්ඡානගතාපි අත්තනො සොත්ථිං කරොන්ති'ති ඉ-ති විදිත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

වට්ටකජාතකං සත්තමං—7.

—÷=( )=÷—

ඔහාය අත්තනො කම්මං ධම්මං සොතුං ඉධාගතා,
තෙන සක්කච්ච සොතබ්බං ධම්මං සම්බුද්ධදෙසිතන්ති

ඉධ භගවතා වුත්තං-"නාහං භික්ඛවෙ අඤ්ඤං එකධම්මම්පි ස-මනුපස්සාමි යං එවං මහාසාවජ්ජං, යථ ඉදං භික්ඛවෙ මිච්ඡාදිට්ඨි; මි-ච්ඡාදිට්ඨිපරමානි භික්ඛවෙ වජ්ජානි * "'ති.

මිච්ඡාදිට්ඨිගතා යෙ ච අඤ්ඤතිත්ථිගතා ච යෙ,
විඤ්ඤූහි වජ්ජිතබ්බා තෙ කුමග්ගං සතතං යථා.

තස්මා,-දිට්ඨි-සඞ්කප්ප-වචන-කම්මන්තාජීව-වායාමා,
සති-සමාධී'ති ඉමෙ මිච්ඡාදිට්ඨි පවුච්චරෙ.

චත්තාරො සස්සතවාදා, චත්තාරො එකච්චසස්සතිකා, චත්තා-රො අන්තානන්තිකා, චත්තාරො අමරාවික්ඛෙපිකා, ද්වෙ අධිච්චසමු-ප්පන්නා; සොළස සඤ්ඤීවාදා, අට්ඨ අසඤ්ඤීවාදා, අට්ඨ නෙවසඤ්ඤී-නාසඤ්ඤීවාදා, සත්ත උච්ඡෙදවාදා, පඤ්ච දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා'ති, ඉමා ද්වාසට්ඨි දිට්ඨියො; එතාසං දිට්ඨීනං අඤ්ඤතරං දිට්ඨිං ගහෙත්වා විච-රති, සො මිච්ඡාදිට්ඨිකො නාම; යෙන සා දිට්ඨි ගහිතා සොයෙව "ඉ-දමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤන්ති" ථාමසා පරාමස්ස අභිනිවිස්ස වො-හරති, සෙය්‍යථාපි චත්තාරො ජච්චන්ධා ගාමියපුරිසා.

තෙ කිර රඤ්ඤො මඞ්ගලහත්ථිස්ස සම්පදං මහාජනෙහි වණ්ණි-තං සුත්වා "අහො වත මයම්පි හත්ථිස්ස දස්සනං ලභෙය්‍යාමා"'ති මන්තයිංසු; අථෙකො පුරිසො ජච්චන්ධමෙකං ආහ "ත්වං භො මඞ්ගල-හත්ථිං පස්සිතුකාමො හොසී"'ති?—"ආම සාමි පස්සිතුකාමො'ම්හි"'ති; "එතන්හි තං දස්සෙමී"'ති නෙත්වා හත්ථිනො පාදං ගාහාපෙ-ත්වා "අයං හත්ථී"'ති ආහ; සො තං පරාමසිත්වා එවමාහ "හත්ථි කිර නාම උදුක්ඛලසදිසො'ව හොතී"'ති; සො අත්තනා ගහිතනි-යාමෙන සඤ්ඤමකාසි; තතො දුතියම්පි තථෙ'ව තත්ථ නෙත්වා ග-

* "භික්ඛවෙ මහාසාවජ්ජානි" ඉති දිස්සතෙ සබ්බසු.

ජීනො පුච්ඡං ගාහාපෙසි; සො තං ගණ්හිත්වා පරාමසිත්වා එවමාහ "හත්ථි කිර නාම සම්මුඤ්ජනිසදිසො'ව හොතී"ති; තථෙව සඤ්ඤමකාසි; තතියං තස්ස තථෙව නෙත්වා හත්ථිදන්තං ගණ්හාපෙසි; සො'පි "හත්ථී කිර නාම නඞ්ගලසීසො'ව හොතී"ති විජානාසි; චතුත්ථම්පි තථෙව තස්ස නෙත්වා හත්ථිනො කණ්ණං ගාහාපෙත්වා "අයං හත්ථී"ති දස්සෙසි; සො තං කණ්ණං පරාමසිත්වා "හත්ථි කිර නාම සුප්පසදිසො'ව හොතී"ති සඤ්ඤමකාසි; එවමෙතං දීඝතිකා ජච්චන්ධකපිදස්සනසදිසා'ව හොන්ති; තෙ එකං නිස්සාය බහූ අඤ්ඤෙ දිට්ඨිගතිකා සම්මූළ්හා හොන්ති අන්ධපවෙණිසදිසා.

එකො න චන්දබුද්ධිකා ගහිතයට්ඨිකා කොටිං එකො අන්ධො ගණ්හාති, තමඤ්ඤං අඤ්ඤො, එවං අඤ්ඤෙ'ති, තතො කො කිර ධුත්තො විචරන්තො අන්ධගණං දිස්වා "අමුකස්මිං නාම ගාමෙ ඛජ්ජභොජ්ජං බහුලං, තුම්හෙ කිං කරිස්සථා"ති තෙ උස්සාහෙත්වා තෙහි "තත්ථ නො සාමි නෙහි, ඉදං නාම තෙ දෙමා"ති වුත්තො සො ලඤ්ජං ගණ්හිත්වා දූරමග්ගං නෙත්වා අන්තරාමග්ගෙ එකං අටවිං පත්වා මහන්තකම්ම එකං මහන්තං ගච්ඡගුම්බං අනුපරිගන්ත්වා පුරිමස්ස හත්ථෙන පච්ඡිමස්ස කච්ඡං ගණ්හාපෙත්වා "කිඤ්චි කම්මං මෙ අත්ථි, ගච්ඡථ තාව තුම්හෙ"ති වත්වා පලායි; තෙ සකලදිවසං ගච්ඡන්තා අපස්සන්තා කුහිං මග්ගො'ති සබ්බෙ මහාපරිදෙවං පරිදෙවිත්වා මග්ගං අවින්දමානා තත්ථෙව සුස්සිත්වා මරිංසු.

යථා ඉමෙ ජච්චන්ධකා අනාථා විනාසං පාපුණිංසු, එවමෙව අඤ්ඤෙ'පි අඤ්ඤදිට්ඨිකා අන්ධබාලපුථුජ්ජනා මිච්ඡාදිට්ඨිකානං අඤ්ඤතිත්ථියානං ලද්ධිං ගහෙත්වා මහාවිනාසං පත්තා;—වුත්තඤ්හෙතං භගවතා—"සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ නදීමුඛෙ ඛිපං ඔඩ්ඩෙය්‍ය බහූනං මච්ඡානං අහිතාය දුක්ඛාය අනයාය ව්‍යසනායා"ති,

තස්මා අකල්‍යාණජනං ආසීවිසමිවොරගං,
ආරකා පරිවජ්ජෙය්‍ය භූතිකාමො විචක්ඛණො'ති.

අථ සත්ථා මිච්ඡාදිට්ඨිකෙ සන්ධාය ඉමං ගාථමාහ;—

"අවජ්ජෙ වජ්ජමතිනො වජ්ජෙ චාවජ්ජදස්සිනො,
මිච්ඡාදිට්ඨිසමාදානා සත්තා ගච්ඡන්ති දුග්ගතින්ති."

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු; එතෙව ඉමස්ස පදස්ස පකාසනත්ථං එකකනිපාතෙ අපණ්ණකජාතකම්පි ද

පෙතභාවං; එවං තථාගතස්ස සාසනං විසෙසතො ඤත්වා සක්කච්චං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

ජ ම්බ ධ ප වෙ ති අ ට්ඨ මී—8.

—=(+)=—

ඉධලොකෙ අත්තනො කම්මං ධම්මං සොතුං උපාගතා,
තෙන සක්කච්ච සොතබ්බො ධම්මො සම්බුද්ධදෙසිතො'ති.

අපි ච—යෙ'පි දීඝරත්තං පාණාතිපාතස්ස අභිරතා මනුස්සා මරණකාලෙ ආසන්නෙ සම්මුඛීභූත තෙසං අත්තනො කම්මානුරූප දුක්ඛානුභවනට්ඨාන නිමිත්තෙ පච්චුපට්ඨිතෙ'පි තථාගතෙ චිත්තප්පසාදං කත්වා දෙවලොකමෙව අගමංසූ'ති; කථං?—තත්‍රිදං වත්ථු;—

සොණගිරිපාදෙ කිර වෙලුවිහාරෙ* සොණත්ථෙරො නාම ධම්මකථිකො, තස්ස පිතා සුනඛවාජිකො අහොසි; ථෙරො තං පටිබාහන්තො'පි සංවරෙ ඨපෙතුං අසක්කොන්තො මහල්ලකකාලෙ අකාමකං පබ්බාජෙසි; තස්ස ගිලානසෙය්‍යාය නිපන්නස්ස නිරයො උපට්ඨාසි; සොණගිරිපාදතො මහන්තමහන්තා සුනඛා ආගන්ත්වා ඛාදිතුකාමා විය තං සම්පරිවාරෙසුං; සො මහාභයභීතො "වාරෙහි තාත සොණ, වාරෙහි තාත සොණා"ති ආහ; "කිං මහාථෙරා" 'ති? "න පස්සසි තාතා" 'ති? තං පවත්තිං ආචික්ඛි;

සොණත්ථෙරො "කථං හි නාම මාදිසස්ස පිතා නිරයෙ නිබ්බත්තිස්සති, පතිට්ඨාස්ස භවිස්සාමී" 'ති චින්තෙත්වා සාමණෙරෙහි නානාපුප්ඵානි ආහරාපෙත්වා චෙතියඞ්ගණ-බොධියඞ්ගණෙසු තලසන්ථරපූජං ආසනපූජඤ්ච කාරාපෙත්වා පිතරං මඤ්චෙන චෙතියඞ්ගණං හරිත්වා මඤ්චෙ නිසීදාපෙත්වා "අයං මහාථෙර පූජා තුම්හාකං අත්ථාය කතා" 'ති තමත්තං පවෙදෙන්තො ආහ;—

"අයං තුම්හාකමත්ථාය පූජා සම්පාදිතා මයා,
වණ්ණවන්තං සුගන්ධඤ්ච රුචිරං පුප්ඵසන්ථරං.

පුප්ඵඤ්ජලිමනන්තන්ත චෙතියස්ස සමන්තතො,
ජනතාධජපතාකාහි දීපමාලාහි සඞ්කුලන්ති".

සො අත්තනො පූජාසක්කාරසම්මානං පිතරං තං සබ්බං දස්ස

* "බඩෙලවිහාරෙ" ඉති සාරසඞ්ගහෙ.

ත්වා ආහ-“මහාථෙර අයං බුද්ධපූජා මයා කතා තුම්හාකං දින්නා, තං තෙ සන්තාය හොතු, අපි ච තුම්හෙහි පන එවං වදෙථ“අයං මම භගවා දුග්ගතපණ්ණාකාරො””ති වත්වා භගවන්තං වන්දිත්වා චිත්තං පසාදෙහී””ති.

මහාථෙරො බුද්ධපූජං දිස්වා තථා කරොන්තො චිත්තං පසාදෙසි; තාවදෙවස්ස දෙවලොකො උපට්ඨාසි; දිබ්බවිමානානි චෙව නන්දනවන-චිත්තලතාවන-මිස්සකවන-ඵාරුසකවනාදීනි ච දිබ්බගන්ධබ්බ-තූරියසම්මිස්සානි පරිවාරෙත්වා ඨිතානි විය අහෙසුං; සො තානි දිස්වා“අපෙථ සොණ, අපෙථ සොණා””ති ආහ; කිමිදං ථෙරා””ති?-“එතා තෙ මාතරො ආගච්ඡන්තී””ති ආහ; ථෙරො“සග්ගො උපට්ඨිතො මහාථෙරස්සා””ති චින්තෙසි; සො තමෙව බුද්ධපූජං ආරම්මණං කත්වා තතො චවිත්වා දෙවලොකං ගතො.

අප්පකම්පි කතං පුඤ්ඤං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තෙ උළුම්හි යං,
අනුභොන්ති සුඛං දිබ්බං පච්ඡා ච සිවමක්ඛයා'ති.

පූජා ච නාම යෙන කෙනචි කතා පරිනිබ්බුතෙ'පි තථාගතෙ චිත්තප්පසාදෙ සති මහප්ඵලා හොතී'ති;— තෙන වුත්තං—

“චෙතියං පූජනත්ථාය ගතා අත්තමනා ච යෙ,
තෙ පූජෙත්වා උළුම්නා මොදන්ති තිදිවං ගතා””ති.

එවං “දීඝරත්තං කතපාපාපි සත්තා තථාගතෙ චිත්තප්පසාදං කත්වා දුග්ගතිතො පරිමුච්චන්තී””ති ඤත්වා සපරි චිත්තප්පසාදං කත්වා සක්කච්චා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො.

සොණත්ථෙරපිතා නවමො — 9.

÷=×+×=÷

ඛාය අත්තනො කම්මං ධම්මං සොතුං ඉධාගතා,
තෙන සක්කච්ච සොතබ්බො ධම්මො සම්බුද්ධදෙසිතො'ති.

එත්ථ ච බුද්ධනමක්කාරං නාම ඛත්තියා වා හොන්තු බ්‍රාහ්මණා වෙස්සා වා සුද්දා වා ගහට්ඨා වා පබ්බජිතා වා තිරච්ඡානගතා වා යෙ කෙචි සත්තා යස්මිං වා තස්මිං වා ඨානෙ ඨත්වා තථාගතං අනුස්සරන්ති “ඉතිපි සො භගවා [illegible] බුද්ධො භගවා””ති, එවමාදිං බුද්ධගුණං අනුස්සරන්ති; [illegible] නාව බන්ධනා;— තත්ථ ච එවං පරම්ප

රාගතං සුතං බ්‍යග්ඝමුඛං සම්පත්තා හි සප්පුරිසා "නමො බුද්ධස්සා" 'ති එකක්ඛරානි'පි වත්වා තතො චවිත්වා දෙවලොකමෙව අගමංසූ 'ති; ඉමස්සත්ථස්ස විභාවනත්ථං එවං වුත්තං;—

" යෙ ජනා මච්චුකාලෙ ච බ්‍යග්ඝවත්තන්තරෙ ඨිතා,
සම්බුද්ධස්ස නමො කත්වා තෙ මුත්තා තිදිවං ගතා"'ති.

කථං?—අතීතෙ කිරෙකො පුරිසො පණ්ණකඩ්ඩිතකයෙන ජීවිකං කප්පෙසි; සො මහාඵරසුං ආදාය අරඤ්ඤං පවිසිත්වා කට්ඨං ඡින්දිත්වා පුරතො ච පච්ඡතො ච කාජකණ්ණෙ පූරෙත්වා භාරං ගහෙත්වා වික්කිණිත්වා පුත්තදාරං පොසෙසි; අථෙකදිවසං අරඤ්ඤං පවිසිත්වා කට්ඨං ඡින්දිත්වා ගච්ඡන්තං එකො ව්‍යග්ඝො ගොචරත්ථාය ගච්ඡන්තො පාදානුසාරෙන සනිකං සනිකං තස්මිං ගහෙත්වා පුරිසස්ස පච්ඡතො සමොක්ඛිපන්තො හුත්වා පීතිසොමනස්සජාතො ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා ඛාදි; ජීවිතක්ඛයෙ ච පන සො මරණභයභීතො "නමො බුද්ධස්සා" 'ති එත්තකමෙව වත්වා තත්ථ කාලං කත්වා දෙවලොකෙ දෙවපුත්තො හුත්වා නිබ්බත්ති.

තත්ථ චාදසයොජනිකෙ කනකවිමානෙ සහස්සදිබ්බච්ඡරාපරිවාරො උය්‍යාන-පොක්ඛරණී-විමානසම්පන්නො මහිද්ධිකො මහානුභාවො ජාතො, සො අත්තනො සම්පත්තිං දිස්වා "කෙන නු ඛො අහං සම්පත්තිනිබ්බත්තො"'ති ආවජ්ජෙන්තො පුරිමජාතියං ඉදං නාම අ[illegible]'ති පීතිසොමනස්සජාතො හුත්වා "අයං අත්තනො කතන[illegible] මෙත්තක නිබ්බත්තාහන්ති" පරිත්තකම්මබලස්ස ඵලවිභූතියා සම්භාවනා ච තත්ථසන්නිපතිතදෙවතානං විම්හාපරූපතං තාසං මජ්ඣෙ උපසොභෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි;—

" මනුස්සභූතො ලොකස්මිං ජාතො'හං පුරිමෙ භවෙ,
කට්ඨං අරඤ්ඤතො නෙත්වා තෙන ජීවාමි සබ්බදා.

කට්ඨං අරඤ්ඤෙ ඡින්දන්තං බ්‍යග්ඝො මං ඛාදයී තදා,
බුද්ධනමස්සනං කත්වා මුත්තො තස්මා භවාමහං.

පසන්නා හොන්තු බුද්ධානං ආනුභාවං අචින්තියං,
එකස්ස සො නමක්කාරො ඵලං මය්හං මහග්ගතන්ති".

තං සුත්වා දෙවසඞ්ඝා අච්ඡරියබ්භුතජාතා අහෙසුං; තතො පට්ඨාය සො දෙවපුත්තො සතසහස්සදෙවපුත්තො'ති දෙවලොකෙ සබ්බත්ථ පාකටො අහොසී'ති; ඉති විදිත්වා සොතුකාමෙහා'යං සද්ධම්මො සොතබ්බො'ති.

සතසහස්ස දෙවපුත්තො දසමො—10.

———(૦)———

අට්ඨමො වග්ගො.

ඉමිනා ලිඛිතපුඤ්ඤෙන යාව බුද්ධො භවිස්සහං,
සද්ධො ච පඤ්ඤවා හොමි සීලවා හොමි චාගවා.

ධිතිමා සතිමා හොමි ඛන්තිමා හොමි වීරියවා,
මෙත්තා උපෙක්ඛවා හොමි උප්පජ්ජෙය්‍යං භවා භවෙ'ති.

සොතබ්බමාලිනී සමත්තා.

නිබ්බාණපච්චයො හොතු.

පත්ථාවනා.

විසාරදං සාරදදන්තනං භව
ණ්ණවෙ නාවමෙසහී ගුණෙණනලබ්ධකං,
දුලඞ්මුස්සාවදිවාකරාරිතං
සධම්මසඞ්ඝං පනමාමි තං මුනිං.

යො බොධිසත්තචරිතාගරණො'පි වරක්ඛ
රාමාභිධො' මරපුරස්සුතවංසකන්තා,
සම්භූතො'පි ඤාණවිමලාදිකනිස්සසඞ්ඝ
නාථුත්තමිං තමිහ රාජගුරුං සරාමි.

සබ්බිඤ්ඤසත්ථවිදුරො විදූරාභිමානො
මහානාමකො පන තතො'ත්‍ර මරම්මවංසෙ,
සිස්සො හි තස්ස පරිසුද්ධගුණො'පි ධම්ම
ධාරාධරො ථෙරපවරං තමහං සරාමි.

තස්සාපි සිස්සමුපගො සමුනින්දධම්ම
සත්ථන්තරඤ්ඤු බුද්ධසංඝතිවඤ්ඤාපාදෙ;
යො ඤාණනන්දිනිතදෙ'පි සිරිසද්ධම්ම
ජොතනාදිපාලනතිරාජමහං සරෙ තං.

සිස්සො'පි තස්සිහ මරම්මිකසස්සනෙතා
යො සාසනම්බරසසි' මිතසස්සවෙදි,
සබ්බිත්තිමා විමලසාරමරම්මසංඝ
පාමොක්ඛථෙරපවරං තමිහං සරාමි.

විචාලිපාලිසිතසුද්ධපදම්බුජස්ස
සිස්සො හි තස්ස මුනිධම්මවිදූ දයාලු,
සීලාදිසංගුණධනො විමලාදිධීර
තිස්සො'පි යො මම ගරුප්පවරං නමෙ තං.

අඹුංගල්ලේ විමලාදිසිරිතිස්සාභිධානිනා,
ගන්ථො'යං සඞ්ඛතො නානාලිපිභෙදසං විවජ්ජය.

ලඞ්කාසිරිකාමිනියා'ධියො සභස
දෙසන්තාරඤ්ඤතානසෙසා බුද්ධිංගතා'මී,
විශ්‍රද්ධාධිපහි මාවරිනො'පි යා එව
තාහං සමර සිරිසුම්බිංගලසබාසෙසඩිං.

විජ්ජානිරූ තාතිකුසලෝ'තිදයාපරෝ ච
සෙලුහතඨාලකතනසපසසර'ධිනාථො,
සබ්බීනාතිමෙමිමිත යො සුපවිහගනහි
ථෙරා සද්ද විලසතං සරණඞ්කරාභිධානා.

●

සඞ්ඝා උච්හතාතු මුනිනාමං චා චිරාය
තාසම්ං සිතා විහඞ්නීපතයො භවන්තු,
කාලෙ පචස්සතු ඝනො'බිල ලොකවාසී
සත්තා සමිගථරසපිතම්නා'ව හොන්තු.